

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

GÖKHAN GÜLER

EYLÜL 2018

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

GÖKHAN GÜLER

EYLÜL 2018

Tez Başlığı: **Resmi Belgede Sahtecilik Suçu**

Tezi Hazırlayan: **Gökhan GÜLER**

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Mehmet YAZICI
Enstitü Müdürü

Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Feriha Bilge TANRIBİLİR
Kamu Hukuku ABD Başkanı (Uhde)

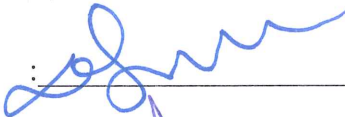
Bu tez tarafımdan incelenmiş olup Yüksek Lisans Tezi olarak uygun bulunmuştur.

Dr. Öğr. Üyesi Ali Uğur ERİŞ
Tez Danışmanı

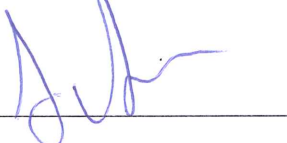
Tez Jüri Tarihi: 04/09/2018

Tez Jüri Üyeleri:

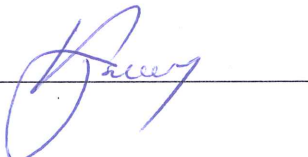
Prof. Dr. Doğan SOYASLAN (Çankaya Üniv.) :

Doç. Dr. Güneş Okuyucu ERGÜN (Ankara Üniv.) :

Dr. Öğr. Üyesi Ali Uğur ERİŞ (Çankaya Üniv.) :

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE**

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, tez çalışmamda bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallar gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Adı, Soyadı: Gökhan GÜLER

İmza :

Tarih

: 04.09.2018

ÖZET

Ticari ve hukukî hayatın akışı içerisinde resmi belgeler sıkça kullanılan yazılardır. Resmi belgeleri, kamu görevlilerin düzenlemesi nedeniyle toplumda bu belgelerin gerçekliğine duyulan güven oldukça fazladır. Resmi belgede sahtecilik suçuyla toplumda bu tür belgelerin geçerliliğine ve gerçekliğine duyulan inanç korunmak istendiğinden resmi belgede sahtecilik suçu 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun sistematüğinde "*Topluma Karşı Suçlar*" başlıklı üçüncü kısmın "*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*" isimli dördüncü bölümünde düzenlenmiştir. Bu kapsamda suçun hukukî konusu kamu güvenidir.

Gelişen teknolojik düzenle beraber ortaya çıkan bilişim sistemleri toplumsal hayatta önemli bir yer tutsa da resmi belgelerin hukukî ve sosyal önemi geçmişten günümüze var olmaya devam etmiştir. Bu çalışmanın amacı; yüksek mahkeme kararlarından, doktrinden, güncel gelişmelerden, konuyla ilgili benzer çalışmalardan, 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'ndaki düzenlemelerden yararlanarak, yürürlükteki 5237 sayılı TCK'da düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçunu bütün detaylarıyla inceleyip doğru, sağlam bilgi vermek ve uygulamada tartışma içeren ve önem arz eden konularda hukukî görüşümüzü ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Resmi belge, sahtecilik, kamu güveni.

ABSTRACT

Official documents are writings frequently used in commercial and legal flow of life. As they are drawn by public servants, the public bears a great trust regarding authenticity of official documents. The offence of falsification of official documents is intended to protect this public trust in validity and authenticity of such documents and therefore the offence of falsification of official document is provided in the system of the Turkish Criminal Code numbered 5237, Section Three titled *Crimes against the Public,* under Part Four titled *Crimes against Public Trust.* In this scope, the legal subject of this offence is the public trust.

While information systems arising with the advancing technologic systems came to hold an important place in public life, legal and social importance of official documents continues to hold true from past to modern day. The purpose of this work is to examine the offence of falsification of official documents, as provided under the Turkish Criminal Code numbered 5237 in force, in detail referring to high court decision, doctrine, current developments, similar works related to the subject and the provisions of the annulled Turkish Criminal Code numbered 765 in order to provide correct and valid information and to present our legal opinion regarding important points that are subject to discussion in practice.

Keywords: Official document, falsification, public trust.

İÇİNDEKİLER

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARI

1.1. GENEL OLARAK KAMU GÜVENİNE KARŞI SUÇLAR	3
1.2. SAHTE VE SAHTECİLİK KAVRAMLARI	7
1.2.1. Genel Olarak	7
1.2.2. Maddi Sahtecilik- Fikrî Sahtecilik Ayırımı	8
1.3. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ	11
1.3.1. Batı Hukuku.....	11
1.3.1.1. Roma Hukukunda.....	11
1.3.1.2. Cermen Hukukunda.....	12
1.3.1.3. Kilise Hukukunda.....	13
1.3.1.4. Yakın Zamanlar Hukukunda.....	13
1.3.2. İslam Hukuku.....	14
1.3.3. Türk Hukuku.....	15
1.3.3.1. Osmanlı Hukukunda.....	15
1.3.3.2. 765 sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu'nda	15
1.4. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ HUKUKİ KONUSU	16
1.5. SUÇUN MADDİ KONUSU	20
1.5.1. Belgenin Tanımı.....	20
1.5.2. Belgenin Unsurları.....	22
1.5.2.1. Yazılı Olmalı.....	22
1.5.2.2. Düzenleyen Belli Olmalı	25
1.5.2.3. Hukukî Bir Değer İçermeli	27
1.5.3. Belge Türleri	31

1.5.3.1. Resmi Belge	31
1.5.3.1.1. Resmi Belgenin Özellikleri	33
1.5.3.1.1.1. Kamu Görevlisi Tarafından Düzenlenmesi	33
1.5.3.1.1.2. Belge İle Kamu Görevlisi Arasında İliyet Bağı Bulunmalı. 35	
1.5.3.2. Resmi Belge Hükümündeki Belgeler.....	36
1.5.3.2.1. Kambiyo Senetleri.....	37
1.5.3.2.2. Emtiyayı Temsil Eden Belge.....	42
1.5.3.2.3. Hisse Senetleri ve Tahvil.....	44
1.5.3.2.4. Vasiyetname	45
1.5.3.3. 5237 Sayılı TCK m. 210/2'deki Raporlar.....	46
1.5.3.4. Özel Belge.....	48
1.5.4. Elektronik ve Elektronik İmzalı Belgelerin Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu Açısından İncelenmesi	49
1.6. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARINDA MÜŞTEREK HUSUSLAR.....	51
1.6.1. Gerçeğin Değiştirilmesi	51
1.6.2. Aldatma Yeteneği	54
1.6.3. Zarar Verme İmkân ve Olasılığı.....	59

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK CEZA KANUNU'NDA RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

2.1. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU	61
2.2. BİREY TARAFINDAN İŞLENEN RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (Md. 204/1)	62
2.2.1. Genel Açıklamalar.....	62
2.2.2. Suçun Faili	63
2.2.3. Suçun Mağduru	64
2.2.4. Suçun Unsurları.....	65
2.2.4.1. Suçun Maddi Unsuru.....	66
2.2.4.1.1. Hareket	66
2.2.4.1.1.1. Resmi Belgeyi Sahte Olarak Düzenleme	67
2.2.4.1.1.2. Gerçek Bir Resmi Belgeyi Başkalarını Aldatacak Şekilde Değiştirme.....	71
2.2.4.1.1.3. Sahte Resmi Belgeyi Kullanma	74
2.2.4.1.2. Netice	78
2.2.4.1.3. İliyet Bağı.....	79

2.2.4.2. Suçun Manevi Unsuru.....	79
2.2.4.3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru	84
2.3. YETKİLİ KAMU GÖREVLİSİ TARAFINDAN İŞLENEN RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (Md. 204/2)	89
2.3.1. Genel Açıklamalar.....	89
2.3.2. Suçun Faili	90
2.3.4. Suçun Mağduru	94
2.3.5. Suçun Unsurları.....	94
2.3.5.1. Suçun Maddi Unsuru.....	94
2.3.5.1.1. Hareket	94
2.3.5.1.1.1. Resmi Belgeyi Sahte Olarak Düzenleme	95
2.3.5.1.1.2. Gerçek Bir Resmi Belgeyi Başkalarını Aldatacak Şekilde Değiştirme	96
2.3.5.1.1.3. Gerçeğe Aykırı Belge Düzenleme	98
2.3.5.1.1.4. Sahte Resmi Belgeyi Kullanma	101
2.3.5.1.2. Netice	102
2.3.5.1.3. İlliyet Bağı.....	103
2.3.5.2. Suçun Manevi Unsuru.....	103
2.3.5.3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru	104

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ VE NİTELİKLİ HALLERİ

3.1. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ	107
3.1.1. Teşebbüs	107
3.1.2. İştirak	110
3.1.3. İçtima.....	112
3.2. SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ.....	118
3.2.1. Ağırlaştırıcı Sebepler.....	118
3.2.1.1. Resmi Belgenin Sahteliği Sabit Oluncaya Kadar Geçerli Belge Olması	118
3.2.1.2. Suçun Terör Amacıyla İşlenmesi.....	121
3.2.2. Hafifletici Sebep.....	121

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YAPTIRIM, KOVUŞTURMA USULÜ, GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME, ZAMANAŞIMI

4.1. YAPTIRIM, KOVUŞTURMA USULÜ, GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME, ZAMANAŞIMI.....	124
4.1.1. Yaptırım.....	124
4.1.2. Kovuşturma Usulü	126
4.1.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme	129
4.1.4. Zamanaşımı	130
SONUÇ	132
KAYNAKÇA	136
ÖZGEÇMİŞ	146

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
CD	: Ceza Dairesi
CHD	: Ceza Hukuku Dergisi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas Numarası
EİK	: Elektronik İmza Kanunu
E.T.	: Erişim Tarihi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar Numarası
m.	: Madde
S.	: Sayfa
SDÜHFD	: Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
T.	: Tarih
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
Vd.	: Ve devamı
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Sosyal hayatın gelişmesi ve örgütlü toplum düzeninin var olmasına paralel olarak önceleri özellikle ticari hayatta, daha sonra çoğu ilişkide insanlar belge düzenlemek zorunda kalmışlardır. Hatta bazı belgelerin geçerliliği birtakım şekil şartlarına bağlanmıştır. Düzenlenen belgelerin gerçekliğine duyulan inanç, toplumsal ilişkilerin gelişmesi kadar yazılı delillerin günümüzde en önemli ispat vasıtası olması nedeniyle de önemlidir. Dolayısıyla bu belgelere hukuk düzenince korunmasından dolayı belgelerin doğruluğuna ve gerçekliğine herkes tarafından duyulan inanç kamu güvenini oluşturur. Kamu güveni resmi belgeler açısından daha güçlüdür. Resmi belgelerin toplum üzerinde oluşturduğu güvenin sonucu olarak bu tür belgeler üzerinde yapılan her türlü sahtecilik diğer hukuk sistemlerinde olduğu gibi Türk hukuk sisteminde de suç olarak düzenlenmiş ve ağır yaptırımlara bağlanmıştır. Keza 765 sayılı mülga TCK 339, 340, 341, 346, 350, 352, 355, 356. maddelerinde yetkili kamu görevlisinin ve 342'nci maddede bireyin resmi belgenin aslında, özünde, onaylı suretinde ve özetinde sahtecilikleri ile kimlik ve benzeri belgelerde, özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik suçlarını, sahte resmi belgenin kullanılması eylemlerini ayrı ayrı suçlar olarak düzenlemişken, yürürlükteki 5237 sayılı yasa 765 sayılı mülga TCK'daki düzenlemeden farklı olarak yukarıda sayılan maddelerdeki suçları resmi belgede sahtecilik suçu başlığı altında tek bir maddeyi kapsayacak şekilde 204'üncü maddede düzenlemiştir.

Resmi belgelerdeki sahteciliklerin, toplumun resmi belgelere duyduğu inancı özel belgelerdeki sahteciliklere oranla daha fazla hayal kırıklığına uğratmasının bir sonucu olarak, resmi belgede sahtecilik suçu özel belgede sahtecilik suçuna nazaran daha ağır bir yaptırıma bağlanmıştır.

Resmi belgede sahtecilik suçu 5237 sayılı TCK'nın özel hükümlerinin yer aldığı ikinci kitabının "*Topluma Karşı Suçlar*" başlıklı üçüncü kısmının "*Kamu Güveni Aleyhine Suçlar*" isimli dördüncü bölümünde düzenlenmiştir. Gerçekten de resmi

belgede sahtecilik suçlarında yapılan sahtecilikle görünüşte bireylerin menfaatleri ihlal edilmiş ise de, esas olarak bu suçlarda toplumun resmi belgelerin doğruluğuna ve gerçekliğine duyduğu güvenden ötürü kamu güveni ve devlet istikrarı daha fazla zarar görmektedir. Bu sebeple kanun koyucu da kamunun güvenini bireyin menfaatinden daha üstün tutup, resmi belgede sahtecilik suçunu yasada sistematik olarak bu bölüm içerisinde düzenlemiştir. Yine resmi belgede sahtecilik suçunun yanı sıra özel belgede sahtecilik, parada ve paraya eşit sayılan değerlerde, kıymetli damgada ve mühürde sahtecilik suçları da bu bölümde düzenlenmiştir. Tezimizde 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu incelenecektir. Çalışmamızda en iyiye ulaşmak için faydalı olması adına doktrinde yer alan görüşlerden ve yüksek mahkemelerin verdikleri örnek kararlardan istifade edilecektir. Tez dört ana bölümden oluşacaktır.

Birinci bölümde öncelikle sahtecilik suçlarıyla ilgili genel bilgiler verilerek sahte ve sahtecilik kavramları, sahtecilik suçlarının tarihsel gelişimi, resmi belgede sahtecilik suçunun yürürlükteki 5237 sayılı TCK ile mülga 765 sayılı TCK bakımından karşılaştırılması, bu suçun hukukî konusu ve önemi, özellikle kamu güveni hususu, yine bu suçların maddi konusu olan belge, maddi ve fikrî sahtecilik ayrımı ve resmi belgede sahtecilik suçlarındaki ortak unsurlar hakkında açıklamalar yapılacaktır.

İkinci bölümde yürürlükteki 5237 sayılı TCK'nın sistematığına uygun olarak bireyin ve yetkili kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçu ele alınacaktır.

Üçüncü bölümde resmi belgede sahtecilik suçunun özel görünüş biçimleri ve nitelikli halleri hakkında açıklamalar yapılacaktır.

Dördüncü bölümde yaptırım, kovuşturma usulü ve bu suçlarda görevli ve yetkili mahkeme, zamanaşımı konusunda bilgiler verilecektir.

Çalışmamıza, sonuç kısmıyla genel bir değerlendirme yapılarak son verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARI

1.1.GENEL OLARAK KAMU GÜVENİNE KARŞI SUÇLAR

Hukuk düzeninin egemen olduğu toplumlarda, toplumsal hayatın idamesi açısından gerekli olan ve hukuk düzeninin kendisine yüklediği para, damga, mühür ve belge gibi bazı şekil ve alametler vardır.¹ Bu şekil ve alametler bir değere karşılık gelmeleri ve ispat aracı olmalarından ötürü hukuk düzenince korunmakta ve bu sebeple de toplumun doğruluğuna ve gerçekliğine güven duyduğu araçlar haline dönüşmektedir.² İşte bu şekil ve alametlere toplumsal hayatta güven duyulması kamu güvenine karşı suçların varlığını oluşturmaktadır.

*"Kamu Güvenine Karşı Suçlar"*³ 5237 sayılı TCK'nın özel hükümlerinin yer aldığı ikinci kitabının *"Topluma Karşı Suçlar"* başlıklı üçüncü kısmının dördüncü bölümünde düzenlenmiştir. Kanun koyucu 5237 sayılı TCK'da kamunun güvenine karşı işlenen suçları; parada sahtecilik (m. 197), paraya eşit sayılan değerler (m. 198), kıymetli damgada sahtecilik (m. 199), para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlar (m. 200), etkin pişmanlık(m. 201), mühürde sahtecilik (m. 202), mühür bozma (m. 203), resmi belgede sahtecilik (m. 204), resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (m. 205), resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (m. 206), özel belgede sahtecilik (m. 207), özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (m. 208), açığa imzanın kötüye kullanılması (m. 209), resmi belge hükmünde belgeler (m. 210), daha az cezayı gerektiren nitelikli hal (m. 211) ve içtima (m. 212) şeklinde düzenlemiştir.

¹ Koca, Mahmut/ Üzülmöz, İlhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2017, s. 671.

² Koca/ Üzülmöz, a.g.e., s. 671.

³ Bu bölümde yer alan suçlar 5237 sayılı TCK'nın 197-212 maddeleri arasında yer almaktadır.

Kamu güvenine karşı suçların özünü sahtecilik suçları oluşturmaktadır. Bu bölümde yer alan sahtecilik suçları kamusal değerler üzerinde⁴, mühürlerde ve belgelerde sahtecilik olmak üzere üç kısma ayrılabilir.⁵ Belirtelim ki esasen teknik anlamda sahtecilik oluşturmeyen mühür bozma (m. 203), resmi ve özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (m. 205) gibi suçlar da kamu güvenine karşı suçlar arasında düzenlenmiştir.⁶ Keza sahtecilik yapılan şeyin kullanılmasını ifade eden bazı fiiller örneğin; 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesindeki resmi belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketlerinden olan sahte belgenin kullanılması, yine aynı yasanın 199'uncu maddesindeki kıymetli damgada sahtecilik suçunun seçimlik hareketlerinden olan kıymetli damgaların tedavüle sokulması fiilleri de bu bölümde düzenlenmiştir.⁷ Kanun koyucu, sahtecilik suçlarının ihlal ettiği menfaatlerin önemine binaen sahteciliğin hazırlık hareketi niteliğindeki bazı davranışlarını⁸ da bu bölümde suç olarak düzenlemiştir.⁹

5237 sayılı TCK'nın kamu güvenine karşı suçlar bölümünün karşılığı 765 sayılı mülga TCK'nın ikinci kitabının altıncı babında "*Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler*" başlığı altında düzenlenmiştir. Yasa bu bapta yer alan suçları beş fasıla ayırmıştır. Birinci fasılda paralarda, itibarı amme kağıtlarında veya kıymetli damgalarda sahtekarlık (m. 316-331), ikinci fasılda devlete ait mühürler ve damgalarla sair alametlerin taklidi (m. 332-338), üçüncü fasılda evrakta sahtekarlık (m. 339-349), dördüncü fasılda hüviyet cüzdanı ve nüfus tezkeresi, pasaport, ruhsatname, ilmühaber, şahadetname ve beyannamelerde sahtekarlık (m. 350-357), beşinci fasılda ise ticaret ve sanayie ve müzayedeye hile ve fesat karıştırmak cürümleri (m. 358-368) düzenlenmiştir.

⁴ Kamusal değerler üzerinde sahtecilik de paralarda, paraya eşit sayılan değerlerde ve değerli damgalarda sahtecilik olmak üzere ayrı bölümlerde tasnif edilebilir. (Aslan, M. Yasin, Türk Ceza Kanunu'ndaki Düzenlemeler Kapsamında Geniş Anlamda Sahtecilik Suçları, ABD, S: 2015/2, Ankara, 2015, s. 151.)

⁵ Kaylan, Keskin, Kamu Güvenine Karşı Suçlar, <http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale.html>, E.T. 13.9.2016.

⁶ Güngör, Devrim, *Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2010, s.17; Toroslu, Nevzat, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 9. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, s. 208-209.

⁷ Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 208-209.

⁸ Bkz: 5237 sayılı TCK m. 200: "*Paralarla kıymetli damgaların üretiminde kullanılan alet veya malzemeyi izinsiz olarak üreten, ülkeye sokan, satan, devreden, satın alan, kabul eden veya muhafaza eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılır.*"

⁹ Güngör, a.g.e., s. 17; Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 209.

765 sayılı mülga TCK'nın üçüncü fasılındaki "*Evrakta Sahtekarlık*" ve dördüncü fasılındaki "*Hüviyet Cüzdanı ve Nüfus Tezkeresi, Pasaport, Ruhsatname, İlmühaber, Şahadetname ve Beyannamelerde Sahtekarlık*" suçlarının düzenlendiği bölümde yer alan birtakım suçlar, 5237 sayılı TCK'da düzenlenmemiş, bunlar resmi belgede sahtecilik suçları içerisinde yer almıştır.¹⁰ Keza 765 sayılı mülga yasada düzenlenen yetkili kamu görevlisinin ve bireyin belgenin aslında, onaylı ve özetinde sahtecilikleri ile kimlik benzeri belgelerde, özel yarar sağlayan belgelerde sahtecilik suçları ve sahte belgenin kullanılması suçlarının tümü 5237 sayılı TCK'da ayrı ayrı maddelerde düzenlenmemiş, bu sebeple 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinde yer alan resmi belgede sahtecilik suçu sayılan tüm maddeleri kapsayacak şekilde ele alınmıştır.¹¹ Doktrinde, kanun koyucunun bu yeni düzenlemesini 765 sayılı mülga TCK'da bulunan her olasılığı muhtelif hükümlerde düzenleyen kazuistik sisteme nazaran uygulayıcılara kolaylık, mevzuata sadelik getirdiğini söyleyenler¹² kadar yeni sistemin bazı gayri adil sonuçlara neden olacağından bahisle eleştirenler de olmuştur.¹³ 5237 sayılı TCK'daki düzenlemede 765 sayılı mülga TCK'daki sistemden farklı olarak benzer nitelikteki suç tipleri aynı madde altında birleştirilmiş, cezaların alt ve üst hadleri arasındaki sınırlar makas açılarak cezayı bireyselleştirme bakımından hareket alanı genişletilmiştir.¹⁴

Belirtmek gerekir ki 765 sayılı mülga TCK'da *Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar*" kısmının *İnancı Kötüye Kullanma*" bölümünde yer alan açığa imzanın kötüye kullanılması suçu, 5237 sayılı TCK'da kamu güvenine karşı suçlar bölümünde

¹⁰ Gökçen, Ahmet, "Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Resmi Belgede Sahtecilik Suçları", *Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi*, S: 6-7, İstanbul, 2005, s. 181.

¹¹ Artuk, Mehmet Emin/ Gökçen, Ahmet/ Yenidünya, Caner, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Genişletilmiş 2. Baskı, C: 4, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 5892; Kaylan, Keskin, *Belgede Sahtecilik Suçları (765 Sayılı TCK ile Hükümet Tasarısı ve TBMM Adalet Komisyonunca Kabul Edilen Tasarı Metnindeki Düzenlemelere Göre Karşılaştırılmalı Bir İnceleme)*, Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci Kitap, Birinci Baskı, TBB Yayınları, Ankara, 2004, s. 181-182.

¹² Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s. 5892; Gökçen, Ahmet, a.g.m., s. 181.

¹³ 765 sayılı mülga TCK zamanında resmi belge olmasına rağmen sosyal ve hukukî olarak daha az kıymet biçilen ve bu sebeple de cezalarının daha az olarak belirlendiği m. 350, 351, 352, 353, 355, 356, 357 de yer alan ilmühaber, hüviyet cüzdanı, tescil belgesi, şahadetname, pasaport, ruhsatname hakkındaki sahteciliklerin, diğer esaslı resmi belgelerdeki sahteciliklere nazaran verdiği zararın daha hafif olmasından ötürü bağımsız suç olarak düzenlenmesi 5237 sayılı TCK'daki sisteme göre daha isabetlidir. (Arslan, Çetin/ Azizağaoğlu, Bahattin, *Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1. Baskı, Asil Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 848-849.)

¹⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s. 5892.

düzenlenmiştir. 765 sayılı mülga TCK zamanında bu suçun hukukî konusunun kamu güveni olduğundan bahisle malvarlığına karşı suçlar kısmında düzenlenmesi doktrin tarafından eleştirilmekle¹⁵ beraber Yargıtay'ın bu suçun sahtecilik suçu olduğu yönünde kararı¹⁶ da bulunmaktaydı.¹⁷ Kanun koyucu yeni yasada bu suçun koruduğu menfaatin kişisel çıkardan daha çok kamunun güveni olduğunu düşünerek bu suçun malvarlığı aleyhine karşı işlenen suçlar bölümünde düzenlememiştir.

5237 sayılı TCK kamunun güvenini ihlal edebilecek nitelikteki bazı suçların ihlal ettikleri diğer hukukî menfaatler üstün tutularak kanunun muhtelif bölümlerinde düzenlenmiştir. Örneğin "*Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması*" (m. 268), "*Suç üstlenme*" (m. 270), "*Suç uydurma*" (m. 271), "*Yalan tanıklık*" (m. 272), "*Gerçeğe aykırı bilirkişilik ve tercümanlık*" (m. 276) suçları "*Adliye Karşı Suçlar*" bölümünde, "*Birden çok evlilik*" (m. 230), "*Çocuğun soy bağına değiştirme*" (m. 231) suçları "*Aile Düzenine Karşı Suçlar*" bölümünde düzenlenmiştir.¹⁸ Kanun koyucu 765 sayılı mülga TCK zamanında da sahtekârlık niteliğindeki bazı cürümleri, ihlal edilen diğer menfaatlere üstünlük tanıyarak bu cürümleri başka bölümlere düzenlemiştir.¹⁹

¹⁵ "...Gerçekten, imzalı kağıt gerek imza sahibi ile fail arasında yapılan anlaşma uyarınca ve bu anlaşma kapsamında doldurulmak için güvene dayalı olarak verilsin gerek bu imzalı kağıt failin elinde bulunsa ve fakat böyle bir güven gereği verilmemiş veya herhangi bir yolla elde edilmiş olmasından yararlanılarak imza sahibinin iradesi dışında doldurulup hukukça hükmü haiz bir senet haline getirilsin, bu belge artık bir ispat aracı niteliğindedir ve kamunun güveni(amme itimadı) aleyhine işlenmiş bir cürümdür. Gerçekten, evrakta sahtekârlık cürümünün belirttiğimiz bu iki suç tipinde de mevcuttur. Eylem, duruma göre özel veya resmi evrakta sahtekârlık suçu olunca, ya evrakta sahtekârlık suçunu tarif eden maddede veya aynı fasıl içinde müstakil bir madde içinde düzenlenmesi gerekirdi." (Önder, Ayhan, *Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar*, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1994, s. 426-427.); "...açığa atılan imzanın üstündeki boş yeri, imza sahibinin rızasına aykırı bir biçimde dolduran kişi de, netice itibariyle sahte bir belge getirmektedir." (Erman, Sahir/ Özek, Çetin, *Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar (TCK 316-368)*, Globus Dünya Basımevi, İstanbul, 1996, s. 246.); keza bkz: Erem, Faruk, *Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu, Yargıtay Dergisi*, C: 9, S: 4, Y: 1983, s. 498.

¹⁶ "Açığa imzanın kötüye kullanılması suçu da aslında bir sahtekarlıktır; fakat fiilin işlenmesinde imzalı kâğıdın faile verilmesi nedeniyle adeta teşvik edici bir payı bulunduğundan, kanun bu suç için sahtekarlığa nazaran daha az bir ceza vermeyi uygun saymış ve bu sebeple müstakil bir suç koymuştur" YCGK T: 4/6/1984 E: 1984/6-16 K: 1984/203, (Cengiz, Sibel, *Evrakta Sahtekarlık Suçları*, US-A Yayıncılık, Ankara, 2007, s. 91.)

¹⁷ Cengiz, a.g.e., s. 91-92.

¹⁸ Soyaslan, Doğan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Güncelleştirilmiş 11. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016, s. 489; Güngör, a.g.e., s. 16.

¹⁹ Devletin güvenliğine veya iç yahut uluslararası siyasi menfaatlere ilişkin evrak diğer belgelerdeki sahtekarlıklar 765 sayılı mülga TCK'nın 132. maddesinde "*Devletin Arsulusal Şahsiyetine Karşı Cürümler*" başlıklı bölümünde düzenlenmiştir. (Erem, Faruk/ Toroslu, Nevzat, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 1999, s. 239.)

1.2.SAHTE VE SAHTECİLİK KAVRAMLARI

1.2.1. Genel Olarak

Sahte kelimesi kökeni Farsça bir kelime olup, sözlük anlamı aslına benzetilerek yapılan, düzme, düzmece, uydurma, gerçek olmayan, yalancı, yapmacık anlamlarına gelir.²⁰ Sahte teriminin somut bir anlamı yoktur. Sahte, aldatandır bu sebeple her türlü hile sahte kavramına dahildir.²¹ Bu sebeple sahte olma ve aldatma çok sıkı ilişki içerisinde.²²

Romalı hukukçu Paulus gerçekte olmayıp ta, gerçek olduğu iddia edilen her şey sahtedir (Falsum est quidquid in veritate non est, sed pro vero adseveratur) der.²³

Sahtecilik ise Arapça bir kelime olup, sözlük anlamı yasal olarak geçerli olan bir belgenin benzerinin imal edilmesi veya üzerinde değiştirme, yıpratma, silme, karalama yapılmasını ifade eder.²⁴ Ceza hukuku bağlamında ise bu kavram, gerçeğin taklit veya tağyir/tahrif²⁵ edilmesi anlamına gelmektedir. Gerçeğin herhangi bir biçimde değiştirilmesi, gerçeğe aykırı bir olayın doğru diye ileri sürülmesi sahteciliktir.²⁶

²⁰ www.tdk.gov.tr, E.T.1.10.2016.

²¹ Çam, Nihat Bozkurt, Evrakta Sahtekârlık Suçları, *ABD*, S: 3, Ankara, 1989, s. 452; Ergün, Mecvi, Sahtekarlık, *Yargıtay Dergisi*, C: 9, S: 3, Y: 1983, s. 260.

²² Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 207.

²³ Erman, Sahir, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, Yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 5. Bası, İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Basım Atölyesi, İstanbul, 1987, s. 248.

²⁴ www.tdk.gov.tr, E.T.2.10.2016.

²⁵ Taklit: Bir belgenin kısmen veya tamamen tıpkısını, sahte-haksız olarak oluşturmaktır.

Tahrif: Bir belgenin kapsadığı fiili veya hukukî durumunda değişiklik meydana getirmektir.

(Gözübüyük, Abdullah Pulat, *Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi (3. Cilt)*, Genişletilmiş 5. Bası, Kazancı Yayınları, İstanbul, 1988, s. 276.)

²⁶ Erman, Sahir, *Sahtekârlık Cürümleri*, Gözden geçirilmiş 3. Bası, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1970, s. 1; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 488 vd.; Yaşar, Osman/ Gökcan, Hasan Tahsin/ Artuç, Mustafa, *Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu 5. Cilt*, Tamamen gözden geçirilmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 6190; Akçıl, Mustafa, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, *Gümrük Dünyası Dergisi*, S: 45, Y: 2005, s. 24; Gökçen, a.g.m., s. 181-182; Kaylan, *Belgede Sahtecilik Suçları (765 Sayılı TCK ile Hükümet Tasarısı ve TBMM Adalet Komisyonunca Kabul Edilen Tasarı Metnindeki Düzenlemelere Göre Karşılaştırılmalı Bir İnceleme)*, s. 164; Kaylan, *Kamu Güvenine Karşı Suçlar*, s. 7; Gözübüyük, Abdullah Pulat, Kamunun İtimadına Karşı Cürümler, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 351*, Sevinç Matbaası, Ankara, 1974, s. 354; Aslan, a.g.m., s. 159.

Doktrinde sahtecilik bazı yazarlar tarafından geniş ve dar anlamıyla olmak üzere iki farklı şekilde tanımlanmıştır. Erman, her hilenin aldatma yeteneğinin bulunduğunu geniş anlamda sahteciliğin ceza kanunu tarafından cezalandırılan bütün yalan şekillerini kapsadığını, geniş anlamda sahteciliklerin başlı başına bir gaye olmadığını başka suçları işlemek için kullanılan bir araç olduğunu ifade etmiştir.²⁷

Öte yandan örgütlü toplum düzeninin gelişmesine paralel olarak bireylerin bazı şekil ve alametlerin doğruluğuna ve gerçekliğine inanması ihtiyacı doğmuştur. Bu şekil ve alametlerin başında paralar gelmiş, uygarlık geliştikçe de mühür ve damgalar daha sonra resmi memurların görevleri sebebiyle düzenledikleri belgeler, en son olarak da bireylerin kendi aralarında düzenledikleri evraklara toplum tarafından güvenilmiştir. Bahsedilen şekil ve alametler hakkında yapılan hileler, sahtecilikler dar veya cezai anlamda sahteciliği teşkil ederler. Dar anlamda sahtecilikte yapılan sahtecilik aynı zamanda bir gayedir. Çünkü bu halde yapılan sahtecilik toplumda şekil ve alametlere duyulan güveni sarsar. İşte tam da bu husus dar anlamda sahteciliği geniş anlamda sahtecilikten ayırır.²⁸ Ayrıca geniş anlamda sahtecilikte kanun suçun oluşması için yapılan sahtecilikten başka diğer birtakım şartlar koymuş yani başlı başına yapılan sahteciliğin hukuki menfaate zarar vermeye yeterli olmadığını belirtmiştir. Oysa dar anlamda sahtecilikte gerçekleşen sahtecilik ile birlikte kanun başka bir şart aramaksızın suçun oluştuğunu kabul etmiştir.²⁹

Sahteciliğin geniş ve dar anlamda sahtecilik biçiminde ayrıma tutulmasının neticesi olarak, sahtecilikler sözde, yazıda ve fiilde sahtecilik olarak tasnif edilmektedir.³⁰

1.2.2. Maddi Sahtecilik- Fikrî Sahtecilik Ayrımı

Sahtecilik fiilleri maddi (fiziki) sahtecilik ve fikrî (içeriksel) sahtecilik olarak

²⁷ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 3 vd.

²⁸ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 4 vd.

²⁹ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 6.

³⁰ Erman/ Özek, a.g.e., s. 4; Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 3; Aslan, a.g.m., s. 159.

ikiye ayrılmaktadır.³¹ Doktrinde fikrî sahteciliğe entelektüel sahtecilik de denmektedir.³²

Kanunda maddi ve fikrî sahtecilik tanımlanmamış olup, doktrinde değişik ölçütler öne sürülerek her iki sahtecilik türü arasındaki farklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.³³ Her iki sahtecilik arasındaki farkı ortaya koyan en önemli ölçütlerden birisi de sahte teriminin anlamından yola çıkılarak yapılan ayırmadır. Buna göre sahte teriminin iki anlamı bulunmaktadır. Birincisi "*sahih olmama*", ikincisi "*gerçek olmama*" dır.³⁴ Eğer bir belge sahih değilse maddi, sahih olmasına karşın gerçek olmaması halinde ise fikrî sahtecilik söz konusudur.³⁵ Bir belgenin sahih olabilmesi için ise belgede görünen düzenleyicisinin gerçek düzenleyicisi olması ve belgenin herhangi bir değişikliğe uğratılmamış olması gereklidir.³⁶ Değişiklikle kastedilen ise belgenin düzenlenmesinden sonra yapılan ilaveler, gerçekleştirilen silintilerdir. Söz gelimi düzenleyen veya başka bir şahsın belgenin vücut bulmasından sonra yeni birtakım şartları ilave etmesi veya belgedeki bazı maddeleri silmesi halinde belge değişikliğe uğratılmış olur. Böylece belge düzenlendikten sonra düzenleyicisi ile ilişkisi kesildiğinden, düzenleyen belgeyi daha sonra değiştirir ise üçüncü bir şahıs gibi hareket etmiş olacak ve bu belge sahih bir belge olmayacaktır.³⁷ Sahih nitelikte bir belgenin gerçeğe aykırı birtakım beyanları ihtiva etmesi durumunda, gerçek olmayan bir belge bulunur ve fikrî sahteciliğin varlığı kabul edilebilir.³⁸

Maddi sahtecilikte belge maddi varlığı yönünden değişikliğe uğramakta, fikrî sahtecilikte ise belge biçim olarak gerçek olmasına rağmen belgedeki içeriğin, özün gerçek durumu yansıtmaması durumu söz konusudur.³⁹ Örneğin bir noterin, tümü

³¹ Gündüz, Remzi/ Gültaş, Veysel, *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile 213 Sayılı Vergi Usul Kanununda Belgelerde ve Faturalarda Sahtecilik Suçları*, Genişletilmiş 4. Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara, 2013, s. 23; Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 234.

³² Soyaslan, Doğan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Genişletilmiş 3. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 1999, s. 414.

³³ Güngör, a.g.e., s. 75.

³⁴ Erman/ Özek, a.g.e., s. 292.

³⁵ Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 235.

³⁶ Demirel, Hakkı, *Türk Ceza Kanununun Evrakta Sahtekârlık Cürmü Hakkındaki Hükümlerinin Sistematik İzahı Üzerinde Bir Deneme*, *AÜHFĐ*, S: 1-2, Ankara, 1956, s. 40; Erman/ Özek, a.g.e., s. 292.

³⁷ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2014, s. 512-513.

³⁸ Erman/ Özek, a.g.e., s. 292-293.

³⁹ Gündüz/ Gültaş, a.g.e., s. 23; Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 257.

itibariyle uydurma veya bir şartı değiştirilmiş gerçek bir vasiyetname düzenlemesi maddi sahtecilik olarak nitelendirilirken⁴⁰, noterin bir belge düzenlenirken gerçekte yaşanmamış bir olayı huzurunda yaşanmış olarak göstermesi veya tarafların beyanlarını olduğundan farklı olarak belgeye aktarması fikrî sahtecilik olarak nitelendirilebilir.⁴¹

Bu açıklamalardan sonra maddi sahtecilik ile fikrî sahtecilik arasındaki farklara değinecek olursak; maddi sahtecilikte daha önceden nesnel açıdan gerçek bir belgenin bulunması gerekmez, bu sebeple maddi sahtecilik daha önce mevcut olmayan bir belgenin sahte olarak oluşturulması şeklinde işlenebileceği gibi, var olan bir belgenin değiştirilmesi suretiyle de işlenebilir.⁴² Fikrî sahtecilikte ise, önceden mevcut olmayan bir belge hazırlanmaktadır.⁴³

Resmi belgeler bakımından hem maddi sahtecilik hem fikrî sahtecilik cezalandırılmakta iken özel belgeler bakımından sadece maddi sahtecilik cezalandırılmaktadır. Özel belgeler bakımından fikrî sahteciliğin cezalandırılmamasının sebebi ise kimsenin özel bir belgeyi düzenlerken doğru söyleme yükümlülüğü altında bulunmamasından kaynaklanmaktadır.⁴⁴ Resmi belgeler açısından fikrî sahteciliğin cezalandırılmasının nedeni, yetkili kamu görevlisinin görevin yerine getirilmesi ile ilgili durumlarda kanundan kaynaklanan doğruyu söyleme yükümlülüğünün bulunmasıdır.⁴⁵ Özel belgelerin içeriği itibariyle gerçeği ifade etmemesi durumunda belki cezalandırılmayan muvazaa veya başka bir suç oluşabilir ancak belgede sahtecilik suçu vücut bulmaz.⁴⁶

Yukarıdaki açıklamaya paralel olarak fikrî sahtecilik sadece yetkili kamu görevlisi tarafından görevi gereği düzenlemeye yetkili bir belge üzerinde

⁴⁰ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 504.

⁴¹ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 257.

⁴² Güngör, a.g.e., s. 76. Belirtelim ki Erman ve Özek maddi sahteciliğin yapılabilmesi için daha önceden mevcut olan sahit bir belgenin bulunması gerektiğini savunmaktadır. Erman/ Özek, a.g.e., s. 293.

⁴³ Bakıcı, Sedat/ Yalvaç, Gürsel, *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s. 689.

⁴⁴ Erman/ Özek, a.g.e., s. 293.

⁴⁵ Güngör, a.g.e., s. 76.

⁴⁶ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 275.

işlenebilmekteyken, maddi sahtecilik herkes tarafından işlenebilir.⁴⁷

İspat açısından da her iki sahtecilik fiili arasında fark olduğu söylenebilir. Maddi sahteciliklerin tespiti genellikle bilirkişi marifetiyle yapılırken, fikrî sahteciliklerde ise en kuvvetli delil tanıktır.⁴⁸

Belirtelim ki maddi ve fikrî sahtecilik ayrımı belgelerde sahtecilik suçları açısından önem arz eder. Belgelerde sahtecilik dışındaki sahteciliklerde bu ayrımın bir önemi yoktur.

1.3.BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ TARİHSEL GELİŞİMİ

1.3.1. Batı Hukuku

1.3.1.1.Roma Hukukunda

Roma hukuku sistemi, belirli bir hukuksal yarar kavramına dayanmadığı için sahtecilik suçları yalan tanıklık ve vasiyetnamelerde sahtecilik fiilleri *falsum* adı verilen başlık altında bir araya getirilmiştir.⁴⁹

Roma hukukunda evrakta sahtecilik suçlarının cezalandırılmasının ilk örneğini Silla döneminde (Milattan Önce 80) yayınlanan Lex Cornelia de Falsis oluşturmaktadır.⁵⁰ Bu kanun esas olarak vasiyetnamede sahtecilik konusunu ele almaktaydı. Kanun, gerçek sahtekarlık fiillerinin yanı sıra gerçek bir vasiyetnameyi yok etmek, gizlemek, üzerindeki mühürleri bozmak gibi teknik anlamda sahtecilik oluşturmayan fiilleri de cezalandırmaktaydı.⁵¹

⁴⁷ Koç, Cevat, Resmi Belgenin Özünde Sahtecilik Suçu, *İBD*, C: 67, S: 4-5-6, Y: 1993, s. 322.

⁴⁸ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 277.

⁴⁹ Tezcan, Durmuş/ Erdem, Mustafa Ruhan/ Önok, Murat, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Güncellenmiş 12. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2015, s. 804.

⁵⁰ Çam, a.g.m, s. 452; Erman, Sahir, Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları, *İÜHF*, C: 16, S: 1-2, Y: 1950, s. 160.

⁵¹ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 211.

Bu dönemde belgede sahtecilik suçları arasında ilk olarak cezalandırılan fiil, vasiyetnamelerde yapılan sahteciliklerdir. Bunun sebebi toplumsal ve hukukî hayatta vasiyetnamelerin oynadıkları büyük roldür.⁵² Gerçekten Roma özel hukukunda en geniş ve en tam iktisap şekli, miras yolu ile olan iktisaptı. Çünkü mirasçı murisin kişisel ve ekonomik bütün haklarının varisiydi.⁵³ Bu sebeple mirasçı aile üzerinde mutlak bir hakimiyete sahip olurdu. Ölüm hadisesi ailenin şahsi ve malî bütünlüğünü asla bozmaz, sadece aile reisinin şahsında bir değişikliğe sebep olurdu.⁵⁴ Yine bu dönemde vasiyetname ile belirlenen mirasçı bulunduğu taktirde kanunî mirasçılarının hiçbirisi terekeye katılamazdı.⁵⁵

Lex Cornelia de Falsis önceleri sadece vasiyetnamelerde yapılan sahtecilik fiillerini düzenlemekteydi. Sonraları toplumun yeni ihtiyaçları karşısında diğer birtakım sahtecilik fiillerini de suç saymak gerekmiş, muhtelif metinlerle Lex Cornelia'nın kapsamı genişletilmiş ve bu kanundaki cezalar sözü geçen fiillerin faillerine de uygulanmıştır. Örneğin milattan sonra 16 yılında çıkarılan bir senatus-consultum-Libonianus⁵⁶, murisin yazdırması üzerine bir vasiyetnameyi yazan kimsenin kendi veya kendi hakimiyeti altında bulunan bir şahıs yararına vasiyetnameye hüküm koymasını Lex Cornelia gereğince cezalandırılması gereken bir fiil saymaktaydı.⁵⁷

Roma İmparatorluğu'nun başlangıcında yazılı şeklin uygulama alanı genişlediğinden, zamanla vasiyetname dışındaki belgelerde yapılan sahtecilikler de cezalandırılmıştır.⁵⁸

1.3.1.2.Cermen Hukukunda

Cermen hukukunda da belgede sahtecilik, suç kabul edilmiş özellikle resmi

⁵² Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 210.

⁵³ Erman, *Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları*, s. 160.

⁵⁴ Erman, *Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları*, s. 160.

⁵⁵ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 211.

⁵⁶ Roma Senatosu tarafından çıkarılan bir hüküm.

⁵⁷ Erman, *Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları*, s. 161-162.

⁵⁸ Gökçen, Ahmet, *Belgede Sahtecilik Suçları (m. 204-212)*, Gözden Geçirilmiş ve Yargıtay Kararları İle Zenginleştirilmiş 4. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 42.

belgede yapılan sahtecilikler ağır bir biçimde cezalandırılmıştı. Örnek vermek gerekirse, Theodoricus'un emirnamesinde ölüm cezası, Ripuaire kanununda ya baş parmağın kesilmesi yahut bir para cezasının verilmesi, Longobart kanununda elin kesilmesi, Vizigot'ların kanununda kral emirlerinin taklit veya tağyiri halinde sahtecilik yapanın mallarının yarısının müsaderesi veya elinin kesilmesi şeklinde cezalar öngörülmüştür. Diğer evrakta yapılan sahteciliklerde sahtecilik yapanın mallarının dörtte birinin müsaderesi ve ifa etmeme halinde sahtecilik yapanın suçtan zarar görenin köleliğine girmesi cezası öngörülmekteydi.⁵⁹

1.3.1.3.Kilise Hukukunda

Kilise Hukukunda özellikle papalığa ait mektup veya vesikalarda yapılan sahteciliklerle ilgili düzenlemeler yer almaktaydı. Böyle bir belgenin sahteliğinin farkına varan her kimse farkına vardığı tarihten itibaren yirmi gün içinde bunu yok etmezse papa tarafından aforoz edilmekteydi. Bu fiil bir rahip tarafından işlendiği takdirde ise rahip ruhani görevlerini yapmaktan, ruhban sınıfının sahip olduğu dokunulmazlıklardan ve ayrıcalıklardan yasaklanırdı. Yine papalık mektuplarında sahtecilik yapan veya bu suça iştirak eden rahiplerin rütbeleri indirilip manastıra kapatılırlardı.⁶⁰

Krallık belgelerindeki sahtecilikler ise ancak bir rahip tarafından işlendiğinde cezalandırılmaktaydı. Bunun dışında kalan sahtecilikler kilise ceza hukukunun kapsamına girmezdi.⁶¹

1.3.1.4.Yakın Zamanlar Hukukunda

17. yüzyılda sahtecilik konusunda en dikkat çeken gelişme Fransa'da yaşanmıştır. Fransa'da farklı tarihlerde çıkartılan Kral Emirnameleri sahtecilik konularında önemli hükümler getirmiştir. 1680 tarihinde çıkartılan "*Sahtekarlık*

⁵⁹ Erman, Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları, s. 163.

⁶⁰ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 214.

⁶¹ Erman, Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları, s. 164.

Fermanı" birey ve kamu görevlisi ayrımı yapmıştır. Fermana binaen bireylerin veya eyleme konu belgeyi düzenlemeye yetkili olmayan kamu görevlilerin işlemiş olduğu sahtecilik fiilleri yargıcın takdirine göre cezalandırılmaktaydı. Hatta duruma göre bu kimseler ölüm cezasıyla cezalandırılmaktaydı. Belirtelim ki fermana kamu görevlilerin görevi sırasında işlemiş oldukları sahteciliklerin cezası diğer kimselerin işledikleri sahteciliklerin cezasına nazaran daha azdı.⁶²

Sahtecilik suçları 19. yüzyıla kadar dolandırıcılık suçlarıyla birlikte ele alınmış ve yasalar da buna göre oluşturulmuştur. 19. yüzyılın başlarında ise sahtecilik suçlarının kamunun güvenine karşı işlenmiş bir suç olduğu fikri gelişmiştir.⁶³ Bu dönemde bir kısım yazarlar sahteciliğin özel mülkiyete karşı işlenen suçlardan olduğunu da savunmuştur.⁶⁴

1813 tarihli Bayern Ceza Kanununda yalnızca resmi belgede sahtecilik fiilleri kamunun sadakat ve güvenine karşı bir suç olarak düzenlenmişken, özel belgede sahtecilik fiilleri dolandırıcılık suçunun nitelikli hali olarak öngörülmüştür.⁶⁵

1851 tarihli Prusya Ceza ve 1854 tarihli Baden Ceza Kanunlarında ilk kez resmi belgede sahtecilik ve özel belgede sahtecilik suçları bir arada düzenlenmiştir.⁶⁶

1.3.2. İslam Hukuku

İslam hukukunda da belgede sahtecilik suçlarına yer verilmiş olup resmi belgede sahtecilik fiilleri taziren⁶⁷ cezalandırılan suçlar arasında sayılmıştır.⁶⁸ Buna örnek olarak sahte makbuz ile köylüden vergi alan devlet memurlarından bu paraların geri alınması ayrıca bu kimseler hakkında taziren cezalandırılma yoluna gidilmesi

⁶² Erman, *Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları*, s. 165.

⁶³ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 804.

⁶⁴ Ayrıntılı bilgi için bakınız; Selçuk, Sami, *Dolandırıcılık Cürmünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çeklerle İlgili Suçlar*, Ankara, 1986, s. 71 vd.

⁶⁵ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 804.

⁶⁶ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 804.

⁶⁷ Taziren cezalandırılan suçlar, hakkında ayet ve hadis gereği herhangi bir hükmün bulunmadığı, ceza takdirinin hâkime bırakıldığı suçlardır. (Akbulut, İlhan, *İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar*, *AÜHFD*, C: 52, S: 1, Y: 2003, s. 168.)

⁶⁸ Gökçen, a.g.m., s. 184.

gösterilebilir.⁶⁹

1.3.3. Türk Hukuku

1.3.3.1. Osmanlı Hukukunda

Osmanlı Devleti zamanında çıkarılan kanunlarda genel olarak belgede sahtecilik suçlarına ilişkin özel düzenlemeler yer almamakta, şer'i esaslara uyularak ceza tayin edilmekteydi.⁷⁰

Belgede sahtecilik suçlarına ilişkin ilk kanuni düzenlemeye 1256 (Hicri) tarihli Ceza Kanunname-i Hümayununda yer verilmiştir. Bu kanunun zeyli on dördüncü faslının ikinci ve üçüncü⁷¹ maddelerinde resmi ve özel belgede sahtecilik suçlarından bahsedilmektedir.⁷²

1267 (Hicri) tarihli Kanunu Cedit'te⁷³ ve 1274 (Hicri) tarihli Ceza Kanunname-i Hümayununda belgede sahtecilik suçları düzenlenmiştir.⁷⁴

1.3.3.2. 765 sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu'nda

Belgede sahtecilik suçları, 1926 tarihinde kabul edilen İtalyan Ceza Kanunu'nun iktibas edilmesi suretiyle kabul edilen 765 sayılı mülga TCK'nın 339 ila 357 maddelerinde düzenlenmiştir.⁷⁵

⁶⁹ Erman, Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları, s. 181.

⁷⁰ Erman, Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları, s. 182.

⁷¹ Zeyli On dördüncü Faslın 2. maddesi: "*Tarafı Devleti Aliyece verilen evamiri aliye ve memurini saltanatı seniye canibinden ita olunan evrakı resmiye ve senedatı şer'iye ve mürur tezkerelerini taklid eden ve bazı mahallerini hakk ve tağyir eyleyen sahtekar eşhas isbat olunduktan sonra tediben cünhasını derecei cesametine göre beş seneden on seneye kadar vaz'ı kürek oluna*"
Zeyli On dördüncü Faslın 3. maddesi: "*Sair nasın evrakına taklid eden sahtekâr dahi üç sene müddet için küreğe vaz'oluna*"

⁷² Gökçen, a.g.e., s. 44.

⁷³ Kanunu Cedit Faslı Sani 12. Madde: "*Taraf-ı Devlet-i Aliyeden verilen evamir-i aliye ve memur-in-i saltanatı seniyye taraflarından ita olunan evrak-ı resmiye ve senedat-ı şer'iyye ve mühür tezkiyelerini taklit ve bazı mahallerini hakk ve tağyir eden sahtekar şahsın mertebe-i töhmetine göre dört aydan dört seneye ve sair nasın evrakını taklid eden üç aydan üç seneye kadar kürek ve pranga ve şahsına göre nef'ı ve tağrib ile Te'dip kılın*" (Gökçen, a.g.e., s. 45.)

⁷⁴ Gökçen, a.g.e., s. 45.

⁷⁵ Aydil, Ertan, *Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Evrakta Sahtekarlık Suçu*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2006, s. 18 (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/SearchTez>)

Sahtecilik suçları, 765 sayılı mülga TCK'nın ikinci kitabının "*Ammenin İtimadı Aleyhine Cürümler*" başlıklı altıncı babının "*Evrakta Sahtekarlık*" isimli üçüncü (m. 339-349) ve "*Hüviyet Cüzdanı ve Nüfus Tezkeresi, Pasaport, Ruhsatname, İlmühaber, Şahadetname ve Beyannamelerde Sahtekarlık*" başlıklı dördüncü (m. 350-357) fasıllarında düzenlenmiştir. Kanun koyucu dördüncü fasılda yer alan birtakım resmi belgeleri, diğer resmi belgelere nazaran sosyal hayattaki önemlerini de göz önüne alarak ayrı bir yerde düzenlemiştir.

765 sayılı mülga TCK sahtecilik suçlarıyla ilgili olarak kazuistik düzenlemeler içermektedir. Resmi belgenin, aslında, onaylı örneklerinde, özünde yapılan sahtecilikler ayrı maddeler altında düzenlenmektedir.⁷⁶ Yine sahte belgeyi bilerek kullanmak fiili de özel bir madde altında⁷⁷, yukarıdaki paragrafta belirttiğimiz resmi belgelerdeki sahtecilikler ile ilgili hükümler ayrı bir fasılda hükümler yer almaktadır.⁷⁸

Özel belgede sahtecilik suçları 765 sayılı mülga TCK'nın 345, 347, 348'inci maddelerinde düzenlenmiştir.

1.4.BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARININ HUKUKİ KONUSU

Suçun hukukî konusunun farklı tanımları yapılsa da genel anlamda hukukî konu kavramı, kanun maddesi ile korunan ve suçun ihlal ettiği hak ve menfaattir.⁷⁹ Yani hukukun, zarara uğratılmamasını veya tehlikeye maruz bırakılmamasını istediği

⁷⁶ Resmi belgenin veya asıllarında yapılan sahtecilikler (m. 339, 340, 342/1-2, 347, 348, 349)
Resmi belgenin onaylı örneklerinde sahtecilikler (m. 342/3-4, 347)
Resmi belgenin özünde sahtecilikler (m. 341/2, 347)

⁷⁷ Bkz m. 346, 347.

⁷⁸ Kimlik cüzdanlarında, nüfus tezkerelerinde, pasaportlarda, ruhsatnamelerde taklit, tağyir ve sahte belgenin kullanılması biçiminde yapılan sahtecilikler (m. 350, 352)
Kimlik cüzdanlarında, nüfus tezkerelerinde, pasaportlarda, ruhsatnameler hakkında yalan beyanda bulunma fiilleri (m. 351, 352)

Zabitanın teftişine tabi defter veya bilgilerde sahtecilikler (m.353)

Sağlık raporlarında ve sahte raporlarını kullanılması suretiyle yapılan sahtecilikler (m.354, 356)

Özel menfaat sağlayacak belgelerde yapılan sahtecilikler (m. 355, 356)

Gerçek bir belgenin belirli bir şahsa ait olduğunu yalan yere iddia etmek (m. 357)

⁷⁹ Erem, Faruk, Suçun Unsurları ve Hümanist Doktrin, *AÜHFD*, C: 25, S: 1-2, Y: 1968, s. 12.

değerdir.⁸⁰

Kanun koyucu, suçun ihlal ettiği birden fazla çeşitli hukukî varlık ve değer arasından, kendisine göre daha önemli ve özellikli olan hukukî varlık ve değeri seçerek hukukî konuyu belirler.⁸¹ Bu sebeple TCK'nın 197-212 maddelerinde yer alan suçların koruduğu değer bakımından kamu güvenine üstünlük tanıyarak bu suçları "*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*" başlığı altında düzenlediği kabul edilebilir.

Doktrinde genel manada görüş birliği bulunmasa da hâkim olan görüşe göre sahtecilik suçlarının hukukî konusu kamunun güvenidir yani eski tabirle ammenin itimidir.⁸² Kamu güveni, "*hukuk sisteminin herhangi bir hukukî olayı ispat yeteneği tanıdığı şeylerle, doğruluk ve gerçekliğine herkes tarafından güvenilmesini emrettiği dış şekil ve alametlerin sahtecilikten korunmalarını görmek ve bilmekten ibaret genel ve toplumsal hak ve menfaat*" şeklinde tanımlanabilir.⁸³

Belgede sahtecilik suçları açısından kamu güveninden ne anlaşılması gerektiği hususunda doktrinde farklı düşünceler savunulmuştur. Kamu güveni kavramına objektif ve sübjektif anlamlar yüklenerek açıklanmaya çalışılmıştır.⁸⁴

İtalyan hukukçu Manzini'nin savunduğu objektif anlayışa göre, bir yazının

⁸⁰ Özar, Süleyman, Türk Ceza Kanunu'nun Sistematiğine İlişkin Kritik Noktalar, *ABD*, S: 3, Y: 2006, s. 98.

⁸¹ Toroslu, Nevzat, *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*, 1. Baskı, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1970, s. 288-289.

⁸² Arslan/ Azizağaoğlu, a.g.e., s. 848; Soyaslan, *Ceza Hukuk Özel Hükümler*, 2016, s. 489; Taşdemir, Kubilay/ Özkepir, Ramazan, *5237 Sayılı TCK'da Açıklamalı İçtihatlı Sahtekarlık Suçları*, Turhan Yayınevi, Ankara, 2009, s. 2; Çetin, Erol/ Malkoç, İsmail, *Uygulamada Sahtekârlık Suçları Bilgisayara Suçları Tebligat Suçları ve İlgili Mevzuat*, Adalet Yayınevi, Ankara, 1995, s. 127 vd.; İtişgen, Rezzan, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, S: 84, Y: 2013, s. 52-53.

⁸³ Bayraktar, Köksal, *Türk Ceza Kanununda Kamu Düzeni, Kamunun İtimadı ve Kamunun Selameti Aleyhine İşlenen Cürümler; Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında TCK'nın 50. Yılı ve Geleceği*, İstanbul, 1977, s. 601; Gökcan, Hasan Tahsin, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu (TCK m. 204), *ABD*, S: 3, Y: 67, 2009, s. 94; Özbek, Veli Özer/ Kanbur, Mehmet Nihat/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar/ Tepe, İlker, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2014, s. 797; Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 9; Kaylan, *Belgede Sahtecilik Suçları (765 Sayılı TCK ile Hükümet Tasarısı ve TBMM Adalet Komisyonunca Kabul Edilen Tasarı Metnindeki Düzenlemelere Göre Karşılaştırılmalı Bir İnceleme)*, s. 163; Özbek, Mustafa Serdar, *Noter Senetlerinde Sahtelik*, Yetkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2013, s. 78; Akçıl, a.g.m., s. 25.

⁸⁴ Artuk/ Gökçen/ Yenedünya, a.g.e., s. 5926-5927.

belge sıfatını kazanması, dolayısıyla o yazıyla ilgili sahtecilik fiillerinin kamunun güvenini sarsmasının sebebi bir kanun hükmü değildir. Ona bu niteliği veren toplum hayatının gerekleridir. Herhangi bir kanun hükmü tarafından koruma altına alınmamış olsa bile toplum hayatı ve gerekleri bir belgenin doğruluğu hakkında genel bir kanaat ve güven yaratmış olabilir.⁸⁵ Nitekim toplumun, resmi makamlar tarafından çıkartılan belge, para ve birtakım şekli alametlerin gerçeklik ve doğruluğuna inanması müşterek yaşamın inkâr edilemez bir gereğidir.⁸⁶

Kamu güveninin sübjektif anlam taşıdığını savunan yazarlara göre ise, kamu güveni ancak hukukî ilişkilerde delil olma niteliğine haiz belgeler bakımından söz konusu olabilir. Zira kanun koyucu belirli bir belgeye hukukî değer bahşetmemişse, kamunun o belgeye itibar etmesini istememiş demektir. Bu sebeple böyle bir belgede yapılan sahtecilik belirli kişilere zarar vermiş olsa bile, bu durum kamu güvenine zarar vermeyecektir. Çünkü belgenin doğruluğu ve gerçekliğine toplum tarafından inanılması için kanun koyucu tarafından güven tahsis edilmemiştir.⁸⁷

Bu iki görüş farkının oluşması, esasında belgede sahtecilik suçlarının maddi konusu olan belgenin farklı tanımlanmasının kaynaklanmaktadır. Böyle ki objektif görüşü benimseyen yazarlar, belgede sahtecilik suçlarının maddi konusu olan belgenin hukuken korunmasını gerekli olmadığını savunurken, sübjektif görüşü benimseyen yazarlar belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için, belgenin hukuken korunması gerektiğini savunmuşlardır.⁸⁸

Yazarlar tarafından sübjektif görüş daha ağırlıklı olarak benimsenmiştir. Bizce de sübjektif görüş benimsenmelidir.⁸⁹ Diğer türlü bir kişinin veya bir grubun zarara uğraması sonucu hukuken delil değeri bulunmayan birçok belge hakkında, bu belgelerin kamu güvenine zarar verdiğiinden bahisle cezalandırılmasının önü açılarak adil olmayan birtakım hukukî sonuçlar ortaya çıkabilecektir. Nitekim resmi belgede

⁸⁵ Erman/ Özek, a.g.e., s. 222-223.

⁸⁶ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 490.

⁸⁷ Erman, *Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları*, s. 159 vd.

⁸⁸ Erman/ Özek, a.g.e., s. 224.

⁸⁹ Sübjektif görüşü savunan yazarlar için bkz: Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5928; Erman/ Özek, a.g.e., s. 223.

sahtecilik suçunu düzenleyen 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin gerekçesinde hukukî anlamda belgeden söz edilebilmesi için belgenin hukukî bir hüküm ifade etmesi, hukukî bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerektiğinden söz edilmiştir.

Yargıtay'ın da sahtecilik suçlarının hukukî konusunun kamu güveni olduğuna dair farklı tarihlerde verilmiş benzer birçok kararı bulunmaktadır. Yargıtay sahtecilik suçlarının hukukî konusunun kamu güveni olduğunu hem 765 sayılı mülga TCK hem de 5237 sayılı TCK döneminde verdiği kararlarla benimsemiştir.⁹⁰

Belgede sahtecilik suçlarının iki tane hukukî konusunun bulunduğunu savunan yazarlar da bulunmaktadır. Bu yazarlara göre; belgede sahtecilik suçları birden çok hukukî değeri ihlal eden, dolayısıyla birden çok hukukî konulu suçlar grubuna dahildir. Bunlar da iki ihlal söz konusudur. Birincisi tüm kamu güvenine karşı suçlarda olduğu gibi belgede sahtecilik suçlarında da kamu güvenidir. İkincisi ise ispat aracı olan belgelerin doğruluğunda ve gerçekliğinde garantisini bulan bazı kamusal veya kişisel menfaatlerdir.⁹¹

Sahtecilik suçlarıyla korunmak istenen hukukî değerın kamu güveni olmadığını savunan yazarlar da bulunmaktadır. Bu fikre göre belgede sahtecilik suçlarında sahtecilik yapan fail, eylemin icrasında kamu güvenini ihlal etme bilinciyle hareket etmemektedir. Fail kendi amacını elde etmek amacıyla sahtecilik yapmaktadır. Dolayısıyla bu suçlar özel mülkiyete karşı işlenen suçlar olarak kabul edilmelidir.⁹²

⁹⁰ "Evrakta sahtecilik suçlarının hukukî konusu kamunun güvenidir. Belgelerin gerçeğe aykırı düzenlenmesi, gerçek belgeye eklemeler yapılması, tamamen veya kısmen değiştirilmesi, eylemlerinin kamu güvenini sarstığı kabul edilerek suç sayılıp, yaptırımı bağlanmıştır." YCGK T: 8/4/2004 E: 2004/6-94 K: 2004/132

"Evrakta sahtecilik suçlarının hukukî konusu kamu güvenidir. Belgelerin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgeye ekleme yapılması, tamamen veya kısmen değiştirilmesi eylemlerinin kamu güvenini sarstığı kabul edilerek suç sayılmıştır." YCGK T: 6/3/2007 E: 2006/5-276 K: 2007/55

"Belgede sahtecilik ... suçunun hukukî konusu kamu güveni olup, suçun oluşması için genel kast ve zarar olasılığı yeterlidir." 11.CD T: 5/3/2008 E: 2006/1232 K: 2008/1298 <http://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=194&t=46560>, E.T.5.12.2016.

⁹¹ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 243; Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 214; Güngör, a.g.e., s. 22-23; Selçuk, a.g.e., s. 71.

⁹² Tuna, Mehmet, *Memur Tarafından İşlenen Resmi Evrakın Aslında Sahtekarlık Suçu (TCK m. 339)*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2003, s. 4.

Mağdurun rızasının varlığı halinde belgede sahtecilik suçlarında hukuka aykırılığın baskın görüşe göre ortadan kalkmadığı ve yine resmi belgeler ya da resmi belgeler hükmündeki belgeler üzerinde yapılan sahtecilik suçunun sahteciliğin yapıldığı anda oluştuğu düşünülürse bu suçların koruduğu hukukî değerlerin bireysel menfaatten ziyade kamu güveni olduğu söylenebilir. Doktrin ve yargı kararlarıyla da ağırlıklı olarak benimsendiği üzere bizce de sahtecilik suçlarının hukukî konusu kamu güvenidir.

1.5.SUÇUN MADDİ KONUSU

1.5.1. Belgenin Tanımı

Belgede sahtecilik suçlarının maddi konusu belgedir. Ancak doktrinde bazı yazarlar belgede sahtecilik suçlarında belgenin aynı zamanda suçun hukukî konusu olduğunu da savunmaktadır. Çünkü bu yazarlara göre kanun koyucu, belgede sahtecilik suçlarıyla belgenin başlı başına ispat aracı olma değerini de korumayı sağlamaktadır.⁹³

Belge kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde "*Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb. vesika, doküman*" şeklinde tanımlanmıştır.⁹⁴ Ancak belirtelim ki ceza hukuku anlamında belgenin varlığı için belgenin yazılı olması koşulu dışında aşağıda birazdan açıklayacağımız birtakım özelliklerin bulunması da gereklidir.

Belgede sahtecilik suçlarında failin davranışı belge adı verilen bazı yazılar üzerinde gerçekleşmesi ve belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturan yazının kamunun güvenini sarsabilmesi gereklidir. Bu itibarla herhangi bir yazıda yapılan sahtecilikler bazen belgede sahtecilik suçlarının konusunu oluşturmayabilir.⁹⁵

5237 sayılı TCK, 765 sayılı mülga TCK'dan farklı olarak "*evrak*"⁹⁶ yerine

⁹³ Ayrıntılı bilgi için bkz: Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 496.

⁹⁴ <http://www.tdk.gov.tr>, E.T.30.12.2016.

⁹⁵ Erman, Sahir, *Evrakta Sahtekarlık Suçlarında "Varaka" Mefhumu*, *İÜHF*, C: 15, S: 1, Y: 1949, s. 167.

⁹⁶ Evrak kelimesi; kâğıtlar, yapraklar anlamına gelip varaka sözcüğünün çoğuludur. Varaka ise; tek

"belge" kavramını kullanmıştır.

Belgenin tanımı çoğu çağdaş yasada olduğu gibi kanun metni içerisinde yapılmamıştır.⁹⁷ Bu boşluk kanun koyucunun bıraktığı bilinçli bir boşluktur. Zira, kanunun Adalet Alt Komisyonunda tartışılması sırasında bu sorun gündeme gelmiş fakat kanun metni içerisinde yapılacak herhangi bir tanımın gelecekteki uygulamayı daraltabileceği endişesiyle belge kavramının tanımlanmasından vazgeçilmiştir.⁹⁸ Gerçekten de kanun koyucunun birçok maddede, gelişen teknolojiyle birlikte uygulama alanı genişleyen güvenli elektronik imzayla imzalanan bilişim sistemindeki verilerin belge hükmünde olduğunu kabul ederek belge kavramının kapsamını genişletme eğiliminde olma ihtimali bulunmaktadır.⁹⁹

Bazı ceza kanunlarında "belge" kavramının tanımlaması açıkça yapılmıştır. Örneğin, 1932 sayılı Polonya Ceza Kanunu belgeyi, "*Bir hakkın, bir hukukî münasebetin veya hukukî hükme konu olacak bir hal veya durumun mevcudiyetini ispata yarayacak şey*" şeklinde tanımlarken, 1937 tarihli İsviçre Ceza Kanunu ise "*Hukukî değere sahip bir vakıyı ispata mahsus veya ispat için kullanılan bütün yazılar*" şeklinde tanımlamıştır.¹⁰⁰

Türk doktrininde belge kavramının tanımlanması tartışmalıdır. Kimi yazarlar belgeyi; olayları nakleden veya irade beyanlarını içeren ve belirli bir kişi tarafından meydana getirilen her türlü yazı olarak tanımlarken¹⁰¹, kimi yazarlar ise hukukî açıdan önem taşıyan ve onu meydana getiren kişinin delil amacıyla belirli bir beyanı ihtiva eden yazı parçası olarak tanımlamaktadır.¹⁰² Bizce de ceza hukuku anlamında bir

kâğıt, tek yaprak, yazılı kâğıt demektir. (Develioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, 17. Baskı, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2000, s. 242.)

⁹⁷ Gözübüyük, *Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi (3. Cilt)*, s. 278.

⁹⁸ Türk Ceza Kanunu'nun TBMM Adalet Alt Komisyonun görüşülmesi sırasında Yargıtay üyesi Keskin Kaylan, belgenin kanun metninde tanımının yapılmasının uygulamaya bir süre sonra dar gelebileceğini savunmuş ve belge tanımının yapılmasının uygulayıcılara bırakılmasının uygulamayı rahatlatacağını ve doğruya varmada kolaylık sağlayacağını belirtmiştir. (Yılmaz, Zekeriya, *Gereğe ve Tutanaklarla Türk Ceza Kanunu*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004, s. 1012.)

⁹⁹ Gözel, Arif, *Belgede Sahtecilik Suçlarının Konusu Olarak Belge ve Elektronik Belge, SDÜHFD*, C: 5, S: 1, Y: 2015, s. 146.

¹⁰⁰ Gözübüyük, *Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi (3. Cilt)*, s. 278.

¹⁰¹ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 252; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s. 5894; Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 226; Gökcan, a.g.m., s. 96.

¹⁰² Gözübüyük, *Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi (3. Cilt)*, s. 278; Koca/ Üzülmüş, a.g.e., s. 673 vd.;

belgenin varlığından bahsedebilmemiz için belgenin hukukî hüküm ifade etmesi gereklidir.

Yargıtay çeşitli kararlarında belgeyi değişik şekillerde tanımlamıştır.¹⁰³

1.5.2. Belgenin Unsurları

1.5.2.1. Yazılı Olmalı

Bir belgeden söz edebilmemiz için öncelikle yazılı olma koşulunun gerçekleşmesi gerekir.¹⁰⁴ Bu durum madde gerekçesinde de açıkça ifade edilmiştir.¹⁰⁵

Yazı yoksa belgenin varlığından bahsedilemez fakat üzerinde yazının mevcut olması halinde koşulları varsa bir levha, deri veya plastik de belge olarak kabul edilebilecektir.¹⁰⁶ Nitekim her ne kadar 5237 sayılı TCK'nın madde gerekçesinde

Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 807; Ekinci, Mustafa/ Esen, Sinan, *Anlatımlı ve Gerekçeli 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda Yer Alan Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli ve Taksirli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2005, s. 245-246; Gündel, Ahmet, *5237 sayılı TCK'da Zimmet-Sahtecilik-Dolandırıcılık-Hırsızlık-Güveni Kötüye Kullanma Suçları*, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009, s. 805.

¹⁰³ "... hukukî bir sonuç doğurmaya veyahut bir durumu belirlemeye veya isbat etmeye yarayan yazılara «varaka» denilmektedir. Varakalar, onları düzenleyen kişilerin sıfat ve görevlerine göre, ya hususu veya resmî olmaktadır." YCGK T: 4/5/1987 E: 1987/6-141 K: 1987/256, YKD, C: 14, S:3, Y: Mart 1988, s. 404.

"...Sahtecilik suçlarının maddi konusu belgelerdir. Belge ise içeriği olan, hak doğurucu, kaldırıcı ve kanıt aracı olan bir yazıdır. Belgenin hukuken geçerli bulunması zorunludur. Hukuken geçerli ve kanıt değerinde olmayan bir yazı, belge (varaka) niteliğini taşımadığından, bunda ya da buna dayanılarak yapılan işlemlerde sahtecilik suçu, zarar doğmayacağından söz konusu olamaz." 6.CD T: 9/11/1981 E: 1981/6282 K: 1981/7084, YKD, C: 8, S:3, Y: Mart 1982, s. 431.

"Belge; içeriği olan, hak doğurucu, kaldırıcı ve kanıt aracı olan yazıdır." 15.CD. T: 6/6/2016 E: 2014/2517 K: 2016/5863, <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb E.T>, 25.1.2017.

¹⁰⁴ Gündüz/ Gültaş, a.g.e., s. 20.

¹⁰⁵ Belge, eski dilimizde "evrak" kelimesi karşılığında kullanılmakta olup, yazılı kâğıt anlamına gelmektedir. Bu bakımdan, yazılı kâğıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun, belge niteliği taşımamaktadır. (Madde Gerekçesi)

¹⁰⁶ Uğur, Hüsamettin, Gerçek Bir Resmî Belgeyi Değiştirme ve Bozma Eylemlerinin TCK'nın 204/1 ve 205. Maddeleri Açısından Değerlendirilmesi, *Terazi Hukuk Dergisi*, C: 8, S: 86, Y: Ekim 2013, s. 40-41.

Yargıtay'ın da benzer nitelikteki kararları mevcuttur. "Resmi evrakta sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan belgenin, taşınabilen bir şey üzerine yazılıp da hukukî hüküm ifade eden bir olayı kanıtlamaya yarayan yazı olduğu, 5237 Sayılı TCK'nın 204. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere, belgenin varlığının kabulü için yazılı kâğıdın bulunmasının zorunlu olmadığı, bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de diğer unsurların varlığı durumunda, belgeden söz edilebileceği, bu bakımdan araç plakalarının da resmi belge olarak kabulü gerekeceğinin vurgulanması karşısında, sahte olarak düzenlenen mühür kullanılarak sahte plaka oluşturulması ve bu plakanın

belgenin nesnel olarak yazılı kağıt şeklinde olduğu ifade edilmiş ise de aynı madde gerekçesinde yazının sadece kağıt üzerinde bulunmasının zorunluluk teşkil etmediği de vurgulanmış ve levha niteliğindeki araç plakalarının belge niteliğinde olduğu belirtilmiştir.¹⁰⁷

Boş bir kâğıdın imzalı veya boş olarak bir kimseye verildikten sonra, kâğıdı alan kişinin bu kâğıdı tevdi maksadından farklı bir şekilde doldurmuşsa, resmi belgede sahtecilik suçu oluşmayacaktır. Diğer unsurları da mevcutsa bu durumda 5237 sayılı TCK'nın 209'uncu maddesinde düzenlenen açığa imzanın kötüye kullanılması suçundan bahsedilebilecektir. Çünkü bu hâlde, tevdi edilen kâğıt, imzalı fakat boş olarak verildiği için, henüz belge sıfatını kazanmamıştır.¹⁰⁸

Yazılı olmayan ancak ceza muhakemesi açısından delil niteliğinde olabilecek sözlü açıklamalar, manyetik şeritler, elektronik ortam verileri, fotoğraflar ve bilgisayar programları belge niteliğinde değildirler.¹⁰⁹

Yazı Türkçe veya yabancı bir dilde yazılmış olabilir. Yazının eski veya yeni bir dil ile yazılmış olmasının da önemi yoktur. Yalnız belgedeki yazının herkes veya bir grup kimse tarafından anlaşılabilir olması ve bir işlemi ifade etmesi gerekir.¹¹⁰ Bu nedenle okunması veya algılanması yazarı dışında bir kimse tarafından anlaşılamayan

bilerek kullanılması fiillerinin 5237 Sayılı TCK'nın 204/1. Maddesine uyan suçu oluşturduğu ve aynı araca ilişkin olup aynı zamanda araç içinde ele geçirilen sahte trafik tescil belgeleri, araç plakası ile trafik sigorta poliçesini kullanması fiilinin sanığın savunmasının aksine bir delil de bulunmaması karşısında bir bütün olarak tek bir resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu ancak, sanığın güttüğü amaç ve saik, suç konusunun önemi kastın yoğunluğu ve sahte belge çeşitliliği dikkate alınarak temel cezanın alt sınırdan uçaklaşarak tayin ve tespitin gerektiği gözetilmeyerek sanık Murat hakkında yazılı şekilde her bir belgeden ayrı ayrı hüküm kurulması, yasaya aykırıdır." 11.CD T: 2/5/2007 E-K: 2311-2994 (Meran, Necati, Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik-Malvarlığı Bilişim Suçları İle Ekonomik ve Ticaret Alanında Suçlar, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2008, s. 413.)

¹⁰⁷ Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 247-248.

¹⁰⁸ Yurtcan, Erdener, *Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları*, 2. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2015, s. 222; Er, Olcay, *Türk Ceza Kanunu ve Adli İncelemeler Açısından Kambiyo Senetlerinde Sahtecilik*, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü Suç Araştırmaları Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2008, s. 29. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/E.T.20.1.2017>.

¹⁰⁹ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 252; Koca/ Üzülmüş, a.g.e., s. 674; Doğan, Koray, *Ceza Hukukunda Belge Kavramı*, CHD, S: 14, Y: 5, Aralık 2010, s. 54.

¹¹⁰ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 496; Gökcan, a.g.m., s. 96; Erman, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında "Varaka" Mefhumu, s. 173; Gündel, a.g.e., s. 806; Yaşar/ Gökcan/ Artuç, a.g.e., s. 6195.

yazılar belge vasfında kabul edilmeyecektir.

Doktrinde tartışmalı olmakla beraber bazı yazarlar belgenin maddi varlığı olan bir şeyle bağıllık içinde bulunmasını ve yazının gözle algılanabilir olması gerektiğini savunmaktadır.¹¹¹ Diğer birtakım yazarlar ise bunun şart olmadığını koşulları varsa kör alfabesine göre yazılmış yazıların da belge sayılabileceğini savunmuştur.¹¹² Bizce de belgenin maddi olarak gözle algılanabilir olması şart değildir. Düzenleyeni dışında belirli kimseler tarafından yazının anlaşılabilir olması yazının belge olarak kabul edilmesi için yeterlidir.

Yazının mutlaka alfabetik yazı stilinde yazılması lazım değildir. Bu sebeple belirli bir anlam ifade edebilen sembolik kodlardan oluşan irade açıklamaları da şartları varsa belge niteliğini taşıyabilecektir.¹¹³

Yazının belge olarak kabul edilebilmesi için kalıcı bir vasıtayla yazılması gerekli değildir. Ancak yazmada kullanılan aracın en azından belirli bir süre varlığını devam ettirmesi lazımdır. Örneğin mürekkep, tükenmez veya kurşun kalem ile yazı yazılabilir.¹¹⁴ Ancak belirli konulardaki belgelerin belirli bir vasıtayla kaydedilmesi yasa gereği aranmakta ise örneğin el yazılı vasiyetnamelerdeki gibi, bu koşula uyulması zorunludur.¹¹⁵

Yazının belge olarak kabul edilebilmesi için taşınır şey üzerinde yazılı olması gereklidir.¹¹⁶ Dolayısıyla taşınır olarak kabul edilemeyecek duvarlar, mezar taşları veya abideler gibi taşınmazlar üzerine yazılan yazılar hukukî bir anlam ihtiva etse bile belge olarak kabul edilemeyecektir.¹¹⁷ Bununla beraber üzerinde yazı bulunan taşınabilir nesne, sonradan bir taşınmaza bağlanmış ise, bu bağ devamlılık teşkil

¹¹¹ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 807; Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 785.

¹¹² Erman, *Evrakta Sahtekarlık Suçlarında "Varaka" Mefhumu*, s. 173; Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 694; Gökcan, a.g.e., s. 80; Güngör, a.g.e., s. 35.

¹¹³ Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 786.

¹¹⁴ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 497; Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 227.

¹¹⁵ Gökcan, a.g.m., s. 96.

¹¹⁶ Çam, a.g.m, s. 455; Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 247.

¹¹⁷ Erman, *Evrakta Sahtekarlık Suçlarında "Varaka" Mefhumu*, s. 174.

etmeyecek şekilde ve istenildiği takdirde son bulması şartıyla yazı belge niteliğini kaybetmez.¹¹⁸ Nitekim İtalya'da 1930 tarihinde yaşanan bir olayda, bir odada tek başına yatmakta olan bir hasta, öleceğini anlayınca ve başka bir çare bulamayınca, tebeşirle odanın kapısına vasiyetnamesini yazmıştır. Bunun üzerine kapı yerinden sökülüp notere götürülmüş ve fotoğrafı alındıktan sonra noter dairesinde saklanmıştır. Taşınmazın mütemmim cüzü olan kapı böylece taşınabilir hale getirildiğinden üzerindeki yazının belge olacağı şüphesizdir.¹¹⁹

Yargıtay da yazının taşınabilir bir şey üzerine yazılması gerektiğini kabul etmiştir.¹²⁰

1.5.2.2.Düzenleyen Belli Olmalı

Belgenin zorunlu unsurlarından birisi de belgeyi düzenleyenin teşhis edilebilir olmasıdır. Nitekim bu husus, 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin gerekçesinde *"Bu yazının beli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerekir. Ancak, bu kişilerin gerçekten mevcut kişiler olması gerekmez. Bu itibarla, gerçek veya hayali belli bir kişiye izafe edilemeyen yazılı kâğıt, belge niteliği taşımaz. Kâğıt üzerindeki yazının belli bir kişiye izafe edilebilmesi için, bu kişinin ad ve soyadının kâğıda eksiksiz bir şekilde yazılması ve kâğıdın bu kişi tarafından imzalanmış olması şart değildir"* şeklinde vurgulanmıştır.

Belgenin teşhis edilebilirliği onu düzenleyenin ismi, imzası veya başka şekliyle

¹¹⁸ Erman/Özek/ a.g.e., s. 315.

¹¹⁹ Manzini, s. 688, not 22, nakleden: Erman/ Özek, a.g.e., s. 315.

¹²⁰ *"Evrakta sahtecilik suçlarının konusunu oluşturan belgenin, taşınabilen bir şey üzerine yazılıp da hukukî ifade eden bir olayı kanıtlamaya yarayan yazı olduğu..."* 21.CD T: 28/12/2016 E: 2015/8409 K: 2016/8043 <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb E.T.29.1.2017>

sağlanabilir.¹²¹ Belgenin içeriğinden onu düzenleyen anlaşılabilir.¹²² Yani imza belgenin varlığı için şart değildir. Fakat imza belgenin bir şekil şartını oluşturmakta ise imza olmaksızın belgeyi düzenleyen anlaşılabilir olsa da belgenin varlığından bahsedilemez. Örneğin kambyo senetlerindeki imzanın geçerlilik şartı olmasındaki gibi.¹²³ Fakat yazının niteliği gereği imzaya gerek duyulmayan hallerde imzalanmayan yazılar da belge niteliğini taşır. Örneğin sigaraların üzerine yapıştırılan tek el bandrolleri, tiyatro ve eşya piyango biletleri gibi.¹²⁴ Nitekim Yargıtay bir kararında tek el bandrollerini özel belge saymıştır.¹²⁵

Düzenleyeni, bilirkişi marifetiyle, grafolojik incelemeyle veya benzeri şekillerde tespit edilebilen yazılar belge mahiyetinde değildir.¹²⁶

Düzenleyenin belli olmasındaki kasıt yazıyı fiilen yazan kişinin değil, kim adına o yazının düzenlendiğinin bilinmesidir.¹²⁷ Örneğin, belge bir zabıt kâtabi tarafından yazılsa bile fail, adına belge düzenlenen kişi olacaktır.¹²⁸

Madde gerekçesinde de açıklandığı belgenin belirli bir kişi adına düzenlenmesi yeterli olup, düzenleyen olarak atfedilen kimsenin hayali bir kişi olması durumunda

¹²¹ Genellikle paraf, parmak basma, imza, mühür, düzenleyeni belirlemede yararlanılan işaretlerdir. Bunlar olmasa bile, başka surette yazının düzenleyeni belli olan yazılar da belge niteliğinde olabilir. (Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 132.); İmza, kural olarak el ile atılır istisnai hallerde başka bir araçla da atılabilir. Ancak bunun için mevzuatta özel bir düzenlemenin olması gereklidir. 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'ndaki düzenlemeler bu istisnaya dahildir. Yine 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 15 ve 16. maddelerindeki istisnalar da bu kapsamdadır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu m.14/2: "*İmzanın el yazısı dışında bir araçla atılması, ancak örf ve âdetçe kabul edilen durumlarda ve özellikle çok sayıda çıkarılan kıymetli evrakın imzalanmasında yeterli sayılır.*"

m.16/1: "*İmza atamayanlar, imza yerine usulüne göre onaylanmış olması koşuluyla, parmak izi, el ile yapılmış bir işaret ya da mühür kullanılabilir.*"

¹²² Demirel, a.g.m., s. 32; "*Bir belgenin kim tarafından düzenlendiği çoğu zaman altındaki isim veya imzadan anlaşılır. Yazının bir kimse tarafından elle yazılmış olmasına rağmen altında isim ve imzanın bulunmaması halinde, belgeden söz edilemez. Zira ele yazılmış olması, yazıdaki iradenin yazıyı yazana ait olduğunu her zaman göstermez. Kişinin bir başkasının adına o yazıyı ele yazmış olması da mümkündür.*" Güngör, a.g.e., s. 36.

¹²³ Gökcan, a.g.m., s. 99.

¹²⁴ Erman, Evrakta Sahtekarlık Suçlarında "Varaka" Mefhumu, s. 172.

¹²⁵ Bkz: 6.CD T: 24/12/2001 E-K: 15675-15673 sayılı karar. <http://www.aghukukburosu.com/sayfa-184-ceza-hukuku-42-opr-harfleri-ile-basl原因-makaleler.html> E.T.19.3.2018.

¹²⁶ Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 248.

¹²⁷ Cengiz, a.g.e., s. 15.

¹²⁸ Tekin, Nurullah, Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S: 19, Y: 5, Ekim 2014, s. 908.

dahi bir belgenin varlığından bahsedilebilecektir.¹²⁹ Nitekim Yargıtay birçok kararında hayali bir kişiyi de borçlu olarak gösterip senet düzenleyen failin sahtecilik suçu işlediğini kabul etmiştir.¹³⁰ Düzenleyeni belirli olmayan, anonim nitelikte olan yazılar ise belge niteliğine haiz değildirler.

1.5.2.3.Hukukî Bir Değer İçermeli

Ceza hukuku açısından her yazı bir belge değildir. Bir yazının belge niteliğini taşıması için yazının içeriğinin hukuken önem taşıyan bir değere sahip olması da gereklidir.¹³¹ Hukukî değerden kasıt yazının hukukî bir öneme sahip olması, hukukî bir netice meydana getirebilmesi veya delil teşkil edebilmesi olarak anlaşılmalıdır.¹³² Nitekim bu durum 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin gerekçesinde "*Bir belgeden söz edebilmek için, kâğıt üzerindeki yazının içeriğinin hukukî bir kıymet taşıması, hukukî bir hüküm ifade etmesi, hukukî bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir.*" şeklinde ifade edilmiştir.

Belgede sahteciliğin cezalandırılması için yapılan sahteciliğin daima hukuken önem taşıması yani hukukî sonuçlar doğurması gereklidir. Bu sebeple belgenin hukuken korunmaya değer bir içeriği yoksa, keza belge içerisinde yapılan sahtecilik sahteliğin esasını oluşturan bir zararın ortaya çıkmasına neden olmayacak nitelikteyse, o belge üzerinde yapılan fiil cezai sorumluluk doğurmayacaktır. Örneğin sadece belirli bir tarihsel tezi desteklemek amacıyla tarihi bir eserin tahrifi hukukî sonuçtan yoksundur ve bu fiil belgede sahtecilik suçuna vücut vermez.¹³³ Yine imza atılması

¹²⁹ Gözel, a.g.m., s. 153.

¹³⁰ "Sanığın suça konu senetleri ... ve... isimleri ile hayali kişiler adına düzenleyerek önceden doğmuş borcu nedeniyle aynı anda katılana vermek suretiyle atılı suçu işlediğinin iddia olunması, 23/12/2009 tarihli kolluk tutanağı içeriğinde senetlerde keşideci olarak belirtilen bu kişilere ilişkin herhangi bir kaydın bulunmadığının bildirilmesi, heyetimizce senet suretleri üzerinde yapılan gözlemlerde, senetler üzerindeki yazıların aynı elden çıktığının belirlenmesi, dosya kapsamı itibarıyla bu aşamaya kadar adı geçen kişilerin gerçek kişi olduklarına dair herhangi bir belge veya delilin bulunmaması karşısında, yüklenen sahtecilik fiilinin sabit olacağı." 11.CD T: 14/11/2016 E: 2015/9905 K: 2016/7538

"...adına sahte belge düzenlenen kişilerin gerçek kişi olup olmadığı araştırılıp, hayali olması halinde eylemin bütün halinde 5237 sayılı yasanın 204/1. maddesinde öngörülen resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı..." 11.CD. T: 22/12/2015 E: 2013/16771 K: 2015/32080 <http://emsal.yargitay.gov.tr/VeriBankasiIstemciWeb E.T>.20.1.2017.

¹³¹ Tekin, a.g.m., s. 907.

¹³² Gözübüyük, *Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi (3. Cilt)*, s. 278; Çam, a.g.m., s. 456.

¹³³ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 253.

gerekli olmayan bir belgeye imza atılması veya muris tarafından oluşturulan daha yeni tarihli el yazılı bir vasiyetname düzenlenmesi ile hukukî önem taşımayan daha eski tarihli vasiyetnamelerde yapılan sahtecilikler de belgede sahtecilik suçuna vücut vermezler.¹³⁴ Bu tip durumlar doktrinde "*gereksiz, faydasız sahtecilik*" olarak nitelendirilmektedir.¹³⁵

Hukuken bir değer taşımayan bir belgeye kamunun güvenmesi söz konusu olmaz. Bu sebeple hiçbir hukukî önemi olmayan bir olayı ispat edebilen bir yazı belge niteliğinde değildir.¹³⁶ Yargıtay belgenin hukukî sonuç doğurucu nitelikte olması gerektiğinden bahsetmiştir.¹³⁷

¹³⁴ Taşdemir/ Özkepir, a.g.e., s. 108.

¹³⁵ Yargıtay da birçok kararında faydasız sahtecilik teorisini kabul etmiştir. "*Her ne kadar dava konusu antrepo beyannamesinde beyan edilen eşyanın tespit edilenden farklı olması sebebi ile beyannamenin içerik itibari ile gerçeği yansıtmadığı anlaşılmış olup, bu fiilin de sahtecilik suçunu oluşturduğu iddiası ile sanıklara suçlama yöneltilmiş ise de, eşyanın tabi tutulmak istendiği rejim yönünden henüz ithale yönelik rejim beyanında bulunulmamış olduğu ve... bu konuda uygulanacak müeyyide yönünden yasal boşluk mevcut oluşu karşısında, beyannamedeki aykırılık herhangi bir hukukî sonuç doğurmayıp faydasız hale gelecektir. Bu yönden sanıklara atılı sahtecilik suçunun da yasal koşullarının gerçekleşmediğinin kabulü zorunludur.*" YCGK T: 8/11/2016 E: 2014/7-48 K: 2016/414

"*Sanığın, katılan şirketten aldığı 10.11.2006 keşide tarihli çekin tarihini 10.10.2006 şeklinde değiştirerek piyasaya sürmek suretiyle resmi belgede sahtecilik suçunu işlediği iddiasıyla açılan kamu davasında; suç tarihinde yürürlükte bulunan Türk Ticaret Kanunu hükümleri gereğince çekin görüldüğünde ödenmesi gereken kıymetli evrak niteliğinde olduğu cihetle 10.11.2006 tarihli çek'in bu tarihten önce kullanılması ve bankaya ibraz edilmesinde hukuken herhangi bir engel bulunmaması karşısında, bu haliyle yapılan sahteciliğin "faydasız sahtecilik" olarak nitelenmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi.."* 11.CD T: 8/6/2016 E: 2016/5374 K: 2016/5331.

"*Sanığın sürücü belgesi almak için gerekli olan suça konu öğrenci belgisini de okul müdürü ve müdür yardımcısının yerine imza atarak İl Emniyet Müdürlüğü'ne verdiği kabul edildiği olayda; sanığın aşamalarındaki savunmalarında... Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nin öğrencisi olduğunu, ehliyet alabilmek için İl Emniyet Müdürlüğü'ne ibraz etmek üzere okuldan öğrenci belgesi istediğini, belgenin kendisine imzalatmak üzere verildiğini bilmediği için müdür ve müdür yardımcısı yerine sehven imza atarak verdiği, sahtecilik kastının bulunmadığını savunması, okulda görev yapan müdür ve müdür yardımcısının da bu savunmayı doğrulaması karşısında; sanığın suç tarihinde adı geçen okulun öğrencisi olup olmadığı ve belgedeki bilgilerin doğruluğu araştırılarak; resmi belgede sahtecilik suçu bakımından suç işleme kastının olup olmadığı ve eylemin "faydasız sahtecilik" kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin tartışılıp.."* 11.CD T: 29/11/2016 E: 2016/7928 K: 2016/7932 <http://www.kazanci.com/E.T.14.9.2017>.

¹³⁶ Erman/ Özek, a.g.e., s. 324; Doğan, a.g.m., s. 55.

¹³⁷ "*Özel belgede sahtecilik suçunun oluşması için o belgenin doğrudan hukukî sonuç doğurucu nitelikte olması gerekir. Belediyenin yeterli görüp işleme koymadığı ve içeriğinin gerçeğe uygunluğunu araştırdığı belgenin belediyeye verilmesiyle hemen hukukî sonuç doğurmadığı açıktır. Saptanan bu durum ve uygulamaya göre tanzim ve tevdi ile hukukî sonuç doğurmaları olanaksız olan bu belgelere dayanılarak sanığın mahkumiyetine karar verilmesinde isabet yoktur.*" YCGK T: 5/11/1990, E: 1990/6-246 K: 1990/263, (Gökcan, a.g.m., s. 98.)

Belgenin hukuksal bir değerinin var olması genellikle, belgenin hukuksal açıdan önem taşıyan olayların ispatına elverişli olup olmadığı konusunda bağlantılı olarak açıklanmaktadır. İspata elverişlilik doktrinde geniş anlamda anlaşılakta, hukuksal açıdan önem taşıyan olayların ispatına belli bir katkının yapılmasını yeterli görmektedir.¹³⁸

Belgenin düzenleyenin belgeyi düzenlediği sırada içeriğini ispat amacıyla oluşturmuş olması gerekmez. Yani içeriğini ispatlamak amacıyla oluşturulmamış bir belge de daha sonra bu niteliğe sahip olabilir.¹³⁹ Örneğin başlangıçta herhangi bir ispat amacı taşımaksızın düzenlenen bir mektup, daha sonra bir olaya hukukî içerik teşkil etmesi sebebiyle belge olarak kabul edilebilecektir.¹⁴⁰

Belge içeriğinin hukuken önem taşıyıp taşımadığı veya bir hukukî ilişkiyi ispata uygun olup olmadığı genel hukuk kurallarına, kullanıldığı hukukî ilişkinin özelliklerine göre objektif olarak tespit edilebilir.¹⁴¹

Hukuken sakat olan belgelerde yapılan sahteciliklerin suçun maddi konusunu oluşturup oluşturmayacağı tartışmalıdır. Bir belgede var olan sakatlıklar üç farklı şekilde tasnif edilebilir. Birincisi, sahte bir belge üzerinde sahtecilik, ikincisi hukuken batıl veya feshi mümkün belgelerde sahtecilik, üçüncüsü ise ahlaka aykırı olan belgelerde sahteciliktir.

Sahte bir belge üzerinde ikinci defa bir sahteciliğın yapılması halinde, üzerinde değişiklik yapılan yazının belge niteliğinde olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Bakıcı/ Yalvaç, sahte bir belge üzerinde yapılan yeni bir sahteciliğın suç oluşturmadığını, bunun gerekçesini ise üzerinde değişiklik yapılan yazının zaten belge niteliğinde olmamasına dayandırmaktadır.¹⁴² Bazı yazarlar ise bu düşünce tarzının

¹³⁸ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 808.

¹³⁹ Erman/ Özek, a.g.e.; s.323; Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 254.

¹⁴⁰ Güngör, a.g.e., s. 40.

¹⁴¹ Koca/Üzülmez, a.g.e., s. 675; Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 134.

¹⁴² Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 701; Erman da sahte bir belge üzerinde yapılan ikinci sahteciliğın geçerli olmadığını savunmaktadır. Ancak bunun gerekçesi ona göre biraz farklıdır. Ona göre sahtecilik yapan fail sahte belge üzerinde gerçek ve geçerli düşüncesiyle esasında sahte bir belgede sahtecilik suçunu işlese bile fail "mefruz suç" kuralı gereği yine de cezalandırılmaz. (Erman, *Ticari Ceza*

yanlış olduğunu üzerinde değişiklik yapılan sahte belgenin aldatma yeteneğinin bulunması durumunda zarar verme olasılığının devam ettiğini, bu sebeple sahte belge üzerinde onun gerçek görüntüsünü değiştiren veya eklemeler yapan failin de ilk sahtecilik suçuna iştirak ettiğini ve müşterek fail olarak sorumlu tutulması gerektiğini savunmaktadır.¹⁴³ Bizce her ne kadar ikinci sahteciliği yapan failin hiçbir şekilde cezasız kalması doğru olmadığı gibi, aralarında fikir ve eylem birliği bulunmayan ilk sahtecilik ile ikinci sahteciliği yapan faileri müşterek fail olarak kabul edip cezalandırmak da doğru değildir.

Mutlak butlanla batıl belgeler, düzenlendikleri zamandan itibaren hukuken geçersiz olup, bu tür belgeler yok hükmündedirler. Bu sebeple, bu tür belgelerde yapılan sahtecilikler kamu güvenini ihlal etmeyeceğinden resmi belgede sahtecilik suçu vücut bulmaz. Bu tür belgeler üzerinde yapılan sahtecilikler her ne kadar resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturmaya da bu belgeler fiilen kullanılarak haksız bir yarar elde edilebilir. Örneğin koşulları varsa dolandırıcılık suçunun oluşması söz konusu olabilir.¹⁴⁴ Belge bazen şekil bakımından bazen de içerik bakımından sakatlık göstermesi sebebiyle hükümsüz kabul edilebilir.¹⁴⁵ Buna karşılık belgede nispi bir sakatlık söz konusu ise belge iptal işlemi ile geçersiz kılınmaya kadar hüküm ihtiva ettiğinden bu belge üzerinde sahtecilik suçu işlenebilecektir.¹⁴⁶ Bizce de iptali mümkün belgeler hukuk düzenleri tarafından iptal edilinceye kadar hüküm ifade etmeleri ve bu sebeple zarar verme olasılığı barındırmaları sebebiyle bu tür belgeler üzerinde yapılan sahtecilikler sahtecilik suçunu oluşturabilecektir. Öte yandan bazı yazarlar iptali mümkün olan belgelerin dahi belgede sahtecilik suçuna vücut vermeyeceğini savunmaktadırlar.¹⁴⁷

Ahlaka aykırı olan belgelerde bu aykırılığın belgenin içeriğinden bizzat açıkça anlaşıldığı durumlarda bu tür belgelerde yapılan sahtecilikler, bu suçun konusunu

Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları, 1987, s. 332.)

¹⁴³ Taşdemir, Kubilay, *Açıklamalı-İçtihatlı Belgelerde Sahtecilik Suçları*, Ütopya Grafik Yayınevi, Ankara, 2013, s. 41-42; Gökcan, a.g.m., s. 118-119.

¹⁴⁴ Güngör, a.g.e., s.42; Taşdemir, a.g.e., s. 42; Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 247.

¹⁴⁵ Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 134.

¹⁴⁶ Malkoç, İsmail, *2004 Değişiklikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu*, Malkoç Kitabevi, Ankara, 2004, s. 847; Taşdemir/ Özkepir, a.g.e., s. 11; Gökcan, a.g.m, s. 120.

¹⁴⁷ Çam, a.g.m., s. 456.

oluşturmazlar. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 27/1 hükmü gereği konusu ahlaka aykırı belgelerin kesin olarak hükümsüz olduğu belirtilmiştir. Bu sebeple bu tür belgeler batıl sayıldıklarından, bu belgeler üzerinde yapılan sahteciliklerin hukukî değeri bulunmayacak ve yapılan sahtecilik eylemi suç oluşturmayacaktır.¹⁴⁸ Ancak belgenin içeriğinden ahlaka aykırılığın anlaşılmadığı durumlarda (örneğin kumar, uyuşturucu madde temini veya fuhuş amacıyla verilen çek, bono) belgenin hükümsüzlüğü ileri sürülünceye kadar yani geçersizliği sağlanıncaya kadar belge hukuk dünyasında hüküm ifade edebileceğinden, bu belgeler üzerinde yapılan sahtecilikler sahtecilik suçunu konusu oluşturacaktır.¹⁴⁹

1.5.3. Belge Türleri

5237 sayılı TCK, mülga 765 sayılı TCK'daki gibi belgenin üç türü olduğunu kabul etmiş ve belgede sahtecilik suçları bu ayırım esas alınarak tanzim edilmiştir. Bunlar resmi belge, özel belge ve resmi belge hükmündeki belgelerdir.¹⁵⁰ Bu ayırım, yalnızca bu suçtan verilecek ceza bakımından değil, aynı zamanda suçun maddi unsurunun gerçekleşmesi için aranan koşullar bakımından da önem taşımaktadır. Nitekim özel belgenin delil niteliğine sahip olması, imzanın inkâr edilmemesi koşuluna bağlı kılınmıştır. Bu sebeple resmi belge üzerinde işlenen sahtecilik eylemleri özel belgelere nazaran daha ağır bir biçimde cezalandırıldığı gibi, ayrıca özel belgede sahtecilikten farklı olarak resmi belgede sahtecilik suçunda kullanma koşulu da aranmamıştır.¹⁵¹

1.5.3.1. Resmi Belge

5237 sayılı TCK'da resmi belgenin tanımı yapılmamış, resmi belgenin ne olduğunun tespiti daha çok doktrine ve içtihatlarla bırakılmıştır.¹⁵² Her ne kadar 5237

¹⁴⁸ Erman/ Özek, a.g.e., s. 349; Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 701.

¹⁴⁹ Gökcan, a.g.m., s. 120; Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 701.

¹⁵⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s. 5907.

¹⁵¹ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 811; Demirel, a.g.m., s. 34; Güngör, a.g.e., s. 51-52.; Çiçek, Niyazi, Hukuksal Geçerlilik Bakımından Resmi Belgelerin Biçimsel Özellikleri, *Amme İdaresi Dergisi*, C: 40, S: 4, Aralık 2007, s. 138.

¹⁵² Konu ile ilgili olarak TBMM Adalet Komisyonunda müzakereler şu şekilde cereyan etmiştir. "Osman Şirin- Ben, deneyimimden yararlanmak istediğim arkadaşşıma ve komisyonun saygıdeğer üyelerine bir teklifte bulunacağım. Resmî belgenin herhangi bir tarifini yapmadık. Keskin Kaylan-

sayılı TCK'nın madde metninde resmi belgenin tanımı yapılmamışsa da yasanın resmi belgede sahtecilik suçu başlıklı 204'üncü maddesinin gerekçesinde resmi belgeye ilişkin önemli açıklamalarda bulunulmuştur.¹⁵³

Doktrinde ve yargı kararlarında resmi belgenin tanımı değişik biçimlerde yapılmaktadır. Doktrinde çoğu yazar resmi belgeyi "*bir kamu görevlisi tarafından, görev ve fonksiyonu sebebiyle düzenlenen yazı*" olarak tanımlarken¹⁵⁴, kimi yazarlar ise bu tanımdaki şartlara ek bir şart olarak kamu görevlisinin, görevi gereği düzenlediği belgenin kanunda öngörülen usul ve formalitelere uygun olarak düzenlemesi gerektiğini de belirten tanımlar yapmıştır.¹⁵⁵ Bizce kamu görevlisinin resmi belgeyi görev ve fonksiyonu sebebiyle düzenlemesi şartı, resmi belgenin kanunda öngörülen usul ve formaliteye uygun olması şartını uhdesinde barındırmaktadır. Bu sebeple bahsedilen husus resmi belgenin ek bir şartı olarak değerlendirilmemelidir.¹⁵⁶

Yargıtay resmi belgenin söz konusu olması için iki şartın bir arada olması gerektiğini belirtmiştir.¹⁵⁷

Hayır, resmî belge tanımlanmadı. Osman Şirin- Sayın Kaylan, tarifini yapmanın mı, yapmamanın mı doğru olduğunu düşünürsünüz? Keskin Kaylan- Şimdi, ... resmî belgenin tanımı, resmî belgeye o özellikleri veren öğelerin her bir resmî belgede farklı olduğu kanısındayım. Tek ölçü koyabilirsiniz, kamu görevlisinin veya hukuken yetkili kılınanın düzenlediği belge, resmî belgedir dersiniz; ama, bu tanım, yarın uygulamada dar gelir. Öğretide, ... resmî belgenin tanımı çok ayrıntılı biçimde yapılmıştır. Uygulamada fıkrasının belki belirlenmesinde duraksama olabilir. Ölçü hiç değişmez, o belgeyi, görevinin normal fonksiyonu gereği düzenleyen kişinin düzenlediği belge, resmî belgedir. Yani, ikinci fıkraya girer. Görevinin normal fonksiyonu dışında bir memur, bir kamu görevlisi düzenlerse, üçüncü kişi gibidir, birinci fıkraya girer. O bakımdan, tanımlamanın, öğretinin bu konudaki geniş olanaklarını -ki, uygulamanın getirdiği çok güzel düzenlemeler vardır. Ona bırakmanın, uygulayıcıyı daraltıcı değil, rahatlatıcı olacağını ve doğruya varmada kolaylık sağlayacağını düşünüyorum." (Gökçen, a.g.e., s. 104.)

¹⁵³ 5237 sayılı TCK m.204 madde gerekçesi; "*Resmi belge, bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği olarak düzenlenen yazıyı ifade etmektedir. Bu itibarla, düzenlenen belge ile, kamu görevlisinin ifa ettiği görev arasında bir irtibatın bulunması gerekir. Bu itibarla, bir kamu kurumu ile akdedilen sözleşme dolayısıyla özel hukuk hükümlerinin uygulanma kabiliyetinin olması hâlinde dahi, resmi belge vardır. Çünkü sözleşme, kamu kurumu adına kamu görevlisi tarafından imzalanmaktadır.*"

¹⁵⁴ Gökçen, a.g.e., s.104-105; Koca/Üzülmez, a.g.e., s. 677.

¹⁵⁵ Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 231; Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 812.

¹⁵⁶ Hafizoğulları/ Zeki, Özen/ Muharrem, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler Toplama Karşı Suçlar*, 2.Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 170.

¹⁵⁷ "*Belgede sahtecilik cürümleri yönünden yapılan en önemi ayırım resmi ve özel belge ayırımı olup, bir de resmi belgeye eşit sayılan belge söz konusudur. Ceza Yasamızda ise resmi belgenin tanımı yapılmamıştır. Ancak doktrinde görüş birliği ile ileri sürüldüğü ve yargısal kararlarda istikrarlı biçimde vurgulandığı üzere; bir belgenin resmi belge sayılabilmesi için şu iki unsurun bulunması gerekir. 1) Belge bir memur tarafından düzenlenmiş olmalı, 2) Bu düzenleme ile memurun gördüğü*

1.5.3.1.1. Resmi Belgenin Özellikleri

1.5.3.1.1.1.Kamu Görevlisi Tarafından Düzenlenmesi

Resmi belgeler güvenilirlikleri açısından incelenirken, sahip oldukları özelliklere uygun şekilde düzenlenip düzenlenmediği kadar, kim tarafından ve hangi yetkiyle düzenlendiğine de bakılır. Resmi belge olarak kabul edilen bir yazının, kamu hizmeti kapsamında üretilmesi ve yetkili kişi veya kişiler tarafından düzenlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle resmi belgelerin sahteliği üzerinde yapılacak incelemede, imza ve mühür gibi hususların yanında belgeyi düzenleyene ve yetkisine de bakılır. Çünkü bir belgenin resmi bir belge olarak kabul edilebilmesi için öncelikli olarak belgenin kamu görevlisi tarafından düzenlenmesi gerekmektedir.¹⁵⁸

Resmi belgeleri özel belgelerden ayıran en önemli kriter, belgenin yetkili kamu görevlisi tarafından ve yetki sınırları içerisinde düzenlenmesidir. Bu sebeple resmi belgelerin geçerliliği ve güvenilirliği, ilk olarak düzenleyenin yetkili bir kamu görevlisi olup olmamasıyla ilgilidir.¹⁵⁹ Dolayısıyla belgeyi düzenleyen bir kamu görevlisi değil ise resmi belgenin varlığından bahsedilemeyecektir.

765 sayılı mülga TCK'da 5237 sayılı TCK'dan farklı olarak kamu görevlisi tabiri yerine memur kavramı kullanılmaktaydı. 765 sayılı mülga TCK'nın 279'uncu maddesi¹⁶⁰, kamu personelini, kamu görevi yapanlar ve kamu hizmeti yapanlar olarak ikiye ayırmakta, kamu görevi yapanları memur saymakta, kamu hizmeti yapanları ise

fonksiyon arasında nedensellik bağı bulunmalı, başka bir deyişle belge görev gereği düzenlenmiş olmalıdır." (YCGK T: 14/10/2013 E: 2003/6-232 K: 2003/250 <http://www.turkhukuk sitesi.com/showthread.php?t=57153> E.T.2.1.2017)

¹⁵⁸ Çiçek, a.g.m., s. 140.

¹⁵⁹ Çiçek, a.g.m., s. 140.

¹⁶⁰ 765 sayılı TCK m. 279:

"Ceza Kanununun tatbikatında:

1-Devamlı veya muvakkat surette teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören Devlet veya diğer her türlü amme müesseseleri memur, müstahdemleri;

2-Devamlı veya muvakkat, ücretsiz veya ücretli, ihtiyari veya mecburi olarak teşrii, idari veya adli bir amme vazifesi gören diğer kimseler memur sayılır

Ceza Kanununun tatbikatında amme hizmeti görmekle muvazaaf olanlar:

1-Devamlı veya muvakkat surette bir amme hizmeti gören Devlet veya amme müessesinin memur ve müstahdemleri;

2-Devamlı veya muvakkat, ücretli veya ücretsiz veya mecburi surette bir amme hizmeti gören diğer kimselerdir."

memur sayılmamaktaydı.¹⁶¹ Buradaki esas ölçüt kişinin katıldığı faaliyet içinde ifa ettiği görevin niteliği idi. Buna göre kişinin katıldığı faaliyet içerisinde ifa ettiği görevin niteliği kamu görevi ise memur sayılmakta, kamu hizmeti ise memur sayılmamaktaydı.¹⁶² Mülga kanun zamanındaki bu düzenleme doktrinde ve uygulamada birtakım fikir ayrılıkların oluşmasında neden olmuş bu sebeple kanun koyucu 5237 sayılı TCK'nın sistematüğinde mülga kanundaki "memur" kavramının karşılığı olarak bu kavramdan daha geniş anlam içeren "kamu görevlisi" kavramını yerinde olarak kullanmıştır.

5237 sayılı TCK'nın "Tanımlar" başlıklı 6'ncı maddesinin 8'inci bendinde kamu görevlisi deyiminden; "Kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi" anlaşılır denilmekle kamu görevlisinin tanımı yapılmıştır. Görüldüğü üzere kamu görevlisinin varlığından söz edebilmek için yürütülmekte olan bir kamusal faaliyetin bulunması ve kişinin kamusal faaliyete katılması gerekmektedir.

Kamu görevlisi kavramı, içerisinde "memur" kavramını barındırmakla birlikte her kamu görevlisi, memur değildir.

Bazı belgeler özellikleri gereği hem kamu görevlisi hem de birey tarafından birlikte düzenlenmektedir. Bu tür belgelerin kamu görevlisi tarafından düzenlenen kısmı üzerinde yapılan sahtecilik resmi belgede sahtecilik suçunu, birey tarafından düzenlenen kısmı üzerinde yapılan sahtecilik ise özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacaktır. Bu tür belgelere örnek olarak gümrük giriş, çıkış beyannameleri gösterilebilir.¹⁶³ Yargıtay'ın kararları da bu yöndedir.¹⁶⁴

¹⁶¹ Aydın, Hüseyin, Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı, ABD, S: 2010/1, Y: 68, Ankara, 2010, s. 117.

¹⁶² Soyaslan, Doğan, Ceza Hukukunda Memur Kavramı (Kamu Menfaati İçin Görevlendirilmiş Şahıslar), AÜHFD, C: 45, S: 1-4, 1996, s. 45.

¹⁶³ Erman/ Özek, a.g.e., s. 383.

¹⁶⁴ "... otomobil kredisinin 11 ve 12. taksitlerinin ödenmemesi nedeniyle banka tarafından aleyhine girilen icra takibine vaki itiraz üzerine suça konu 06.05.1999 tarih ve 99222002 nolu 2.132.411.617 TL miktarlı kredi borcunun ödendiğine dair özel belge niteliğindeki dekontu, Mersin 8. Noterliğinin 24.03.200 gün ve 06995 yevmiye numarası ile tasdik ettirdikten sonra aleyhine açılan davada delil olarak bildirmekten ibaret eyleminde suça konu belgenin 1512 sayılı Noterlik Kanununun 84 ve devamı maddelerinde belirtilen düzenleme şeklindeki işlemlerden bulunmadığı, Noter tarafından yapılan onay işleminin belge içeriğini kapsamayacağı cihetle somut olayda noter

1.5.3.1.1.2. Belge İle Kamu Görevlisi Arasında İlliyet Bağı Bulunmalı

Belgenin içeriği ile düzenlenme sebebi arasında bir ilişki bulunmalıdır. Bunun anlamı kamu görevlisinin düzenlediği resmi belgeyi görevi sebebiyle düzenlemiş olmasıdır. Aksi takdirde görevde yetki aşımı yapılmakta, böylece kamu görevlisinin faaliyeti ile belgenin düzenlenmesi arasında bir illiyet bağı ortadan kalkmaktadır.¹⁶⁵ Bu sebeple kamu görevlisinin, görevinden kaynaklanmayan bir konuda düzenlediği bir belge resmi belge kabul edilmemekle birlikte bu tür belgeler özel belge niteliğinde sayılabilecektir.¹⁶⁶

Daha önceki açıklamalarımızda belirttiğimiz gibi kamu görevlisinin resmi belgeyi görevi gereği tanzim etmesi, kamu görevlisinin belgeyi düzenlerken yasa da düzenlenen birtakım usul ve formalitelere uymuş olması gerekliliğini de içermektedir.

Yargıtay, istikrar kazanmış kararlarında bir belgenin resmi belge kabul edilebilmesi için belgeyi tanzim eden kamu görevlisi ile onun görevi arasında illiyet bağının var olması gerektiğini belirtmiştir.¹⁶⁷

onay bölümünde herhangi bir sahteciliğin söz konusu olmaması nedeniyle belgenin hukuki niteliğinin değişmeyeceği gözetilmeden sanığın özel belgede sahtecilik suçundan mahkumiyet yerine yazılı şekilde hüküm kurulması hukuka aykırıdır." 11.CD T: 8/11/2007 E: 2005/11034 K: 2007/7734 <http://www.kazanci.com/E.T.19.2.2017>.

¹⁶⁵ Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 138; Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s. 5910.

¹⁶⁶ Güngör, a.g.e., s. 55.

¹⁶⁷ *"... Sanığın Milli Eğitim Müdürü adına bankaya yönelik ödeme talimatı" düzenleyip imzalamaya yetkili olmadığı ve sübutu durumunda eylemin TCK'nın 342/1, 80. maddelerinde uygun suçu oluşturacağı ve görevli olmaması nedeniyle de kamu davasının iddianameyle açılmasının zorunlu olduğu düşünülmeyen yargılama sürdürülerek yazılı şekilde hüküm kurulması..." 6.CD T: 16/02/2004 E: 2002/22286 K: 2004/1285 <http://www.kararara.com/kararlar/karar576.htm> E.T.2.3.2017*

"Kamu görevlisinin kamu göreviyle ilgisiz bir belge düzenlemesi durumunda, özel belgeden söz edilir. Bu nedenle kamu görevlisinin, bu belgeyi görevi gereği düzenlemiş olması da aranmalıdır. Bu husus 204/2. Maddede; 'görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi..' sözleriyle açıklanmıştır. Dolayısıyla 2. fıkra bakımından belgenin, kamu görevlisinin görev ve yetki alanıyla ilgili bulunması zorunludur. Yargıtay, 765 sayılı Yasa döneminde bu zorunluluğun, görevle belge arasında illiyet bağı ilişkisi şeklinde aranması gerektiğini belirtmekteydi. Şu halde görevlinin yetkisi dışında, başka deyişle yetkisini aşarak düzenlediği belge, görevlinin resmi belgede sahtecilik suçunun (204/2) maddi konusu olarak kabul edilemez. Kanunda, resmi belge hakkındaki sahteciliğin kamu görevlisi olmayan fail tarafından işlenmesi 204/1.madde ile, kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği ise ikinci fıkra da düzenlenmiştir. Kanun koyucu, resmi belge niteliğini taşımasa dahi, bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleme fiilini de resmi belge üzerindeki sahtecilikle birlikte cezalandırılmıştır. Bu tür bir eylemin failinin düzenlemeye yetkili olması halinde ise 1. fıkra uygulanmaktadır." YCGK T: 29/9/2015 E: 2015/412 K: 2015/286 <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?f=44&t=78852> E.T.2.3.2017.

Bir belge yabancı bir ülkede düzenlenmiş olsa bile Türkiye'de resmi belge olarak kabul edilebilir. Bunun için, yabancı makamlarca tanzim olunan resmi belgelerin, verildiği devletin yetkili makamı veya ilgili konsolosluk tarafından onaylanması gerekir (6100 sayılı HMK m. 224). Yargıtay "*yabancı ülke pasaportu*" ve "*yabancı ülke sürücü belgesi*" ni 5237 sayılı TCK 204/1 anlamında resmi belge olarak kabul etmiştir.¹⁶⁸

1.5.3.2. Resmi Belge Hükmündeki Belgeler

5237 sayılı TCK'nın 210'uncu maddesinde, sahtecilik konusunu oluşturan bazı özel belgeler hakkında resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümlerin uygulanacağı belirtilmiştir.¹⁶⁹ Burada sayılan belgelerin özel nitelikte olmalarına rağmen resmi belge hükmünde sayılmalarının nedeni bu tür belgelerin ekonomik ve sosyal hayatta oynadığı rolde aramak gereklidir. Nitekim madde gerekçesinde bu husus vurgulanmıştır.¹⁷⁰

Kanunda sayılan "*emre veya hamile yazılı kambiyo senedi*", "*emtiayı temsil eden belge*", "*hisse senedi*", "*tahvil*" veya "*vasiyetname*" gibi belgelerin resmi belge hükmünde sayılabilmesi için, kanunda öngörülen tüm şekil şartlarına uygun olarak tanzim edilmiş olmaları gerekmektedir. Eğer ki yazılı şartların birinde eksiklik bulunur ve zorunlu unsurlardan birine yer verilmezse belgenin resmi belge olarak kabulü mümkün olmayıp, özel belge niteliğinde kabul olunduğu ifade edilmelidir.¹⁷¹ Nitekim Yargıtay'ın emsal nitelikteki birçok kararı bulunmaktadır.¹⁷²

¹⁶⁸ Bkz: 11.CD T: 15/02/2012 E: 2010/2428, K: 2012/1539 (Gökçen, a.g.e., s. 113.)

¹⁶⁹ 5237 sayılı TCK m. 210:

(1) *Özel belgede sahtecilik suçunun konusunun, emre veya hamile yazılı kambiyo senedi, emtiayı temsil eden belge, hisse senedi, tahvil veya vasiyetname olması halinde, resmi belgede sahtecilik suçuna ilişkin hükümler uygulanır.*

(2) *Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, dış tabibi, eczası, ebe, hemşire veya diğer sağlık mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması hâlinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolünür.*

¹⁷⁰ 5237 sayılı TCK m.210 madde gerekçesi; "*Madde, ticarî hayatta büyük yer tutan ve basit bir ciro ile veya buna bile gerek görülmeksizin tedavül eden bazı evrakı daha ciddi bir şekilde korumak maksadına yöneliktir...*" keza doktrinde aynı yönde; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1999, s. 412.

¹⁷¹ Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 718.

¹⁷² "*Kambiyo senetlerinde yapılan sahteciliğin resmi belgede yapılmış sayılabilmesi için ilgili kambiyo senedinin Türk Ticaret Kanununda öngörülen bütün unsurlarını taşıması gerekli olup, Yargıtay*

Belirtelim ki anılan belgelerin resmi belge olarak vasıflandırılması, onu düzenleyenin kamu görevlisi sayılacağı anlamına gelmemektedir.¹⁷³

1.5.3.2.1. Kambiyo Senetleri

Kambiyo senetleri 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "kıymetli evrak" başlıklı üçüncü kitabının dördüncü faslında düzenlenmiştir. Kambiyo senetleri poliçe, çek ve emre muharrer senet (bono)'dan oluşmaktadır.

Kambiyo senetlerinin 5237 sayılı TCK'nın 210/1'inci maddesinin konusunu oluşturması için emre veya hamile yazılı olması gerekir. Yasada, nama yazılı kambiyo senetleri, resmi belge hükmünde kabul edilmemiştir. Bunun nedeni, bu tür senetlerin devrinin gerçekleşmesi için senedin zilyetliğin devriyle beraber bir yazılı devir beyanı (temlikname) verilmesi şartının bulunmasıdır. Bu yüzden nama yazılı senetlerin tedavül yeteneği, diğerlerine göre daha azdır.¹⁷⁴ Kanun koyucu nama yazılı kambiyo senetlerinin ticari hayattaki tedavül yeteneğini göz önüne alarak bu tip senetleri resmi belge hükmünde kabul etmemiştir.

İBK'nun 14.12.1992 tarih ve 1/5 sayılı kararında da açıklandığı üzere suç tarihinde yürürlükte bulunan 6762 sayılı TTK'nun 692/5. (6102 sayılı TTK'nun 780.) maddesi gereğince çeklerde keşide yerinin yazılması, yazılmadığı takdirde keşidecinin adı yanındaki yerde düzenlenmiş sayılacağı ve bu unsurun eksikliği halinde çekin özel belge niteliğinde olacağı cihetle; suça konu çekte, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre bulunması zorunlu unsurlardan olan "keşide yerinin" bulunmaması ayrıca keşide edenin adı yanında da herhangi bir yer yazılmamış olması karşısında, sanığın eyleminin özel belgede sahtecilik suçuna uygun bulunduğu gözetilmeyerek, yazılı şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılmasına karar verilmesi.." 21.CD T: 14/1/2016 E: 2015/5769 K: 2016/267 <http://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/E.T.22.2.2017>.

"Yargıtay İBK'nun 14.12.1992 tarih ve 1/5 ile Ceza Genel Kurulu'nun 24.03.1998 gün ve 51/106 sayılı kararlarında açıklandığı üzere, kambiyo senetlerinde yapılan sahteciliğin resmi belgede yapılmış sayılabilmesi için, ilgili kambiyo senedinin Türk Ticaret Kanununda öngörülen bütün unsurlarını taşıması gerekir. Aksi takdirde yasal unsurları taşımayan bir kambiyo senedinde sahtecilik yapılması halinde fiil, özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacaktır. Dosya içinde bulunan suretlerine göre; suça konu senetlerin, Türk Ticaret Kanununda sayılan ve kambiyo niteliği taşıması için zorunlu olan unsurları ihtiva etmediği, bu anlamda; senetlerde tanzim yerinin bulunmadığı, senedi düzenleyen ismi yanında yazılı adres bulunmadığı, keza lehdarı yani kim ya da kimin emrine ödenecek ise onun adı ve soyadını içermediği, gibi tanzim tarihinin de bulunmadığı görülmekle, zorunlu olan tüm bu unsurları içermemesi nedeniyle bono vasfı taşımayan suça konu senetlerin, resmi belge niteliğinde olmayıp, özel belge hükmünde olduğu, yüklenen eylemin de 'özel belgede sahtecilik' suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç vasfının tayininde hataya düşülerek yazılı şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulması.." 11.CD T: 5/11/2014 E: 2013/1726 K: 2014/18425 <http://emsal.yargitay.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb/E.T.22.2.2017>.

¹⁷³ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 502.

¹⁷⁴ Gökçen, a.g.e., s. 118; Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5914.

Kambiyo senetleri kanunen emre yazılı olarak kabul edilmiştir. Bunun anlamı kambiyo senedinin metin veya şeklinden, nama veya hamiline yazıldığı anlaşılıyorsa senedin emre yazılı olduğunun kabul edilecek olmasıdır.¹⁷⁵

Kambiyo senetleri ve diğer tüm kıymetli evraklar kural olarak hamiline yazılı olarak düzenlenebilir. Ancak 6102 sayılı TTK'nın 671'inci ve 672'nci maddeleri gereği poliçeler hamile yazılı olarak düzenlenemezler. Keza bonolar da hamile yazılı olarak düzenlenemezler.

Bu açıklamalardan sonuç olarak 5237 sayılı TCK'nın 210/1'inci maddesinde resmi belge hükmünde belgelerden sayılan emre veya hamile yazılı kambiyo senetlerinden dört çeşit belgenin anlaşılması gerekmektedir. Bunlar emre yazılmış poliçe, bono, çek ile hamiline yazılmış çektir.

Poliçe "*belirli bir kişi emrine diğer bir kişiye verilen ödeme yetkisini havi bir senettir*".¹⁷⁶ Poliçede üçlü bir ilişki mevcuttur. Bu ilişkide düzenleyen, muhatap ve lehtar zorunlu üç kişidir. Düzenleyen senedi tedavüle çıkararak muhataba belirli tutarda parayı, lehtara ödemesi emrini verir. Genelde poliçelerde, keşideci ile lehtar ve keşideci ile muhatap arasında bağımsız borç ilişkileri vardır.¹⁷⁷

Poliçenin şekil şartlarının neler olduğu 6102 sayılı TTK'nın 583'üncü maddesinde sayılmıştır. Buna göre poliçede bulunması zorunlu unsurlar şunlardır;

- Senet metninde "*poliçe*" kelimesi, senet Türkçeden başka bir dilde yazılmışsa, o dilde poliçe olarak kullanılan kelime,
- Belirli bir bedelin ödenmesi hususunda kayıtsız ve şartsız havale,
- Ödeyecek olan kişinin yani muhatabın adı,
- Vade tarihi,
- Ödeme yeri,
- Kime veya kimin emrine ödenecek ise onun adı,

¹⁷⁵ Gökçen, a.g.e., s. 118.

¹⁷⁶ Poroy, Reha/ Tekinalp, Ünal, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, 14. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 1999, s. 115.

¹⁷⁷ Bozkurt, Tamer, *Ticaret Hukuku-Cilt III Kıymetli Evrak Hukuku*, Güncelleşmiş 6. Baskı, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 71.

- Düzenleme tarihi ve düzenleme yeri,
- Düzenleyenin imzası.

Belirtilen unsurları taşımayan bir senet kural olarak poliçe sayılmaz (6102 sayılı TTK m. 672/1). Bu durumda böyle bir senette yapılan sahtecilik ancak özel belgede sahteciliği düzenleyen hükümlere göre cezalandırılabilir.¹⁷⁸

Poliçede vade, ödeme yeri ve düzenleme yeri zorunlu unsurlardan olmakla beraber vadesi, ödeme yeri ve düzenleme yeri gösterilmeyen poliçelerle ilgili 6102 sayılı TTK'da alternatif düzenlemeler mevcuttur. 6102 sayılı TTK'nın 672/2'nci maddesine göre vadesi gösterilmeyen poliçelerin görüldüğünde ödenmesinin şart edilmiş sayıldığı belirtilmiştir. Yine aynı yasanın 672/3'üncü maddesine göre ayrıca belirtilmediği hallerde muhatabın adı yanında gösterilen yerin, ödeme yeri ve aynı zamanda muhatabın yerleşim yeri sayılacağı ifade edilmiştir. Keza aynı yasanın 672/4'üncü maddesine göre düzenleme yeri gösterilemeyen poliçenin, düzenleyenin adı yanında gösterilen yerde düzenlemiş sayılacağı belirtilmiştir.

Poliçelerle ilgili açıklanması gereken durumlardan bir tanesi de muvazaalı poliçelerdir. Bu tip poliçelerde düzenleyen ile lehtar anlaşmakta ve olmayan bir borç için poliçe düzenlemektedirler. Bu poliçelerde düzenleyen alacaklıya karşı şahsi defilerden olan muvazaa def'i ileri sürebilecek olmasından ötürü poliçe sırf muvazaa sebebiyle sahtecilik suçuna vücut vermeyecektir. Çünkü bu poliçelerde düzenleyen ve lehtar poliçeyi düzenlerken poliçenin geçerli olmadığını önceden bilerek böyle bir senet tanzim etmektedirler. Keza poliçenin iyiniyetli üçüncü kişiye ciro edilmesi halinde düzenleyen tarafından iyiniyetli üçüncü kişiye muvazaa def'i ileri sürülemeyeceğinden muvazaalı poliçenin ciro edilmiş hali de sahtecilik suçunu oluşturmayacaktır.¹⁷⁹ Öte yandan düzenleyen ile lehtarın anlaşarak sahte bir imzayla meydana getirilen bir poliçenin, lehtar tarafından iyi niyetli üçüncü kişiye ciro edilmesi halinde ise sahtecilik suçu oluşacaktır. Çünkü bu durumda poliçenin hamili poliçeyi muhataba ibraz ettiğinde muhatap, keşideciye ait gözükken imzanın keşideciye ait

¹⁷⁸ Hafizoğulları/ Özen, a.g.e., s. 170; Güngör, a.g.e., s. 66; Meran, a.g.e., s. 262.

¹⁷⁹ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 357-358.

olmadığını ileri sürerek kabulden ve ödemededen kaçınabilecek, bu sefer hamil düzenleyene başvuracak düzenleyen de imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürerek ödemededen kaçınabilecektir.¹⁸⁰

Bono, üzerinde yazılı belirli tutarda bir paranın bir kişiye veya emrine vadede ödeneceğine dair kayıtsız şartsız bir ödeme taahhüdüdür. Poliçenin aksine bonoda sadece ikili bir ilişki vardır. Burada keşideci senet bedelini lehtara ödemeyi taahhüt eder.¹⁸¹ Bu nedenle bono soyut bir borç ikrarı olarak nitelendirilebilir.

Bononun şekil şartları 6102 sayılı TTK'nın 776'ncı maddesinde sayılmıştır. Bunlar;

- Senet metninde "*bono*" veya "*emre yazılı senet*" kelimesini ya da senet Türkçeden başka bir dille yazılmışsa, o dilde bono veya emre yazılı senet karşılığı olarak kullanılan kelime,
- Kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödeme vaadi,
- Vade,
- Ödeme yeri,
- Kime veya kimin emrine ödenecek ise onun adı,
- Düzenleme tarihi ve yeri,
- Düzenleyenin imzası.¹⁸²

Poliçede olduğu gibi bonoda da vade, ödeme yeri ve düzenleme yeri zorunlu unsurlardan olmakla beraber vadesi, ödeme yeri ve düzenleme yeri gösterilmeyen bonolarla ilgili 6102 sayılı TTK'da alternatif düzenlemeler mevcuttur. 6102 sayılı TTK'nın 777/2'nci maddesine göre vadesi gösterilmeyen bonoların görüldüğünde ödenmesinin şart edilmiş sayıldığı belirtilmiştir. Yine aynı yasanın 777/3'üncü maddesine göre açıklık bulunmadığı hallerde senedin düzenlendiği yer, ödeme yeri ve aynı zamanda muhatabın yerleşim yeri sayılacağı ifade edilmiştir. Yine aynı yasanın

¹⁸⁰ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 358.

¹⁸¹ Bozkurt, a.g.e., s. 74.

¹⁸² "*Sanığın; başka bir belgedeki üzerinde imzası bulunan pulu çıkarıp, sahte senede yapıştırması, senet üzerinde ayrıca bir imzanın bulunmaması ve pul üzerindeki imzanın belgede devam ettirilmediğinin anlaşılması karşısında eylem, TCY'nın 345. maddesindeki suçu oluşturur.*" 6.CD T: 6/12/1995 E: 1995/10955 K: 1995/13022, YKD, C: 22, S: 2, Y: Şubat 1996, s. 305.

777/4'üncü maddesine göre düzenleme yeri gösterilemeyen bononun, düzenleyenin adının yanında gösterilen yerde düzenlemiş sayılacağı belirtilmiştir.

Poliçe ve bonolarda olduğu gibi, çekte de "*sıkı sıkıya bağlılık*" kuralı geçerlidir. Buna göre kanunda öngörülen unsurlardan birisinin çekte olmaması hâlinde, çek resmi belge olarak kabul edilmeyecek ve böyle bir senet özel belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturacaktır.¹⁸³

Çeklere ilişkin düzenlemeler 6102 sayılı TTK'nın 780 ve devamı maddelerinde ve 5941 sayılı Çek Kanununda yer almaktadır.

Çekin şekil şartları ise 6102 sayılı TTK'nın 780'inci maddesinde sayılmıştır. Bunlar;

- Senet metninde "*çek*" kelimesi ya da senet Türkçeden başka bir dille yazılmışsa, o dilde "*çek*" karşılığı olarak kullanılan kelime,
- Kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödenmesi için havale,
- Ödeyecek kişinin, "muhatapın" ticaret unvanı
- Ödeme yeri,
- Düzenleme tarihi ve yeri,
- Düzenleyenin imzası.

Poliçelerde ve bonolarda olduğu gibi çeklerde de şekil şartlarına ilişkin alternatif düzenlemeler mevcuttur. 6102 sayılı TTK'nın 781/2'nci maddesinde ödeme yeri ile ilgili olarak çekte açıklık yoksa, muhatapın ticaret unvanı yanında gösterilen yerin ödeme yeri sayılacağı, muhatapın ticaret unvanı yanında birden fazla yer gösterilmesi hallerinde, ilk gösterilen yerin ödeme yeri sayılacağı, böyle bir açıklığın veya kaydın bulunmaması halinde, çekin ödeme yerinin muhatapın merkezinin bulunduğu yer olacağı belirtilmiştir. Yine aynı maddenin üçüncü fıkrasında düzenleme yeri gösterilmeyen çeklerin, düzenleyenin adı yanında yazılı yerde düzenlenmiş sayılacağı belirtilmiştir.

¹⁸³ Gökçen, a.g.e., s. 125.

Burada belirtilmesi gereken ve uygulamada da sıkça rastlanan bir husustan bahsetmek gerekir. Uygulamada genellikle kambiyo senetleri yalnızca imzalı olarak teminat amacıyla veya başka bir amaç doğrultusunda birisine verilebilmektedir. Bu tip durumlarda senedi alan, senedi tevdi amacından farklı bir şekilde doldurursa 5237 sayılı TCK'nın 209'uncu maddesindeki açığa imzanın kötüye kullanılması suçu oluşacaktır. Çünkü bu halde tevdi edilen senet imzalı ve fakat boş olarak verildiği için henüz belge niteliğini kazanmamıştır.¹⁸⁴ Aynı durum aşağıda açıklamasını yapacağımız emtiayı temsil eden belgeler için de geçerlidir.

1.5.3.2.2. Emtiayı Temsil Eden Belge

Emtia senetleri, malları temsilen verilen ve belirli şekil şartlarının bulunması gereken kıymetli evrak niteliğindeki makbuzlardır. Emtiayı temsil eden belgeler; makbuz senedi, varant ve taşıma senedir.¹⁸⁵

Makbuz senedi ve varantın şekil şartları 6102 sayılı TTK'nın 834 ve 835'inci maddelerinde, taşıma senedinin şekil şartları ise aynı yasanın 857'nci maddesinde yer almaktadır.

6102 sayılı TTK'nın 834 ve 835'inci maddelerine göre makbuz senedi ve varantın şu unsurları taşıması gerekir;

- Tevdi edenin adı, mesleği, yerleşim yeri,
- Tevdiinin yapıldığı umumi mağazanın ticaret unvanı ile merkezi,
- Tevdi olunan malların cins ve miktarı ile nitelik ve değerinin bilinmesi için açıklanması gereken hususlar,
- Tevdi olunan malların tabi olması gereken, resim, harç ve vergilerin ödenip ödenmediği ve sigorta edilip edilmediği,
- Ödenmiş veya ödenecek ücretler, giderler,

¹⁸⁴ Koca/Üzülmez, a.g.e., s. 679; Ayrıca bkz: Madde gerekçesi.

¹⁸⁵ Üstüner, Ali, *Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Ceza Hukuku Programı, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır, 2013, s. 28. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> E.T.25.3.2017.

- Senedin kimin adına veya emrine düzenleneceğini gösteren bir ibare,
- Umumi mağaza sahibinin imzası.

Taşıma senedinin ise 6102 sayılı TTK'nın 857'nci maddesi gereğince aşağıdaki unsurları ihtiva etmesi gerekir;

- Düzenlenme yeri ve tarihi,
- Gönderenin adı, soyadı veya ticaret unvanı ve adresi,
- Taşıyıcının adı, soyadı veya ticaret unvanı ve adresi,
- Eşyanın teslim alınacağı yer ve gün ile teslim edileceği yer,
- Gönderilenin adı, soyadı veya ticaret unvanı ile adresi,
- Gerektiğinde bildirim adresi,
- Eşyanın türünün olağan işareti ile ambalajının çeşidi ve tehlikeli mallarda bunlara ilişkin mevzuatta öngörülen, diğer durumlarda ise genellikle tanınan işaretleri,
- Taşınacak paketlerin sayısı, işaretleri ve numaraları,
- Eşyanın net olmayan ağırlığı veya başka şekilde beyan edilen miktarı,
- Taşımanın yapılacağı süre,
- Kararlaştırılan taşıma ücreti ve teslimde kadar ortaya çıkacak giderler ile taşıma ücretinin gönderenden başka biri tarafından ödenecek olması hâlinde buna ilişkin kayıt,
- Teslimde ödemeli taşımalarda teslimde ödeme kaydı ve ödenecek tutar,
- Eşyanın gümrük ve diğer resmi işlemlerine ilişkin talimatlar,
- Varsa taşımanın üstü açık ya da örtülmemiş bir araçta veya güvertede yapılabileceğine ilişkin sözleşme.

Emtiayı temsil eden belgelerin de kambiyo senetlerinde olduğu gibi 6102 sayılı TTK'da sayılan şekil şartlarını taşımamaları halinde resmi belge olarak kabul edilmeleri mümkün değildir.¹⁸⁶

¹⁸⁶ Gökçen, a.g.e., s. 132.

1.5.3.2.3. Hisse Senetleri ve Tahvil

6762 sayılı mülga TTK'nın 399 vd. maddelerinde düzenlenen hisse senetleri, 6102 sayılı TTK'nın 484 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Kanun koyucu yeni kanun sistematüğinde hisse senedi yerine "*pay senedi*" tabirini kullanmıştır.¹⁸⁷

Pay senetlerinin şekli unsurları, 6102 sayılı TTK'nın 487'inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre bir pay senedinin resmi belge hükmünde sayılabilmesi için aşağıdaki unsurların tümünü ihtiva etmesi gerekir;

- Şirketin unvanı,
- Şirketin sermaye tutarı,
- Şirketin kuruluş tarihi,
- Şirketin kuruluş tarihindeki sermaye tutarı,
- Çıkarılan pay senedinin tertibi,
- Çıkarılan pay senedinin tertibinin tescil tarihi,
- Senedin türü,
- Senedin itibarî değeri,
- Senedin kaç payı içerdiği,
- Şirket adına imza etmeye yetkili olanlardan en az ikisinin imzası.

Tahvilin 6102 sayılı TTK'da herhangi bir tanımı yapılmamıştır. Tahvile ilişkin hükümler 6102 sayılı TTK'nın 158, 463, 465, 466, 504, 661 ve 668'inci maddelerinde yer almaktadır. Her ne kadar kanun koyucu 6102 sayılı TTK'da tahvilin tanımını yapmamış ise de 6762 sayılı mülga TTK'nın 420'nci maddesinde tahvil, "*Anonim şirketlerin ödünç para bulmak için itibarî kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetlerine denir*" şeklinde tanımlanmıştır.¹⁸⁸

Hisse senedi ve tahvil 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre menkul kıymet olarak nitelendirilmektedir. Menkul kıymetlerin tanımı 6362 sayılı SPK'nın 3/1-o maddesinde yapılmıştır. Buna göre menkul kıymet, ortaklık veya alacaklılık

¹⁸⁷ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5920-5921.

¹⁸⁸ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5921.

sağlayan, belli bir tutarı temsil eden, orta ve uzun vadeli yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, çok sayıda ve seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan kıymetli evrak olarak tanımlanmaktadır. 6362 sayılı SPK'da hisse senedi ve tahvil dışında düzenlenen birtakım menkul kıymetler bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak intifa senedi, kâr ve zarar ortaklığı belgeleri, gelir ortaklığı senetleri, tertip halinde çıkarılan ve 2 yıl veya daha uzun süreli ipotekli borç ve irat senetleri verilebilir. Doktrinde bazı yazarlar 5237 sayılı TCK'nın 210/1'inci maddesinde yalnızca hisse senedi ve tahvillerin resmi belge hükmünde sayılmasını eleştirerek, 6362 sayılı SPK'da düzenlenen diğer menkul kıymetleri içine alacak bir düzenleme yapılarak anılan menkul kıymetlerin de resmi belge hükmünde sayılması gerektiğini savunmuşlardır.¹⁸⁹

1.5.3.2.4. Vasiyetname

Vasiyet, ölüme bağlı bir tasarruftur. Muris, vasiyetname ile terekesi üzerinde tasarrufta bulunabilmektedir.¹⁹⁰

4721 sayılı TMK'nın 531'inci maddesine göre vasiyetnameler üç şekilde tanzim edilebilmektedir. Anılan maddeye göre vasiyetnameler resmi şekilde, muris tarafından el yazısıyla veya sözlü olarak düzenlenebilmektedir.

5237 sayılı TCK'nın 210/1'inci maddesinde bahsedilen vasiyetnameden kasıt, muris tarafından onun el yazısıyla tanzim ettiği vasiyetnamelerdir. Zira resmi şekilde düzenlenen vasiyetnameler için tabiiyeti gereği zaten resmi belge niteliğindedir.¹⁹¹ Yine sözlü vasiyetnamelerde ortada herhangi yazılı bir belge mevcut olmadığından bu tür vasiyetnameler de anılan maddede bahsedilen vasiyetname kapsamı dışında kalmaktadır.¹⁹²

5237 sayılı TCK'nın 210/1'inci maddesinde belirtilen bir vasiyetnamenin söz

¹⁸⁹ Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 793.

¹⁹⁰ Gökçen, a.g.e., s. 134.

¹⁹¹ Güngör, a.g.e., s. 73.

¹⁹² Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 793; Özenbaş, Nazmiye, Yetkili Kamu Görevlisince İşlenen Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu, *Elektronik Meslek Yüksekokulları Dergisi*, C: 5, S: 3, 14. Bürokan Özel Sayısı, Kasım 2015, s. 393.

konusu olabilmesi için ortada geçerli bir vasiyetnamenin bulunması gereklidir. 4721 sayılın TMK'nın 538/1'inci maddesinde el yazılı vasiyetnamelerin şekil şartları belirtilmiştir. Buna göre el yazılı bir vasiyetnamenin geçerli bir vasiyetname olabilmesi için üç şartın var olması gereklidir. Bunlar;

- Vasiyetnamenin yapıldığı yılın, ayın ve günün açıkça gösterilmesi,
- Vasiyetnamenin başından sonuna muris tarafından el yazıyla yazılmış olması,
- Vasiyetnamede murisin imzanın bulunması.

Murisin hayattayken birden fazla el yazılı vasiyetname düzenlemiş olması halinde son düzenlediği vasiyetnameyle, eski tarihli olan vasiyetname veya vasiyetnameler hukuken hükmünü yitireceğinden son vasiyetname dışındaki vasiyetnamelerde yapılan sahtecilikler resmi belgede sahtecilik suçuna vücut vermeyecektir.¹⁹³

Vasiyetnamenin yukarıda belirtilen şartlardan birisini taşımaması halinde resmi belgede sahtecilik suçundan bahsedilemeyecektir. Şayet duruma göre şartları oluşmuşsa özel belgede sahtecilik suçu oluşabilecektir.

1.5.3.3. 5237 Sayılı TCK m. 210/2'deki Raporlar

5237 sayılı TCK'nın 210/2'nci maddesinde resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılacak belgelere yer verilmiştir. Anılan maddede "*Gerçeğe aykırı belge düzenleyen tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması halinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunur.*" hükmüne yer verilmiştir.

Madde gerekçesinde; "*Maddenin ikinci fıkrasında, kamu görevlisi sıfatıyla çalışmasalar bile, tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire veya diğer sağlık mesleği mensubu kişilerin, görevlerinin gereği olarak gerçeğe aykırı belge düzenlemesi, ayrı*

¹⁹³ Güngör, a.g.e., s. 73.

bir suç olarak tanımlanmıştır. Ancak, düzenlenen belgenin kişiye haksız bir menfaat sağlaması ya da kamunun veya kişilerin zararına bir sonuç doğurucu nitelik taşıması hâlinde, resmi belgede sahtecilik hükümlerine göre cezaya hükmolunacaktır. Böylece, belirtilen kişilerin görevlerinin ifası bağlamında düzenledikleri belgelerin önemi vurgulanmış ve bunlara duyulan güvenin özellikle korunması amaçlanmıştır." denilmiştir. Belirtildiği üzere kamu görevlisi sıfatı olmayan kişilerin görevleri gereği gerçeğe aykırı belge düzenlemeleri halinde resmi belgede sahtecilik suçu vücut bulabilecektir. Şayet kamu görevlisi olan birisinin görevi gereği gerçeğe aykırı belge düzenlemesi durumunda, anılan madde atfına ihtiyaç duyulmadan 5237 sayılı TCK'nın 204/1'inci maddesinde düzenlenen resmi belgede sahtecilik suçu oluşacaktır.

Sağlık mesleği mensupları, görevleri gereği çeşitli hukukî ilişkilerin tarafı olmakta ve bunun sonucunda farklı birtakım belgeler düzenlemektedirler. Düzenledikleri bu belgeler hukukî açıdan önemli sonuçlar doğurmaktadır. Örnek vermek gerekirse, kişilerin akıl sağlığıyla ilgili durumlar belgelenmekte bunun sonucunda kişilerin malvarlığı üzerindeki tasarruf yetkileri sınırlandırılabilir. Keza 5237 sayılı TCK'nın 32'nci maddesi gereğince suçun failinin, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama ve davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince gelişip gelişmediğinin tespiti için sağlık mensubu doktor tarafından rapor tanzim edilmekte, buna göre faile verilecek ceza yaptırımlarında değişiklikler olabilmektedir. Hukukun sözü geçen belgelere bu şekilde ispat aracı fonksiyonu yüklemesi sonucu kamunun da bu belgelere güvenmesi sağlanmaktadır.¹⁹⁴ Hukukun ispat vasfı tanıdığı bu tür belgeler üzerinde yapılan sahtecilikler de kamunun güvenini sarsmaktadır. Kanun koyucu kamu görevlisi olmasalar bile sağlık mesleği mensuplarının düzenlemiş olduğu esasında özel belge niteliğindeki belgeleri sahtecilik suçları açısından resmi belge hükmünde sayarak bu belgelere vermiş olduğu hukukî önemi ortaya koymuştur.

¹⁹⁴ Erbaş, Rahime, Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mesleği Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu, *İÜHFİM*, C: 71, S: 1, 2013, s. 331; Erem, Faruk, *Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler*, C: II, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1993, s. 1673.

1.5.3.4. Özel Belge

Resmi belge sayılmayan bütün yazılar özel belge niteliğindedir.¹⁹⁵ Önceki açıklamalarımızda yer aldığı üzere, kamu görevlisinin düzenlediği her belge resmi belge mahiyetinde değildir. Kamu görevlisinin görev ve yetkisi dışında düzenlediği belgeler de özel belgedir.¹⁹⁶ Keza 5237 sayılı TCK'nın 210/1'inci maddesinde belirtilen esas itibarıyla, özel belge olmakla birlikte ticari hayattaki önemleri nedeniyle anılan maddedeki belgeler ile aynı şekilde 5237 sayılı TCK'nın 210/2'nci maddesinde sağlık mesleği mensuplarının düzenledikleri belgeler sahtecilik suçları bakımından resmi belge hükmündedir.¹⁹⁷

Bir belgenin özel belge niteliğinde olabilmesi için tıpkı resmi belgelerde olduğu gibi ispat aracı olarak düzenlenmesine gerek yoktur. Özel bir belgenin sahtecilik suçunun konusunu oluşturabilmesi için hukuken önem taşıyan bir içeriğe sahip olması yeterlidir. Bu sebeple usul hukukunda kesin delil teşkil eden senetler dışında aynı zamanda yazılı delil başlangıcının konusunu oluşturan yazılar da özel belge niteliğindedir.¹⁹⁸

Özel belge niteliğinde olan fatura ve defterler üzerinde yapılan sahtecilikler, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 359/b maddesindeki özel düzenleme gereği anılan maddedeki suçun konusunu oluşturmaktadır.¹⁹⁹ Nitekim Yargıtay'ın bu hususta emsal nitelikteki kararları mevcuttur.²⁰⁰

¹⁹⁵ Demirel, a.g.m., s.39; Çam, a.g.m., s. 457; Doğan, a.g.m., s. 61.

¹⁹⁶ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 256.

¹⁹⁷ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 502; Gökçen, a.g.m., s. 193.

¹⁹⁸ Erman, *Ticari Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 63.

¹⁹⁹ Doğan, a.g.m., s. 59.

²⁰⁰ "213 sayılı Vergi Usul Kanununun 01.01.1999 tarihinde yürürlüğe giren 4369 sayılı Kanun ile değişik 359/1-b maddesine göre, vergi kanunları uyarınca düzenlenmesi gereken belgelerin sahte olarak düzenlenmesi suçunun oluşması için yeterli olup, bu belgelerin kullanılması ve vergi ziyanının doğması suçunun unsuru olmaktan çıkarıldığı cihetle, katılanın muhasebecisi olan sanığın, giyim yardımından yararlanacak kişilere kullanılmak üzere sahte fatura düzenlemekten ibaret fiilinin, mezkur kanunun 359/1-b maddesinde öngörülen suçu oluşturacağından, 213 sayılı Kanun'un 367. maddesinin 2. Fıkrası uyarınca Kaçakçılık suçunun işlendiğinden haberdar olan Cumhuriyet Savcılığı'nın hemen ilgili vergi dairesini haberdar ederek inceleme yapılmasını istemesi, kamu davasının açılması hususunun, inceleme sonucunun C.Savcılığı'na bildirilmesine talik olunması gerekirken, suç ihbarında bulunan mükellefin muhasebecisi olan sanığın sahte fatura düzenlendiğine ilişkin şikâyet dilekçesi üzerine Defterdarlık veya Gelirler Bölge Müdürlüğü'nden dava şartı olan mütalaa alınmadan, açılan kamu davasına devamla suç vasfında hataya düşülerek hususi belgede sahtecilik suçundan mahkumiyet kurulması.." 11.CD T: 14/11/2007 E: 2006/6740 K:

Yargıtay, zorunlu gerekli unsurlarından birini içermeyen resmi belgede sahtecilikler hakkında özel belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulması gerektiğini belirtmektedir.²⁰¹

1.5.4. Elektronik ve Elektronik İmzalı Belgelerin Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu Açısından İncelenmesi

Elektronik belge en yalın ifadeyle, elektronik ortamda sayısal olarak kodlanmış şekilde bulunan elektronik veriler olarak tanımlanabilir.²⁰² Bu kapsamda söz gelimi elektronik mail yoluyla gönderilen irade beyanları, çeşitli veri taşıyıcılarına kaydedilmiş ve bir irade beyanı ihtiva eden elektronik veriler elektronik belge olarak kabul edilebilir.²⁰³

Elektronik imza, fiziki ortamda bulunmayan, ıslak imza ile imza atmanın fiilen imkânsız olduğu hallerde sanal ortamda bulunan belgenin gerçekliğini, güvenilirliğini ve bütünlüğünü koruyan ve imza sahibinin bu belgenin içeriğini kabul edip, onayladığını belirtmesini ve imzalamasını olanaklı hale getiren teknik bir kavramdır. E-imza, kısaca el yazısı ile imzanın elektronik ortamdaki karşılığı olarak tanımlanabilir.²⁰⁴ Elektronik imza ile ilgili düzenlemeler, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nda yer almaktadır. Anılan kanunun 3/b maddesinde elektronik imzanın tanımı yapılmıştır. Bu maddede "*Elektronik imza, başka bir elektronik veriye eklenen veya*

2007/7940 UYAP İçtihat Programı E.T.3.5.2017.

²⁰¹ "Sanığın, suça konu senetteki sadece imzanın ve borçlu Erol Terzi yazısı altındaki adres kısmındaki yazıların kendisine ait olduğunu savunması, 23.11.2004 tarihli ekspertiz raporunda, senetteki sadece Hüseyin İhlamur" isim yazısının katılan Hüseyin İhlamur'a ait olduğunun tespit edilmiş olması, 17.02.2005 tarihli kriminal ekspertiz raporunda ise senet üzerindeki Hüseyin İhlamur" yazısı dışında kalan yazı ve rakamların sanık M.E ve katılan Hüseyin İhlamur'un eli ürünü olmadığını tespit edilmiş olması karşısında, suça konu senedin sanık tarafından imzalandığı sırada Türk Ticaret Kanunu'na göre bulunması zorunlu öğelerin tam olarak bulunduğu şüpheli olması nedeniyle senet vasfında bulunmayıp sanığın eyleminin özel belgede sahtecilik suçunu oluşturacağıın gözetilmeyerek, yazılı şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan hüküm kurulması.." 11. CD T: 13/01/2015 E: 2014/19692 K: 2015/378 (Şan, Sedat, Resmi Belgede Sahtecilik Suçu, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan, 2015, s. 47. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> E.T.4.5.2017.)

²⁰² Erturgut, Mine, *Medeni Usul Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Olarak Değerlendirilmesi*, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2004, s. 48.

²⁰³ Erturgut, Mine, Elektronik İmza Kanunu Bakımından E-belge ve E-imza, *Bankacılar Dergisi*, S: 48, Y: 15, Mart 2004, s. 66.

²⁰⁴ Orer, Gürsel, *Elektronik İmza ve Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısının Hukuki ve Cezai Sorumluluğu*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2011, s. 32.

elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veriyi" ifade eder denmektedir.

Elektronik imzanın, basit elektronik imza, gelişmiş elektronik imza, güvenli elektronik imza ve akredite edilmiş sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından verilen imza olmak üzere dört çeşidi bulunmaktadır. Türk Hukukunda gelişmiş elektronik imza ve akredite edilmiş sertifika hizmet sağlayıcısı tarafından verilen imza kavramlarına yer verilmediği için biz yalnızca basit elektronik imza ve güvenli elektronik imza kavramlarını ele alacağız. Basit elektronik imza, hukukî geçerlilik, bağlayıcılık ve güvenlik gereksinimleri bakımından bir imzanın taşıması lazım olan tüm koşulların tam olmadığı bir imza türü olarak tanımlanabilir. Basit elektronik imzaya bilgisayar ekranına kalemle atılan imza, biyometrik imza, dijital imza ve el yazısıyla imzanın tarayıcıdan geçirilerek elektronik belgelere eklenmesi durumları örnek gösterilebilir.²⁰⁵

Bir elektronik imzanın hukuken ıslak imza gibi kabul edilebilmesi için nitelikli (güvenli) elektronik imzalı olması gerekmektedir. Güvenli elektronik imzanın şartları 5070 sayılı EİK'nın 9'uncu maddesinde belirtilmiştir. Kanun kapsamında sadece güvenli elektronik imza bu özelliktedir. Güvenli elektronik imza dışındaki elektronik imzalar, hukukî açıdan ıslak imzayla eşdeğer nitelikte değildir.²⁰⁶ Dolayısıyla, temelde ıslak imza ile gerçekleştirilebilecek her türlü işlem elektronik ortamda güvenli elektronik imza ile yapılabilir.

Belgede sahtecilik suçlarının konusunun elektronik belgeler olup olmayacağı öteden beri tartışılmakla birlikte, gelişen teknolojik gelişmeler ile beraber günümüzde bu konu daha da tartışılır hale gelmiştir. Uygulamada fiziki belgeler dışındaki belgelerin belgede sahtecilik suçuna konu olamayacağına dair pratik oluşmakla beraber, doktrinde bazı şartların varlığı halinde elektronik belgelerin de belgede sahtecilik suçlarının konusunu oluşturabileceğini savunan yazarlar bulunmaktadır.²⁰⁷

²⁰⁵ Erturgut, a.g.m., s. 69 vd.

²⁰⁶ Eren, Hayrettin, *E-Dönüşüm Sürecinde İdari İşlemler (Elektronik İdari İşlemler)*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 60; Gözel, a.g.m., s. 172.

²⁰⁷ Gözel, a.g.m., s. 143 vd.; Tekin, a.g.m., s. 934 vd.

Elektronik belgenin düzenleyenin anlaşılabilir olduğu ve elektronik belgenin güvenli elektronik imza ile imzalanmış olduğu hallerde elektronik belgelerin belgede sahtecilik suçlarının konusunu oluşturabileceğini savunan yazarlar bulunmaktadır.²⁰⁸ Biz 5237 sayılı TCK'nın 244'üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki özel norm niteliğindeki kanunî düzenleme²⁰⁹ karşısında, fiziki varlığı bulunmayan yazıların belgede sahtecilik suçları açısından suçun maddi konusunu teşkil etmeyeceğini savunmaktayız. Nitekim Ceza Genel Kurulu, önüne gelen bir olayda, sanığın eğitim gördüğü üniversitedeki öğrenci işlerinde çalışan kamu görevlisi ile anlaşılıp ders notlarını üniversitenin bilişim sisteminden değiştirtmesi eyleminin belgede sahtecilik suçuna vücut vermeyeceğini, sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 244'üncü maddesinin 2'nci fıkrasındaki bilişim sistemindeki verilerin değiştirilmesi suçunu oluşturduğunu belirterek anılan görüşümüzü desteklemiştir.²¹⁰

1.6. BELGEDE SAHTECİLİK SUÇLARINDA MÜŞTEREK HUSUSLAR

Belgede sahtecilik suçlarının oluşması için gerekli olan, doktrin görüşleri ve yargı kararlarıyla da pekişen birtakım unsurlar vardır. Belgede sahtecilik suçunun oluşması için öncelikle sahtecilik yapılan belgedeki gerçekliğin değiştirilmesi gerekir. İkinci olarak yapılan sahteciliğin özel bir inceleme yapılmaksızın beş duyuyla algılanabilir olmaması, sahteliğin üçüncü kişileri aldatıcı nitelikte olması kısaca sahteliğin aldatma kabiliyetine haiz olması gereklidir. Son olarak gerçeğin değiştirilmesi ve aldatma kabiliyeti yeterli olmayıp, yapılan sahtecilik sonucunda, sahteciliğin genel veya özel olarak bir zarar vermiş olması veya verme ihtimaline mazhar olması gereklidir

1.6.1. Gerçeğin Değiştirilmesi

Gerçeğin değiştirilmesi unsuru üst kavram olarak aslında hile içeren bütün suçlarda var olan ortak bir unsurdur. Örneğin iftira, dolandırıcılık, hileli iflas gibi 5237

²⁰⁸ Gözel, a.g.m., s. 179 vd.

²⁰⁹ 5237 sayılı TCK m. 244/2 "*Bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*"

²¹⁰ YCGK T: 9/10/2007 E: 2007/11-44 K: 2017/200

sayılı TCK'nın farklı bölümlerinde korunan hukukî menfaatlerin farklı olduğu birçok suçta gerçeğin değiştirilmesi söz konusudur. Dolayısıyla gerçeğin değiştirilmesi unsurunu yalnızca belgede sahtecilik suçlarına has olarak görmenin doğru olduğu kabul edilemez. Belgede sahtecilik suçlarında gerçeğin değiştirilmesi unsurunun diğer hile içeren suçlardaki gerçekliğin değiştirilmesi hususundan en önemli farkı, belgede sahtecilik suçlarında gerçeğin değiştirilmesinin ihlal ettiği hukukî menfaatin daha çok kamu güveninin olması ve gerçeğin değiştirilmesi fiilinin bir "belge" üzerinde vuku bulmasıdır.²¹¹

Belirtelim ki biz burada gerçeğin değiştirilmesi kavramını, 5237 sayılı TCK'nın 204/1'inci maddesindeki resmi belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketlerinden birisi olan "gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirme" hareketinden daha geniş bir kavram olarak, tüm belgede sahtecilik suçlarını kapsayacak şekilde ele almaktayız.

Belgede sahtecilik suçlarının oluşmasından bahsedebilmemiz için öncelikle belgedeki gerçekliğin değiştirilmesi gereklidir. Fakat gerçeğin değiştirilmesi her zaman belgede sahtecilik suçuna vücut vermez. Bunun için gerekli bazı şartlar bulunmaktadır.²¹²

Belgede yapılan değişikliğin, belirli bir olayı ispatlamaya yarayan yani bir hak veya durumun kazanımı, devri ve tespiti bakımından, delil olmaya ayrılmış olan kısımlarında meydana gelmiş olması gereklidir. Yazının delil oluşturmayan kısımlarında yapılan değişiklikler, belgede sahtecilik suçuna vücut vermez.²¹³ Nitekim Yargıtay'ın bu görüşü destekleyen kararları bulunmaktadır.²¹⁴

²¹¹ Erman/ Özek, a.g.e., s. 248-249.

²¹² Erman/ Özek, a.g.e., s. 247.

²¹³ Erman/ Özek, a.g.e., s. 248; Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 249 vd.; Esen, Sinan, *Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007, s. 466.

²¹⁴ "Katılana ait çek yaprağının rakam kısmının 650,00 YTL," yazı kısmının ise "Altyüzellibin YTL" şeklinde doldurulup 650 YTL. bedelli olduğu kabul edilerek birçok kez hamil değiştirdiği, son hamil olan sanığın ise çekin matbu kısmında yer alan "Türk Lirası ödeyiniz" ibaresinin başına kendisi ya da üçüncü bir kişi tarafından "yeni" kelimesi eklendikten sonra çeki, 650.000 YTL. bedelli olduğundan bahisle bankaya ibraz edip çekin arkasına karşılıksızdır"şerhi yazdırdıktan sonra tahsil için icra dairesine verdiği olayda; gerek mülga 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 730/2. maddesi delaletiyle 588/2. maddesi gerekse meri 6101 Sayılı Türk Ticaret Kanununun 818/1-b maddesi delaletiyle 676/1. maddesi uyarınca 650.000 YTL bedelli olduğu kabul edilen çeki eklenen yeni"

Gerçeğin değiştirilmesi, bir yazıda meydana gelmelidir. Sözlerde, fiillerde, maddi şey ve yazı olarak nitelendirilmeyen işaretlerde yapılan değişiklikler belgede sahtecilik suçunu oluşturmayacaktır. Bir yazı marifetiyle gerçeğin değiştirilmesinden bahsedilebilmesi için suça esas teşkil eden yazının fiili veya hukukî bir durumu değiştirmesi gereklidir.²¹⁵

Herhangi bir sahtecilik faaliyetinde bulunulmadan elde edilebilecek bir sonucun, sahtecilik yapılarak elde edilmeye çalışılması halinde, yapılan sahteciliğin faydasız olması ve zarar verme imkân veya ihtimalini taşımasından ötürü belgede sahtecilik suçu oluşmayacaktır.²¹⁶

ibaresinin çekin unsurlarına ve geçerliliğine bir tesirinin olmadığı, hukukî bir sonuç doğurmayan bu eklemenin sahtecilik olarak kabulünün mümkün bulunmadığı anlaşıldığından sanığın unsurları oluşmayan resmi belgede sahtecilik suçundan beraatine karar verilmesi gerekirken mahkumiyetine dair yerel mahkeme hükmü ile Özel Daire onama kararında isabet bulunmamaktadır." YCGK T: 8/3/2016 E: 2015/15-240 K: 2016/120 UYAP İçtihat Programı E.T.13.6.2017.

²¹⁵ Erman/ Özek, a.g.e., s. 247.

²¹⁶ Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 250.

"Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 15.01.2010 ve 02.12.2010 tarihli iddianameleri ile Mazlum Motor Yenileme ve Yedek Parçaları San. ve Tic. Ltd. Şti'nin hissedarları olan sanıklar hakkında, şirketin tüm işlem ve yazışmalarında 26.05.1990 tarihinde ölen şirket hissedarı Yahya Kazım Mazlum adına imza attıkları gerekçesi ile açılan kamu davasında; ... gerçeğin kuşkuyla yer vermeyecek biçimde belirlenmesi bakımından, muhasebeci ...'nun tanıklıktan çekinme hakkını hatırlatılarak tanık sıfatıyla beyanına başvurulması, Yahya Kazım Mazlum'un 26.05.1990 tarihinde vefat ettiği, şirket karar defterinin ilk iki sayfasındaki kararların vefat tarihinden önce olduğu, bu sebeple sahte olarak değerlendirilemeyeceği, buna karşılık 13, 14 ve 15. sayfalarda bulunan ve Yahya Kazım Mazlum'un vefat tarihinden sonra imzalandığı anlaşılan 06.01.2004, 27.06.2005 ve 22.09.2008 tarihli kararların Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilmek üzere Ticaret Sicil Memurluğuna ibraz edilip edilmediği ya da bu kararların başka yerde sanıkların ve ilgili şirketin menfaatine veya zararına kullanılıp kullanılmadığının, kullanılmış ise kim/kimler tarafından kullanıldığı araştırılması, sanıkların ve vefat eden Yahya Kazım Mazlum'un şirketteki payının tespit edilerek söz konusu kararların alınma yeter sayısı ve buna bağlı olarak kararların hukukî sonuç doğurma niteliği, Yahya Kazım Mazlum yerine imza atılmaması halinde aynı hukukî sonucu doğurup doğurmayacağı araştırılıp, eylemin faydasız sahtecilik "kapsamında kalıp kalmadığını da karar yerinde tartışılmadan eksik soruşturma ile yazılı şekilde karar verilmesi..." 21.CD. T: 20/3/2017 E: 2016/11083 K: 2017/1378 UYAP İçtihat Programı E.T.16.6.2017.

"Olay tarihinde Kayseri 3. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde zabıt katibi olarak görev yapan sanığın, Kayseri Mahkemeler Veznesine hitaben düzenlenen 6 adet toplu reddiyat müzekkeresini sahte tanzim edip yazı işleri müdürünün imzasını da sahte olarak atmak suretiyle resmi belgede sahtecilik suçunu işlediğinden bahisle açılan kamu davasında; dosya içerisinde mevcut yazı işleri müdürü Mehmet Yavuz tarafından düzenlenen 19.12.2012 tarihli bilirkişi raporunda, suç tarihi ve öncesinde mahkeme veznesinin, reddiyatta hakim ve ya müdür imzası olmasa dahi parayı alacak kişiye imza atılarak toplu reddiyatın ilgiliye ödendiğinin belirtilmesi, suça konu 10.02.2012 tarih, 3313 ve 3312 numaralı toplu reddiyat müzekkerelerinde yazı işleri müdürü olmadan da ödeme yapıldığının tespit edilmesi karşısında; suç tarihi ve öncesinde ilgili mahkemeler veznesinden yazı işleri müdürünün imzası olmasa dahi düzenlenen müzekkerelerde ödeme yapılıp yapılmadığı araştırılıp, varsa örnek teşkil edecek müzekkerelerin de dosya içerisine konulmasından sonra yazı işleri müdürünün imzası olmadan da ödeme yapılabildiğinin belirlenmesi halinde suça konu müzekkerelerde yazı işleri müdürünün imzasını sahte olarak attığı iddia edilen sanığın eyleminin faydasız sahtecilik"

1.6.2. Aldatma Yeteneği

Bir belge üzerinde tamamen ve kısmen yapılan sahteciliğin herkes tarafından ilk bakışta veya kolayca anlaşılır nitelikte olması hali bu sahteciliği yapan failin hukukî açıdan durumunu etkilemektedir. İşte bu anlaşılabilirliğin niteliğinin tespit edilmesi aldatma yeteneği olarak değerlendirilmektedir.²¹⁷

Aldatma yeteneği kavramı, 765 sayılı mülga TCK'nın kaynağı olan İtalya Ceza Kanununun mimarlarından Manjo tarafından öne sürülmüş ve eserin Türkçe'ye çevrilerek ülkeye girişinden sonra ülkemizde uygulamada kabul görmüş bir kavramdır.²¹⁸ Kavram; "iğfal"²¹⁹ kabiliyeti", "aldatma gücü", "aldatma kabiliyeti" olarak da ifade edilmiştir.²²⁰

765 sayılı mülga TCK'nın metninde aldatma yeteneği kavramı yer almamakla birlikte doktrin ve yargı kararlarında belgede sahtecilik suçunun oluşumu bakımından aranmaktaydı. 5237 sayılı TCK'da ise 204'üncü maddenin gerekçesinde; "*sahtelikten söz edebilmek için düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi aldatıcı nitelikte olması gerekir. Başka bir deyişle, sahteliğin beş duyuyla anlaşılabilir olmaması gerekir. Özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılabilen belge, sahte belge olarak kabul edilmek gerekir.*" denilerek aldatma yeteneği kavramından bahsedilmiştir.

5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinde belgede yapılan değişikliğin "*başkalarını aldatacak biçimde*" olması aranmaktadır.²²¹ Burada kanunun lafzından her ne kadar aldatma yeteneğinin yalnızca suçun maddi unsurunun oluşturan hareketin "*değiştirme*" olması durumunda aranacağı anlamı çıkıyor ise de yukarıdaki paragrafta belirtildiği üzere, madde gerekçesinde aldatma yeteneğinin yalnızca "*değiştirme*"

kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin tartişılmasından sonra sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi.." 11.CD T: 16/3/2017 E: 2016/12855 K: 2017/1962 UYAP İçtihat Programı E.T.16.6.2017.

²¹⁷ Er, a.g.t., s. 34.

²¹⁸ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 239 vd.

²¹⁹ İğfal kelimesi sözlükte; "*Aldatma, ayartma, kandırma, baştan çıkarma*" anlamlarında kullanılmaktadır. <http://www.tdk.gov.tr> E.T.6.7.2017.

²²⁰ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5922.

²²¹ Hafizoğulları/ Özen, a.g.e., s. 177.

hareketi için değil, madde metninde geçen tüm hareketler bakımından geçerli olacağı açıklanmıştır.²²² Aldatma (iğfal) kabiliyetinin resmi belgede sahtecilik suçundaki bütün seçimlik hareketler için müşterek unsur olmasına rağmen madde lafzında "*başkalarını aldatacak şekilde*" teriminin değiştirme seçimlik hareketi için ayrıca vurgulanmış olması doktrinde eleştirilmiştir.²²³

Aldatma yeteneği kavramı kısaca, belgedeki sahteciliğin ilk bakışta anlaşılması, başkasını aldatabilecek biçim ve içerikte olması şeklinde tanımlanabilir.²²⁴

Aldatma yeteneğinin belgede sahtecilik suçları bakımından ortak bir unsur olup olmadığı doktrinde tartışma konusu olmuş, kimi yazarlar tarafından ayrı bir unsur olarak görülmüşken²²⁵, bazı yazarlar bu kavramı zarar verme imkân ve olasılığı kavramı içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini savunmuşlardır.²²⁶

Gökcan, bir belgede aldatma yeteneğinin bulunmadığı hallerde, belgenin zarar verme imkân ve olasılığının bulunmadığını, bu halde sahtecilik suçunun oluşmayacağını, aldatma kabiliyeti ve zarar verme imkan ve olasılığı kavramları arasında kuvvetli bir bağ olduğu görüşünü savunmuştur.²²⁷ Bazı yazarlar belgede aldatma yeteneğinin bulunmaması halinde sahteciliği yapan failin cezalandırılmamasının gerekçesinin belgenin zarar verme imkân ve olasılığının

²²² Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 819.

²²³ Gündel, a.g.e., s. 809.

²²⁴ Kaylan, Keskin, Kamu Güvenine Karşı Suçlar, E.T. 13.9.2016.

²²⁵ Erman bunun gerekçesini "*Gerek ayrı ve bağımsız bir kimlik taşımayı, zaten zarar unsuruna dahil bulunması, gerekse özellikle henüz sahte varakanın kullanılmamış olması halinde, tespitinin gayet zor ve indî olması yüzünden, aldatma fikrinin genel ve ortak bir unsur sayılması fikrine katılmamaktayız.*" şeklinde savunmuştur. Erman, *Ticari Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 252-253.

²²⁶ Artuk/ Gökcan/ Yenidünya sahteciliğin başkalarını aldatacak şekilde yapılmasını, suçun maddi unsuru içerisinde değerlendirilmesinin gerektiğini, bu yüzden 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin metninde "*zarar imkan ve olasılığı*" kavramına ayrıca yer verilmediğini belirterek aldatma yeteneği kavramı ile zarar imkan ve olasılığı kavramlarının iç içe olduğunu savunmuşlar bu düşünceye benzer olarak da 5237 TCK'nın Adalet Komisyon raporunda "*sahtecilik olgusu gerçekleşikten sonra, uygulamada ayrıca bunun "iğfal kabiliyetini haiz" veya "aldatma yeteneğine sahip" olup olmadığını araştırmak da, sahtecilik suçundan dolayı sorumluluktan kurtulmak için bir çıkış yolu olarak görülmektedir. Aldatıcılık özelliği, sahteciliğin özünde var olan bir husustur. Aksi takdirde, sahtecilikten söz etmek mümkün değildir.*" görüşünün dile getirildiğini belirtmişlerdir. Artuk/Gökcan/Yenidünya, a.g.e., s. 5923; Gökcan, a.g.m., s. 195-196; Gökcan, a.g.e., s. 138.

²²⁷ Gökcan, a.g.m., s. 104.

bulunmaması değil, suça ilişkin vasıtanın elverişsiz olması nedeniyle işlenemez suç halinin var olduğunu savunmuşlardır.²²⁸ Bizce bir belgede aldatma yeteneğinin bulunmaması nedeniyle sahteciliği yapan failin cezalandırılmaması halinin işlenemez suç hususu ile değil aldatma yeteneğinin resmi belgede sahtecilik suçları açısından suçun maddi unsuru olarak kabul edilmesi görüşü kapsamında suçun yasal unsurunun oluşmaması nedeniyle açıklamak daha rasyonel gelmektedir.

Doktrinde ve Yargıtay kararlarında tartışmaya konu hususlardan bir tanesi de, aldatma yeteneğinin var olup olmadığının tespitinin nasıl yapılacağıdır. Doktrinde²²⁹ ve Yargıtay'ın istikrar kazanmış birçok kararlarına²³⁰ göre aldatma yeteneğinin varlığı objektif kriterler esas alınarak belirlenmelidir. Objektif kriterin anlamı, yapılan sahteciliğin herkes tarafından anlaşılabilmesi halinde aldatma gücünün var olduğunun kabul edilebilecek olmasıdır. Başka bir ifadeyle sahtecilik belirli bir kişiyi değil, ortalama, sıradan bir kişiyi kandırabilecek düzeyde ise aldatma yeteneğinin var olduğunun kabul edilmesidir.²³¹

Belgenin sunulduğu makam, belgenin sahte olduğunu ilk görüşte fark edememiş olsa bile, sahteliğin normal kontroller sırasında anlaşılabilir olması halinde belgenin aldatma yeteneğinin bulunmadığı kabul edilmelidir.²³² Bu sebeple muhatabın hatası, dikkatsizliği veya özensizliği sebebiyle kaynaklanan fiili aldatmaya

²²⁸ Meran, a.g.e., s. 428; Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 165; Kaylan, Keskin, Kamu Güvenine Karşı Suçlar, E.T. 13.9.2016.

²²⁹ Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 165; Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s.5923; Gökcan, a.g.m., s. 105; Meran, a.g.e., s. 428; Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 801; Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 276; Parlar, Ali/ Hatipoğlu, Muzaffer, *5237 Sayılı TCK'da Özel ve Genel Hükümler Açısından Ağır Ceza Davaları*, Genişletilmiş ve güncellenmiş 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 575.

²³⁰ "Resmi belgede sahtecilik suçunun oluşması için, belgenin hukukî sonuç doğurmaya elverişli nitelikte bulunması gerekir. Yine bu suçun oluşumu bakımından belgenin sahte olarak düzenlenmesi yeterli olup, kullanılması zorunlu değildir. Bu nedenle zarar olasılığının bulunması için belgede yapılan sahteciliğin çok sayıda kişiyi aldatacak nitelikte olması, bir başka anlatımla belgenin nesnel olarak aldatıcılık yeteneğinin bulunması gerekir. Aldatma keyfiyeti belgeden objektif olarak anlaşılmalıdır." YCGK T: 14/10/2003 E: 2003/6-232 K: 2003/250 <http://www.kazanci.com> E.T.12.9.2017 benzer yönde YCGK T: 9/10/2012 E: 2011/8-335 K: 2012/1804

"Aldatma niteliğinin suçun unsuru olduğu hususu doktrinde ve uygulamada tartışmasız kabul görmektedir. Belgedeki sahteciliğin, ilk bakışta birçok kimse tarafından anlaşılabilir derecede olması halinde suç oluşmayacaktır. Bu nedenle belgenin aldatma niteliği olup olmadığının objektif olarak belirlenmesi gerekir." 21.CD T: 3/12/2015 E: 2015/3642 K: 2015/5829 <http://www.kazanci.com> E.T.12.9.2017.

²³¹ Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 801.

²³² Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5923; Gökçen, a.g.e., s. 140; Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 166.

dayalı olarak yapılan işlemlerde aldatma yeteneğinin varlığından söz edemeyecektir.²³³

Yargıtay kararlarında, aldatma yeteneğinin tespiti için belgenin fiziki nitelikleri, içeriği ve içeriğindeki şekil ve üslubun da nazara alınmasının gerekli olduğu belirtilmektedir.²³⁴ Yüksek mahkeme birçok kararında bu tespitin mahkemelerce takdir edilmesi gerektiğini, ancak gerektiğinde kanaat oluşturmak amacıyla bilirkişi raporu alınabileceğini vurgulamıştır.²³⁵

²³³ Taşdemir/ Özkepir, a.g.e., s. 16; "Saniğin Manisa Devlet Hastanesi mutemedi bulunduğu sırada hastane personelinin 1983, 1984, 1985 ve 1986 yıllarının muhtelif aylarına ait maaş bordrolarını düzenlerken, personelin aylık ücret, yan ödeme, zam ve tazminatlar ile sosyal haklarını, bordrolarda tam ve doğru olarak tahakkuk ettirdiği ve bu tahakkuk tutarlarından, kanuni kesintileri tam ve doğru olarak hesaplamak suretiyle şahıslar itibarıyla ele geçen net paraları tespit ettiği halde... açıklanan şu hale ve saniğin sözü edilen parayı edinmesinin düzenlediği belgelerin aldatıcı nitelikte olmalarından ileri gelmeyip, saymanlık görevlilerinin görevlerini savsayıp bordrolardaki dikey toplamları kontrol etmemelerinden kaynaklandığına ve saniğin yaptığı sahte işlemlerin saymanlıkça yapılacak olan ve basit bir kontrole kolayca ve kesin biçimde meydana çıkacağından, suça konu olan maaş bordrolarında aldatıcılık yeteneği yoktur. Saniğin zincirleme bir biçimde yaptığı sahtecilik aldatıcılık yeteneği bulunmaması nedeniyle oluşan eylemin TCK 240, 80. Maddesinde tanımlanan görevi kötüye kullanma olarak nitelendirilmesi gerekir." YCGK T: 12/6/1989 E: 1989/161 K: 1989/226 <http://www.kazanci.com> E.T.12.9.2017.

"Belgelerde sahtecilik suçlarında, belgenin nesnel olarak aldatıcılık yeteneğinin bulunması ve aldatma keyfiyetinin belgeden objektif olarak anlaşılması gerektiği, muhatabın hatasından, dikkatsizlik veya özensizliğinden kaynaklanan fiili işgalin, aldatma yeteneğinin varlığını göstermeyeceği cihetle; suça konu ... adına düzenlenmiş sahte nüfus cüzdanı aslı araştırılıp bulunması halinde, belge aslı duruşmaya getirilip incelenmek suretiyle, özelliklerinin duruşma tutanağına yazılması, aldatıcı nitelikte olup olmadığının kararda tartışılması, denetime olanak verecek şekilde belge aslının dosya içine konulması, aslının bulunamaması veya aldatıcı niteliğinin olmaması durumunda ise sanık hakkında üzerine atılı suçtan beraat hükmü verilmesi gerekirken eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde karar verilmesi.." 11.CD T: 19/6/2017 E: 2017/12889 K: 2017/4738 <http://www.kazanci.com> E.T.12.9.2017.

²³⁴ Gökçen, a.g.e., s. 143.

"Soruşturma dosyasında mevcut Çolaklı Belediye Başkanlığının 26.7.2005 tarihli yazısında suça konu belgeye tarih yazılmamış olduğunun ve sayı numarasında verilen kodlama sisteminde farklılık bulunduğu belirtilmiş de dikkate alınarak, belgelerde sahtecilik suçlarında aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının takdir ve tayini mahkemeye ait olduğundan, Çolaklı Belediyesinden benzer durumda kullanılmak üzere hazırlanmış mukayeseye yarar belge örnekleri de celbedilerek, suça konu belge ile karşılaştırılmak suretiyle incelenip, özellikleri duruşma tutanağına yazıldıktan ve belge aslının denetime olanak verecek şekilde dosyada bulundurulmasından sonra aldatma yeteneğinin ne şekilde gerçekleştiğinin karar yerinde tartışılarak sonucuna göre sanıkların hukukî durumunun tayin ve takdiri gerektiğinin gözetilmemesi.." 11.CD T: 22/1/2014 E: 2012/17723 K: 2014/1298 <http://www.kazanci.com> E.T.12.9.2017.

²³⁵ "Sanık ...'in savunmalarında, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) ve vergi daireleriyle yaşadığı mali ve hukukî sorunlar nedeniyle,isimli şahıstan devralınan... İth. ve İhr. Dış Tic. Ltd. Şti 'yi güvене dayalı olarak katılan ve eşini hisse sahibi olacak biçimde tescil ettirdiğini, aslen şirket hisselerinin %90'unun kendisine ait olduğunu, resmîyette görünmese de... İth. ve İhr. Dış Tic. Ltd. Şti'nin gayri resmi ortağı olduğunu, bu durumun şirketin mali müşaviri ...ve şirketi devraldıkları ... tarafından da bilindiğini, katılanın ticari bir geçmişi bulunmaması ve kredibilitesinin olmaması sebebiyle kendisinin yetkilisi olduğu Dış Ticaret Ltd. Şti tarafından bankaya referans verilmek ve kredi teminatlarının da tamamen bu şirkete ait müşteri çekleri ile oluşturulmak suretiyle kredi

Belgenin geçerliliği için mevzuatta yasal bir prosedür öngörüldüğü hallerde, belgenin belirlenen prosedüre aykırı olarak düzenlenmesi halinde, belgenin aldatma yeteneği bulunmayacaktır.²³⁶

Sahteciliğe konu belgenin, fotokopi olması halinde fotokopi belgenin aldatma yeteneğinin bulunmaması nedeniyle sahtecilik suçu gerçekleşmeyecektir.²³⁷ Yine sahte

kullanımı sağlandığını, yine kendisinin yetkilisi olduğu... İletişim Sistemleri San. ve ...AŞ. ve Dış Ticaret Ltd. Şti ile... İth. ve İhr. Dış Tic. Ltd. Şti arasında mevcut olan ticari işler sebebiyle para aktarımının olduğunu, bu hususun ticari defterlerin incelenmesi neticesinde anlaşılacağı beyan etmesi, sanık ... 'in de savunmasında, sanık ile katılanın ortaklıkları olduğunu konuşmalarından anladığını ifade etmesi, katılanın ise hiçbir şekilde sanık ... ile ortak olmadıklarını belirtmesi, diğer taraftan; İth. ve İhr. Dış Tic. Ltd. Şti ile banka arasında, faks talimatı alındığında yazılı teyit beklenmeden talimat gereğinin banka tarafından yerine getirileceğine dair anlaşma bulunması karşısında, gerçeğin hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde tespiti bakımından, şirket hisselerinin gayri resmi olarak %90 oranında sanık ...'e ait olup olmadığı hususunda şirketin mali müşaviri ve ...'in tanık sıfatıyla duruşmaya çağırılarak dinlenmeleri, sanığa ait.... İletişim Sistemleri San. ve ...AŞ. ve ... Dış Ticaret Ltd. Şti ile... İth. ve İhr. Dış Tic. Ltd. Şti arasında ticarete dayalı para transferlerinin olup olmadığının, bu şirketin kredili hesaplarının Dış Ticaret Ltd. Şti. tarafından kullanılıp kullanılmadığının banka kayıtları ile şirketlerin defter ve belgelerinin temin edilerek bunlar üzerinde alanında uzman bilirkişi heyeti marifetiyle yapılacak inceleme sonucunda belirlenmesi, ayrıca sahtecilik suçlarında aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının takdir ve tayininin hakime ait olduğu da dikkate alınarak, suçun unsurlarının oluşup oluşmadığının tespiti amacıyla, suça konu çeklerin ve ödeme talimatlarının mahkeme heyeti tarafından incelenip, özellikleri zapta geçirilerek, işgal kabiliyeti bulunup bulunmadığının tespit edilmesinden sonra, toplanan tüm deliller birlikte değerlendirilerek sanıkların hukukî durumlarının takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden, eksik inceleme ve araştırma sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması.." 11.CD T: 26/4/2017 E: 2017/10053 K: 2017/10061 <http://www.kazanci.com> E.T.12.9.2017.

"Sanık hakkında özel belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçlarından verilen mahkumiyete yönelik yapılan incelemede; sahteciliğin işgal kabiliyetine haiz olup olmadığını bilirkişi raporu veya mahkeme gözlemi ile tespit edilmemiş olması ve sahtecilik suçlarında aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığını takdir ve tayininin hakime ait olduğu da dikkate alınarak, gerçeğin kuşkuyla yer bırakmayacak şekilde ortaya çıkarılabilmesi ve suçun unsurlarının oluşup oluşmadığının tespiti amacıyla, söz konusu 31 adet banka dekontunun mahkeme heyeti tarafından incelenip, özellikleri zapta geçirilerek, işgal kabiliyeti bulunup bulunmadığının tespit edilmesi, gerekirse bu konuda bilirkişi incelemesi yaptırılması gerektiği gözetilmeden eksik inceleme ile sanık hakkında atılı suçlardan mahkumiyet kararı verilmesi, ayrıca kabule göre de; nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden hapis cezası alt sınırdan tayin edilmesine rağmen, adli para cezasının belirlenmesi sırasında, yeterli ve yasal gerekçe gösterilmeksizin aynı gerekçeye dayanılarak tam gün sayısının asgari haddenden uzaklaşılması suretiyle sanık hakkında fazla ceza tayini.." 15.CD T: 10/4/2017 E: 2014/18867 K: 2017/9000 <http://www.kazanci.com> E.T.12.9.2017.

²³⁶ *"Dosyada mevcut 29.04.2008 tarihli ekspertiz raporu ve mahkemece yapılan gözlemde plakalardan birinin hakiki, diğerinin sahte olduğu, suça konu plakanın, suç tarihinde yürürlükte olan mevzuata göre bulunması zorunlu Emniyet Genel Müdürlüğü ve Türkiye Şoförler Odası Federasyonuna ait soğuk mühür izlerinin bulunmadığının belirlenmesi karşısında suça konu plaka henüz resmi belge niteliğini kazanmadığından hukukî sonuç doğurmayacağı cihetle, unsurları oluşmayan suçtan sanığın beraatine karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde mahkumiyet hükmü tesis edilmesi..." 11.CD T: 5/10/2015 E: 2011/11169 K: 2015/29141 <http://www.kazanci.com> E.T.12.9.2017.*

²³⁷ *"Sanıkların Amerikan Konsoloslughuna giderek sahte belgelerle vize almak isterken yakalanmaları şeklindeki eylemlerinde kullandığı belgelerin vergi levhası fotokopisi, ustalık belgesi fotokopisi, kat mülkiyeti tapu senedi fotokopisi ve vergi levhası fotokopisinden ibaret olduğu.. Ceza Genel Kurulunun 14.10.2003 gün ve 232/250 Sayılı kararında açıklandığı üzere, suça*

belgenin onaysız fotokopi olması durumunda, suça konu belge hukukî sonuç doğurmaya yeterli olmadığından aldatma kabiliyeti de olmayacaktır.²³⁸ Yargıtay bazı şartların gerçekleşmesi durumunda istisnai olarak belge aslı olmasa bile sahtecilik suçundan mahkûmiyet kararı verilebileceğini belirtmiştir.²³⁹

1.6.3. Zarar Verme İmkân ve Olasılığı

Sahtecilik fiilinin suç oluşturabilmesi için bir zararın meydana gelmesine gerek yoktur fakat fiil sonucunda en azından bir zarar oluşması olasılığının var olması gereklidir. Sahtecilik suçlarıyla korunan hukukî değerler kamu güveni olması sebebiyle ayrıca bir zararın gerçekleştiğinin ispatına gerek yoktur.²⁴⁰ Yargıtay geçmişten günümüze istikrar kazanmış birçok kararında, sahtecilik suçunun oluşması için somut bir zararın varlığının şart olmadığını, zararın doğma olasılığının yeterli olduğunu belirtmiştir.²⁴¹

konu belgelerin fotokopi olması durumunda hukukî sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olmadığı, aslı bulunamayan evrakın aldatma niteliğinin bulunup bulunmadığının da tespit edilemediği cihetle; somut olayda atılı suça konu belge asıllarının ele geçmediği, aldatma niteliğinin tespit edilemeyeceği gözetilmeden sanıkların resmi belgede sahtecilik suçundan beraatleri yerine yazılı şekilde mahkûmiyetlerine karar verilmesi.." 11.CD T: 20/6/2017 E: 2017/3695 K: 2017/4815 <http://www.kazanci.com> E.T.12.9.2017.

²³⁸ "...onaysız fotokopi niteliğinde olup suret belge özelliği taşımayan belgenin hukukî sonuç doğurmaya elverişli nitelikte olmadığı ve aldaticılık niteliği bulunmadığı cihetle; Suça konu edilen sahte vekaletname aslı temin edilmeden fotokopi belge üzerinden dava açılmış olması ve dosya içerisinde belge aslının temin edildiğine dair bir tespitin de bulunmaması karşısında; suça konu belgeyi bankaya ibraz eden sanıklardan belge aslı sorularak, var ise temin edilip duruşmada incelenmek suretiyle özelliklerinin duruşma tutanağına yazılması, denetime olanak verecek şekilde sahte belge aslının dosya içerisine konulması, kararın gerekçe bölümünde aldatma yeteneğine sahip olup olmadığının tartışılması, belge aslının temin edilememesi halinde suçun unsurlarının oluşmayacağı dikkate alınarak, sonucuna göre sanığın hukukî durumunun takdir ve tayini gerektiği gözetilmeden eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması..." 11.CD T: 7/6/2017 E: 2017/2093 K: 2017/4280 <http://www.kazanci.com> E.T.12.9.2017.

²³⁹ "Sanığın sahte kimlikle keşide ettiği 123 adet çeki değişik mağdurlara verdiği, suça konu çeklerin bir kısmını asılları bulunamamış ise de bankalara ibraz edilip karşılıksız çıkan çeklerin asıllarının suretleri çıkartılıp önceki cırantalara verildiği ve bu kişilerin de sadece isimlerinin mevcut olup, adres bilgilerinin olmaması karşısında kim olduklarının tespitinin mümkün olmadığı, ancak çeklerin piyasada sürekli el değiştirmesi nedeniyle fiili işgal kabiliyeti olduğunun ve bankalarca bildirilen çeklerin tüm unsurları bulunduğu mahkemece belirlenmesi nedeniyle, mahkemenin resmi belgede sahtecilik suçlarının sübutunu kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir." (Gökçen, a.g.e., s. 147.)

²⁴⁰ Üstüner, a.g.t., s. 8.

²⁴¹ "Evrakta sahtekarlık suçlarında ise gerek yerleşmiş yargısal kararlarda, gerekse öğretilerde genellikle kabul gören görüşe göre bu suçun hukukî konusu, kamunun güvenidir. Belgelerin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi, gerçek bir belgeye eklemeler yapılması, tamamen veya kısmen değiştirilmesi eylemlerinin kamu güvenini sarstığı kabul edilerek suç sayılıp yaptırıma bağlanmıştır. Bu nedenle fiilden bir zararın ortaya çıkması aranmamakta, zarar olasılığı yeterli görülmektedir." YCGK T: 8/6/2004 E: 2004/6-94 K: 2004/132 <http://www.kazanci.com> E.T.13.9.2017 aynı yönde YCGK T:

Aldatma yeteneği bulunan belgede sahtecilikte; belgeye duyulan inanç sarsılacağından ve bunun sonucunda da toplumun güven duyma, bireyin de aldatılmama hakkı ihlal edilmiş olacağı için sahte belgenin zarar verme olasılığı vardır. Sahtecilik suçlarında kamu güveni ihlal edildiği için kamusal zarar mutlaka mevcut olmakta bazı hallerde ise kamusal zararlarla birlikte bireysel zarar da oluşmaktadır.²⁴²

Doktrinde bazı yazarlar belgede sahtecilik suçlarında "*belge*" unsurunun vücut bulması durumunda belgenin zarar verme imkân ve olasılığının doğal olarak oluşturacak olması düşüncesiyle, zarar verme imkân ve olasılığının ayrı bir suç ögesi olarak incelenmesinin gerekli olmadığını savunmuşlardır.²⁴³ Buna karşın Yargıtay sahtecilik suçları açısından zarar ve zarar verme imkân ve olasılığın ayrı bir suç ögesi olarak ayrıca incelenmesi gerektiğini kararlarında belirtmiştir. Nitekim Yargıtay belgenin suça konu olabilmesi için hukuken korunmaya değer olup olmadığı şartını irdelerken belgenin zarar imkân ve olasılığının var olup olmadığını da araştırmaktadır.²⁴⁴

765 sayılı mülga TCK'dan farklı olarak 5237 sayılı TCK'da "*zarar verme imkân ve olasılığı*" suçun oluşması için koşul olarak aranmamıştır. 765 sayılı mülga kanunda bu husus suçun unsurlarından biri olarak kabul edilmişti.²⁴⁵

1/4/2003 E: 2003/6-12 K: 2003/76; YCGK T: 6/3/2007 E: 2006/5-276 K: 2007/55.

²⁴² Kaylan, Keskin, Kamu Güvenine Karşı Suçlar, E.T. 13.9.2016.

²⁴³ Erman/ Özek, a.g.e., s. 261.

²⁴⁴ Gökcan, a.g.m., s. 103; "*Öğretmen olup, müdür vekilliğini yaptığı okulun öğrencisi olan oğlu Serdar'ın 5 dersten aldığı notların, anılan derslerin öğretmenleri tarafından düzenlenen "not cetvelleri"nden, sınıf geçme defterine ve diploma defterine geçirilirken, öğrenci lehine düzeltmeler yaparak oğlunun gerçekte 3.86 olan diploma notunu 4.02'ye yükselttiği ve diplomasını bu notla düzenlemek suretiyle resmi evrakta sahtecilik suçunu işlediği iddia olunması karşısında; öncelikle yapılan bu tahrifatın, öğretmenler tarafından düzenlenen not cetvelleri ile idare tarafından düzenlendiği bildirilen sınıf geçme ve diploma defterlerindeki tüm derslerin ağırlıklı ortalamaları arasında fark oluşturup oluşturmadığının, diplomaların düzenlenmesinde hangi not kaydının esas alındığının, yapıldığı iddia olunan tahrifat nedeniyle her hangi bir şekilde zarar doğma ya da oğlu lehine yarar sağlama olasılığının bulunup bulunmadığının milli eğitim konusunda uzman bilirkişi kuruluna tespit ettirilerek, yapılan tahrifat ile zarar doğma olasılığının bulunması halinde eylemin, sahtecilik, aksi takdirde görevi kötüye kullanmak suçunu oluşturacağı da gözetilerek, sonucuna göre sanığın hukukî durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik soruşturmayla yazılı şekilde hüküm kurulması kanuna aykırıdır."* (Gökcan, a.g.m., s. 103-104.)

²⁴⁵ Bkz: Mülga 765 sayılı TCK m. 339, 342.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK CEZA KANUNU'NDA RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

2.1. RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU

Resmi belgede sahtecilik suçu 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

(1) *"Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."*

(2) *"Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."*

(3) *"Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması hâlinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır."*

Maddenin birinci fıkrasında birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu, ikinci fıkrasında yetkili kamu görevlisince işlenen resmi belgede sahtecilik suçu düzenlenmektedir. Yürürlükteki 5237 sayılı TCK, 765 sayılı mülga TCK'daki kazuistik ve her ihtimali farklı hükümlerde düzenleyen sistemi terk ederek yerinde olarak genel, sade ve anlaşılır genel bir düzenleme ihdas etmiştir.

Kanunun sistematüğinde bireyin ve yetkili kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği şeklinde bir ayrıma gidildiği için biz de tezimizde resmi belgede sahtecilik suçunu bu başlıkları esas alarak irdedeceğiz.

Resmi belgede sahtecilik suçunun ayrıntılarını incelerken, resmi belgede

sahtecilik suçunun hukukî konusu ile maddi konusunu tezimizin birinci bölümünde detaylı bir biçimde ele aldığımız için ikinci bölümde bu konular yönünden birinci bölümdeki açıklamalara atıf yapmakla yetiniyoruz.

2.2. BİREY TARAFINDAN İŞLENEN RESMÎ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (Md. 204/1)

2.2.1. Genel Açıklamalar

Kanun koyucu resmi belgede sahtecilik suçunu 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinde düzenlemiştir. Maddenin birinci fıkrasında birey tarafından işlenebilen resmi belgede sahtecilik suçu düzenlemiştir. Maddenin ilk fıkrasında "*resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi*" demek suretiyle suçu işleyen kişiyi özel olarak tanımlama ihtiyacı hissetmeden, birey tarafından işlenebilecek resmi belgede sahtecilik suçunu düzenlemiştir.²⁴⁶

5237 sayılı TCK'da ikili ayrıma uygun olarak birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için kanunda birtakım seçimlik hareketler öngörülmüştür. 5237 sayılı TCK'nın 204/1'inci maddesinde sahte olarak resmi belge düzenlenmesi, gerçek bir resmi belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirilmesi ve sahte bir resmi belgenin kullanılması seçimlik hareketleri suç olarak kabul edilmiştir. Yetkili kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda ise birey tarafından işlenebilecek resmi belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketlerine ek olarak; gerçeğe aykırı belge düzenlemek seçimlik hareketi de sayılmıştır.²⁴⁷

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu 765 sayılı mülga TCK'nın 342'nci (Birey tarafından işlenen resmi evrakta sahtekarlık) ve 346'ncı (Sahte evrakı kullanma) maddelerinde düzenlenmekteydi.

²⁴⁶ Üstüner, a.g.t., s. 35.

²⁴⁷ Üstüner, a.g.t., s. 35.

Biz bu başlık altında birey tarafından resmi belgede yapılan sahtecilik suçunu, suçun failini, mağdurunu ve unsurlarını irdeleyerek inceleyeceğiz.

2.2.2. Suçun Faili

Fail suçu işleyen kişidir ve suçun aktif süjesidir. Ceza hukuku anlamında bir suç varsa fail de vardır.²⁴⁸ İradesiyle hareket edebilme yeteneği yalnızca insana özgü bir özellik olduğundan bir suçun faili de ancak yaşayan bir insan olabilir.²⁴⁹ Bu nedenle tüzel kişiler suçun faili olamazlar.

Ceza kanunlarında düzenlenen suçlar kural olarak herkes tarafından işlenebilir. Bazı suçlar ise belli kişiler tarafından işlenebilir ki bu tip suçlara "*özgü suç*" denir.²⁵⁰ Örneğin, işkence ve zimmet suçlarının failinin yalnızca kamu görevlisi olabilmesi gibi.

Özgü suç "*gerçek özgü suç*" ve "*görünüşte özgü suç*" olmak üzere ikiye ayrılır. Özgü suç niteliğinin suçun temel şekli bakımından arandığı hallerdeki suç tiplerine "*gerçek özgü suç*", temel şekli bakımından herkes tarafından işlenebilen bir suçun daha az veya daha ağır cezayı gerektiren şekli bakımından, failde, belli nitelikler arandığı suç tiplerine de "*görünüşte özgü suç*" denir.²⁵¹ Örneğin işkence suçunda suçun failinin kamu görevlisi olması suçun oluşabilmesi için bir zorunluluk iken, resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek suçunun kamu görevlisi tarafından işlenmesi hali cezayı ağırlaştırır bir unsur olarak düzenlenmiştir.²⁵²

Bir suçun özgü suç niteliğinde olması, iştirak hükümlerinin uygulanması bakımından önem teşkil eder. 5237 sayılı TCK'nın 40/2'inci maddesine göre özgü

²⁴⁸ Soyaslan Doğan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Güncelleştirilmiş 7. Baskı, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2016, s. 231; Toroslu, Nevzat/ Toroslu, Haluk, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, 24. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, s. 107.

²⁴⁹ Gökçen, a.g.e., s. 201.

²⁵⁰ Özbek, Veli Özer/ Kanbur, Mehmet Nihat/ Doğan, Koray/ Bacaksız, Pınar/ Tepe, İlker, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2014, s. 221; Toroslu, Nevzat/ Toroslu, Haluk, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, s. 107-108.

²⁵¹ Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, a.g.e., s. 221.

²⁵² Ekinci, Ahmet Tolga, *Resmî Belgede Sahtecilik Suçu*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016, s. 61. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> E.T.20.10.2017.

suçlarda ancak özel faillik niteliği taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kimseler yalnızca azmettiren veya yardım eden sıfatıyla sorumlu olurlar.²⁵³

Resmi belgede sahtecilik suçu "*görünüşte özgü suç*" tipine örnek gösterilebilir. Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu herkes tarafından işlenebilir (m. 204/1). Ancak bu suçun yetkili kamu görevlisi tarafından işlenmesi kanun koyucu tarafından daha ağır bir yaptırım altına alınmıştır (m. 204/2). Belirtelim ki kamu görevlisinin görevi kapsamına girmeyen bir resmi belge üzerinde yapmış olduğu sahtecilik de birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu gibi cezalandırılacaktır.

2.2.3. Suçun Mağduru

Yukarıda failin suçun aktif süjesi olduğunu belirtmiştik. Mağdur ise suçun pasif süjesidir. Mağdur, Arapçadan dilimize geçmiş ve genel anlamı haksızlığa uğramış kişi olarak tanımlanmaktadır.²⁵⁴ Ceza hukukunda suçun mağduru ya da pasif süjesi, ceza normu tarafından korunan, suç fiili ile ihlal olunan varlık ya da menfaatin hamili olarak tanımlanabilir.²⁵⁵

²⁵³ Güngör, a.g.e., s. 79; Gökçen, a.g.e., s. 201.

"Kamu görevlisi sanık ... ile şirket yetkilisi olan sanık ...'ın, fikir ve eylem birliği içerisinde hareketle ...'nin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu evrakı düzenleyip resmi belgede sahtecilik suçunu işlediklerinin iddia ve kabul edilmesi karşısında, sanık ...'nin eyleminin TCK'nın 204/2. maddesinde düzenlenen memurun resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu, 5237 Sayılı TCK'nın 40/2. maddesine göre, özgü suçlarda özel faillik niteliği taşıyan kişilerin fail olabileceği bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişilerin ise ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabileceği cihetle, sanık ...'ın, eyleminin de TCK'nın 40/2. ve eyleminin TCK'nın 204/2. maddesinde düzenlenen memurun resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğu, 5237 Sayılı TCK'nın 40/2. maddesine göre, özgü suçlarda özel faillik niteliği taşıyan kişilerin fail olabileceği bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişilerin ise ancak azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabileceği cihetle, sanık, eyleminin de TCK'nın 40/2 ve 38/1. maddeleri delaletiyle memurun resmi belgede sahteciliğine azmettirme suretiyle iştirak" suçunu oluşturacağı ve sanık ...'ın da 5237 Sayılı TCK'nın 204/2. maddesi uyarınca cezalandırılmasına karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde anılan Kanun'un 204/1. maddesi uygulanarak eksik ceza tayini.." 11. CD T: 31/7/2017 E: 2017/3766 K: 2017/5371 <http://www.kazanci.com> E.T.7.2.2018.

²⁵⁴ Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 714; Soyaslan, *Genel Hükümler*, 2016, s. 231; Toroslu, Nevzat/ Toroslu, Haluk, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, s. 112; <http://www.tdk.gov.tr> E.T.21.10.2017.

²⁵⁵ Katoğlu, Tuğrul, *Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları, AÜHFĐD*, C: 61, S: 2, 2012, s. 661.

Mağdur ile suçun konusu birbirinden farklı kavramlardır. Mağdur, suçun konusunun ait olduğu kimsedir. Örneğin, güveni kötüye kullanma suçunda konu; taşınır mal, mağdur bu mala malik olan kimsedir. Keza taksirle yaralama suçunda konu; kişinin vücudu, mağdur eylem nedeniyle yaralanan kimsedir.

Her suçun bir mağduru vardır. Suçun mağduru ancak gerçek kişilere has bir sıfattır. Tüzel kişiler suçun mağduru olamazlar.²⁵⁶ Bu noktada suçun mağduru ile suçtan zarar gören kavramlarının açıklanması gerekmektedir. Suçtan zarar gören, bir suç dolayısıyla hukuken korunan menfaatine doğrudan ya da dolaylı olarak halel gelendir. Yani bir suç dolayısıyla menfaati doğrudan zarar görmese de en azından dolaylı olarak etkilenendir. Bu kapsamda suçun mağduru aynı zamanda suçtan zarar görendir ancak her suçtan zarar gören her zaman suçun mağduru olmayabilir.²⁵⁷ Örneğin, bir kişi adına sahte belgelerle bir şirket kurulup, o kişi adına bono düzenlenip üçüncü kişilere ciro edilerek bononun tedavüle sokulması ve sonucunda hamilin o kişi adına icra takibi yapması durumunda, suçun mağduru bononun iyiniyetli hamili iken, adına sahte belgelerle şirket kurulan kişi ise suçtan zarar görendir.

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçlarında mağdur, toplumu oluşturan herkestir. Ancak işlenen bir suç dolayısıyla doğrudan doğruya belirli bir kişi veya kişilerin haklarına halel gelmiş ise bu kimselerin suçun mağduru sayılıp yargılamaya katılmaları mümkündür.²⁵⁸

2.2.4. Suçun Unsurları

Suçun unsurları denince, suçun maddi unsuru, manevi unsuru ve hukuka aykırılık unsuru akla gelir. Biz de tezimizde birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunu bu tasnifi esas alarak inceleyeceğiz.

²⁵⁶ Koca/ Üzülmöz, a.g.e., s. 681.

²⁵⁷ Özgenç, İzzet, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s. 207 vd.; Gökçen, a.g.e., s. 203.

²⁵⁸ Şan, a.g.t., s. 82; Koca/ Üzülmöz, a.g.e., s. 681.

2.2.4.1. Suçun Maddi Unsuru

Suçun maddi unsuru denilince akla ilk gelen unsur harekettir. Hareket, insanın dış dünyaya yansıyan icrai veya ihmali davranışının bulunmasını içinde barındırır. Suç teorisi insanla bağlantısı olmayan tabiat olayları ile ilgilenmez. Ancak insanın dış dünyaya yansıyan icrai veya ihmali davranışı maddi unsurun tamamlanması için yeterli değildir. Ayrıca insanın bu hareketinin dış dünyada bir değişikliğin meydana getirmesi de gereklidir. İşte bu durum da neticeyi meydana getirir. Fiil ve netice arasındaki bağ ise illiyet bağı oluşturur. Bu üç ögenin oluşumu suçun maddi unsurunu meydana getirir.²⁵⁹

2.2.4.1.1. Hareket

Ceza hukukunda hareket, insanın dış dünyaya yansıyan iradi davranışdır. Modern ceza hukuku, insanın iç dünyası ile ilgilenmez. Dolayısıyla bir kimsenin iç dünyasında cereyan eden düşünceleri ceza hukuku anlamında hareket kabul edilmez.²⁶⁰

Hareket icrai bir davranışla tezahür edebileceği gibi ihmali bir davranışla da ortaya çıkabilir. İcrai hareket, yasak şeklinde ortaya çıkan ve toplum düzenini bozan davranışların yapılmamasını emreden kurallara aykırılık teşkil eder. Hareket, bir şeyi yapmak şeklinde ise icrai davranış adını alır.²⁶¹ Buna karşılık bir kamu görevlisinin göreviyle bağlantılı olarak öğrendiği bir suçu öğrenip de bu suçu yetkili makamlara bildirmemesi ve bildirmekte gecikme göstermesi durumunda, yapılması gereken icrai bir hareketin yapılmaması söz konusu olduğundan ihmali hareketin varlığı söz konusu olur.²⁶²

Suçun kanunî tarifinde hareketin tanımlanış şekline göre suçlar; tek hareketli,

²⁵⁹ Gökcen, a.g.e., s. 165; Şan, a.g.t., s. 77.

²⁶⁰ A.g.e., s. 222-223.

²⁶¹ Önder, Ayhan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, C: II-III, Beta Yayıncılık, İstanbul, 1992, s. 51; Soyaslan, *Genel Hükümler*, 2016, s. 238 vd.; Centel, Nur/ Zafer, Hamide/ Çakmut, Caner, *Türk Ceza Hukukuna Giriş*, 10. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2017, s. 255.

²⁶² Alacakaptan, Uğur, *Suçun Unsurları*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 372, Ankara, 1975, s. 40.

çok hareketli, serbest hareketli, bağı hareketli, seçimlik hareketli ve mütemadi (kesintisiz) suçlar olarak ayrıma tabi tutulabilir.²⁶³ Suçun oluşmasında tek bir hareketin icrasının yeterli olduğu suçlara tek hareketli suç denir. Kanunun suçun oluşumu için birden fazla hareketin yapılmasını gerekli görmüş olması durumunda ise çok hareketli suç söz konusu olur. Suçun, kanunî tarifinde hangi hareketlerle işlenebileceği belirtilen suçlar ise bağı hareketli suçlardır. Hareketin icrasının süreklilik arz etmesinin gerekli olduğu suçlara da kesintisiz diğer bir deyişle mütemadi suç denmektedir.²⁶⁴ Suçun kanunî tarifinde birden fazla seçimlik hareketin bulunduğu ve bu hareketlerden yalnızca birisinin gerçekleşmesiyle suçun vücut bulduğu suçlar ise seçimlik hareketli suçlardır.²⁶⁵

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu, madde metninden anlaşılacağı üzere, seçimlik hareketli bir suçtur. Bu nedenle suçun oluşabilmesi için belgenin "*düzenlenmesi, değiştirilmesi ya da kullanılması*" yeterlidir. Seçimlik hareketlerden birden fazlasının gerçekleştirilmesi ise 5237 sayılı TCK'nın 61'inci maddesinde düzenlenen temel cezanın belirlenmesinde dikkate alınmalıdır.²⁶⁶

2.2.4.1.1.1. Resmi Belgeyi Sahte Olarak Düzenleme

Maddedeki "*sahte resmi belge düzenleme*" ibaresi, 765 sayılı mülga TCK'nın

²⁶³ Özgenç, a.g.e., s. 170.

²⁶⁴ Özgenç, a.g.e., s. 165-171.

²⁶⁵ Alacakaptan, a.g.e., s. 47.

²⁶⁶ "...Sahte plaka oluşturulması ve bu plakanın bilerek kullanılması fiillerinin 5237 sayılı TCK'nun 204/1. maddesine uyan suçu oluşturduğu ve aynı araca dair olup aynı zamanda ele geçirilen sahte trafik tescil belgeleri ve araç plakasını kullanması fiilinin sanığın savunmasının aksine bir delil de bulunmaması halinde bir bütün olarak tek bir resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı, sanığın güttüğü amaç ve saik, suç konusunun önemi, kastun yoğunluğu ve sahte belge çeşitliliği dikkate alınarak temel cezanın alt sınırdan uzaklaşarak tayin ve tespitinin gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması..." 11.CD T: 5/3/2014 E: 2012/19469 K: 2014/3956 <http://www.kazanci.com> E.T.12.10.2017.

"Seçimlik hareketli suçlar; suçun kanuni tanımında gösterilen alternatifli hareketlerden herhangi birinin işlenmesi ile tamamlanabilen suçlardır. Seçimlik hareketlerin tamamının işlenmesi şart olmayıp bir tanesinin işlenmesi suçun oluşması için yeterlidir. Seçimlik hareketlerden birkaçı ya da hepsi birlikte işlenmiş olsa dahi tek suç oluşacak, ancak bu durum TCK'nun 61. maddesi uyarınca temel cezanın belirlenmesinde göz önünde tutulacaktır. Seçimlik hareketlerden birisi tamamlanmış ise diğeri teşebbüs aşamasında kalsa dahi suç tamamlanmış kabul edilecektir. Bu suçlarda, suç tarihi en son seçimlik hareketin yapıldığı tarih olup dava zamanaşımının da bu tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır." YCGK T: 12/2/2013 E: 2012/11-1445 K: 2013/54 <http://www.kazanci.com> E.T.12.10.2017.

339'uncu maddesinde düzenlenen "*tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzimi*" ifadesine karşılık gelmektedir.²⁶⁷ Burada "*düzenleme*" ifadesi ile anlatılmak istenen bir belgeyi düzenleme görevi olmayan failin resmi belge görünümlü sahte belge üretmesidir.²⁶⁸

Kamu görevlisi olmayanların görevi gereği resmi bir belgeyi düzenlemeleri mümkün olmadığından buradaki sahtecilik maddi bir sahteciliktir.²⁶⁹

Doktrinde bazı yazarlar, bir belgenin sahte olarak düzenlenmesi tabirini, belgenin taklit edilerek üretilmesi şeklinde savunmaktadırlar. Bu görüşü savunan yazarlara göre sahte olarak düzenlenen bir belgeden söz edebilmek için sahte belge düzenlenmesinden önce "*gerçek ve sahih*" bir belgenin bulunması şarttır.²⁷⁰ Sahte bir belge düzenleme fiili taklit dışında daha önceden var olmayan bir belgenin yetkili olmayan bir fail tarafından oluşturulması suretiyle de gerçekleşebileceğinden biz bu görüşe katılmıyoruz.²⁷¹ Aynı şekilde kanunun madde gerekçesinde de "*Birinci seçimlik hareket, resmi belgeyi sahte olarak düzenlemektir. Bu seçimlik hareketle, resmi belge esasında mevcut olmadığı hâlde, mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmektedir.*" denilerek bu husus vurgulanmıştır. Nitekim bir kimse yurt dışına kaçak yollardan gitmek amacıyla daha önceden yetkili kimse tarafından düzenlenmeyen sahte bir pasaport veya üniversiteye kayıt olmak için sahte bir diploma düzenleyebilir.²⁷²

Bir resmi belgenin sahte olarak üretilmesi, o belgeyi düzenlemeye yetkili olan bir makama ait unvan ve şekillerin veya belgeyi imzalamaya yetkili kamu görevlisinin imzasının taklit edilmesi suretiyle gerçekleşebilir.²⁷³

Burada fail ortada bir belge olmadığı halde varmış gibi gerçeğe aykırı olarak üretmektedir. Örneğin, uygulamada fail resmi bir belgeyi hazırlayıp ilgilinin yerine

²⁶⁷ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5931.

²⁶⁸ Erman, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 422; Erman/ Özek, a.g.e., s. 409.

²⁶⁹ Güngör, a.g.e., s. 83.

²⁷⁰ Erman, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 422.

²⁷¹ Aynı görüş için bkz: Güngör, a.g.e, s. 23; Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 799; Gökçen, a.g.e., s. 169.

²⁷² Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 799.

²⁷³ Erman, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 423.

imza atmakta veya bir başkasına imzalatmaktadır. İmza ve metin aslına uygun bir biçimde hazırlanarak işleme konulmaktadır. Gerçekte olmayan bir olay olmuş gibi beyan edilerek buna ilişkin belge düzenlenmektedir. Söz gelimi gerçekte alacağı olmadığı halde, borçlunun imzasını taklit ederek bono düzenlenmektedir. Bulunan veya çalınan sürücü belgesi yahut nüfus cüzdanındaki resim sökülüp fail tarafından kendisinin veya şerikinin resmi yapıştırılmaktadır. Sanık tarafından düzenlenen sahte vekaletname veya sahte mahkeme ilamı ile tapuda başkası adına kayıtlı olan taşınmazın devri yapılmaktadır. Vergi ve prim borcu ödenmediği halde ödenmiş gibi belge düzenlenmektedir.²⁷⁴

Bir belgenin düzenleyeni ile düzenleyeni olarak gözüken kişinin aynı kişi olmaması durumunda bir belgenin sahte olarak düzenlendiğinden bahsedilebilir. Tezimizin birinci bölümünde suçun maddi konusu olan belgeyi açıklarken değindiğimiz üzere, belgenin düzenleyeni olarak gösterilen kişinin gerçek bir kişi veya hayali bir kişi olmasının bir önemi yoktur.

Belgeyi düzenleyenin kimliğindeki sahtecilik daha çok isimde aldatma suretiyle işlenmektedir. İsimde aldatma ad veya soyadı ile alakalı olabilir. Ancak belge üzerindeki ismin doğru olmadığı her durumda sahtecilikten bahsedilemez. İsmine doğru olmamasına rağmen hukukî ilişkinin taraflarının herhangi bir şüpheye düşmeksizin kim olduğu, diğer bir deyişle düzenleyenin kim olduğu anlaşılabilirse, sahtecilik suçu oluşmaz.²⁷⁵ Yargıtay bir kararında, borçlusuna verdiği senede ad ve soyadını farklı yazan bir kişinin imzasını ve borcunu kabul etmesi sebebiyle sahteciliğin oluşmadığını kabul etmiştir.²⁷⁶

Kişinin ad ve soyadını kullanarak belge düzenlemesi her zaman o belgenin sahte olmadığı anlamına gelmez. Bazı durumlarda kişi kendi ad ve soyadını kullanmış

²⁷⁴ Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 718.

²⁷⁵ Koca/ Üzülmüş, a.g.e., s. 684.

²⁷⁶ "Sanığın katılanın işyerinden alışveriş yapıp borcuna karşılık katılana suça konu senedi verdiği ve senette sanığın "Fikri Yaramaz" olan ad ve soyadının "Fikri Yılmaz" olarak yazılmasından ibaret olayda; sanığın ifadesinde senet altındaki imzanın kendisine ait olduğunu beyan etmesi, adresinin doğru olması, borcu kabul edip, herhangi bir itirazda bulunmaması karşısında; herhangi bir sahtecilik eylemi bulunmadığından tebliğnamedeki düşünceye iştirak edilmemiştir." 11.CD. T: 7/2/2012 E: 2009/16512 K: 2012/1149 (Gökçen, a.g.e., s. 169.)

olsa da sahip olmadığı bir unvanı kullanarak sahte bir belge düzenleyebilir. Buna örnek olarak bir kimsenin dekan ve profesör unvanını kullanarak kendi ad, soyadı ve imzasını kullanarak sahte diploma düzenlemesi verilebilir.²⁷⁷

Belgenin içeriğinin gerçeğe aykırı olarak düzenlenmesi halinde de sahte bir belgenin tanzimi söz konusu olabilir. Burada düzenleyen kim olduğu konusunda tereddüt yoktur ve belgeyi düzenleyen ile düzenleyen olarak gözüken kişi aynıdır. Ancak belgenin içeriği gerçeğe uygun değildir. Burada içeriğin tamamıyla uydurma bir içerik olması ya da gerçek bir olayın veya bir durumun olduğundan farklı bir şekilde içeriğe geçirilmesi söz konusudur.²⁷⁸

Hukuk düzeninin geçerli saydığı bir resmi belge düzenlenmiş ise belgenin düzenleniş amacının doğru olmadığından bahisle belgenin sahte olduğu iddia olunamaz.²⁷⁹

Sahte bir belge bütünüyle sahte olarak düzenlenebileceği gibi daha önceden düzenlenmiş gerçek bir belgeye hukukî değer ihtiva eden sahte hükümler veya bölümler eklenmek suretiyle de kısmen sahte bir belge düzenlenebilir.²⁸⁰ Nitekim madde gerekçesinde sahteciliğin belgenin üzerindeki bilgilerin bir kısmına veya tamamına ilişkin olmasının suçun oluşması açısından bir öneminin olmadığı vurgulanmıştır.

Bu seçimlik hareket ile ilgili olarak uygulamada ortaya çıkan en önemli konulardan birisi sahte belge ile ilgili bankadan başkası adına kredi kartı veya banka kartı çıkartılması hususudur. 5237 sayılı TCK'nın "*Banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması*" başlıklı 245'inci maddesinin 2'nci fıkrasında "*Başkalarına ait banka hesaplarıyla ilişkilendirilerek sahte banka veya kredi kartı üreten, satan, devreden,*

²⁷⁷ GÜNGÖR, a.g.e., s. 83.

²⁷⁸ Koca/ Üzülmüş, a.g.e., s. 686.

²⁷⁹ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5932.

"Evliliğin vatandaşlık hakkını alabilmek için yapılmasının, evliliğin iptalini gerektiren sebeplerden olmadığı da gözetilerek usulüne uygun yapılan evlenme akdelerinin sahteliğinden söz edilemez." 11.CD T: 18/11/2009 E: 2007/476 K: 2009/14320 <http://www.kazanci.com> E.T.18.10.2017.

²⁸⁰ Erem, *Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler*, 1993, s. 1685; Erman/ Özek, a.g.e., s. 409.

satın alan veya kabul eden kişi üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır" hükmü bulunmaktadır. Yargıtay sahte resmi bir belge ile bankaya başvuru yapıp banka veya kredi kartı çıkartılması eylemini 5237 sayılı TCK'nın 44'üncü maddesinde düzenlenen fikri içtima hükmü çerçevesinde değerlendirerek daha fazla cezai hüküm içeren 5237 sayılı TCK'nın 245'inci maddesinin 2'nci fıkrasında düzenlenen suçtan hüküm kurulması gerektiğini belirtmiştir.²⁸¹

2.2.4.1.1.2. Gerçek Bir Resmi Belgeyi Başkalarını Aldatacak Şekilde Değiştirme

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun ikinci seçimlik hareketi gerçek bir resmi belgenin başkalarını aldatacak şekilde değiştirmedir. Burada mevcut gerçek bir belgedeki olay ve irade beyanının muhteviyatının sonradan değiştirilmesi söz konusudur. Bu durum 765 sayılı mülga TCK'da *"hakiki bir varakayı tağyir ve tahrif eyleme"* şeklinde²⁸² ifade bulmuştur.²⁸³

5237 sayılı TCK'nın 204/1'inci maddesinin kanuni lafzından anlaşılacağı üzere bu seçimlik hareketle suçun işlenebilmesi için öncelikli olarak ortada gerçek ve şekli unsurları tam olan geçerli bir belgenin bulunması gerekir.²⁸⁴ Tamamlanmamış ya da geçerlilik kazanmamış bir resmi belge üzerinde değişiklik yapılması kural olarak suç oluşturmaz. Bir resmi belgedeki noksan unsurları gerçeğe aykırı biçimde

²⁸¹ Gökçen, a.g.e., s. 180-181.

"Sanığın, İ. U.'a ait nüfus cüzdanına kendi resmini yapııştırıp, bu nüfus cüzdanıyla bankaya müracaat ederek kredili mevduat hesabı başvuru formu imzalayıp bankaya sahte banka kartı ürettirmesi eyleminin küll halinde T.C.K.nun 245/2, 43 maddelerine uyduğu gözetilmeden yazılı şekilde 5237 Sayılı T.C.K.nun 204/1. maddesi uyarınca eksik cezaya hükmedilmesi..." 8.CD T: 2/3/2015 E: 2014/27246 K: 2015/12807.

"Sanığın üzerinde İ. B. adına kullanılan özellikleri kollukça tutulan tutanakta yazılı ve dosyada mevcut kriminal rapora göre işgal kabiliyeti bulunan kimlik ve İ. B. adına alınmış kredi kartıyla yakalandığı olayda başkasına ait kimlik bilgileri kullanılarak sahte kredi kartı alınması ve kullanılması eyleminin TCK.nun 245/2 ve 245/3. maddelerinde düzenlenen suçları ayrı ayrı oluşturacağı, başka suçlardan aranan sanığın yakalanmamak amacıyla sahte kimlik kullanmasının ise TCK.nun 204/1. maddesinde yazılı suçu oluşturacağı ve TCK.nun 207. maddesinde düzenlenen özel belgede sahtecilik suçunun olayda uygulanma yeri bulunmadığı..." 8.CD T: 3/2/2015 E: 2014/38108 K: 2015/2265 (Gökçen, a.g.e., s. 181.)

²⁸² Bkz: 765 sayılı mülga TCK m. 339.

²⁸³ Gökçen, a.g.m., s. 203.

²⁸⁴ Atalan, Mustafa, *Dolandırıcılık Güveni Kötiye Kullanma ve Sahtecilik Suçları Şerhi*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 539; Uğur, a.g.m., s. 42.

tamamlayarak kullanma eylemi de sahtecilik suçunu oluşturur ancak bu halde "gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirme" seçimlik hareketi değil, "resmi belgeyi sahte olarak düzenleme" seçimlik hareketinden bahsedilecektir.²⁸⁵

Bu seçimlik harekette fail esasında var olan bir resmi belge üzerinde silme, ekleme, değiştirme suretiyle veya belgenin bir kısmını yok etmek suretiyle belge üzerinde değişiklik yapmaktadır.²⁸⁶ Madde gerekçesinde bu husus açıkça vurgulanmıştır.

Değiştirme fiili belgenin içeriğine ilişkin olabileceği gibi kimliğe ilişkin de olabilir. Dolayısıyla belgenin üzerindeki imza veya tanzim tarihine ilişkin değişiklikler de değiştirme kapsamındadır.²⁸⁷ Söz gelimi adliyeden alınan adli sicil kaydındaki bilgilerin değiştirilmesi veyahut bir bono üzerinde bulunan vade tarihinin veya bedelinin değiştirilmesi ya da çek üzerindeki imzanın kimyasal bir ilaçla yok edilip yerine başka bir kişi adına imza atılması gibi.²⁸⁸

Değiştirme fiili belgenin belirli bir olayın deliline esas teşkil eden başka bir hak veya bir durumun kazanımı, devri ve tespiti bakımından kullanılmaya ayrılmış kısımlarında meydana gelmelidir. Belgenin hukukî sonuç doğurmayan kısımlarına ilişkin değişiklikler belgede sahtecilik suçunun konusunu oluşturmayacaktır.²⁸⁹ Bunun dışında belgenin arkasına veya altına yapılan eklemeler değiştirme olarak kabul edilmemekle birlikte diğer unsurların bulunması şartıyla sahte belge düzenlemekten bahsedilebilecektir.²⁹⁰

²⁸⁵ Uğur, a.g.m., s. 42.

²⁸⁶ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 819; Koca/ Üzülmöz, a.g.e., s. 689; İtişgen, a.g.m., s. 55; Uğur, a.g.m., s. 42, Hafizoğulları/ Özen, a.g.e., s. 177;

"Resmi belgede sahtecilik suçu seçimlik bir hareketli suç olarak tanımlanmıştır. Birinci seçimlik hareket, resmi belgeyi sahte olarak düzenlemektir. Bu seçimlik hareketle, resmi belge esasında mevcut olmadığı halde, mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmektedir. İkinci seçimlik hareket gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmektir. Bu seçimlik hareketle, esasında mevcut olan resmi belge üzerinde silmek veya ilaveler yapmak suretiyle değişiklik yapılmaktadır." YCGK T: 29/9/2015 E: 2015/412 K: 2015/286 <http://www.kazanci.com> E.T.11.11.2017.

²⁸⁷ Gözübüyük, Abdullah Pulat, Belgelerde Sahtecilik Cürümleri, *Adalet Dergisi*, S: 2, Y: 61, s. 84.

²⁸⁸ Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 801.

²⁸⁹ Esen, a.g.e., s. 467; Yaşar/ Gökcan/ Artuç, a.g.e., s. 6205.

²⁹⁰ Koca/ Üzülmöz, a.g.e., s. 689 vd.

Değiştirme fiili, belgenin varlığını ortadan kaldıracak biçimde olmamalı, değişiklik belgenin sadece içeriğine ve hukukî sonuç doğurmasına yönelik şekilde yapılmalıdır. Aksi halde 5237 sayılı TCK'nın 205'inci maddesinde düzenlenen "*Resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek*" suçu vücut bulabilecektir.²⁹¹

Değiştirme fiili sonucunda belgenin anlamının değişmesi gerekmektedir. Eğer yapılan değişiklik belgenin anlamının gizlenmesine neden olmuşsa gerçek bir belgenin ortadan kaldırılması, bozulması veya gizlenmesi suçu vücut bulacaktır.²⁹² Belgelerdeki maddi hataların düzeltilmesi belgenin değiştirilmesi anlamına gelmez. Çünkü düzeltmenin amacı belgenin bütünlüğünü bozmak değil, belgeyi eksiksiz hale getirmektir. Bu halde belgenin anlamının değişmemiş olması gereklidir. Belgenin anlamını değiştirecek düzeltmeler yapılmış ise bu takdirde belgenin değiştirilmesi söz konusu olur.²⁹³

Tezimizin birinci bölümünde belgede sahtecilik suçlarının müşterek hususları konusundan bahsederken bu hususlardan birisinin aldatma yeteneği diğer bir deyişle iğfal kabiliyeti olduğunu söylemiştik. Resmi belgede sahtecilik suçunun tüm seçimlik hareketlerinde olduğu gibi "*gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirme*" fiilinde de yapılan sahteciliğin aldatma yeteneğine haiz olması gerekmektedir. Örneğin, belgeye yapılan eklemenin özel bir incelemeye tabi tutulmaksızın dışarıdan beş duyardan herhangi birisi veya birkaçı ile anlaşılabilirdiği durumlarda belgenin aldatma yeteneğine sahip olduğundan bahsedilemeyecektir. Bu halde diğer şartlar da mevcutsa 5237 sayılı TCK'nın 205'inci maddesinde düzenlenen "*Resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek*" suçu oluşabilecektir.

Belge, öncesinde var olan resmi belgeyi tanzim eden kişi tarafından değiştirilebileceği gibi üçüncü bir şahıs tarafından da değiştirilebilir. Değiştirme fiilini gerçekleştiren kişinin üçüncü bir şahıs olması halinde suçun oluşacağı muhakkaktır. Belgeyi düzenleyen bakımından ise bu her zaman böyle değildir.²⁹⁴ Burada dikkat

²⁹¹ Güngör, a.g.e., s. 85.

²⁹² Erman, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 427.

²⁹³ Erman, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 426.

²⁹⁴ Erman, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 425.

edilmesi gereken nokta belgenin tamamlanmış olup olmamasıdır. Belge tamamlanana kadar, belgeyi tanzim eden kişinin belge üzerinde yapmış olduğu çıkarmalar veya eklemeler değiştirme olarak kabul edilmez çünkü bu halde belge henüz hukukî sonuç doğurmaya başlamamıştır.²⁹⁵ Bununla birlikte belgeyi düzenleyen daha sonradan belge üzerinde değişiklik yapabilme yetkisinin olması halinde bu halde sahtecilik suçunun yasal unsuru oluşmayacaktır.²⁹⁶

2.2.4.1.1.3. Sahte Resmi Belgeyi Kullanma

Özel belgede sahtecilik suçunun aksine resmi belgede sahtecilik suçunun vücut bulabilmesi için sahte belgenin düzenlenmesi veya değiştirilmesinden sonra kullanılması gerekli değildir.

765 sayılı mülga TCK'dan farklı olarak 5237 sayılı TCK, sahte resmi belgenin kullanılması eylemini ayrı bir suç olarak düzenlememiş, bu fiili, resmi belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketi olarak saymıştır.²⁹⁷

Kullanma fiili, sahte bir belgenin fail tarafından bir hukukî ilişkide veya hukukî bir işlemin tesisinde dikkate alınmasını sağlamaya çalışmaktır.²⁹⁸ Bu sayede belge, aldatılan kişi bakımından algılanabilir hale getirilmektedir.²⁹⁹ Kullanılan sahte belgenin failin kendisi veya başkası tarafından düzenlenmiş olmasının bir önemi yoktur.³⁰⁰

Burada sahte resmi belgenin kullanılması ile sözü edilen, resmi belgenin sahte olarak düzenlenmesine veya değiştirilmesine iştiraki olmayan failin bilerek ve isteyerek diğer bir deyişle kasten belgeyi kullanmış olmasıdır.³⁰¹ Resmi belgede sahtecilik suçunun yalnızca kullanma seçimlik hareketiyle işlenmesi hali uygulamada

²⁹⁵ Güngör, a.g.e., s. 85-86.

²⁹⁶ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 818.

²⁹⁷ 765 sayılı TCK m. 346 "*Bir kimse sahtekârlık cürümünde ortaklığı olmaksızın sahte bir varakayı bilerek kullanır veya onunla menfaat temin ederse mezkûr varaka resmi evraktan ise, 342 ve hususi evraktan ise, 345 inci maddelere göre ceza görür.*"

²⁹⁸ Koca/ Üzülmüş, a.g.e., s. 690; Gökçen, a.g.e., s. 193.

²⁹⁹ Gökçen, a.g.e., s. 193.

³⁰⁰ Bkz: 5237 sayılı TCK m. 204 gerekçesi.

³⁰¹ Gökçen, a.g.m., s. 204; Güngör, a.g.e., s. 86; Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 819.

diğer seçimlik hareketlerle bu suçun işlenmesi haline göre daha azdır. Genellikle fail, resmi belgeyi sahte olarak düzenlemesi veya değiştirmesinden bilahare sahte resmi belgeyi kullanarak bu suçu işlemektedir.

Kullanma fiili somut olayın özelliklerine göre ibraz etme, teslim etme, okuma, alenileştirme veya başka bir şekilde vücut bulabilir.³⁰²

Kullanma fiilinin suç oluşturabilmesi için belgenin ispat aracı olarak yani hukukî manada kullanılmış olması lazımdır.³⁰³ 5237 sayılı TCK'nın 207'inci maddesinin gerekçesinde bu husus "*Suçun oluşması için, bir unsur olarak kullanmanın gerçekleşmesi gerekir. Kullanmadan maksat, bu sahte belgenin herhangi bir hukukî ilişkide veya herhangi bir hukukî işlem tesisinde dikkate alınmasını sağlamaya çalışmaktır.*" denilerek vurgulanmıştır.

Bazı hallerde belge kısmen sahte olarak düzenlenmekte veyahut değiştirilmektedir. Bu hallerde fail sahte olarak düzenlenmeyen kısmı, bir hukukî ilişkide veya hukukî bir işlemin tesisinde kullanmışsa suçun maddi unsuru oluşmayacaktır.³⁰⁴

Diğer seçimlik hareketlerde olduğu gibi kullanma fiilinde de belgenin fotokopisinin kullanılmış olması suçun oluşması için yeterli değildir. Buna rağmen belgenin aslı yerine geçen onaylı örneğinin kullanılması suçun oluşması için yeterli

³⁰² Koca/Üzülmez, a.g.e., s. 691.

"Sanıklar hakkında Düsseldorf Konsolsoluğu tarafından ve katılan adına düzenlenen vekaletnamede sahtecilik yaptıkları iddiasıyla resmi belgede sahtecilik suçundan açılan kamu davalarında; 01/02/2005 tarihli bilirkişi raporunda incelenen vekaletnamenin fotokopi olduğu yine sanık ...' un beyanlarında kendisine vekalet aslının gönderilmediğini, fotokopisiyle işlemleri yaptığını söylediği anlaşılmacla, söz konusu vekaletnamenin aslının bulunup bulunmadığı araştırılıp, varlığı halinde getirtilip, belgede sahtecilik suçlarında aldatma yeteneğinin bulunup bulunmadığının takdiri hakime ait olduğu cihetle, celbedilen belge aslı incelenmek suretiyle, özelliklerinin duruşma tutanağına yazılması ve denetime olanak verecek şekilde dosya içine konulması gerektiği; aslının bulunmaması halinde ise fotokopi belgelerin işgal kabiliyetine haiz olmayacağı gözetilerek, sonucuna göre sanıkların hukukî durumunun takdir ve tayini gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm kurulması.." 11.CD T: 29/2/2016 E: 2015/8948 K: 2016/1673 <http://www.kazanci.com> E.T.26.11.2017.

³⁰³ Güngör, a.g.e., s. 87.

³⁰⁴ Gündel, a.g.e., s. 809.

olacaktır.³⁰⁵

Sahte belgenin algılanabilir olduğu yani belgenin failin hakimiyet alanından çıktığı her durumda resmi belgenin kullanıldığından bahsedilemez. Bu itibarla söz gelimi belgenin emanet olarak notere bırakılması veya belge altındaki imzanın onay için sunulması halinde belge kullanılmış sayılmaz.³⁰⁶

Kullanma fiiline örnek olarak failin başka bir araç adına tescilli sahte plakayı kendi aracına takarak trafiğe çıkartması, bononun sahte olarak tanzim edildiğini bilen şahsın bunu icraya koyarak menfaat elde etmeye çalışması verilebilir.

Hemen belirtelim ki bu seçimlik hareketi ilgilendiren ve uygulamada da sıkça rastlanan tescilli bir araca ait plakayı başka bir tescilli araca takma eylemini daha önceden yalnızca idari yaptırım olarak düzenleyen 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun "*Belge ve plakaların araçlar üzerinde bulundurulması zorunluluğu*" başlıklı 23'üncü maddesi 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 20'nci maddesiyle değiştirilmiştir.³⁰⁷ Bu değişiklikten sonra 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 23'üncü maddesinin 5'inci fıkrasındaki amir hüküm uyarınca başka bir araca ait tescilli gerçek plakayı aracına takarak kullanan kişiler hakkında idari yaptırımların yanında ayrıca 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesine yapılan atıf gereği eylemi gerçekleştiren fail hakkında plakayı anılan şekilde kullandığı için resmi belgede sahtecilik suçundan da işlem tesis edilecektir.

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu seçimlik hareketli bir

³⁰⁵ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5943; Hafızoğulları/ Özen, a.g.e., s. 171.

³⁰⁶ Güngör, a.g.e., s. 87.

³⁰⁷ 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname m. 20:

13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 23 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"MADDE 23...

Başka bir araca tescilli veya sahte plakayı takan veya kullananlara 5.000 Türk Lirası idari para cezası verilir ve araç trafikten men edilir. Ayrıca bu kişiler Türk Ceza Kanununun 204 üncü maddesi hükmüne göre cezalandırılır."

suç olduğundan sahte belgenin düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kullanılması ile birlikte suç tamamlanır. Sahte belgeyi düzenleyen veya düzenlenmiş sahte belge üzerinde değişiklik yapan failin daha sonradan bu sahte belgeyi kullanması durumunda yeni bir suç oluşmaz. Zira seçimlik hareketli suçlarda, failin bu hareketlerden birini veya birkaçını yapması suçun vücut bulması için yeterlidir. Seçimlik hareketlerden birden fazlasını ihlal eden failin işlemiş olduğu suç tek kabul edilse de failin eylemi 5237 sayılı TCK'nın 61'inci madde hükümleri kapsamında cezanın bireyselleştirilmesinde rol oynayacaktır.³⁰⁸

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu seçimlik hareketlerden birinin ihlal edilmesiyle tamamlanır. Fail tarafından aynı seçimlik hareket birden fazla kez gerçekleştirilmiş veya seçimlik hareketlerden birden fazlası ihlal edilmiş ise en son seçimlik hareketin vücut bulduğu zaman suçun tamamlandığı andır. Bazı hallerde bu suç mütemadi suç teşkil edecek şekilde işlenebilir.³⁰⁹ Failin sahte bir plakayı kendi aracına takarak trafikte kullanması bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu hallerde kesintinin gerçekleştiği an suçun tamamlanma anı olarak kabul edilecektir. Suçun tamamlanma anı 5237 sayılı TCK'nın 66'ncı maddesinde düzenlenen dava zaman aşımı süresinin işlemeye başlaması ve aynı yasanın 43'üncü maddesinde düzenlenen zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilirliği açısından önem arz etmektedir.³¹⁰ Söz gelimi başka bir kişi adına bono düzenleyip ardından bu bonoyu tahsil amacıyla icraya

³⁰⁸ Taşdemir, a.g.e., s. 352.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 18/06/2013 gün ve 2012/15-1351 Esas ve 2013/328 Karar sayılı kararında da vurgulandığı üzere, kanun koyucu, cezanın kişiselleştirilmesinin sağlanması bakımından hâkime somut olayın özellikleri ve işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı bir şekilde gerekçesini de göstererek alt ve üst sınır arasında temel cezayı belirleme yetki ve görevini yüklemiştir. Ancak hâkimin temel cezayı belirlerken dayandığı gerekçe, bu düzenlemelere uygun olarak; suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, suçun işlendiği zaman ve yer, suç konusunun önem ve değeri, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, failin kast veya taksire dayalı kusurunun ağırlığı, gittiği amaç ve saik ile dosya içeriğine yansıyan bilgi ve belgelerin isabetli biçimde değerlendirildiğini gösterir biçimde yasal ve yeterli olmalıdır. Somut olayda sanığın 15.000 TL bedelli sahte çeki düzenleyerek kullandığının kabul edildiği gözetilerek TCK'nın 3/1. maddesi uyarınca işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı olacak şekilde alt ve üst sınırlar arasında bir belirleme yapılması gerekirken, TCK'nın 61. maddesinde sayılı cezanın bireyselleştirilmesindeki ölçütler somutlaştırmadan hak ve nesafet kuralları ile orantılılık ilkesine aykırı olarak üst sınıra yakın şekilde ceza verilmesi..." 11.CD T: 25/10/2017 E: 2017/4526 K: 2017/7133 <http://www.kazanci.com> E.T.10.12.2017.

³⁰⁹ Bununla birlikte doktrinde sahte evrakı kullanmak suçunun mütemadi suç teşkil edemeyeceği ve suç tarihinin sahte belgenin ilk kullanma tarihi olarak kabul edilebileceğini savunan görüşler de vardır. Bkz. Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 484-485.

³¹⁰ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5943.

koyan failin eylemi tek bir resmi belgede sahtecilik suçunu teşkil edecek ve suçun tamamlanma anı fail tarafından bononun icraya konulma zamanı olarak kabul görecektir ve buna müteakip dava zamanaşımı süresi işlemeye başlayacaktır.

2.2.4.1.2. Netice

Kişinin dış aleme yansıyan icrai veya ihmali davranışının sonucunda dış dünyada meydana gelen değişikliğe "*netice*" denir.³¹¹

Her suçta mutlaka bir netice vardır. Bazı suçların niteliği gereği hareket ile netice aynı anda doğar. Bu tip suçlarda fiilin gerçekleştiği an netice meydana gelir.³¹² Bu tür suçlara "*sırf hareket suçları*" başka bir deyişle "*neticesiz suçlar*" denir.

Buna karşılık hareket ile neticenin, yer ve zaman ya da zaman ve illiyet bağı bakımından birbirlerinden ayrılabilirdiği suçlara ise "*neticeli suçlar*" denir. Örnek vermek gerekirse 5237 sayılı TCK'nın 81'inci maddesinde düzenlenen kasten öldürme suçunun tamamlanması için failin tipikliğe uygun fiilinin akabinde mağdurun ölmesi gerekmektedir. Mağdurun ölmemesi halinde suçun maddi unsurları arasında saydığımız "*netice*" unsuru gerçekleşmeyecek ve suçun yasal unsuru oluşmayacaktır. Örneğimizdeki suçta hareket ile netice zaman bakımından birbirinden ayrılmaktadır.

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu sırf hareket suçu kapsamında değerlendirilmektedir. Bu suç açısından fiilden ayrı bir netice meydana gelmez. Bu bakımdan suçun kanunî tanımında yer alan seçimlik hareketlerden birisinin işlenmesiyle bu suç tamamlanmış sayılacaktır.³¹³

Bazı yazarlar birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi sırf hareket suçlarında hareketin tamamlanmasıyla suçun oluşmasından dolayı "*netice*" yi suçun maddi unsuru olarak saymamışlardır.³¹⁴

³¹¹ Gökçen, a.g.e., s. 200.

³¹² Centel/ Zafer/ Çakmut, a.g.e., s. 264.

³¹³ Gökçen, a.g.e., s. 200.

³¹⁴ Bkz: Alacakaptan, a.g.e., s. 49.

2.2.4.1.3. İlliyet Bağı

Ceza hukukunda illiyet bağı, failin fiili ile suçun kanuni tarifinde belirtilen netice arasındaki neden sonuç ilişkisini ifade etmektedir. Suçun kanuni tarifinde, ceza sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için belirli bir neticenin gerçekleşmesinin arandığı hallerde failin fiili ile söz konusu suçun kanunî tarifindeki tipik netice arasında illiyet bulunmalıdır.³¹⁵

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu yukarıda da belirttiğimiz üzere sırf hareket suçlarındandır. Bu nedenle hareketin gerçekleşmesiyle birlikte dış alemde meydana gelmesi gereken bir netice söz konusu olmadığından ve buna binaen hareket ile netice arasında neden sonuç ilişkisi kurulamadığından dolayı bu suçlarda illiyet bağının araştırılmasına gerek yoktur.³¹⁶

2.2.4.2. Suçun Manevi Unsuru

Modern toplumların hiçbirinde ceza yasaları istisnai düzenlemeler dışında, fail tarafından istenmemiş hareketleri yasadaki tipe uygun ve hukuka aykırı olsalar bile cezalandırmamaktadırlar. Diğer bir deyişle, gerçekleşen hareketin suç oluşturabilmesi için kanunî tanımdaki tipe uygunluğu ve maddî unsur ile hukuka aykırılık unsurunu içermesi yetmemektedir.³¹⁷ Failin cezalandırılabilmesi için anılan unsurlar dışında suçun işlenmesindeki iradeyi belirleyen manevi unsurun da bulunması gerekmektedir.

Belirtelim ki doktrinde tartışmalı olmakla beraber suçun manevi unsuru ile kusurluluk farklı kavramlardır. Kusurluluk, faile ilişkin olup işlediği suç ile ilgili olarak kişinin kınanabilirliği hususundaki hükmü ifade eder.³¹⁸ Başka bir deyişle

³¹⁵ Erdin, Selim, Ceza Hukukunda İlliyet, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013, s. Özet. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> E.T.25.12.2017.

³¹⁶ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5946.

³¹⁷ Alacakaptan, a.g.e., s. 9.

³¹⁸ Özgenç, a.g.e., s. 225; Doktrinde İzzet Özgenç, Mehmet Emin Artuk/ Ahmet Gökçen/ Ahmet Caner Yenidünya kusurluluğun suçun unsurları dışında bağımsız bir unsur olduğunu, Veli Özer Özbek/ Mehmet Nihat Kanbur/ Koray Doğan/ Pınar Bacaksız/ İlker Tepe kusurluluğun, manevi unsurdan farklı bir kavram olduğunu fakat kusurluluğun suçun kurucu unsurlarından birisi olduğunu, Mahmut Koca/ İlhan Üzülmöz, kusurluluk ile suçun manevi unsurunun farklı kavramlar olduğunu, kusurluluğun tipiklik içinde yer aldığını savunmakla buna karşılık Nevzat Toroslu, Türkan Yalçın

kusurluluk, işlenen bir fiille ilgili olarak failin sorumlu tutulup tutulamayacağı konusundaki değer yargıları şeklinde tanımlanabilir.³¹⁹

Kusurluluğun "*kast*" ve "*taksir*" olmak üzere iki çeşidi vardır. 5237 sayılı TCK'nın 21'inci maddesinin birinci fıkrasında "*Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanunî tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.*" hükmü bulunmaktadır. Kanunî düzenleme ışığında bir genelleme yapılacak olursa kural olarak suçun oluşması için kastın arandığı söylenebilir.

Kusurluluğun bir diğer çeşidi olan taksirle işlenen fiillerin suç oluşturabilmesi için kanunî düzenlemede bu hususta açık bir düzenlenmenin bulunması gereklidir.³²⁰ Resmi belgede sahtecilik suçunda böyle bir düzenleme bulunmadığından bu suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir.³²¹

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun manevi unsuru

Sancar/ Timuçin Köprülü, Zeki Hafizoğulları/ Muharrem Özen, Doğan Soyaslan suçun manevi unsuruyla, kusurluluğun birbirinden farklı kavramlar olmadığını savunmakla beraber, Nevzat Toroslu, Türkan Yalçın Sancar/ Timuçin Köprülü suçun maddi unsur ve manevi unsur olmak üzere iki çeşidi olduğunu, bunların dışında hukuka aykırılığın suçun kurucu unsurundan ziyade özü olduğunu, Zeki Hafizoğulları/ Muharrem Özen ancak suçun maddi ve manevi unsurunun dışında hukuka aykırılık unsurunun da bulunduğunu, Doğan Soyaslan, suçun, maddi unsur, manevi unsur, hukuka aykırılık unsuru ve kanunî unsur olmak üzere dört unsuru olduğunu savunmaktadırlar. Karakehya, Hakan/ Usluadam, Asena Kamer, Türk Ceza Hukuku Öğretisinde Suçun Manevi Unsuru Bağlamında Suç Genel Teorisine İlişkin Görüşler, *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, C: 3 S: 2, Y: 2015, s. 1 vd. Biz de kusurluluk ile suçun manevi unsur kavramlarının suçun unsurları açısından birbirinden ayrı kavramlar olduğunu, kusurluluğun suçun ayrı bir kurucu unsuru olduğunu düşünmüyoruz. Kusurluluğun suçun manevi unsurunun içerisinde yer alan ve failin eyleminden ötürü kınanabilirliği hususundaki bir değer yargısı olduğunu savunmaktayız.

³¹⁹ Turabi, Selami, Kusurluluk ve Kusurluluğu Etkileyen Haller, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S: 101, 2012, s. 268.

³²⁰ Güngör, a.g.e., s. 28-29.

³²¹ "*Sanığın ...ve ... adına düzenlenmiş bireyselleştirilmiş eğitim çalışma ve rehabilitasyon planında sahtecilik yapmak suretiyle üzerine atılı kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunu işlediğinin kabul olunduğu somut olayda; sanık yapmış olduğu savunmalarında suça konu belgeyi diğer sanığın alıp imzası eksik olan ...'e imzalatıp getireceğini söylediğini ve ertesi gün imzalanmış şekilde getirdiğini kendisinin de bunun üzerine belgeyi imzaladığını beyan etmesi, ...'in de tanık olarak vermiş olduğu ifadesinde söz konusu belgeleri ...'in yanında çalışan ... vasıtasıyla gönderdiğini fakat kendisinin imzalamadığını beyan etmesi karşısında; sanığın resmi belgede sahtecilik suçuna iştirak ettiğine dair her türlü şüpheden uzak somut delil bulunmadığı fakat sanığın işinde gerekli dikkat ve özeni göstermeden söz konusu belgeleri imzalayarak 5237 Sayılı TCK'nun 257/2. maddesinde düzenlenen görevi ihmal suçunu işlediği gözetilmeden yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulmuş olması."* 11.CD T: 27/3/2017 E: 2015/10409 K: 2017/1528 <http://www.kazanci.com/E.T.28.12.2017>.

kasttır. Suçun kanunî tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi suçun oluşması için yeterlidir. Bunun dışında başkaca bir şart gerekli değildir. Anılan kast genel kast adıyla zikredilir. Bunun dışında bazı hallerde kanunî düzenlemede yer alan suçun oluşabilmesi için genel kastın yeterli olmadığı durumlar da vardır. Bu gibi durumlarda failin suçun kanunî tanımındaki unsurları bilerek ve isteyerek gerçekleştirmesi suçun oluşması için yeterli olmamakta, failin kanunî düzenlemede yer alan özel saikle hareket etmesi gerekmektedir. Örneğin, 5237 sayılı TCK'nın 82/1-k maddesinde düzenlenen töre saikiyle kasten öldürme suçunun gerçekleşebilmesi için failin kastın unsurları olan bilme ve isteme dışında töre saikiyle de hareket etmesi gerekir.³²² Aksi halde anılan suçun manevi unsuru oluşmayacaktır. Bu durum doktrin ve uygulamada özel kast olarak anılmaktadır.

Resmi belgede sahtecilik suçunun manevi unsuru genel kasttır. 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin birinci fıkrasında, suçun oluşabilmesi için failin fiili gerçekleştirirken özel bir saikle hareket etmesinin gerekli olduğuna dair bir düzenleme bulunmamaktadır.³²³ Söz gelimi sahtecilik suçunun mevcut bir durumu belgelemek amacıyla işlenmesi gibi.³²⁴

Doktrinde resmi belgede sahtecilik suçunun genel kastla işlenebileceği konusunda bir fikir birliği bulunsa da kimi yazarlar tarafından resmi belgede sahtecilik suçunda kasta nasıl bir anlam yükleneceği konusunda farklı fikirler ileri sürülmüştür.

Bazı yazarlar resmi belgede sahtecilik suçunun oluşabilmesi için failin, fiili icra ederken aldatma kastıyla hareket edip etmediğinin göz önünde bulundurulması ve objektif bir değerlendirmeye failin kastının belirlenmemesi gerektiğini savunmuşlardır. Örneğin, bir bonoda borçlunun isteği ve rızasıyla değişiklik yapılması halinde değişikliği yapan failin aldatma amacı bulunmadığından hareket suç teşkil etmeyecektir.³²⁵ Bu görüşteki yazarlar failin, fiili gerçekleştirirken zarar verme bilincinin bulunup bulunmadığının araştırılmasının suç genel teorisinin ilkeleriyle

³²² Gökçen, a.g.e., s. 236.

³²³ Taşdemir/ Özkepir, a.g.e., s. 43; Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 746; Koca/ Üzülmöz, a.g.e., s. 692.

³²⁴ Gökçen, a.g.e., s. 236.

³²⁵ Koca/ Üzülmöz, a.g.e., s. 692.

örtüşmediğini, Yargıtay'ın bazı kararlarında failin zarar verme bilinciyle hareket etmediğinden suçun yasal unsurunun gerçekleşmediği yönündeki gerekçesinin yerinde olmadığını, aslında bu tip durumlarda³²⁶ failin aldatma kastı bulunmadığı için suçun yasal unsurunun oluşmadığını savunmuşlardır.³²⁷ Bu görüşe göre resmi belgede sahteciliğin başkalarını aldatma kastıyla yapılmış olması suçun manevi unsurunun gerçekleşmesi bakımından yeterli olacaktır.

Erman/ Özek resmi belgede sahtecilik suçunu işleyen failin sahtecilik fiilini icra etmesinin yeterli olmadığını, failin fiili ile başkalarının hak veya menfaatlerine zarar verme bilincinde olması gerektiğini savunmuşlardır. Aynı zamanda zarar verme bilincinin kapsamının failin fiili icra ederken başkasının hak ve menfaatlerine zarar verebileceğini tahmin etmesi ihtimalinden ibaret olduğunu belirterek bu görüşün öncüsü olmuşlardır.³²⁸ Yine doktrinde birçok yazar failin kastı değerlendirilirken failin fiili icra ettiği sırada zarar verme bilincinin bulunması gerektiğini savunmuşlardır.³²⁹ Nitekim Yargıtay'ın 765 sayılı mülga TCK'dan beri süregelen uygulamalarında bu görüşü destekler nitelikte istikrar kazanmış birçok kararı bulunmaktadır.³³⁰

³²⁶ Bu durumlara ilişkin örnek kararlar; "Sanık G.A. ile katılan arasındaki ticari ilişkinin niteliği ve suça konu çekin hangi amaçla verildiği kesin olarak saptanamamakta ve esasen bu konudaki uyumsuzluk özel hukuk hükümleri çerçevesinde çözümlenecek nitelikte bulunmakla birlikte, sanığın suça konu çeki önceden mevcut rızaya dayalı olarak keşide ederek, katılana verdiği, çekin başlangıçta hesap sahibi A.A. tarafından katılanın annesi Z.D. adına keşide edildiği, ancak bilahare katılanın isteği üzerine annesinin adının üzeri çizilerek, kayınvalidesi F.T. adının hamil olarak yazıldığı ve keşideci olarak sanık G.A. tarafından imzalandığı saptanmış, gerek çeki keşide ederek imzalayan fail G.A., gerekse hesap sahibi sanık A.A.'nin zarar verme bilinciyle hareket ettiği yönünde herhangi bir kanıt elde edilememiş, dolayısıyla atılı suçun kasıt (manevi) ögesi itibarıyla oluşmadığı anlaşılmıştır." YCGK T: 25/5/2004 E: 2004/6-93 K: 2004/126

"Dairemizin benzer birçok kararında vurgulandığı üzere, belgelerde sahtecilik suçlarında kast, zarar vermek bilinci ve iradesi olarak kabul edilmelidir. Mağdurun önceden verdiği rıza üzerine onun imzasını taklit ederek kullanan failde mağdura zarar vermek bilinci bulunmadığından kastın varlığı ileri sürülemez. Ancak doğal olarak, rıza üzerine başkasının imzasını taklit eden failin, mağdura herhangi bir zarar vermeyeceği kanısı ile hareket ettiği sabit olmalıdır. Mağdurun rızasının kastı ortadan kaldırabilmesi için fiilin işlenmesinden önce açıklanması zorunludur. Mağdurun rızası açık olabileceği gibi zimni de olabilir. Özellikle iki kişi arasındaki ilişkiler, böyle bir rızanın varlığını ciddi olarak kabule elverişli olduğu takdirde, bu rızaya dayanarak başkasının imzasını atan kimsede suç kastının varlığı kabul olunamaz." 11.CD T: 13/11/2017 E: 2015/9309 K: 2017/7688 <http://www.kazanci.com/E.T.29.12.2017>.

³²⁷ Koca/ Üzülmüş, a.g.e., s. 693-694.

³²⁸ Erman/ Özek, a.g.e., s. 273-274.; Anılan görüşe göre failin, sahtecilik fiilini icra ederken doğrudan zarar verme bilinci bulunmasa bile yaptığı fiilin sonucunda zarar verme ihtimali öngörmesi kastının varlığının değerlendirilmesi bakımından yeterlidir.

³²⁹ Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 278; Güngör, a.g.e., s. 32.

³³⁰ "Sanığın Asliye Hukuk Mahkemesine açmış olduğu nüfus kayıt tashihi davasında yakınının ve diğerlerinin davacı olarak gösterilmesine gerek ve zorunluluk olmadığı halde ve anılan davayı hukuken kendi adına açma olanağı bulunmasına karşın, dilekçede bu kişileri de fazladan davacı

Öte yandan kimi yazarlar fiilin icrasında failin zarar verme bilincini araştırmanın, bazı hallerde yaptığı sahteciliğin zararsız olduğuna inanan iyi niyetli failin hata nedeniyle kastının bulunmadığı sonucunu doğurabilecek olmasını savunmuşlardır.³³¹

Bazı yazarlar ise failin sahteciliği gerçekleştirirken bilerek ve isteyerek hareket etmesinin suçun manevi unsurunun oluşması için yeterli olduğunu, bunun dışında, failin amacını veya zarar verme bilincini araştırmanın gerekli olmadığını savunmuştur.³³²

Resmi belgede sahtecilik suçlarında özel kastın aranması gerektiğini savunan görüşler de bulunmaktadır. Bu durumda, fail kendisine veya başkasına bir menfaat sağlamak maksadıyla hareket etmedikçe suç oluşmaz.³³³

Failin hedefi olan asıl sonuç dışında oluşan ve karşılaşılabilecek ikinci derecede sonuçlar yönünden bu sonuçların gerçekleşmesinde bir zorunluluğun bulunmaması, sadece bir olasılığın söz konusu olması gibi muhtemel sonuçların ortaya çıkabileceğini öngören fail, bunların ortaya çıkmasını engellemek için bir çaba göstermemiş, diğer bir deyişle bu duruma kayıtsız kalmışsa, "olası kast" söz konusu olur.³³⁴ Resmi belgede sahtecilik suçları olası kastla da işlenebilir. Örneğin, bir avukat

olarak gösterip adlarına sahte imza atılarak Mahkemeye sunması biçiminde gerçekleşen eyleminden dolayı başkasının zararına hukuksal bir sonuç doğmayacağı gözetilmeden, öğeleri itibariyle oluşmayan suçtan beraat yerine mahkumiyet kararı verilmesi.." 6.CD T: 14/10/2003 E: 2002/18565 K: 2003/7057 "*Belgede sahtecilik suçlarında mağdurun rızası hukuka uygunluk nedeni sayılamazsa da failin, belgede sahtekarlıkta bulunmak kastına etki yaptığı, belgede sahtecilik suçlarında kastın ise, zarar vermek bilinç ve iradesi olduğu cihetle; sanığın, iştirak halinde malik oldukları ... ilçesi ... köyünde bulunan ..., ... ve ...parsel numaralı parsellere dair diğer maliklerin imzalarını taklit edip sahte muvafakatnameler düzenleyip muhtar ve azalarına da onaylattıktan sonra İlçe Tarım Müdürlüğü'ne ibraz ederek prim desteği aldığı iddiasıyla açılan kamu davasında, sanığın suçlamayı kabul etmeyerek diğer maliklerin sözlü muvafakatlarına istinaden suça konu belgeleri imzaladığını ve aldığı destekleme ödemelerini de paylaştığını savunduğu, sanığın bu savunmasının yargılamada tanık olarak dinlenen diğer malikler tarafından da doğrulandığının anlaşılması karşısında; sanığın zarar verme bilinciyle hareket ettiği yönünde mahkûmiyetine yeter delil bulunmadığından manevi unsuru oluşmayan suçtan beraatı yerine yazılı şekilde mahkumiyetlerine karar verilmesi.."* 11.CD T: 12/6/2014 E: 2012/23357 K: 2014/11661 <http://www.kazanci.com/E.T.31.12.2017>.

³³¹ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 250.

³³² Meran, a.g.e., s. 430.

³³³ Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 18; Çam, a.g.m, s. 458.

³³⁴ Önder, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 1992, s. 303 vd.

eline geçen resmi sığata haiz bir belgenin büyük bir olasılıkla sahte olduğunu öngörmesine rağmen belgeyi mahkemeye ibraz ederse suçun olası kastla işlendiği kabul edilecektir.³³⁵

Resmi belgede sahtecilik suçlarının hukukî konusu kamu güvenidir. Dolayısıyla işlenen fiil kişisel veya kamusal bir zarara yol açmasa bile yapılan sahteciliğin kamunun güvenini sarsması veya en azından kamunun güvenini sarsma imkân ve ihtimalinin bulunması gereklidir. Nitekim tezimizin birinci bölümünde belgede sahtecilik suçları hakkında müşterek hususlardan bahsedilirken yapılan sahteciliğin zarar imkân ve ihtimali olasılığını içinde barındırması gerektiği açıklanmıştır. Buna mukabil suçun manevi unsurunun oluşabilmesi için de sahteciliği yapan failin, fiili icra ederken en azından zarar imkân ve ihtimali olasılığını öngörmesi gereklidir. Failin kastını değerlendirirken yalnızca bilme ve isteme unsurunu aramak, özellikle uygulamada sık rastlanan muhatabın rızasıyla onun yerine imza atılması gibi, zarar verme bilinci bulunmayan fiillerin cezalandırılmasını sağlayacaktır ki bu hiç adilane değildir. Doktrinde Erman/ Özek'in belirttiği gibi bizim görüşümüze göre de açıklanan nedenlerle resmi belgede sahtecilik suçlarında kastı değerlendirirken failde zarar verme bilincinin bulunmasını aramak gereklidir. Bu doğrultuda Yargıtay'ın yıllardan beri süregelen kararlarında resmi belgede sahtecilik suçlarını işleyen failin kastını değerlendirmesinin ve failin zarar verme bilincini araştırmasının yerinde olduğunu düşünöyoruz.

2.2.4.3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık, maddî ve manevî unsurları noksansız olan ve kanunî tanıma uygun olan fiil ile hukuk düzeni arasındaki aykırılığı ifade eder. Hukuka aykırı fiilde, fiil yalnız ceza hukukuyla değil bütün hukuk düzeni ile çatışma halinde bulunur.³³⁶

Bazı yazarlar hukuka aykırılığın suçun bir unsuru olmadığını, suçun özü olduğunu savunmuş iseler de³³⁷ bazı hallerde ceza normunun yasakladığı bir fiilin

³³⁵ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 821.

³³⁶ Alacakaptan, a.g.e., s. 95.

³³⁷ Doktrinde Nevzat Toroslu, Türkan Yalçın Sancar, Timuçin Köprölü bu görüşü savunmaktadır.

işlenmesine cevaz verilerek fiilin hukuka aykırı olmasını önlenemediği için kimi yazarlar tarafından bu görüş eleştirilmiştir.³³⁸ Örneğin, hakkında ölüm cezasına hükmedilmiş bir kişinin idam cezasını infaz ettiren kamu görevlisinin eylemi suçun maddi ve manevi unsurunu oluşturmuş ise de kamu görevlisinin eylemi kanun hükmünü yerine getirme niteliğinde olduğundan hukuka aykırılığın suçun özü olduğunu savunmak pek doğru değildir.³³⁹

Ceza kanunu tarafından yasaklanan bir fiil, yine ceza kanununun özel bir hükmü veya diğer kanunlarda yer alan başka bir düzenleme ile meşru sayılıp cezalandırılmıyorsa bu durumda hukuka uygunluk nedenleri söz konusu olmaktadır.³⁴⁰ Hukuka uygunluk nedenleri 5237 sayılı TCK'nın birinci kitabının ikinci kısmının ikinci bölümünde "*Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler*" başlığı altında kanun hükmünü yerine getirme (m. 24/1), meşru savunma (m. 25/1), hakkın kullanılması (m. 26/1) ve ilgilinin rızası (m. 26/2) olarak dört grup halinde düzenlenmiştir.

Hukuka uygunluk nedenleri, suçun hukuka aykırılık unsuru gerçekleştikten sonra fiilin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmayıp bilâkis fiilin doğrudan doğruya hukuka uygun biçimde doğmasını sağlamaktadır.³⁴¹ Bu sebeple fiilde hukuka uygunluk nedeni varsa artık o fiil meşrudur.³⁴²

Belgede sahtecilik suçlarının hukukî konusu kamu güveni olduğu için kural olarak hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanabilirliği kabul edilmez.

Meşru savunma 5237 sayılı TCK'nın 25/1'inci maddesinde "*Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı*

Detaylı bilgi için bkz: Karakehya/ Usluadam, a.g.m, s. 10 vd.

³³⁸ Alacakaptan, a.g.e., s. 95-96.

³³⁹ Alacakaptan, a.g.e., s. 96.

³⁴⁰ Alacakaptan, a.g.e., s. 85; Dönmezer, Sulhi/ Erman, Sahir, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım*, C: II, 12. Baskı, İstanbul, 1999, s. 665; Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 1999, s. 350.

³⁴¹ Gökçen, a.g.e., s. 260.

³⁴² Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 279.

biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez." şeklinde hüküm altına alınmıştır. Doktrinde her ne kadar resmi belgede sahtecilik suçları bakımından meşru savunma hükümlerinin kesin bir dille uygulanamayacağını savunan yazarların bulunduğu söylenemese de meşru savunmanın oluşma şartları, belgede sahtecilik suçlarının hukukî konusunun kamu güveni olması gibi hususlar birlikte değerlendirildiğinde hukuka uygunluk nedenlerinin resmi belgede sahtecilik suçları bakımından uygulanabilirliği zor gözükmektedir. Nitekim konuyla ilgili yaptığımız araştırmalarda resmi belgede sahtecilik suçlarında meşru savunma hükümlerinin uygulandığına dair Yargıtay kararına rastlanılmamıştır.

765 sayılı mülga TCK'nın 347'nci maddesinde *"Bir kimse geçen maddelerde beyan olunan cürümleri kendisi veya başkası için sahit bir keyfiyetin esbabı sübutiyesini tedarik maksadiyle işlemişse resmi evrak sahtekarlığından dolayı bir aydan iki seneye kadar ve resmi olmıyan evrak sahtekarlığından dolayı altı aya kadar hapis cezasına mahkûm olur."* hükmünün yer aldığı, anılan hükmün belgede yapılan tüm sahtecilik suçlarını kapsar nitelikte olduğu ve belgede sahteciliğin *"sahit bir keyfiyetin esbabı sübutiyesini tedarik maksadiyle"* işlenmesi halinde cezayı hafifleten bir hâl sebebi sayıldığı görülmektedir.³⁴³ Yine benzer bir düzenleme 5237 sayılı TCK'nın 211/1'inci maddesinde bulunmaktadır. Maddede *"Gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi hâlinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir."* hükmü bulunmaktadır. Bu açıklamalar kapsamında ne 765 sayılı mülga, ne de yürürlükteki 5237 sayılı TCK haksız bir saldırı veya tehlikeden kendisini veya başkasını kurtarmak amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesini, meşru savunma kapsamında değerlendirmiştir.³⁴⁴

Resmi belgede sahtecilik yapılması, bir hak olarak nitelendirilemeyeceğinden hakkın kullanılmasının resmi belgede sahtecilik suçunda hukuka uygunluk nedeni

³⁴³ *"Sanığın ormanda ağaç keserken yakaladığı şikâyetçi İsmail'in elinden suçta kullandığı baltayı alıp muhtara teslim ettiği, ancak olayı belgeleyecek tutanağı yazacağı sırada sanığın hazır olmamasına rağmen hazırmış gibi ikrarını da ihtiva eden bir suç tutanağı düzenlemek suretiyle resmi evrakta sahtecilik suçunu işlediği; ancak; Suça konu tutanağı Orman Yasasına aykırılıkta bulunan İsmail aleyhine gerçek bir durumun kanıt aracını sağlamak amacıyla düzenlediği anlaşılan sanığa TCK. nun 347. maddesinin uygulanması gerekir."* 6.CD T: 14/10/1982 E: 1982/5292 K: 1982/7032, YKD, C: 9, S:1, Ocak 1983, s. 129.

³⁴⁴ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 264.

olarak uygulanamayacaktır.³⁴⁵

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçlarında hukuka aykırılık unsuru bakımından doktrinde en tartışmalı konulardan birisi "*ilgilinin rızası*"nın bir hukuka uygunluk sebebi olup olmadığıdır.

Mağdurun rızası, kişinin şahsen tasarruf edebileceği konularda hukuka uygunluk nedeni sayılabilir.³⁴⁶ Resmi belgede sahtecilik suçlarıyla korunan hukukî değerlerin kamu güveni olması ve hiç kimse kamunun itimatına zarar verilmesine izin veremeyeceğinden dolayı ilgilinin rızası bu suçta bir hukuka uygunluk nedeni olarak kabul görmemektedir.³⁴⁷

Doktrinde Erman/ Özek mağdurun rızasının kural olarak resmi belgede sahtecilik suçlarında hukuka uygunluk nedeni olamayacağını fakat mağdurun rızasının failin zarar verme kastını etkileyebileceğini savunmuştur.³⁴⁸ Nitekim Yargıtay da 765 sayılı mülga TCK'dan günümüze kadar süregelen istikrarlı kararlarında resmi belgede sahtecilik suçunun sübutunda failin, fiilini icra ederken zarar verme imkân ve olasılığını öngörüp öngöremediğini, ilgilinin rızasının bulunup bulunmadığını değerlendirerek failin suçu işleminde zarar verme bilincinin bulunup bulunmadığını araştırmakta ve bu suretle failin kastını zarar verme bilincine göre değerlendirmektedir.³⁴⁹

³⁴⁵ Özbeke/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 805.

³⁴⁶ Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 731.

³⁴⁷ Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 279; Yaşar/ Gökcan/ Artuç, a.g.e., s. 6214.

³⁴⁸ Erman/ Özek, a.g.e., s. 285 vd.

³⁴⁹ "*Gerek öğretide, gerekse yerleşmiş yargısal kararlarda, bir kimsenin ancak şahsen tasarruf edebileceği konularda açıklayacağı rızanın hukuka uygunluk nedeni sayılacağı, ancak evrakta sahtekarlık suçlarının kamunun güveni aleyhine işlenmesi ve hiç kimse kamu güvenine karşı olan bir suçun işlenmesine rıza gösteremeyeceğinden, mağdurun rızasının bu suçta bir hukuka uygunluk nedeni sayılamayacağı, ancak, mağdurun rızası halinde failin zarar verme bilinci ile hareket etmediğinin kabulünde zorunluluk bulunması nedeniyle suç kastını ortadan kaldıracığı ancak bu rızanın, suç kastını ortadan kaldırabilmesi için eylemin gerçekleştirilmesinden önce açıklanmasının gerektiği, sahtecilik yapıldıktan sonra rıza gösterilmesi veya yapılan işleme onay verilmesinin kastı ortadan kaldırmayacağı kabul edilmektedir*" YCGK T: 25/5/2004 E: 2004/6-93 K: 2004/126 "*Ceza Genel Kurulunun 30.03.1992 gün ve 80-98 ile 19.04.2005 gün ve 221-38 sayılı kararlarında açıklandığı üzere; belgede sahtecilik suçlarında mağdurun rızası hukuka uygunluk nedeni sayılamayacak ancak bu durumda şartları var ise TCK'nun 30. maddesindeki hata hükümleri uygulanabilecektir.*" YCGK T: 4/2/2014 E: 2013/11-332 K: 2014/26 <http://www.kazanci.com> E.T.2.1.2017.

Gökçen, ilgilinin rızasının bulunması halinde, failin zarar verme bilincini araştırırken, konunun suçun manevi unsuru olan kast ile birlikte değerlendirmesi gerektiğine ilişkin doktrinde Erman/ Özek'in öncülük ettiği ve Yargıtay'ın uygulamasına esas teşkil eden görüşü eleştirmektedir.³⁵⁰ Yazar, ilgilinin rızasının bulunması halinde failin kasten hareket ederek fiili icra ettiğini ve 5237 sayılı TCK'nın "hata" hükümlerini düzenleyen 30'uncu maddesinin üçüncü fıkrasında bulunan "bir hukuka uygunluk sebebinin varlığı konusunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi bu hatasından yararlanır." hükmünden hareketle konunun failin hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı konusunda kaçınılmaz bir hataya düşüp düşmediği ile açıklanması gerektiğini savunmaktadır. Belirtelim ki bu hususun suçun manevi unsuruyla değerlendirilmesi halinde fail hakkında kastı bulunmadığından ötürü 5271 sayılı CMK'nın 223/2-c maddesi gereğince beraat, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı konusunda kaçınılmaz bir hata olarak değerlendirilmesi halinde ise fail hakkında aynı yasanın 223/3-d maddesi gereğince ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilecektir.

İlgilinin rızası ancak kaçınılmaz bir hata veya failin zarar verme bilincinin bulunmadığı durumlarda hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilebileceği için bu gibi durumlarda ilgilinin rızasını failin fiili icra etmesinden önce açıklaması gerekmektedir.³⁵¹

³⁵⁰ "Mağdurun önceden verdiği rıza üzerine onun imzasını taklit ederek belge düzenlenmesinde, durumu bilen mağdura zarar vermek bilinci bulunmayacağından kastın varlığı ileri sürülemez. Ancak doğal olarak, rıza üzerine başkasının imzasını taklit eden failin, mağdura herhangi bir zarar vermeyeceği kanısı ile hareket ettiği sabit olmalıdır. Ancak mağdurun rızasının, failin işlenmesinden önce açıklanması zorunludur. Mağdurun rızası açık olabileceği gibi zımni de olabilir. Özellikle iki kişi arasındaki ilişkiler; böyle bir rızanın varlığını ciddi olarak kabule elverişli olduğu takdirde, bu rızaya dayanarak başkasının imzasını atan kimsede suç kastının varlığı kabul olunamaz. Yargıtay'ın duraksamasız uygulamaları da bu yöndedir. Bu genel açıklamalardan sonra olaya bakıldığında; aksi kanıtlanamayan ve sanık Safinaz tarafından da doğrulanan savunmaya göre sanık Muslu Azman; katılandan aldığı mala karşılık suça konu çeki, sanık Safinaz'ın kendisine önceden verdiği rızaya dayanarak onun yerine imza atıp katılana vermiştir. Borç ödenmeyince katılan, çeki icraya koymuş, sanık Safinaz önce imzaya itiraz etmiş daha sonra borcun nedenini anlayınca vazgeçmiş, nitekim bu hususu duruşmadaki beyanında açıkça söylemektedir. O halde, sanığın önceden mevcut rızaya dayanarak sanık Safinaz adına suça konu çeki imzaladığının anlaşılması karşısında sahtekarlık kastı bulunmadığından beraati yerine yazılı şekilde hüküm kurulması.." 11.CD T: 30/01/2008 E: 2006/270 K: 2008/405 <http://www.kazanci.com/E.T.2.1.2017>.

³⁵¹ "Gerek öğretide, gerekse yerleşmiş yargısal kararlarda özel belge ya da özel belge olmakla beraber yasal olarak resmi belgeye eşit sayılan belgelerde yapılan sahtecilikte, mağdurun rızasının, failin kastını ortadan kaldıracığı, bu durumda failin zarar verme bilinci ile hareket etmediği kabul edilmektedir. Mağdurun rızasının, failin suç kastını ortadan kaldırabilmesi için eylemin gerçekleşmesinden önce açıklanması gerekir. Sahtecilik yapıldıktan sonra rıza gösterilmesinin,

2.3. YETKİLİ KAMU GÖREVLİSİ TARAFINDAN İŞLENEN RESMİ BELGEDE SAHTECİLİK SUÇU (Md. 204/2)

2.3.1. Genel Açıklamalar

Yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun yaptırımı, 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında düzenlenmiştir. Resmi belgede sahtecilik suçlarının kamu görevlileri tarafından işlenmesi, kamu görevlilerine duyulan güvenin korunması ve toplumun bireylere nazaran kamu görevlilerine daha fazla güven duymasından kaynaklı olarak birey tarafından işlenen resmi belgede sahteciliğe kıyasla daha ağır bir yaptırım altına alınmıştır.

5237 sayılı TCK'nın 204/2 'nci maddesi "*Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*" şeklinde düzenlenmiştir.

Kanunî düzenlemede, birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan farklı olarak, bu suçta kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak belge

icazet verilmesinin meydana gelen kastı ortadan kaldırması mümkün değildir. Somut olayda sanık, şikayetçi tarafından verilen bonodaki bedel üzerinde değişiklik yapmıştır. Şikayetçi daha sonra şikâyetten vazgeçmiş ise de istikrarlı şekilde bonodaki değişikliğe rıza göstermediğini beyan etmiştir. Sanık, bilirkişi raporu ile sahteciliğin kendi el ürünü olduğu tespit edilinceye kadar inkara dayalı savunma yapmıştır. Son soruşturma aşamasında tanık göstererek, değişikliğin mağdurun rızası ile yapıldığını ileri sürmüştür. Bu aşamadan sonra tanık beyanına ve bu savunmaya itibar edilemez. Açıklanan nedenlerle yerel mahkemenin sahtecilik nedeniyle mahkumiyet kararı vermesi doğrudur." YCGK T: 14/12/1999 E: 1999/6-302 K: 1999/313

"Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 30.03.1992 gün ve 80/98 Sayılı kararında açıklandığı ve Dairemizin benzer birçok kararında vurgulandığı üzere: belgelerde sahtecilik suçlarında kast, zarar vermek bilinci ve iradesi olarak kabul edilmelidir. Mağdurun önceden verdiği rıza üzerine onun imzasını taklit ederek kullanan failde mağdura zarar vermek bilinci bulunmadığından kastın varlığı ileri sürülemez. Ancak doğal olarak, rıza üzerine başkasının imzasını taklit eden failin, mağdura herhangi bir zarar vermeyeceği kanısı ile hareket ettiği sabit olmalıdır. Mağdurun rızasının kastı ortadan kaldırabilmesi için failin işlenmesinden önce açıklanması zorunludur. Mağdurun rızası açık olabileceği gibi zimni de olabilir. Özellikle iki kişi arasındaki ilişkiler, böyle bir rızasının varlığını ciddi olarak kabule elverişli olduğu takdirde, bu rızaya dayanarak başkasının imzasını atan kimsede suç kastının varlığı kabul olunamaz." 11.CD T: 25/10/2017 E: 2016/127 K: 2017/7117 <http://www.kazanci.com/E.T.3.1.2017>.

düzenlemesi şeklindeki seçimlik harekete ayrıca yer verilmiştir. Çalışmamızın birinci bölümünde açıklamalarına yer vermediğimiz fikrî sahtecilik olarak da adlandırılan bu seçimlik hareket yalnızca kamu görevlileri tarafından işlenebilir.³⁵²

Fail, kamu görevlisi olmakla birlikte; suça konu resmi belge, failin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi belge değilse, eylem, 5237 sayılı TCK'nın 204/1 hükmü kapsamında değerlendirilecektir.³⁵³

Bu başlık altında, yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunu, birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun sistematığı doğrultusunda inceleyeceğiz.

2.3.2. Suçun Faili

5237 sayılı TCK'nın uygulamasında bazı suçlarda suçun aktif süjesi olan failin veya pasif süjesi olan mağdurun kamu görevlisi olması şartı aranırken kimi suçlar bakımından ise kamu görevlisi sıfatı suçun ağırlaştırıcı sebebi³⁵⁴ olarak öngörülmüştür. Özellikle 5237 sayılı TCK'nın özel hükümler kitabının "*Millete ve Devlete Karşı Suçlar*" başlığını taşıyan dördüncü kısmının "*Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar*" başlıklı birinci bölümünün içinde yer verilen suçların çoğunda failin bir kamu görevlisi olması suçun vücut bulabilmesinin bir ön şartı olarak öngörülmüştür.³⁵⁵ Bazı suçlarda ise kamu görevlisi sıfatı faillik için aranmıştır. Örneğin; işkence (m. 94), haksız arama (m. 120), zimmet (m. 247), irtikap (250), zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması (m. 256), görevi kötüye kullanma (m. 257)

³⁵² Güngör, a.g.e., s. 89.

³⁵³ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 816-817.

³⁵⁴ Örneğin; Resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (m. 205)

"Gerçek bir resmi belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

Hakaret (m. 125/3-a)

"Hakaret suçunun; Kamu görevlisine karşı görevinden dolayı, işlenmesi halinde, cezanın alt sınırı bir yıldan az olamaz."

³⁵⁵ Özen, Muharrem/ Tozman, Önder, Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı, *Amme İdaresi Dergisi*, C: 42, S: 4, Aralık 2009, s. 33.

gibi suçlarda failin kamu görevlisi sıfatına haiz olması zorunludur.

Bölümün başlığından da anlaşılacağı üzere, anılan suçta fail her zaman kamu görevlisidir. Bu nedenle bu suç, özgü suç niteliğindedir.³⁵⁶ Burada kamu görevlisi tabirinden kastedilen 5237 sayılı TCK'nın "*Tanımlar*" başlıklı 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının "c" bendinde yer alan kamu görevlisi tanımındaki kapsama giren, Türk Ceza Kanunu anlamında kamu görevlisi sayılan kişidir.³⁵⁷ Bu şu açıdan önemlidir: 5237 sayılı TCK kamu görevlisi kavramını tanımlarken "*kamusal faaliyet*" i esas almakta, idare hukuku anlamında ise bunun bir karşılığı bulunmamaktadır.³⁵⁸ Dolayısıyla 5237 sayılı TCK kapsamında kamu görevlisi kabul edilebilecek bir kişinin idare hukuku anlamında kamu görevlisi sayılabileceğini söylemek her zaman doğru olmaz. Söz gelimi 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 1'inci maddesine uyarınca avukatlık hizmeti kamu hizmeti kabul edilmekle beraber bir kamu kurumunu veya kuruluşuna bağlı olarak çalışmayan ve mesleğini serbest olarak icra eden bir avukatın idare hukuku bağlamında kamu görevlisi sayılması mümkün değildir.³⁵⁹

Failin kamu görevlisi olması yeterli değildir. Kamu görevlisi olan failin sahtecilik yaptığı belgeyi düzenlemeye yetkili olması gerekir.³⁶⁰ Aksi durumda kamu

³⁵⁶ Gökçen, a.g.e., s. 342.

³⁵⁷ Cengiz, a.g.e., s. 36; 5237 sayılı TCK m. 6/1-c; "*Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi anlaşılır.*"

³⁵⁸ Özen/ Tozman, a.g.m., s. 43; "*Türk idare hukukunda baskın ve yaygın görüş, bu deyim iki ana unsuru içerdiği. Bunlardan birincisi görevlinin bir kamu hizmetini yüklenmesi, ikincisi ise bu görev karşılığı Devlet bütçesinden maaş, ücret, ödenek vs. gibi her ne nam altında olursa olsun görevliye bir maddi meblağın tahsis edilmesidir.*" Danıştay 8.Daire T: 8/4/1991 E: 1990/1672 K: 1991/689 (Gözübüyük, A. Şeref/ Tan, Turgut, *İdare Hukuku Cilt 1 Genel Esaslar*, Güncelleştirilmiş 7. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010, s. 922.)

³⁵⁹ Aydın, a.g.m., s. 115; "*Bu arada «kamu görevlisi» deyimini üzerinde de kısaca durulmasında fayda mütalâa edilmektedir. Türk İdare Hukukunda baskın ve yaygın görüş, bu deyim iki ana unsuru içerdiği. Bunlardan birincisi görevlinin bir kamu hizmetini yüklenmesi, ikincisi ise bu görev karşılığı Devlet bütçesinden maaş, ücret, ödenek vs. gibi her ne nam altında olursa olsun görevliye bir maddi meblağın tahsis edilmesidir. İşte bu yüzdendir ki avukatlar ve başkaca hizmet grupları aslında bir kamu hizmeti yaptıkları halde bu hizmetlerinin maddi karşılığı Devlet bütçesinden karşılanmadığı için birer kamu görevlisi olarak kabul edilmemektedirler.*" YHGK T: 14/9/1983 E: 1980/4-1714 K: 1983/803, YKD, C: 9, S:11, Y: Kasım 1983, s. 1591.

³⁶⁰ "*İlçe nüfus müdürlüğünde kontrol veri işletmeni olarak görev yapan sanığın gerçekte ilgili beldeye hiç gelmeyen çok sayıda vatandaş hakkında sahte adres nakil beyannamesi hazırlayarak atılı kamu görevlisinin sahteciliği suçunu işlediği iddia ve kabul edilen kamu davasında, mahkemece tanık olarak dinlenen ilçe nüfus müdürünün beyanında sanığın adres beyanı almak gibi bir görevi olmadığını, o tarihteki görevinin nüfus kaydı çıkarmak ve nüfus davalarında nüfus müdürlüğünü temsil etmek olduğunu söylediği tüm dosya kapsamından anlaşılmalı, gerçeğin*

görevlisinin sahteciliği, diğer koşulların da oluşması durumunda 5237 sayılı TCK'nın 204/1'inci maddesi kapsamında değerlendirilecektir.³⁶¹

Fail, kamu görevlisi niteliğine haiz olmasa dahi bazı kuruluşların özel teşkilat kanunlarında, işlenen suç yönünden failin kamu görevlisi ya da memur gibi cezalandırılacağına dair hükümler mevcuttur. 23/01/2008 tarih ve 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile bazı özel kanunlara, failin kamu görevlisi gibi cezalandırılacağına dair özel hükümler eklenmiştir. 5728 sayılı kanunun 350'nci maddesi ile 1512 sayılı Noterler Kanunu'nun 151'inci maddesinin birinci fıkrası değiştirilmiştir. Bu hükmün yeni hali "*Noterler, geçici yetkili noter yardımcıları, noter vekilleri ile noter katipleri ve katip adayları noterlikteki görevleri, Türkiye Noterler Birliği organlarında görev alan noterler ise ayrıca bu görevleri ile bağlantılı olarak işledikleri suçlardan dolayı Türk Ceza Kanununun uygulaması bakımından kamu görevlisi sayılırlar.*"³⁶² şeklindedir. Yine 5728 sayılı yasanın 339'uncu maddesi ile

kuşkuya yer bırakmayacak şekilde belirlenmesi bakımından, öncelikle sanığın görevlendirme ve işe giriş dosyasının onaylı sureti getirtilerek, suça konu belgeleri görevi gereği düzenlemeye yetkili olup olmadığı hususları araştırılıp sonucuna göre sanığın hukuki durumunun değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden, eksik soruşturma sonucu hüküm tesisi isabetsizdir." 11.CD T: 11/10/2017 E: 2015/5147 K: 2017/6531 <http://www.kazanci.com/E.T.30.1.2018>.

"Sanığın suça konu belgelerde isim ve imzasının bulunması, aynı yerde müdür vekili ve veteriner hekim olarak görev yapan ...'in alınan beyanında, sanığın çalıştığı süre içerisinde muhasebe ve mutemetlik işlerini de yürüttüğünü belirtmesi karşısında, sanığın suç tarihinde görevi gereği suça konu belgeleri düzenlemeye yetkili olup olmadığı, bu konuda yazılı bir görevlendirme yapıp yapılmadığı hususları araştırılıp, düzenleme yetkisinin bulunması halinde sanığın eyleminin 5237 Sayılı TCK'nın 204/2. maddesinde tanımlanan "kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği" suçunu oluşturacağı gözetilmeden, eksik araştırma ile yazılı şekilde karar verilmesi..." 11.CD T: 8/6/2017 E: 2015/9338 K: 2017/4380 <http://www.kazanci.com/E.T.7.2.2018>.

³⁶¹ *"Sanığın radyoloji uzmanı olduğu ve olay tarihinde hamilelik testi verilmesine dair olarak hastanede görevinin bulunmaması, suç konusu raporu düzenleyen diğer sanık hakkında beraat kararı verilmesi, ayrıca sanığın kamu görevlisi olan ve raporu düzenlediği iddia edilen doktorlar ile diğer hastane görevlilerini sahte rapor vermeye azmettirdiğine dair bir delil de olmaması karşısında, sanığın eyleminin TCK'nın 204/1 maddesi kapsamında olduğu gözetilmeden yazılı şekilde TCK'nın 204/2 maddesi uyarınca cezalandırılması..."* 11.CD T: 6/6/2017 E: 2015/9803 K: 2017/4244 <http://www.kazanci.com/E.T.16.2.2018>.

³⁶² *"Sanıkların fikir ve eylem birliği içinde hareket ederek, temliknamelere verilen yevmiye numaralarını resmi noter kayıtlarına imza sirküleri imiş gibi kaydettikleri dolayısıyla aynı yevmiye numarası üzerinden biri resmi diğer sahte olmak üzere iki işlem yaptıkları gerekçesi haklarında açılan kamu davasında; sanık ve tanık beyanları ve tüm dosya kapsamından içerik ve şekil itibarıyla gerçek temlikname düzenlendikten sonra imza sirküleri tasdiklerini aynı yevmiye numaraları vermek sureti ile hazırlandığı temlikname ve imza sirkülerinin gerçek oldukları, ancak temlikname nedeniyle yüksek tutan noter harcını daha az ödemek için yevmiye defterine ve noter makbuzlarına yapılan işlemin sadece imza sirküler sureti yazılmak sureti ile sahtecilik suçunu işledikleri, anılan belgelerin de kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde bulunmadıkları, sanık M.'ün suç tarihi itibarıyla noter katibi olması ve diğer sanıkların da, sanık Müslüm'ün bu*

getirilen düzenleme ile 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 62'nci maddesinin 3'üncü fıkrasında "Yönetim Kurulu üyeleri ve kooperatif memurları, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludurlar. Bunların suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı devlet memurları gibi ceza görürler." yer alan "devlet memurları gibi ceza görürler" ibaresi "kamu görevlisi gibi cezalandırılır" şeklinde değiştirilmiştir.³⁶³ 3568 sayılı Serbest Muhasebeci ve Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanunu'nun 47'nci maddesinde³⁶⁴, 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu'nun Ek 1'inci maddesinde³⁶⁵, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 9'uncu maddesinin son fıkrasında³⁶⁶ da benzer düzenlemeler mevcuttur. Bu gibi

eylemine iştirak ettiklerinin anlaşılması nedeniyle sanıklara yüklenen suçun 1512 sayılı Yasanın 151.. maddesi yollaması ile 5237 sayılı TCK'nun 204/2. maddesi kapsamında kaldığı gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması..." 11.CD T: 10/12/2015 E: 2015/9294 K: 2015/31748 <http://www.kazanci.com/E.T.16.2.2018>.

³⁶³ Özen/ Tozman, a.g.m., s. 48-49; "S.S. İlbey Konut Yapı Kooperatifi başkanı olan sanık ...'ın, kooperatif adına bono tanzim etmeye kooperatif yönetim kurulu üyelerinden biri ile birlikte müştereken yetkili olduğu halde sanık ... ile eylem ve fikir birliği içerisinde üyeler yerine sahte imzalar atmak veya attırmak suretiyle suça konu bonoları düzenlediklerinin iddia ve oluşa uygun kabul olunması karşısında; 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 62/son maddesindeki "yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurları, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludurlar. Bunların suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları bilanço, tutanak, rapor ve başka evrak, defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı kamu görevlisi gibi cezalandırılır." hükmü uyarınca eylemin 5237 sayılı TCK'nun 204/2. maddesinde öngörülen memurun resmi belgede sahteciliği suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde eksik ceza tayini aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır." 11.CD T: 4/4/2016 E: 2014/19569 K: 2016/3087 <http://www.kazanci.com/E.T.16.2.2018>.

³⁶⁴ m. 47: "Meslek mensupları, görevleri sırasında veya görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı, fiillerinin niteliğine göre Türk Ceza Kanununun kamu görevlilerine ait hükümleri uyarınca cezalandırılırlar."

"Sanık Erol ...'nun diğer sanıklarla fikir ve eylem birliği içerisinde hareket ederek gerçeğe aykırı olarak sigortalı işe giriş bildirgesi düzenlemesi eyleminin, 3568 Sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu'nun 2-A maddesinde belirtilen Muhasebecilik ve Mali Müşavirlik mesleğinin konusu" kapsamındaki işlerden olduğunun anlaşılması karşısında, aynı Kanun'un 47. maddesi aracılığıyla 5237 Sayılı TCK'nun 204/2. maddesindeki suçunu oluşturacağı..." 15.CD T: 16/1/2017 E: 2014/9029 K: 2017/282 <http://www.kazanci.com/E.T.16.2.2018>.

³⁶⁵ m. Ek 1: "Kamu hizmeti olarak yapılan gençlik ve spor organizasyonlarında görevlendirilen geçici görevliler, o organizasyonla ilgili görevlerini fiili olarak yürüttükleri süre içinde veya bu görevi ile ilgili ilişkileri sırasında kamu görevlisi sayılır. Ceza kanunlarının uygulanması bakımından, bunların işledikleri suçlarla, bunlara karşı işlenen suçlarda Devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır."

³⁶⁶ m. 9/son: "Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler, görevleri sırasında suç işlemeleri veya görevleri nedeniyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun uygulanması ve ceza kovuşturması bakımından kamu görevlisi sayılır." "İncelenen dosya içeriğine göre,... Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 12.10.2011 tarih ve 2011/2007 Sayılı iddianamesiyle, ...Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezinin sorumlu ve yetkili müdürü olan sanık ...'in, aynı okulda öğretmen ve psikolog olan diğer sanıklarla birlikte sahte belge tanzim ederek

hallerde işlenen sahtecilik suçu açısından fail, eylemi nedeniyle 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin 2'nci fıkrası kapsamında sorumlu tutulacaktır.

2.3.4. Suçun Mağduru

Yetkili kamu görevlisinin işlediği resmi belgede sahtecilik suçu ile birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu arasında suçun maddi unsurlarından olan "*mağdur*" bakımından bir fark bulunmadığından birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun "*mağdur*" başlığı altındaki açıklamalarımıza atıf yapmakla yetiniyoruz.

2.3.5. Suçun Unsurları

2.3.5.1. Suçun Maddi Unsuru

2.3.5.1.1. Hareket

5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin 2'nci fıkrası "*Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*" şeklinde düzenlenmiştir.

Anılan fıkrada, birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan farklı olarak kamu görevlilerinin gerçeğe aykırı olarak belge düzenlenmesi şeklindeki seçimlik harekete de yer verilmiştir. Doktrinde bu seçimlik hareket "*fikrî sahtecilik*"

haksız kazanç sağlayıp, kamuyu zarara uğrattığının iddia edilmesi karşısında; 14.02.2007 gün ve 26434 Sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren ve iddianamenin düzenlendiği tarihte yürürlükte bulunan 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 9/son maddesindeki Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler; görevleri sırasında suç işlemeleri veya görevleri sebebiyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun uygulanması ve ceza kovuşturması bakımından kamu görevlisi sayılır.'amir hükmü uyarınca, sanıkların memuriyet sıfatına bağlı olarak tavsifi yapılan eylemlerinin, 5237 Sayılı TCK'nın 204/2. maddesinde düzenlenen memurun resmi belgede sahteciliği suçunu oluşturduğu da gözetilerek..." 15.CD T: 19/12/2016 E: 2014/11303 K: 2016/9650 <http://www.kazanci.com/E.T.16.2.2018>.

olarak ifade edilmektedir.³⁶⁷

2.3.5.1.1.1. Resmi Belgeyi Sahte Olarak Düzenleme

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuyla ilgili açıklamalarımızda da ayrıntılı olarak belirtildiği üzere, sahtecilik belgenin tümüne ilişkin olabileceği gibi bir kısmına da ilişkin olabilir.³⁶⁸ Noter tarafından tanzim edilen bir borç senedinin altına sonradan ekleme yapılarak borcun ödendiğine ilişki şerh düşülmesi kısmi sahtecilik haline örnek gösterilebilir.³⁶⁹ Yine belgeyi düzenlemeye yetkili makama ait imza, unvan, şekil gibi hususların taklit edilmesi suretiyle de bu suç işlenebilir.³⁷⁰

Doktrinde yetkili kamu görevlisinin resmi belgeyi sahte olarak düzenlemesi şeklindeki eylemi, kamu görevlisinin maddi sahteciliği hallerinden biri olarak ifade edilmektedir.³⁷¹

Doktrinde kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bir belgeyi ancak gerçeğe aykırı düzenleyebileceği, çünkü kişinin bizzat düzenlemeye yetkili olduğu bir belgeyi sahte olarak tanzim etmesinin faydasız olduğu gerekçesiyle yetkili kamu görevlileri tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda anılan seçimlik hareketin uygulama yeteneğinden yoksun olduğu ileri sürülmüştür.³⁷² Fakat kamu görevlisinin düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi başkasının imzasını taklit ederek düzenlemesi mümkün olduğundan bu görüşü eleştiren yazarlar da olmuştur. Gerçekten, dekan ve rektörün imzalarının birlikte bulunması gereken bir üniversite diplomasında, dekan veya rektörden herhangi birisi diğerinin imzasını taklit etmek suretiyle diplomayı sahte olarak tanzim edilebilir.³⁷³ Görüldüğü üzere, her ne kadar dekan veya rektör resmi belge kabul edilebilecek bir üniversite diplomasını

³⁶⁷ Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 236.

³⁶⁸ Nitekim 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin gerekçesinde "*Sahteciliğin, belgenin üzerindeki bilgilerin bir kısmına veya tamamına ilişkin olmasının, suçun oluşması açısından bir önemi bulunmamaktadır.*" denilmek suretiyle bu husus vurgulanmıştır.

³⁶⁹ Demirel, a.g.m., s. 41-42; Güngör, a.g.e., s. 90.

³⁷⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s. 5931 vd.

³⁷¹ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 506.

³⁷² Erman, *Ticari Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 422.

³⁷³ Güngör, a.g.e., s. 90.

düzenlemeye yetkili olsa da düzenlemeye yetkili olduğu bir diploma üzerinde sahtecilik yapabilmektedir.

Resmi belgenin kısmen sahte olarak düzenlenmesi şeklinde yapılan sahtecilikte gerçeğe aykırı eklemelerin belgenin tanzim edilmesinden sonra gerçekleşmesi gereklidir. Belgenin düzenlenmesi sırasında yapılan ilaveler, resmi belgeyi sahte olarak düzenleme halini değil fikrî sahtecilik olarak da ifade edilen gerçeğe aykırı belge düzenlenmesi suretiyle resmi belgede sahtecilik halini oluşturmaktadır.³⁷⁴

2.3.5.1.1.2. Gerçek Bir Resmi Belgeyi Başkalarını Aldatacak Şekilde Değiştirme

Bu seçimlik hareket 765 sayılı mülga TCK'nın 339'uncu maddesinin 1'inci fıkrasında yer alan³⁷⁵ "...hakiki bir varakayı tağyir³⁷⁶ eyler..." şeklindeki ifadenin 5237 sayılı TCK'daki karşılığıdır.

Seçimlik hareketin tanımından da anlaşılacağı üzere bu seçimlik hareketten bahsedebilmemiz için öncelikle gerçek bir belgenin bulunması gereklidir. Sahte bir belge üzerinde "*gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirme*" şeklindeki seçimlik hareketle sahtecilik suçu işlenemez.³⁷⁷

Yetkili kamu görevlisince belgenin tanzim edilmesi işlemi tamamlandıktan sonra belge üzerinde belgenin anlamını değiştirecek nitelikte işlem tesis edilemez. Kamu görevlisinin, tanzim ettiği belge üzerinde sonradan değişiklik yapması bu seçimlik hareketi oluşturur.³⁷⁸ Noterin tanzim ettiği bir borç senedine sonradan borcun ödendiğine dair şerh düşmesi, nüfus müdürlüğünde çalışan bir kamu görevlisinin bir kadının evlendiğini kaydettikten sonra gerçeği aykırı olarak boşandığını da ilave

³⁷⁴ Erman, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 424.

³⁷⁵ m. 339/1: "*Bir memur memuriyetini icrada tamamen veya kısmen sahte bir varaka tanzim eder veya hakiki bir varakayı tağyir ve tahrif eyler ve bundan dolayı umumi ve hususi bir mazarrat tevellüt edebilirse üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olur. Eğer işbu varaka sahteliği ispat edilmedikçe muteber olan evrak kabilinden ise ağır hapis cezası beş seneden on iki seneye kadar verilir.*"

³⁷⁶ Tağyir, bir belgenin son biçimini aldıktan sonra belge üzerinde yapılan her türlü değişikli işlemine denir. Ekleme, karalama ve benzeri haller buna örnek gösterilebilir. (Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 258.)

³⁷⁷ Demirel, a.g.m., s. 42.

³⁷⁸ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 258;

etmesi gibi fiiller bu seçimlik harekete örnek gösterilebilir.³⁷⁹

Belge üzerindeki değişikliğin, belgeyi tanzim eden kamu görevlisi ya da belgeyi tanzim etme yetkisi olan başka bir kamu görevlisi tarafından gerçekleştirilmesi mümkündür.³⁸⁰ Değiştirme fiilinin belgeyi tanzim etmeye yetkili olmayan bir kamu görevlisi ve birey tarafından yapılması halinde ise maddenin birinci fıkrasında düzenlenen birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu oluşacaktır.

Belge üzerinde hukukî anlamı etkilemeyecek biçimde maddi hataların değiştirilmesi durumunda anılan sahtecilik suçu oluşmayacaktır.³⁸¹ Bu belirtilen değişikliklerin de anlaşılır biçimde paraf edilip resmi belgede kullanılan mühürle mühürlenmesi gerekmektedir.³⁸²

Gerçek bir belgenin başkalarını aldatacak biçimde değiştirilmesi suretiyle yapılan sahtecilik eylemi, değiştirme fiili ile birlikte tamamlanır.³⁸³

Resmi belgenin düzenlenmesinden sonra bazı hususların eksik veya yanlış yazıldığı düşüncesi ile belgenin yırtılması ve tekrar yeni belge tanzim edilmesi halinde "yırtma" eylemi "resmi belgeyi yok etme" suçuna vücut verebilir.³⁸⁴ Nitekim Yargıtay bir kararında hâkim olarak görev yapan sanığın ihtiyati tedbir kararı verdikten sonra kararda eksiklik olduğu düşüncesi ile kararı yırtıp yerine yeni karar vermesi eyleminde 5237 sayılı TCK'nın 205'inci maddesindeki "resmi belgeyi yok etme" suçunu kararda tartışmış ve sonrasında sanığın eyleminin görevi kötüye kullanma suçunu oluşturduğuna karar vermiştir.³⁸⁵

³⁷⁹ Gökcan, a.g.m., s. 111.

³⁸⁰ Gökcan, a.g.m., s. 111; Yaşar/ Gökcan/ Artuç, a.g.e., s. 6207.

³⁸¹ Erman/ Özek, a.g.e., s. 414.

³⁸² Gökcan, a.g.e., s. 328.

³⁸³ Ergün, a.g.m., s. 270.

³⁸⁴ Gökcan, a.g.e., s. 328.

³⁸⁵ "Genel kastla işlenebilen TCK'nın 205. maddesinde tanımlanan suç tipinde fail bilerek, isteyerek resmi belgeyi bozmalı, yok etmeli veya gizlemelidir. Bu açıklamalardan sonra somut olaya gelindiğinde; suç tarihinde Hayrabolu Asliye Hukuk Hakimisi olarak görev yapan sanığın, tanık olarak dinlenen Av. M. T. ve Av. N. A. tarafından müvekkilliği adına bir kısım şirket ve gerçek kişiler aleyhine açtıkları haksız eylemlerin önlenmesi ve muarazanın giderilmesi davasında 17.01.2003 tarih ve 2003/15 Esas 2013/15-1 müt sayılı "ihtiyati tedbir" kararı verip davacı vekillerine verdikten 15-20 dakika sonra , kararın yanlış olduğu, bir kısım yerlerin eksik bulunduğu belirtilmesi üzerine talep doğrultusunda yeniden aynı sayı ve numara ile bir ihtiyati tedbir kararı verip önceden

Yargıtay başka bir kararında, öğretmen olarak görev yapan sanığın bir öğrencisinin başka bir dersine ait notunu e-okul şifresiyle evindeki bilgisayarı kullanarak değiştirmesi eyleminin resmi belgede sahtecilik suçunu değil, 5237 sayılı TCK'nın 244'üncü maddesinin 2'nci maddesindeki suçu oluşturacağını belirtmiştir.³⁸⁶

2.3.5.1.1.3. Gerçeğe Aykırı Belge Düzenleme

Kamu görevlisinin görevi icabı düzenlemeye yetkili olduğu bir konuda gerçeğe aykırı resmi belge düzenlemesi halinde bu seçimlik hareketten bahsedilecektir. Madde gerekçesinde bu seçimlik hareket ile ilgili olarak *"kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak bir olayı kendi huzurunda gerçekleştirmiş gibi, bir beyanı kendi huzurunda yapılmış gibi göstererek belge düzenlemesi hâlinde, bu fıkra hükmünde tanımlanan suç oluşur"* denilmiştir.³⁸⁷

yazılan ihtiyati tedbir kararını imha ettiğinden bahisle resmi belgeyi yok etmek suçundan açılan davada: HUMK'nun 101 ve devamı maddelerinde düzenlenen "ihtiyati tedbir" sebeplerinin sınırlı olmadığı, olayın niteliğine göre uygun bir ihtiyati tedbire karar verilebileceği, durum ve şartların değişmesi halinde her zaman mahkemenin ihtiyati tedbir kararı vermek veya bu kararda değişiklik yapma yetkisine sahip olduğu gözetildiğinde; İster sanığın ve dinlenen bir kısım tanıkların beyanlarında geçtiği şekilde sadece isim yanlışlıklarının, maddi hataların düzeltildiği isterse mahkemenin gerekçesinde belirttiği gibi önceki kararda olmayan bir kısım ilavelerin yapıldığı kabul edilsin, mahkemece önceki kararda unutulmuş hususlarda karara dokunmadan da yeni tedbir kararı verebileceği düşünüldüğünde sanığın haksız olarak resmi belgeyi yok etme ve hak sahibinin belgeyi kullanma imkanını ortadan kaldırma amacının bulunduğu söz edilemeyeceği ancak sanığın savunmada geçtiği şekilde bir kısım maddi yanlışları veya müphem veya açık olmayan hususlarda HUMK'nun 455 ve devamı maddelerinde düzenlenen hükümlerin tazyihî müessesesi ya da eksik olan hususlarda anılan Yasanın 101 ve devamı maddelerine göre yeni bir ihtiyati tedbir kararı vermekle yetinmek yerine daha önce yazdığı ve davacı tarafa tebliğ ettiği ve mahkeme kartonuna koyduğu bir kararın kanuna aykırı biçimde yok etmek eyleminin görevde yetkiyi kötüye kullanmak suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmadan yazılı şekilde karar verilmesi..."11.CD T: 27/1/2011 E: 2010/7224 K: 2011/460 (Gökcan, a.g.e., s. 328-329.)

³⁸⁶ "5237 sayılı TCK'nun 204/2. maddesinde düzenlenen "Kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği" suçunun oluşması için sahte resmi belgeyi düzenleyen kamu görevlisinin belgeyi düzenlemeye yetkili olması, görevi sırasında ve kanuni yetkisine dayanarak bir belgeyi sahte olarak düzenlemesi ve düzenlenen belge ile kamu görevlisinin görevi arasında nedensellik bağının bulunması gerekir. Somut olayda ise suç tarihinde ... İlköğretim Okulunda İngilizce ve Bilişim Teknolojileri Formatör Öğretmeni olarak görev yapan sanığın, kendisine verilen e-okul şifresi ile sadece kendi girdiği derslere ilişkin elektronik ortamda kayıtlı olan not giriş ekranını görerek not girişi yapmakla görevli ve yetkili olduğu halde, kendisinde bulunmaması gereken e-okul idareci şifresi ile evinde bulunan bilgisayarı kullanarak başkaca öğretmenlerin görevli ve yetkili olduğu Türkçe, Matematik ile İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerine ilişkin not giriş ekranlarına girerek, öğrencisi Ö. E.'in, anılan ders notlarını yükselttiğinin anlaşılması karşısında; sanığın sübut bulan eyleminin TCK'nun 244/2. madde ve fıkrasında öngörülen bilişim sistemindeki verileri değiştirme" suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfının belirlenmesinde hataya düşülmesi..." 11.CD T: 7/10/2015 E: 2013/19283 K: 2015/29214 <http://www.kazanci.com> E.T.15.12.2017

³⁸⁷ Gökcan, a.g.m., s. 111.

Doktrinde bu seçimlik hareket içerik sahteciliği ve özellikle fikrî sahtecilik olarak da ifade edilmektedir.³⁸⁸ Bazı yazarlar kamu görevlisinin bir resmi belgenin içeriğini oluşturan bir olayı ya da bir olguyu gerçekte olduğundan farklı göstermesi şeklindeki eylemin de aslında belgenin sahte olarak düzenlenmesi anlamı taşıdığını, bu nedenle 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin 2'nci maddesinde düzenlenen suçta ayrıca bu seçimlik harekete yer verilmesinin gereksiz olduğunu belirterek gerçeğe aykırı belge düzenlemenin fikrî sahtecilik halini teşkil ettiği yönündeki görüşün doğru olmadığını savunmuşlardır.³⁸⁹

Bir resmi belgeyi düzenlemeye yetkili kişi kamu görevlisi olduğundan gerçeğe aykırı belge düzenlemek suretiyle gerçekleştirilen sahtecilik suçu birey tarafından işlenemez. Bu nedenle bu seçimlik hareket maddenin birinci fıkrasında yer almamakta ve gerçeğe aykırı belge düzenlemek suretiyle işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun faili her zaman kamu görevlisi olmaktadır.

Burada bir kamu görevlisinin bir olayı huzurunda gerçekleştiğinden farklı bir şekilde veya bir irade beyanını gerçeğinden farklı bir şekilde belgelendirirse gerçeğe aykırı belge tanzimi söz konusu olmaktadır.³⁹⁰ Gerçeğe aykırı belge düzenleme, belgenin unvan, şekil ve imza gibi resmi belgeye ilişkin diğer unsurları gerçek olduğu halde içerik olarak gerçeğe uygun olmayan olayları ya da olguları kapsamaktadır.³⁹¹ Kamu görevlisinin yaptığı bir işlemde doğru olmayan bir eylemin kendi huzurunda yapıldığını kabul etmesi, kendi önünde yapılmayan açıklamaları yapıldı gibi göstermesi, yapılan açıklamaları değiştirerek yazması veya hiç yazmaması, gerçeğin ispatına yönelik olup ancak kendi önünde yapılmayan eylemleri yapıldı gibi göstermesi, gerçeği ispata değer şeyleri gördüğü halde tanzim ettiği belgeye aktarmaması hallerinde gerçeğe aykırı belge düzenleme seçimlik hareketi söz konusu olmaktadır.³⁹² Görüldüğü üzere gerçeğe aykırı belge düzenlemek suretiyle sahtecilik

³⁸⁸ Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 511; İtişgen, a.g.m., s. 56; Yaşar/ Gökcan/ Artuç, a.g.e., s. 6208; Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 2018, s. 240 vd.; Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 820; Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 721; Güngör, a.g.e., s. 92; Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 807; Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 802.

³⁸⁹ Koca/ Üzülmöz, a.g.e., s. 686 vd.; Gökcan, a.g.e., s. 337.

³⁹⁰ Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 820; Koca/ Üzülmöz, a.g.e., s. 691; Güngör, a.g.e., s. 92.

³⁹¹ Gökcan, a.g.m., s. 111.

³⁹² Soyaslan, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 2016, s. 511.

eylemi icrai veya ihmali bir hareketle işlenebilir.

Adli kolluk görevlilerin yapılan arama sonucunda suç unsuru elde etmelerine rağmen arama tutanağını "*herhangi bir suç unsuruna rastlanılmadığı*" şeklinde düzenlemesi³⁹³, devlet hastanesinde görevli bir doktorun hasta olmayan bir kişi hakkında hasta olduğuna dair rapor düzenlemesi³⁹⁴, icra müdürünün haczin yapıldığı yerde olmayan alacaklı tarafı var gösterip haciz tutanağını düzenlemesi³⁹⁵, polis memurunun gerçekteki kimlik bilgilerinden farklı bir şahsı kazaya karıştırdığını belirtmesi şeklinde kaza tutanağı tanzim etmesi³⁹⁶, doktor olan sanığın gerçeğe uymayan tanı ile uyumsuz tedaviler, yeşil kart sahibinin yaşı ile uyumsuz tanı ve tedaviler, hamilelere yazılmaması gereken ilaçlar ile tedavi maliyeti yüksek ilaç reçeteleri yazması³⁹⁷ halleri gerçeğe aykırı belge düzenleme seçimlik hareketine örnek gösterilebilir.

Belirtelim ki kamu görevlilerinin gerçeğe aykırı belge düzenlemesine ilişkin

³⁹³ "*İrtikap ve resmi evrakta sahtecilik suçundan polis görevlisi sanıkların, suç tarihinde yürürlükte olan 1412 sayılı CYUY'nın 100. ve 2559 sayılı PVSK'na ek 4. maddesi uyarınca el koydukları tabancanın yakalandığını tutanağa geçirmek ve durumu derhal Savcılığına bildirmekle yükümlü oldukları halde, bu görev ve yükümlülüklerini terk ile, tutanakta, söz konusu tabancanın ele geçirildiği gereğine yer vermedikleri, böylece eksik ve saptırıcı beyanla maddi gerçeği gizledikleri sabittir. Görevlilerce düzenlenen ve resmi belge niteliğinde olan arama tutanağı, herhangi bir suç unsuruna rastlanmadığı tarzıyla düzenlendiğinden içeriği itibariyle sahte bir belge niteliğindedir.*" YCGK T: 6/3/2007 E: 2006/5-276 K: 2017/55 <http://www.kazanci.com> E.T.28.2.2018.

³⁹⁴ Özenbaş, a.g.m., s. 398.

³⁹⁵ "*Suç tarihinde Vize İcra Müdürü olan sanığın haciz tutanağı düzenlendiği sırada, haczin yapıldığı yerde bulunmayan alacaklıyı var gösterip, tutanağa alacaklı bu arada söz aldı, o halde şimdilik ikinci bir talebime kadar menkul malların haczinden vazgeçiyorum dedi*" şeklinde yazmak suretiyle gerçekleştirdiği eyleminin TCK'nun 340.maddesi aracılığıyla aynı yasanın 339/1.maddesine uyan suçu oluşturduğu gözetilmelidir." 6.CD T: 7/3/2002 E: 2002/127 K: 2002/2616 <http://www.kazanci.com> E.T.28.2.2018.

³⁹⁶ Parlar/ Hatipoğlu, a.g.e., s. 576.

³⁹⁷ "*Sanıklar F. C..'ın doktor, A. Y..'ın ise sağlık memuru olarak görev yaptığı ... Sağlık Ocağı'nda yapılan denetimde 15.09.2005 tarihli inceleme ve tespit tutanağına göre depoda koliler içerisinde kupürleri kesik ilaçların bulunduğu tespit edildiği, 25.11.2005 tarihli sağlık müfettişlerinin raporunda sanık Fuat'ın göreve başladığı, yeşil kart için 2004 yılında aylık ortalama 45, 2005 yılında ise ayda ortalama olarak 285 reçete düzenlediği, reçeteler incelendiğinde yoğun şekilde yazıldığı ay ve günlere bakıldığında ... Beldesinde salgın bir hastalığın olmadığı, 174 reçetede Dr. F. C. tarafından gerçeğe uymayan tanı ile uyumsuz tedaviler, yeşil kart sahibinin yaşı ile uyumsuz tanı ve tedaviler, hamilelere yazılmaması gereken ilaçlar ile tedavi maliyeti yüksek ilaçlar yazıldığı iddia ve oluşa uygun şekilde kabul edilen eylemin iştirak halinde zincirleme olarak görevli memurun resmi belgede sahteciliği" suçunu oluşturacağı gözetilmeden suç vasfında yamılgıya düşülerek, doktor ve sağlık memuru olan sanıkların eylemlerinin görevi kötüye kullanma'suçunu kabulüyle eksik ceza tayini..." 11.CD T: 19/10/2015 E: 2013/1375 K: 2015/29814 <http://www.kazanci.com> E.T.28.2.2018.*

olarak özel bir düzenleme varsa, ceza hukukunun ilkelerinden birisi olan özel normun önceliği ilkesi gereği özel normun genel norm üzerinde bir üstünlüğe sahip olduğu ve onun uygulanmasını bertaraf ettiği kabul edilecek ve fail hakkında özel norm uygulanacaktır.³⁹⁸ Nitekim 5940 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun "*Gerçek dışı beyan*" başlıklı 67'nci maddesinin 1'inci fıkrasında "*Gerçeğe aykırı yerleşim yeri veya cüzdan talep belgesi veren köy veya mahalle muhtarları ile herhangi bir işlem sebebiyle nüfus müdürlüğüne gerçek dışı beyanda bulunanlar ve bunlara tanıklık edenler altı aydan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*" şeklinde düzenlemenin bulunduğu dolayısıyla maddede belirtilen ve kamu görevlisi kabul edilen kişilerce söz konusu gerçeğe aykırı belgelerin düzenlenmesi durumunda 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin 2'nci fıkrasındaki genel norm yerine özel norm niteliğindeki 5940 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'ndaki hüküm uygulanacaktır.³⁹⁹

Gerçeğe aykırı belge düzenleme eylemi belgenin içeriğine ilişkin olduğu için yapılan sahteciliğin varlığını tespit etmek bilirkişi marifetiyle mümkün değildir, bu durumun ispatı için en önemli delil tanıktır.⁴⁰⁰

2.3.5.1.1.4. Sahte Resmi Belgeyi Kullanma

Yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun son seçimlik hareketi "*Sahte resmi belgeyi kullanma*" fiilidir.

³⁹⁸ Gökçen, a.g.e., s. 338-339.

³⁹⁹ Gökçen, a.g.e., s. 339; "*Suç tarihinde Ş... Mahallesi Muhtarı olan sanığın, mahallesinde ikamet etmeyen ve kendisini Murat olarak tanıtan kimliği meçhul şahsa suça konu nüfus cüzdanı talep belgesini onaylayıp vermekten ibaret eyleminin; suç tarihinden önce 29.04.2006 tarih ve 26153 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak aynı gün yürürlüğe giren 5490 sayılı Yasanın 67/1. maddesindeki Gerçeğe aykırı yerleşim yeri veya cüzdan talep belgesi veren köy veya mahalle muhtarları ile herhangi bir işlem sebebiyle nüfus müdürlüğüne gerçek dışı beyanda bulunanlar ve bunlara tanıklık edenler... cezalandırılır*" hükmü karşısında; 5237 sayılı TCK'nın 204/2. maddesine göre özel hüküm niteliğinde bulunan 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Yasasının 67/1. maddesindeki suçu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi..." 11.CD T: 23/6/2015 E: 2012/28676 K: 2014/12340 <http://www.kazanci.com> E.T.28.2.2018.

"*Suç tarihinde mahalle muhtarı olan sanığın kendi mahallesinde oturmadığını bildiği katılana sahte nüfus cüzdanı talep belgesi düzenlemesi şeklindeki eyleminin 5940 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 67/1. maddesinde yazılı suçu oluşturacağı gözetilmeden, 5237 sayılı TCK'nın 204/2. maddesinin uygulanması suretiyle mahkumiyet kararı verilmesi...*" 11.CD T: 19/2/2014 E: 2012/18257 K: 2014/2909 <http://www.kazanci.com> E.T.28.2.2018.

⁴⁰⁰ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 277.

Kullanmak kelimesi sözlükte *"bir şeyden belli bir amaçla yararlanmak"*, *"amacına ulaşmak için birinden veya bir şeyden yararlanmak, onu amacına alet etmek"* anlamlarına gelmektedir.⁴⁰¹ Kullanma, anılan suç açısından belge sahte olmasaydı hangi amaca hizmet edecek idi ise o amacın elde edilmesine yönelik bir faaliyette bulunulması anlamına gelmektedir.⁴⁰² 5237 sayılı TCK'nın özel belgede sahtecilik suçunu düzenleyen 207'nci maddesinin madde gerekçesinde de *"kullanmadan maksat, bu sahte belgenin herhangi bir hukukî ilişkide veya herhangi bir hukukî işlem tesisinde dikkate alınmasını sağlamaya çalışmaktır."* denilmektedir.

Çalışmamızın birinci bölümünde de detaylı olarak bahsettiğimiz üzere resmi belgenin düzenlenmesi, değiştirilmesi veya gerçeğe aykırı düzenlenmesiyle birlikte suç tamamlanmaktadır. Resmi belgenin ayrıca kullanılması gerekmemektedir ancak sahteciliği gerçekleştiren failin resmi belgeyi ayrıca kullanması halinde sahtecilik suçunun suç tarihi en son seçimlik hareketin gerçekleştiği kullanma tarihi olacaktır.⁴⁰³ Bu halde eylem kül halinde tek suç oluşturacak ancak yargılama aşamasında bu durum fail hakkındaki cezanın bireyselleştirilmesinde dikkate alınacaktır.⁴⁰⁴

Kamu görevlisi olan failin bir resmi belgenin bir başkası tarafından sahte olarak düzenlendiğini, gerçeğe aykırı olarak düzenlendiğini veya değişiklik yapıldığını bilerek görevi kapsamında bu belgeyi kullanması halinde anılan seçimlik hareket gerçekleşecektir. Örneğin, eczacının sahte ilaç kupürü ve fatura düzenleyip getirdiğini bilen tahakkuk memurunun bu sahte resmi belgelere göre işlem yapıp bunları kullanan eczacıya ödeme yapması durumunda, eczacı 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddenin birinci fıkrasında, tahakkuk memuru ise aynı maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen suçtan cezalandırılacaktır.⁴⁰⁵

2.3.5.1.2. Netice

Yetkili kamu görevlisinin işlediği resmi belgede sahtecilik suçu ile birey

⁴⁰¹ www.tdk.gov.tr, E.T.2.2.2018.

⁴⁰² Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 802.

⁴⁰³ Gökcan, a.g.m., s. 112.

⁴⁰⁴ Taşdemir, a.g.e., s. 352.

⁴⁰⁵ Yaşar/ Gökcan/ Artuç, a.g.e., s. 6209.

tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu arasında suçun maddi unsurlarından olan "netice" bakımından bir fark bulunmadığından birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun "netice" başlığı altındaki açıklamalarımıza atıf yapmakla yetiniyoruz.

2.3.5.1.3. İlliyet Bağı

Yetkili kamu görevlisinin işlediği resmi belgede sahtecilik suçu ile birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu arasında suçun maddi unsurlarından olan "illiyet bağı" bakımından bir fark bulunmadığından birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun "illiyet bağı" başlığı altındaki açıklamalarımıza atıf yapmakla yetiniyoruz.

2.3.5.2. Suçun Manevi Unsuru

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda da suçun manevi unsuru kasttır. Failin suçu özel kastla işlemesine gerek yoktur.

Yargıtay bazı kararlarında failin kastının neye yönelik olduğunu dikkate alıp resmi belgede sahtecilik suçu ile görevi kötüye kullanma suçu arasında karşılaştırma yaparak failin hukukî durumunu belirlemiştir.⁴⁰⁶

⁴⁰⁶ "Posta dağıtım görevlisi olan sanığın, dağıtması gereken belgelerin teslim listelerinde bir kısım alıcının yerine imza atması şeklinde kabul edilen eylemde; sanığın dağıtması gereken belge sayısının 1500-2000 civarında olması, iki bölgeden sorumlu olması nedeniyle yetiştirebilmek için gönderilerin bir kısmını posta kutularına bırakıp alıcıların yerine imza attığını savunması, PTT Genel Müdürlüğünün 12.10.2011 ve 27.03.2012 tarihli yazı içeriklerine göre gönderilerin tebliği gereken belgelerden olmadığı, dava konusu belgeler nedeniyle mağdur olduğunu belirterek başvuru yapan kimsenin olmadığı, bir dağıtıcının 400-500 gönderi ya da 60-70 tebligat dağıtmasının öngörüldüğünün bildirilmesi karşısında; teslim listesinde sanığın yerine imza attığı kişilerin belgelerin kendilerine ulaşıp ulaşmadığı bakımından tanık olarak dinlenmesi, sanığın görevli olduğu yerde kaç dağıtım görevlisi bulunduğu, mevzuata göre kaç kişinin çalışması gerektiği ve ne kadar gönderi dağıtmasının öngörüldüğü araştırıldıktan sonra sonucuna göre olayda, gereksiz sahtecilik gerçek bir durumun belgelendirilmesi için sahtecilik veya görevi kötüye kullanmak suçunun bulunup bulunmadığı değerlendirilerek sanığın hukuki durumunun takdiri yerine yazılı şekilde karar verilmesi.." " 11.CD T: 26/10/2015 E: 2013/24001 K: 2015/30138 <http://www.kazanci.com> E.T.1.2.2018.

"Muhtar olan sanık Ahmet S.'in suça konu feragatnameyi onaylaması nedeniyle memurun resmi belgede sahteciliği suçundan mahkumiyetine karar verilmiş ise de; sanığın aşamalarda bahse konu belgeyi katılan Adife'nin parmak izi olmadan imzaladığını, bu eksikliği müteahhit Nizamettin İ.'ün

Kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda olduğu gibi taksirle işlenmesi mümkün değildir.⁴⁰⁷

2.3.5.3. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

Belgede sahtecilik suçlarının hukukî konusu kamu güveni olduğu için kural olarak hukuka uygunluk nedenlerinin uygulanabilirliğinin mümkün olmadığını tez çalışmamızda birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda "*hukuka aykırılık unsuru*" kavramını açıklarken değinmiştik.

Hukuka uygunluk nedenleri 5237 sayılı TCK'nın birinci kitabının ikinci kısmının ikinci bölümünde "*Ceza Sorumluluğunu Kaldıran veya Azaltan Nedenler*" başlığı altında kanun hükmünü yerine getirme (m. 24/1), meşru savunma (m. 25/1), hakkın kullanılması (m. 26/1) ve ilgilinin rızası (m. 26/2) olarak dört grup halinde düzenlenmiştir.

Kamu görevlisinin sahteciliğinde hukuka uygunluk nedenleri arasında uygulanma ihtimali en yüksek olan kanun hükmünü yerine getirmedir. Kanun koyucu tarafından hiç kimsenin sahtecilik yapması istenmeyeceğinden ve amir tarafından verilen kanuna aykırı emri ifa eden kamu görevlisinin sorumluluğu doğacağından, belgede sahtecilik suçlarında 5237 sayılı TCK'nın 204/1'inci maddesinin uygulanma imkânı bulunmamaktadır.⁴⁰⁸ Bununla birlikte 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 6'ncı maddesinin birinci fıkrasının "e"

gidereceğini kendisine söylediğini savunması, feragatnamede imzaları bulunan azaların da beyanları ile sanık savunmasını doğrulamaları karşısında; sanığın suç kastı ile hareket edip etmediği kararda açıklanıp tartışılmadan ve kabul edilen eylemin görevi ihmal suçunu oluşturup oluşturmayacağı da karar yerinde irdelenmeden yazılı şekilde uygulanma yapılması..." 11.CD T: 20/12/2011 E: 2009/3942 K: 2011/23715 (Gökçen, a.g.e., s. 352.); keza benzer yönde YCGK T: 4/2/2014 E: 2012/11-1347 K: 2014/30 <http://www.kazanci.com> E.T.1.2.2018.

⁴⁰⁷ "*Sanıkların vekâletnamelerde tanıklıklarının bulunmadığı, vekâletname tanzim edilirken vekil edilenlerin noterde hazır bulunmalarının gerekmediği cihetle; işçisi oldukları firmanın yetkilileri tarafından verilen belgeler ile sosyal güvenlik kurumundan para tahsil etmekten ibaret eylemlerinde, belgelerin sahte olduklarını bildiklerine ve diğer sanıkların eylemlerine iştirak ettiklerine ilişkin savunmalarının aksine gösterir delillerin nelerden ibaret olduğu karar yerinde açıklanıp tartışılmadan yazılı şekilde mahkûmiyetlerine karar verilmesi.."* 11.CD T: 8/3/2012 E: 2010/16611 K: 2012/3197 (Gökçen, a.g.e., s. 352.)

⁴⁰⁸ Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 731.

bendinde yer alan *"İstihbari faaliyetler için görevlendirilenlerin kimliklerini değiştirebilir, kimliğin gizlenmesi için her türlü önlemi alabilir, tüzel kişilikler kurabilir. Kimliğin oluşturulması veya tüzel kişiliğin kurulması ve devam ettirilmesi için zorunlu olması durumunda gerekli belge, kayıt ve dokümanlar ile araç ve gereçler hazırlayabilir, değiştirebilir ve kullanabilir."* şeklindeki hüküm uyarınca, Milli İstihbarat Teşkilatı'nda görev alanların anılan hüküm çerçevesinde belgede sahtecilik yapabilecek olmalarından ötürü bu hukuka uygunluk nedeninin belgede sahtecilik suçlarında uygulanabileceğini savunan yazarlar da bulunmaktadır.⁴⁰⁹

5271 sayılı CMK'nın birinci kitabının üçüncü kısmının *"Gözlem Altına Alınma, Muayene, Keşif ve Otopsi"* başlıklı üçüncü bölümü ile *"Koruma Tedbirleri"* başlıklı dördüncü kısmında; delil elde edilmesi veya ceza muhakemesi sürecinin doğru bir şekilde işlemesi için bazı müesseseler düzenlenmiştir. Burada düzenlenen bazı tedbirler kişilerin Anayasada düzenlenen bazı temel haklarını kısıtlamaktadır.⁴¹⁰ Örneğin 5237 sayılı CMK'nın 116'ncı maddesinde düzenlenen arama kararı *"özel hayatın gizliliğini ihlal"*, aynı yasanın 75'inci maddesinde düzenlenen beden muayenesi *"kişi dokunulmazlığını ihlal"*, yine 135'inci maddesinde düzenlenen iletişimin kayda alınması *"haberleşme özgürlüğünü ihlal"* niteliğinde olmakla birlikte kamu görevlilerince bu tip işlemlerinin icra edilmesinin dayanağını kanunî hükümler oluşturduğu için kamu görevlilerin bu hallerdeki fiilleri kanun hükmünü yerine getirme niteliğindedir.

Geçici koruma tedbirlerinden birisi olan ve 5271 sayılı CMK'nın 139'uncu maddesinde düzenlenen gizli soruşturmacı tedbiri kapsamında, gizli soruşturmacı olarak bir kamu görevlisinin görevlendirilmesi durumunda gizli soruşturmacıya başka isimler altında sahte kimlikler verilebilmektedir. Bu halde de kamu görevlisinin eylemi kanun hükmünün ifası niteliğinde olduğundan fiili suç teşkil etmeyecektir.⁴¹¹ Örneğin; gizli soruşturmacıya sahte bir kimlik belgesi, ehliyet belgesi keza pasaport düzenlenebilir, bunların geçerli olabilmesi için tüm resmi işlemler yapılabilir, resmi

⁴⁰⁹ Koca/ Üzülmöz, a.g.e., s. 695.

⁴¹⁰ Ekinci, a.g.t., s. 118.

⁴¹¹ Gökçen, a.g.e., s. 359-360.

belgeler düzenlenebilir.⁴¹²

5271 sayılı CMK'nın 139'uncu maddesine dayanılarak çıkartılan 14/02/2007 tarihli 26434 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ceza Muhakemesi Kanununda Öngörülen Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi, Gizli Soruşturmacı ve Teknik Araçlarla İzleme Tedbirlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 27'nci maddesinin 2'nci fıkrasında "*Görevine başlamadan önce gizli soruşturmacıya, örgütün işlemekte olduğu suçlardan sorumlu tutulmayacağı, ancak görevini yerine getirirken suç işleyemeyeceği ile diğer hak ve yükümlülükleri anlatılır ve bu hususta Yönetmeliğin ekinde yer alan EK-4 sayılı Gizli Soruşturmacı Bilgilendirme Tutanağı düzenlenerek dosyasında saklanır.*" şeklinde düzenleme mevcuttur. Bu hükümde gizli soruşturmacının görevini yerine getirirken suç işlemeyeceğinden kastedilen gizli soruşturmacıya kanun ve yönetmelikte belirtilen usuller çerçevesinde tipiklik anlamında suç işlemeye izin verilmesi halinin dışındaki hallerdir. Örneğin, yukarıda da belirttiğimiz üzere gizli soruşturmacıya yasa da düzenlenen hükümler çerçevesinde sahte bir kimlik verilmesi ve gizli soruşturmacının da bunu kullanması durumunda burada suçun kanunî tanımına uyan tipik bir eylem vardır fakat kanun hükmünün yerine getirilmesi nedeni ile kamu görevlisinin fiili suç teşkil etmeyecektir.

Kanun hükmünü yerine getirme dışındaki hukuka uygunluk sebeplerinin uygulanması bakımından birey ile kamu görevlisi arasında bir fark olmadığı için diğer hukuka uygunluk sebepleriyle ilgili olarak birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun "*hukuka aykırılık unsuru*" başlığı altındaki açıklamalarımıza atıf yapıyoruz.

⁴¹² Işık, Mehmet, Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S: 110, 2014, s. 397.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ VE NİTELİKLİ HALLERİ

3.1. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

3.1.1. Teşebbüs

Bir kişinin davranışları nedeniyle cezalandırılabilmesi için bu davranışların kanunla yasaklanmış olması gerekmektedir. Ceza kanununda yasaklanmayan bir davranışın "suç" olarak nitelendirilmesi ceza hukukunun temel ilkelerinden birisi olan kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Suçun varlığı için de kanunda yasaklanan tipik fiilin kusurlu biçimde ihlâl edilmesi gerekmektedir.⁴¹³

5237 sayılı TCK'nın teşebbüs müessesini düzenleyen 35'inci maddesinin 1'inci fıkrası "*kişi, işlemeyi kastettiği elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.*" şeklindedir. Anılan kanunî düzenleme nedeniyle tipe uygun olmayan davranışlar da suç sayılarak cezalandırılacaktır.⁴¹⁴ Aynı maddenin ikinci fıkrası "*Suçta teşebbüs halinde fail, meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine onüç yıldan yirmi yıla kadar, müebbet hapis cezası yerine dokuz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Diğer hallerde verilecek cezanın dörtte birinden dörtte üçüne kadarı indirilir.*" şeklinde düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere bu halde yargılamayı yapan hâkimin takdir hakkı bulunmamakla birlikte teşebbüs halinde faile tamamlanmış suça nazaran daha az ceza verilecektir.⁴¹⁵

⁴¹³ Aydın, Devrim, Suça Teşebbüs, *AÜHFD*, C: 55, S: 1, Y: 2006, s. 85.

⁴¹⁴ Güngör, a.g.e., s. 97-98.

⁴¹⁵ Aydın, Suça Teşebbüs, s. 91.

Failin suç işlemek kastıyla hareket etmesine rağmen elinde olmayan nedenlerle fiilini gerçekleştirememesi halinde teşebbüs söz konusu olacaktır. Failin icrai harekete kendi iradesiyle son vermesi durumunda ise gönüllü vazgeçme hükümleri uygulama alanı bulacaktır.⁴¹⁶

Resmi belgede sahtecilik suçu, seçimlik hareketli bir suçtur. Seçimlik hareketlerin birine yönelik icrai fiilin bitirilmesi ile suç tamamlanmakta, ayrıca bir zararın doğması gerekmemektedir. Örneğin, sahte belge düzenlemeye yönelik icra hareketinin bitirildiği an suç tamamlanmıştır ancak failin sahte belge düzenleme ve kullanma biçimindeki seçimlik hareketlerden ikisini de icra etmesi durumunda, suç sahte belgenin düzenlenmesiyle tamamlanmakla birlikte suçun işlenmesi kullanma ile bitmektedir.⁴¹⁷ Yine, sahte kambiyo senedi düzenlenmesi ile suç tamamlanmakta fakat icra dairesine takip için başvurulduğu anda bitmektedir.⁴¹⁸

Resmi belgede sahtecilik suçunun seçimlik hareketlerinin kısımlara bölünebildiği durumlarda teşebbüs mümkün olabilecektir.⁴¹⁹ Aksi halde bu suçlarda neticenin harekete bitişik olması nedeniyle teşebbüs söz konusu olmayacaktır. Örneğin, noter senedinde yer alan ve hukukî değer ihtiva eden bir cümleyi kimyasal bir madde ile silmek üzere iken yakalanan kimsenin eyleminde teşebbüs söz konusu olabilecektir.⁴²⁰

Fiil sonucunun bir zarar tehlikesi meydana getirmesi halinde fail, resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılabilmesi için suçun tamamlanması zarar tehlikesinin varlığına bağlıdır. Resmi belgede sahtecilik suçunda failin cezalandırabilmesi için belgenin kullanılması gerekmediği için failin hareketinin hazırlık hareketi mi yoksa icrai bir hareket mi olduğunu tespit etmenin çok güç olmasından dolayı bazı yazarlar teşebbüs hükümlerinin uygulanmaması gerektiğini savunmuştur.⁴²¹

⁴¹⁶ Özenbaş, a.g.m., s. 400; Yaşar/ Gökcan/ Artuç, a.g.e., s. 621; Gökcan, a.g.m., s. 123.

⁴¹⁷ Selçuk, Sami, *Karşıoylarım*, Turhan Kitabevi, Ankara, 2001, s. 261.

⁴¹⁸ Selçuk, *Karşıoylarım*, s. 261.

⁴¹⁹ Meran, a.g.e., s. 431; Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 732.

⁴²⁰ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 257.

⁴²¹ Güngör, a.g.e., s. 98; Parlar/ Hatipoğlu, a.g.e., s. 599. Benzer şekilde failin hareketinin icrai mi ya da hazırlık hareketi mi olduğu hususundaki güçlük nedeniyle Tezcan/ Erdem/ Önok resmi belgede sahtecilik suçlardan teşebbüs hükümlerinin çok istisnai hallerde uygulanabileceğini

Yargıtay birçok kararında resmi belgede sahtecilik suçlarının neticesinin harekete bitişik olması nedeniyle teşebbüse elverişli olmadığına karar vermiştir.⁴²² Biz Yargıtay'ın bu görüşüne katılmamakla birlikte icrai hareket ile hazırlık hareketlerinin ayrılabilirdiği yukarıda örneğini verdiğimiz istisnai durumlarda teşebbüs hükümlerinin uygulanabileceğini savunmaktayız.

savunmaktadırlar. (Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 823.)

⁴²² "Sanık Mustafa Karagöl müdafinin sanık hakkında "Kenan Yayla adına sahte nüfus cüzdanı ve sahte noter vekâletnamesi düzenlemek"; katılan Hakkı Örenay ve sanık Ayhan Çiftçi müdafinin, sanık hakkında "yerleşim yeri planında sahtecilik" eylemi nedeniyle kurulan mahkûmiyet hükümlerine yönelik temyizlerinde; ...Sanık Mustafa Karagöl'ün sahtecilik eyleminin tamamlandığı ve sahtecilik suçlarının niteliği gereği neticesi harekete bitişik suçlardan olması nedeniyle kalkışmaya elverişli suçlardan olmadığı gözetilmeden yazılı biçimde hüküm kurulması..." 11.CD T: 21/3/2012 E: 2011/1522 K: 2012/3987 UYAP İçtihat Programı E.T.4.4.2018.

"...Resmi belgede sahtecilik suçlarına teşebbüsün mümkün olmadığı, suçun, sahte resmi belgenin düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kullanılması halinde oluşacağı cihetle, sanık Murat Atasever'in, mağdur Ahmet Kılıç adına, Hamidiye Mahallesi Muhtarlığına "sahte nüfus cüzdanı talep belgesi" tanzim ettirmesi ve bu belge ile nüfus müdürlüğüne müracaat ederek "resmi belgede sahtecilik" suçundan ceza verilmesi gerekirken yazılı şekilde "resmi belgede sahteciliğe teşebbüs" suçundan mahkûmiyet hükmü kurulması..." 11.CD T: 2/4/2012 E: 2012/1057 K: 2012/4596 UYAP İçtihat Programı E.T.4.4.2018.

"07/10/2009 tarihli iddianame ile sanığın, kardeşi R.. T..' ya ait yeşil kartı sağlık güvencesi bulunmadığından dolayı kardeşinin haberi olmadan aldığı ve dışını çektirmek için Mersin Devlet Hastanesinin Dış Ünitesine gittiğinin, işlemleri yaptırdıktan sonra doktora sağlık güvencesi olmadığı için kardeşine ait sağlık karnesi ile geldiğini ve dışını çekmesini söylediğinin, doktorun da hemen bir tutanak tutup durumu polise haber verdiğinin iddia olunması karşısında; suç unsurlarının oluşup oluşmadığının ve gerçeğin kuşkuyla yer vermeyecek biçimde belirlenmesi bakımından, suça konu olan yeşil kart üzerinde herhangi bir değişiklik yapılarak belgenin içerik itibarıyla sahte olarak tanzim edilip edilmediği, sahte oluşturulduğunun tespiti halinde ise, resmi belgede sahtecilik suçlarına teşebbüsün mümkün olmadığı, suçun, sahte resmi belgenin düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kullanılması halinde oluşacağı ve sahtecilik suçlarında aldatıcılık özelliğinin tespitinin hakime ait olduğu cihetle, suça konu belgenin getirtilerek duruşmada incelenip özellikleri duruşma tutanağına yazıldıktan ve denetime olanak verecek şekilde dosyada bulundurulduktan sonra aldatma yeteneği bulunup bulunmadığı tespit edilerek sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiğinin gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması..." 11.CD T: 11/12/2014 E: 2013/1966 K: 2014/21476 <http://www.kazanci.com> E.T.3.4.2018.

"...Resmi belgede sahtecilik suçlarının niteliği gereği neticesi harekete bitişik suçlardan olduğundan bu suçlara teşebbüsün mümkün olmadığı, suçun belgenin düzenlenmesi, değiştirilmesi veya kullanılması ile oluşacağı cihetle, sanığın Gölçük Nüfus Müdürlüğü'nde veri kontrol hazırlama memuru olarak görevli temyiz dışı sanık ... 'a verdiği kardeşi ... 'ya ait kimliğe kendisine ait fotoğrafın yapıştırılmasını ve bu şekilde PVC ile kaplanmasını talep etmesinden ibaret olayda, suça konu nüfus cüzdanı üzerinde heyetimizce ve 09/06/2015 tarihli duruşmada mahkemece yapılan gözlemede, fotoğraf üzerinde herhangi bir soğuk mühür izinin yer almadığının tespit edilmesi karşısında, nüfus cüzdanında sahteciliğin zorunlu unsurlarından olan soğuk mühür izinin fotoğraf üzerinde bulunmaması sebebiyle belgenin aldatıcılık niteliği bulunmayıp suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı, ancak sanık ... hakkındaki sübut bulan eylemin kül halinde hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilen temyiz dışı sanık ... 'u „görevi kötüye kullanma“ suçuna azmettirme suçunu oluşturacağı gözetilmeden, eylemin memurun resmi belgede sahteciliği suçuna teşebbüs aşamasında kaldığından bahisle yazılı biçimde mahkûmiyet kararı verilmesi..." 11.CD T: 6/2/2017 E: 2016/12006 K: 2017/659 <http://www.kazanci.com> E.T.3.4.2018.

3.1.2. İştirak

İştirak, suçun işlenebilmesi için kanunî tanımda gerekli olan kişi sayısından en az bir veya daha fazla kişinin o suçu işlemesi halinde cezai sorumluluğunun esasını belirleyen ceza hukuku müessesesidir.⁴²³

İştirak kavramı faillik ve şeriklik şeklinde ortaya çıkabilir. Şeriklik, azmettirme ve yardım etmeyi ifade eder.

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda iştirak önem arz etmez. Anılan suça iştirakin her şekli mümkündür.⁴²⁴Buna karşın yetkili kamu görevlisince işlenen resmi belgede sahtecilik suçu özgü suça vücut verir. Çünkü bu durumda failin kamu görevlisi olması ve görevi gereği tanzim etmeye yetkili bir belge üzerinde bu suçu işlemesi gereklidir. 5237 sayılı TCK'nın "*Bağlılık Kuralı*" başlıklı 40'inci maddesinin 2'nci fıkrasında "*Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur.*" amir hükmü bulunmaktadır. Belirtilen hüküm dolayısıyla yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuna iştirak eden özel faillik niteliği taşımayan failin müşterek fail olarak sorumlu tutulması mümkün olmayacak bu kişiler ancak azmettiren ya da yardım eden sıfatıyla sorumlu olacaklardır.⁴²⁵ Konuya bir örnek vermek gerekirse, vergi borcunu kabule yetkili kamu görevlisinin sahte tahsilat makbuzu tanzim etmesi için bireyi ya da belgeyi düzenlemeye yetkili olmayan kamu görevlisini azmettirmesi ve azmettirilen kişi tarafından suçun işlenmesi durumunda bağlılık kuralı gereği azmettiren fail özgü suç niteliğindeki yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan değil birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılacaktır. Keza özel faillik niteliği taşımayan birey veya belgeyi tanzime yetkili olmayan kamu görevlisi de birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan sorumlu tutulacaktır.⁴²⁶ Buna karşın azmettiren kişinin birey veya belgeyi

⁴²³ Özen, Mustafa, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S: 70, 2007, s. 239.

⁴²⁴ Parlar/ Hatipoğlu, a.g.e., s. 578; Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 289.

⁴²⁵ Güngör, a.g.e., s. 99; Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 825.

⁴²⁶ Gökçen, a.g.e., s. 366.

tanzime yetkili olmayan kişi, azmettirilen kişinin de belgeyi düzenleme yetkili kamu görevlisi olması durumunda, bu sefer belgeyi düzenlemeye yetkili kamu görevlisi özel faillik niteliğini taşıyacağı için yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılacak, özgü suçlara "azmettiren" sıfatıyla iştirak mümkün olduğundan suça azmettiren birey ya da yetkili olmayan kamu görevlisi de yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuna azmettirmeden sorumlu tutulacaktır.⁴²⁷

Belirtelim gerekir ki yetkili kamu görevlisinin işlediği sahtecilik suçuna iştirak eden bireyin bağlılık kuralı gereği azmettiren ya da yardım eden olarak sorumlu tutulacağını söylemek her zaman doğru değildir. Zira "failliğin şerikliğe göre asliliği" ilkesi gereği suça iştirak eden bireyin eylemi bazı hallerde suçun temel şekli olan bireyin resmi belgede sahtecilik suçuna dönüşebilir.⁴²⁸ Yargıtay bir kararında bu hususu tartışmıştır.⁴²⁹

Bireyin, resmi belge düzenlemeye yetkili kamu görevlisini hataya düşürerek sahte bir belge düzenlemesine neden olması halinde sahtecilik suçunu işlemeye yönelik kastı olmayan kamu görevlisi yönünden sahtecilik suçu vücut bulmamakta, bu durumda failin eylemi bireyin resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacaktır. Kamu görevlisinin eylemi yönünden ise görevi kötüye kullanma suçu tartışılacaktır.⁴³⁰

⁴²⁷ Gökçen, a.g.e., s. 367.

⁴²⁸ Koca, Mahmut/ Üzülmez, İlhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s. 699.

⁴²⁹ "5237 sayılı TCK'nın 40/2. maddesine göre özgü suç niteliğinde olan ve kamu görevlisi tarafından işlenebilen kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçuna iştirak eden diğer kişilerin azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulabilecekleri dikkate alınarak, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 62. maddesi gereğince kamu görevlisi gibi cezalandırılmasına olanak bulunmayan ancak sanık Cemalettin tarafından usulsüz olarak kooperatife üye yapılarak kendi adına düzenlenen senetleri borçlu sıfatıyla ve diğer bir kısım ortaklar adına düzenlenen senetleri de kefil sıfatıyla imzaladığı anlaşılan sanık Mustafa'nın bu eylemlerinin kamu görevlisinin zincirleme resmi belgede sahteciliği suçuna yardım etme niteliğinde olduğu, ayrıca faillik sıfatının suç ortaklığına göre asli norm olması karşısında tali normun geriye çekilmesi kuralı gereğince içerik olarak gerçeği yansıtmayan senetlerin düzenlemesine bizzat katılmasının TCK'nın 204/1, 43. maddeleri kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve 5237 sayılı TCK'nın 212. maddesindeki "sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur" şeklindeki düzenleme nedeniyle; sanık hakkında bu suçtan da hüküm kurularak, sonucuna göre lehe yasa değerlendirilmesi yapılması yerine yazılı şekilde uygulama yapılması," bozmayı gerektirmiştir." 5.CD T: 11/2/2013 E: 2001/1852 K: 2013/1063 (Koca/Üzülmez, a.g.e., 2016, s. 699-700.)

⁴³⁰ Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 734; Erman, bu halde kamu görevlisini hataya düşen failin dolaylı fail olduğunu, her ne kadar 5237 sayılı TCK'nın 204 üncü maddesinin 2'nci fıkrasındaki tanıma uymasa

Burada kamu görevlisini hataya düşürerek sahte belge düzenleyen kişi 5237 sayılı TCK'nın 37'nci maddesinin 2'nci maddesi⁴³¹ uyarınca dolaylı fail olarak sorumlu tutulacaktır.⁴³² Yargıtay ise benzer nitelikteki kararlarında failin, sahte resmi belgeyi kullanmak⁴³³ veya birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçundan⁴³⁴ cezalandırılacağını belirtmektedir.

3.1.3. İçtima

Ceza hukukunda ana kural ne kadar fiil varsa o kadar suç ve ceza olduğudur. Bu kurala, suçların gerçek içtimaı denilir. Gerçek içtima, bir kimsenin birden çok kanun hükmünü ihlal etmesi halinde her bir ihlalden dolayı ayrı ayrı cezalandırılmasıdır. Başka bir ifadeyle kaç tane ihlal varsa o kadar suç oluşur. Suçların içtimaı ise bu kurala istisna oluşturmaktadır. Bu kurumun temelinde bir taraftan failin gereksiz ve kusurunu aşan şekilde cezalandırılmaması öte yandan haksız bir yarar sağlamaması temeline dayanan adil ve akılcı bir ceza yaptırımının uygulanması düşüncesi yatar.⁴³⁵

da failin, yetkili kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundaki gibi cezalandırılması gerektiğini savunmuştur. Erman, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 421.

⁴³¹ 5237 sayılı TCK m. 37/2 "Suçun işlenmesinde bir başkasını araç olarak kullanan kişi de fail olarak sorumlu tutulur. Kusur yeteneği olmayanları suçun işlenmesinde araç olarak kullanan kişinin cezası, üçte birden yarısına kadar artırılır."

⁴³² Önder, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 1992, s. 455-456; Güngör, a.g.e., s. 100-101.

⁴³³ "Saniğin, Antalya'da ticari takside şoför olarak çalıştığı sırada yerde bulduğu Muhammet Akhan adına düzenlenmiş nüfus cüzdanı fotokopisindeki bilgilerden yararlanarak başvurduğu Keçiören Nüfus Müdürlüğünde ilgili memurlara kendisini Muhammet Akhan olarak tanıtip kendine ait fotoğrafını vererek, Muhammet Akhan'ın nüfus bilgilerini içeren sahte nüfus cüzdanı çıkartıp kullanmak şeklindeki eyleminin küll halinde 765 sayılı TCK.nun 350.(5237 sayılı TCK.nun 204/1) maddesi kapsamındaki suçu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde (765 Sayılı TCK.nun 343/1 maddesi uyarınca) hüküm kurulması..." 11.CD T: 14/5/2008 E: 2006/2462 K: 2008/4898 <http://www.kazanci.com> E.T.14.4.2018.

⁴³⁴ "Saniğin, hazine adına kayıtlı taşınmazla ilgili olarak Sulh Hukuk Mahkemesinde açtığı tescil davası sonunda verilen tescil talebinin kabulüne ilişkin karar Yargıtay 8. Hukuk Dairesince bozulduğu halde, mahkeme katibi olan diğer sanık Mustafa Kartal tarafından onanmış gibi kesinleşme şerhi yazılıp Yazı İşleri Müdürü ile Hakimine imzalatılmasından sonra içerik itibariyle sahte olan ilam ile tapuda adına tescilini sağlayıp daha sonra 3. Kişiye sattığı iddia ve kabul olunmasına göre, dava konusu mahkeme ilamı HUMK.nun 295 inci maddesi uyarınca sahteliği kanıtlanmadıkça geçerli bir belge olduğundan eylemin 765 sayılı TCK.nun 342/2. (5237 sayılı Yasanın 204/1-3.) maddesine uygun bulunduğu gözetilmeden, anılan yasanın 342/1. maddesi uyarınca hüküm kurulması suretiyle eksik ceza tayini karşı temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır." 11.CD T: 10/10/2007 E-K: 6405/6535 (Taşdemir/ Özkepir, a.g.e., s. 392.)

⁴³⁵ Göktürk, Neslihan, Türk Hukuku'nda Suçların İçtimaı, *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, C: 2 S: 1-2, Y: 2014, s. 31-32.

İçtima halleri 5237 sayılı TCK'da bileşik suç (m. 42), zincirleme suç (m. 43), fikrî içtima (m. 44) şeklinde düzenlenmiştir.

Resmi belgenin tanzimi ile birlikte kullanılmasına gerek kalmadan resmi belgede sahtecilik suçu olduğundan sahte belgenin kullanılmasının başka bir suçta vücut verdiği durumlarda bileşik suç hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı, faile tek ceza verilip verilemeyeceği 765 sayılı mülga TCK zamanında tartışmalara neden oluyordu.⁴³⁶ İşte bu sebeple 5237 sayılı TCK'da bununla ilgili ayrı bir düzenleme yapılarak 212'nci maddesine özel bir içtima hükmü konulmuş ve mülga kanun zamanındaki tartışmalara son verilmiştir.⁴³⁷ Anılan madde "*Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur.*" şeklindedir.⁴³⁸

Zincirleme suç hükümlerini düzenleyen 5237 sayılı TCK'nın 43'üncü

⁴³⁶ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5967.

⁴³⁷ Anılan maddenin gerekçesi şu şekildedir: "*Madde metninde, sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde, hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacağı kabul edilmiştir. Örneğin, sahte belgenin kullanılması sureti ile bir kimse aldatılarak bir yarar elde edilmiş olabilir. Bu durumda, hem dolandırıcılık hem de resmi veya özel belgede sahtecilik suçlarına ait cezaların içtima suretiyle verilmesi gerekecektir. Keza, sahte belge düzenlemek suretiyle zimmetin gizlenmeye çalışılması hâlinde, hem zimmet suçundan hem de resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır.*"

⁴³⁸ "*Dosya içeriğine göre; sanığın aslı bulunmayan ve bu sebeple hukuki sonuç doğurmaya elverişli olmayan sahte tapu fotokopisi ile Kayseri 2. Noterliği'nden 06.05.2008 tarihinde katılana içeriği itibariyle sahte olan vekaletname çıkardığı ve 09.05.2008 tarihinde azlettiği, ayrıca katılana verdiği senedin yasaya göre bulunması gereken zorunlu unsurları taşımadığı için özel belge niteliğinde kabul edilmesi gerektiği anlaşılmakla sanığın eyleminin TCK'nun 204/1-3, 43/1. maddeleri kapsamında resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturmasına rağmen yalnızca TCK'nun 204/1. maddesi uygulanarak eksik ceza tayini aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamış, TCK'nun 212. maddesindeki özel içtima kuralı gereği ayrıca dolandırıcılık suçundan da hüküm kurulması gerekirken ceza verilmesine yer olmadığına karar verildiği...*" 11.CD T: 11/5/2016 E: 2015/1573 K: 2016/4378 <http://www.kazanci.com> E.T.12.4.2018.

"*Sanıklar E.. S.. ve H.. S..'nin, Azerbaycan uyruklu ve asıl adı A.. S.. olan M.. A..'den olma A.. S..'yi, aralarında yaptıkları anlaşma sonucu Antalya Merkez 1 Nolu Sağlık Ocağından, içeriği itibariyle gerçeğe aykırı sahte yaş tespit formu düzenlettirerek Antalya Nüfus Müdürlüğü'ne müracaatla kendi çocuklarıymış gibi nüfusa tescil ettirmekten ibaret olayda; başkasına ait bir çocuğu sadece beyan üzerine kendi çocuğuymuş gibi nüfus müdürlüğüne tescil ettirmekten ibaret eylemin TCK'nun 231. maddesinde düzenlenen "soybağını değiştirme suçunu" oluşturacağı, ancak bu tescil işleminin Nüfus Müdürlüğü dışında ayrıca düzenlenen sahte bir resmi belge sonucu yapılması durumunda, TCK'nun 212. maddesinde yer alan "sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesinde kullanılması halinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur." şeklindeki düzenleme uyarınca; hem resmi belgede sahtecilik hem de çocuğun soybağını değiştirme suçunu oluşturacağı gözetilmeden yalnızca resmi belgede sahtecilik suçu oluşturduğundan bahisle yazılı şekilde karar verilmesi..." 11.CD T: 21/10/2015 E: 2013/21033 K: 2015/29999 <http://www.kazanci.com> E.T.14.4.2018.*

maddesinin 1'inci fıkrası "*Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.*" şeklindedir. Resmi belgede sahtecilik suçlarının hukukî konusunun kamu güveni olduğunu daha önceki anlatımlarımızda söylemiştik. Bu kapsamda anılan maddede mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da zincirleme suç hükümlerinin uygulanabileceği açıkça belirtildiği için resmi belgede sahtecilik suçlarında zincirleme suç söz konusu olabilecektir.⁴³⁹

Failin resmi belgede sahtecilik suçunda sayılan seçimlik hareketlerin birden fazlasını gerçekleştirmesi halinde eylem tek suça vücut verir. Bu halde zincirleme suç hükümleri uygulanmaz.⁴⁴⁰

Failin aynı suç işleme kararı çerçevesinde farklı zamanlarda birden fazla kez sahtecilik yapması halinde zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir.⁴⁴¹ Örneğin

⁴³⁹ Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 807; Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 824.

⁴⁴⁰ Özenbaş, a.g.m., s. 401; Meran, a.g.e., s. 433.

"5237 Sayılı TCK'nın 43. maddesinin uygulanabilmesi için ise "bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi" zorunlu olup sahte resmi belgeyi düzenleyen ve kullanan kişinin aynı kişi olması durumunda ve sahte nüfus cüzdanının düzenlenip zaman içerisinde kullanılması eyleminde hukuki kesinti oluşmadığı müddetçe birden fazla sahtecilik eylemi değil, tek bir sahtecilik suçu oluşturacaktır. Bu açıklama ışığında somut olay değerlendirildiğinde; sanığın bir gün ara ile suça konu sahte nüfus cüzdanını kullanmaktan ibaret eyleminin hukuki kesinti oluşmadığı müddetçe birden fazla sahtecilik eylemi değil, tek bir sahtecilik suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suçun zincirleme şekilde işlendiğinin kabulüyle temel cezanın TCK'nın 43. maddesi uyarınca artırılması suretiyle yazılı şekilde sanık hakkında fazla ceza tayini..." 11.CD T: 23/11/2017 E: 2017/5745 K: 2017/8127 <http://www.kazanci.com> E.T.15.4.2018.

"..Somut olayda sanığın 26.02.2011 tarihinde gerçekleştirdiği iddia olunan hırsızlık ve konut dokunulmazlığını ihlal etme suçlarından yakalandığı ve kendisini ... olarak tanıtarak, bu kişiye ait üzerinde kendi fotoğrafı bulunan nüfus cüzdanını ibraz etmesi üzerine, bu suçlardan ... ismiyle tutuklandığı, yine bu isimle yargılanarak başkasının kimlik bilgilerinin kullanılması suçundan da TCK'nın 268. maddesi yoluyla 267/1. maddesi uyarınca mahkum olduğu olayda, sahte olarak tanzim edilmiş tek bir belge kullanılmış olması nedeniyle, TCK'nın 204/1. maddesi uyarınca sanık hakkında bir kez ceza tayini gerekirken, sahte nüfus cüzdanı doğrultusunda ifade tutanakları, olay tutanağı, iddianame, duruşma tutanakları ile mahkeme ilamı düzenlendiği gerekçesiyle, ayrıca koşulları oluşmayan zincirleme suça dair TCK'nın 43/1. maddesi de uygulanarak fazla ceza tayini..." 11.CD T: 20/2/2017 E: 2015/7518 K: 2017/1173 <http://www.kazanci.com> E.T.15.4.2018.

⁴⁴¹ Güngör, a.g.e., s. 104; Tezcan/ Erdem/ Önok, a.g.e., s. 824; Yargıtay farklı tarihlerde istikrar kazanmış kararlarında aynı zamanda ele geçirilen birden fazla sahte belgenin bulunması halinde,

failin sahte nüfus cüzdanı kullanarak şirket kurup bu şirkete ait sahte vergi levhası, noterden düzenlenmiş sahte vekaletname ve imza sirküleri ile bankaya müracaat edip otomobil kredisi çekmesi halinde zincirleme suç teşkil edecek şekilde resmi belgede sahtecilik suçu söz konusu olacaktır.⁴⁴²

Zincirleme suç hükümlerinin uygulama şartı olan "aynı suç işleme kararı" koşulunun belirlenmesinde göz önüne alınacak kriterler suç tarihleri, sahteciliğe konu belgelerin niteliği, aidiyeti, alakalı oldukları yer ve kişiler gibi öğelerdir.⁴⁴³

sahte belgelerin farklı zamanlarda düzenlendiğinin sabit olmadığı durumlarda zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağını belirtmiştir.

"Uyuşmazlık; olayda sanık hakkında zincirleme suç hükümlerinin uygulanma koşullarının bulunup bulunmadığının belirlenmesine ilişkindir. Sanığın çalıntı olan iki adet sahte çeki cirolayıp, aldığı odun karşılığı katılana verdiği olayda; katılanın beyanları arasında eylemin gerçekleştirilme biçimine dair olarak sanık lehine çelişkinin oluşması ve bu çelişki giderilemeden katılanın vefat etmesi, atılı suçlamaları kabul etmeyen sanığın, katılana çekleri farklı zamanlarda verdiğiine dair beyanının bulunmaması, yine dosya kapsamı itibarıyla sanık ile katılan arasındaki alışverişin gerçekleşme şekline dair görgüye ya da duyuma dayalı tanık anlatımının da olmaması birlikte değerlendirildiğinde, suç konusu çeklerin değişik zamanlarda katılana verildiğine dair her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı, şüpheden sanık yararlanır" ilkesi gereğince, sanığın eylemlerini aynı zaman dilimi içerisinde gerçekleştirdiği ve zincirleme suç hükümlerinin uygulanma şartlarının bulunmadığı kabul edilmelidir. Bu itibarla, yerel mahkemenin zincirleme suç hükümlerinin uygulanmaması yönündeki gerekçesi isabetlidir." YCGK T: 20/6/2017 E: 2017/15-528 K: 2017/336 <http://www.kazanci.com> E.T.18.4.2018.

"Resmi belgede sahtecilik suçuna zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı uyuşmazlık konusudur. Değişik zamanlarda" ifadesi sebebiyle zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için, suçların mutlaka değişik zamanlarda işlenmesi gereklidir. Bunun sonucu olarak, aynı mağdura, aynı zamanda, aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda tek suçun oluşacağı kabul edilmiştir. Bu halde zincirleme suç hükümleri uygulanarak artırım yapılamayacak, temel cezanın belirlenmesinde göz önüne alınabilecektir. Sanığın, kendisi tarafından hazırlandığına dair delil ve iddia bulunmayan sahte pasaport ve nüfus cüzdanını aynı anda kullandığı hususunda bir uyuşmazlık bulunmadığına göre, suçun değişik zamanlarda işlenmemiş olması sebebiyle zincirleme suç hükümlerinin uygulanma şartları oluşmamıştır. Ancak bununla birlikte birden fazla sahte evrakın kullanılmış olması olgusu temel cezanın belirlenmesi sırasında göz önüne alınmalıdır. Bu itibarla, iki sahte belgeyi aynı anda kullanan sanık hakkında zincirleme suç hükümlerini uygulayan yerel mahkemenin direnme hükmünde isabet bulunmadığından bozulmasına karar verilmelidir." YCGK T: 18/12/2012 E: 2012/11-999 K: 2012/1862 <http://www.kazanci.com> E.T.18.4.2018.

⁴⁴² Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 735.

⁴⁴³ Gökcan, a.g.m., s. 125; Özenbaş, a.g.m., s. 401.

"Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 13.10.1998 gün ve 205-304 sayılı kararında da belirtildiği üzere; aynı suç işleme kararının varlığı, olaysal olarak suçun işlenmesindeki özellikler, suçun işleniş biçimi, fiillerin işlendikleri yer ve işlenme zamanı, fiiller arasında geçen süre, mağdurların farklı olup olmadıkları, ihlal edilen değer ve yarar ile korunan değer ve yarar, olayların oluşum ve gelişimi ile tüm özellikleri değerlendirilerek belirlenecektir." YCGK T: 8/4/2014 E: 2013/7-591 K: 2014/171 <http://www.kazanci.com> E.T.13.3.2018.

"Köy muhtarı olan Sanık ...'in 06.02.2003 tarihinde ... ile yurtdışında yaşayan ve huzurda bulunmayan ...'i, 12.06.2003 tarihinde ise ... ile yurtdışında yaşayan ve huzurda bulunmayan ...'ı hazırlanmış gibi göstermek suretiyle sahte evlilik akdi düzenlemekten ibaret eylemlerinin, yenilenen kasıtlı işlenen iki ayrı kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunu oluşturduğu gözetilmeden, küll halinde resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturduğunun kabulüyle tek

Yargıtay resmi belgede sahtecilik suçlarıyla korunan hukuki değerin kamu güveni olduğunu, bu sebeple farklı zamanlarda aynı suç işleme kararı doğrultusunda failin birden fazla farklı kişi adına sahte belge düzenlemesi halinde gerçek içtima hükümlerinin değil zincirleme suç hükümlerinin tartışılması gerektiğini belirtmiştir.⁴⁴⁴

Birden fazla belgenin aynı anda düzenlenmesi veya bu belgelerin mağdura ya da muhabata karşı aynı anda kullanılması durumlarında "*değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi*" şartının gerçekleşmemesi nedeniyle zincirleme suç hükümleri uygulanamayacak ve failin eylemi tek suça vücut verecektir.⁴⁴⁵

Failin birden fazla belge üzerinde sahtecilik yaptığı hallerde, belgeler üzerinde farklı zamanlarda sahtecilik yapıldığı sabit değilse bu halde zincirleme suç hükümleri uygulanmayacaktır.⁴⁴⁶

bir zincirleme şekilde işlenen kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçundan hüküm kurulması..." 11.CD T: 31/1/2018 E: 2017/16648 K: 2018/721 <http://www.kazanci.com> E.T.24.4.2018.

⁴⁴⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s. 5969.

"...resmi belgede sahtecilik" suçlarının hukuki konusunun kamu güveni olduğu, suçun işlenmesi ile kamu güveninin sarsılması dışında, bir veya birden fazla kişi de haksızlığa uğrayıp, suçtan zarar görmesi halinde dahi, suçun mağdurunun toplumu oluşturan bireylerin tamamının, diğer bir ifadeyle kamunun olduğuna dair kabulünün etkilenmeyeceği, eylemin belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi halinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören olacağına kabulü gerekeceği cihetle sanığın aynı tarihte iki farklı gerçek kişiye ait sürücü belgesini düzenleyip kullanmaktan ibaret eyleminin 5237 Sayılı Kanun'un 43/2. maddesi gereğince zincirleme olarak işlenmiş tek resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturacağı gözetilmeden, iki ayrı resmi belgede sahtecilik suçundan yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması..." 11.CD T: 17/1/2018 E: 2017/4953 K: 2018/410 <http://www.kazanci.com> E.T.24.4.2018.

⁴⁴⁵ İtişgen, a.g.m., s. 59; Gökcan, a.g.m., s. 125.

*Olay tarihinde, şüphe üzerine kolluk kuvvetlerince durdurularak yapılan üst araması sırasında sanığın üzerinde suça konu sahte olarak düzenlenmiş iki adet nüfus cüzdanı bulunması karşısında; TCK'nın 43. maddesi uyarınca aynı suçun değişik zamanlarda işlenmesi halinde zincirleme suçun oluşacağı gözetilerek suça konu sahte nüfus cüzdanlarının hangi tarihlerde düzenlendiği tespit edilip, aynı anda düzenlenmesi halinde tek suç, aksi takdirde suç işleme kararındaki birlik değerlendirilerek zincirleme suç ya da iki ayrı suç oluşup oluşmayacağı tartışılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulması, yasaya aykırıdır."*11.CD T: 11/5/2009 E-K: 4398-6121. (Gökcan, a.g.m., s. 125.)

⁴⁴⁶ 5237 Sayılı TCK'nun 43. maddesinde, 765 Sayılı TCK'nun 80. maddesinden farklı olarak *değişik zamanlarda*"denilmesi karşısında, aynı anda işlenen eylemlerde zincirleme suça dair hükümlerin uygulanma olanağı bulunmadığı, somut olayda, suça konu belgelerin *değişik zamanlarda düzenlendiğine/ kullanıldığına dair bir delil bulunmaması* nedeniyle, zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağı cihetle..." 11.CD T: 2/6/2016 E: 2015/8846 K: 2016/5126 <http://www.kazanci.com> E.T.24.4.2018.

Uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir husus resmi belgede sahtecilik suçu ile özel belgede sahtecilik suçunun iç içe geçtiği hallerde gerçek içtima kuralının tatbik edilip edilemeyeceğidir. Yargıtay bir kararında, sahte nüfus cüzdanları ile bankanın farklı şubelerine başvurup içeriği itibarıyla sahte kredi sözleşmesi düzenlenmesini sağlayarak tahsis edilmemesi gereken kredinin tahsis edilmesini sağlayan sanıkların eyleminin zincirleme suç teşkil edecek şekilde resmi belgede sahtecilik suçu olduğunu belirtmiştir.⁴⁴⁷

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 359/b maddesi "*Vergi kanunları uyarınca*

⁴⁴⁷ "Uyuşmazlık; sahte nüfus cüzdanları ile katılan bankanın farklı şubelerine başvurup, içeriği itibarıyla sahte kredi sözleşmesi düzenlenmesini sağlayarak tahsis edilmemesi gereken kredinin tahsis edilmesini sağlayan sanıkların eylemlerinin ayrı ayrı resmi belgede sahtecilik ve özel belgede sahtecilik suçlarını mı, yoksa zincirleme şekilde resmi belgede sahtecilik suçunu mu oluşturduğunun belirlenmesine ilişkindir. Resmi belgede sahtecilik suçu ile özel belgede sahtecilik suçlarının 5237 sayılı TCY'da farklı maddelerde düzenlenmeleri nedeniyle sanıkların gerçek içtima kuralları uyarınca cezalandırılması gerektiği ileri sürülebilir ise de, belgede sahtecilik suçlarında korunan hukuki yararın kamu güveni olması, her iki suçun geniş anlamda mağdurunun toplumu oluşturan tüm bireyler olması, unsurlarının tamamen benzer olarak düzenlenmesi de göz önüne alındığında, resmi belgede sahtecilik suçu ile özel belgede sahtecilik suçlarının "aynı suç" olduğunun kabulü gerekmektedir. Sanıkların aynı suç işleme kararıyla, etkin bir iş bölümü, fikir ve eylem birliği içinde gazeteye iş ilanı vermek suretiyle mağdurların kimlik bilgilerine ulaşarak, bu bilgilerle fotoğraf dışında aslına uygun nüfus cüzdanları düzenleyip, üzerine kendi fotoğraflarını yapıştırarak resmi belgede sahtecilik suçunu işledikleri, bu nüfus cüzdanlarıyla daha önceden cep telefonu başvurusu ile onaylanmış olan kredileri almak için katılan bankanın şubelerine başvuruda bulunup, mağdurlar adına olmakla birlikte içeriği itibarıyla sahte kredi sözleşmesi düzenlenmesini sağlayıp, bu sözleşmeleri mağdurlara atfen imzalayarak özel belgede sahtecilik suçunu işledikleri, sanıkların böylece aynı suç işleme kararıyla, aynı mağdura karşı aynı suçu değişik zamanlarda işlediklerinin ve bir bütün halinde zincirleme şekilde resmi belgede sahtecilik suçundan cezalandırılmaları gerektiğinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır." YCGK T: 5/6/2012 E: 2011/15-491 K: 2012/219 <http://www.kazanci.com> E.T.15.3.2018.

"...sahtecilik suçlarının hukuki konusunun kamu güveni olduğu, suçun işlenmesi ile kamu güveninin sarsılması dışında, bir veya birden fazla kişi de haksızlığa uğrayıp, suçtan zarar görmesi halinde dahi, suçun mağdurunun toplumu oluşturan bireylerin tamamının, diğer bir ifadeyle kamunun olduğuna dair kabulünün etkilenmeyeceği, eylemin belirli bir kişinin zararına olarak işlenmesi halinde bu kişinin mağdur değil, suçtan zarar gören olacağı kabulü gerekeceği de gözetilerek, açıklanan ilkeler doğrultusunda somut olayda; sanığın ... adına sahte nüfus cüzdanı talep belgesi düzenlettirip bu talep belgesiyle Yakutiye İlçe Nüfus Müdürlüğünden sahte nüfus cüzdanı çıkarttığı ve bu nüfus cüzdanıyla aynı gün Denizbank Bornova Şubesine başvurup 9.000 TL tutarında kredi aldığı, sanığın tüm bu eylemlerinin bir suç işleme kararının icrası kapsamında işlenen zincirleme suçu oluşturduğu halde, sanık hakkında Denizbank Bornova şubesinde düzenlenen belgeler sebebiyle İzmir 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 05.11.2013 tarih 2013/304 Esas ve 2013/386 Karar sayılı kararıyla ayrıca özel belgede sahtecilik suçundan mahkumiyet hükmü kurulduğu anlaşılmakla, temyize konu dava ile İzmir 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 05.11.2013 tarih 2013/304 Esas ve 2013/386 Karar sayılı davası birleştirilerek yargılamaların birlikte yürütülüp sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin edilmesi gerektiği, söz konusu davanın kesinleşmiş olması halinde eldeki davada sanık hakkında zincirleme resmi belgede sahtecilik suçundan verilecek cezadan, kesinleşmiş önceki cezanın mahsup edilmesi gerektiği dikkate alınıp, sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması..." 11.CD T: 25/12/2017 E: 2017/16995 K: 2017/9293 <http://www.kazanci.com> E.T.24.4.2018.

tutulan veya düzenlenen ve saklama ve ibraz mecburiyeti bulunan defter, kayıt ve belgeleri yok edenler veya defter sayfelerini yok ederek yerine başka yapraklar koyanlar veya hiç yaprak koymayanlar veya belgelerin asıl veya suretlerini tamamen veya kısmen sahte olarak düzenleyenler veya bu belgeleri kullananlar; üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gerçek bir muamele veya durum olmadığı halde bunlar varmış gibi düzenlenen belge, sahte belgedir." şeklinde, 359/c maddesinin "Bu Kanun hükümlerine göre ancak Maliye Bakanlığı ile anlaşması bulunan kişilerin basabileceği belgeleri, Bakanlık ile anlaşması olmadığı halde basanlar veya bilerek kullananlar iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır." şeklinde düzenlenmiştir. Resmi belgede sahtecilik suçuna göre anılan suç tipleri "özel norm" niteliğinde olduğundan fail yalnızca bu suç tipinden cezalandırılacaktır.⁴⁴⁸

3.2. SUÇUN NİTELİKLİ HALLERİ

3.2.1. Ağırlaştırıcı Sebepler

3.2.1.1. Resmi Belgenin Sahteliği Sabit Oluncaya Kadar Geçerli Belge Olması

5327 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin 3'üncü fıkrası "*Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması hâlinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır.*" şeklinde düzenlenmiştir. Kanun koyucu sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belgelerin sahip olduğu ispat gücünün diğer resmi belgelere nazaran fazla olmasından kaynaklı olarak bu hükmü

⁴⁴⁸ Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 808. *Sanık ...'nin ...,... ve ..., sanık ...'nin ..., sanık ...'nin ise ... adına malzeme satmadıkları halde satmış gibi sahte fatura düzenlediklerinin iddia olunduğu, sanıkların eylemlerinin sahte fatura düzenlemesiyle sınırlı olup öncesinde rapor ya da reçetelerin temin edilmesinde katkıları olduğuna dair iddia ve delilin bulunmadığı, diğer bir kısım sanıkların fatura talebiyle malzeme satmadıkları halde anılan kişiler adına fatura düzenledikleri, salt sahte fatura düzenlenmesi eyleminin resmi belgede sahtecilik suçunu oluşturmayacağı, eylemlerinin 213 Sayılı VUK'nun 359/b-1 maddesinde tanımlanan suçu oluşturabileceği gözetilmeden resmi belgede sahtecilik suçundan yazılı şekilde hüküm kurulması...*" 11.CD T: 13/2/2014 E: 2012/22266 K: 2014/2545 <http://www.kazanci.com> E.T.24.4.2018.

düzenlemiştir.⁴⁴⁹ Nitekim madde gerekçesinde de bu husus vurgulanmıştır.⁴⁵⁰

Madde metninde belirtildiği üzere sahteciliği sabit oluncaya geçerli olan bir resmi belgenin varlığını tespit etmek için düzenlendiği metinde belgenin sahteciliği sabit oluncaya kadar geçerli olduğuna dair açık bir düzenlemenin olup olmadığına bakmak gerekir. 6100 sayılı HMK'nın 204'üncü maddesinde sayılan mahkeme ilâmları ile düzenleme şeklindeki noter senetleri⁴⁵¹, 5271 sayılı CMK'nın 222'nci maddesinde duruşma tutanakları, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 38'inci maddesinde sayılan ilam niteliğine haiz belgeler⁴⁵², 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 20'nci maddesinde kaçakçılığa ilişkin tutanaklar, 5271 sayılı CMK'nın 253'üncü maddesinin 19'uncu fıkrasında belirtilen uzlaşma raporu veya belgesi⁴⁵³ "sahteciliği sabit oluncaya kadar geçerli olan resmi belge" hükmündedir.⁴⁵⁴

Aksi sabit oluncaya kadar geçerli belge, sahteciliği sabit oluncaya dek geçerli

⁴⁴⁹ Güngör, a.g.e., s. 96; Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 158; Gökcan, a.g.m., s. 113; Parlar/ Hatipoğlu, a.g.e., s. 577; Özenbaş, a.g.m., s. 399; Tekin, a.g.m., s. 912; Ekinci/ Esen, a.g.e., s. 284.

⁴⁵⁰ 5237 sayılı TCK m.204 madde gerekçesi; "Maddenin üçüncü fıkrasında, resmi belgede sahtecilik suçunun konu bakımından nitelikli unsuru belirlenmiştir. Buna göre, suçun konusunu oluşturan resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması hâlinde, cezanın belirlenen oranda artırılması gerekir. Bu hüküm, belgelerde sahtecilik suçları ile delil teorisi arasındaki ilişki göz önüne alınarak, daha üstün ispat gücüne sahip belgeyi daha fazla korumak ihtiyacını karşılamaktadır."

⁴⁵¹ Suç konusu belgelerden noter tarafından resen düzenlenmiş olanlar sebebiyle sanık hakkında TCK'nın 204/3. maddesinin uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi... 11.CD T: 12/6/2017 E: 2017/13196 K: 2017/4453 <http://www.kazanci.com> E.T.22.4.2018.

"Suçun konusunu oluşturan "imza sirkülerinin" kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli resmi belge niteliğinde bulunduğu ve TCK'nın 204/3. maddesinin de uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi" 11.CD T: 15/6/2017 E: 2017/5244 K: 2017/4676 <http://www.kazanci.com> E.T.20.4.2018.

Suçta konu sahte noter vekaletnamesinin kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgelerden olduğu ve verilen cezanın TCK'nın 204/3. maddesi uyarınca artırılması gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde uygulama yapılarak eksik ceza tayini... 11.CD T: 16/3/2016 E: 2014/16129 K: 2016/2383 <http://www.kazanci.com> E.T.21.4.2018.

⁴⁵² 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 38'inci maddesine göre; mahkeme huzurunda yapılan sulhlar, kabuller, para borcu ikrarını içeren düzenleme biçimindeki noter senetleri, istinaf ve temyiz kefaletnameleri, icra dairesindeki kefaletler, ilâm niteliğini haiz belgelerden olup, bu nedenle, sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belge teşkil etmektedir.

⁴⁵³ 5271 sayılı CMK m. 253/19 "Şüphelinin, edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38 inci maddesinde yazılı ilam mahiyetini haiz belgelerden sayılır." şeklinde düzenlenmiştir. Bu madde ile uzlaşma raporu veya belgesinin ilam hükmünde sayılmasından ötürü uzlaşma raporu veya belgesi sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belge teşkil etmektedir.

⁴⁵⁴ Gökcan, a.g.e., s. 229-230; Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 158 vd.; Kaylan, *Belgede Sahtecilik Suçları (765 Sayılı TCK ile Hükümet Tasarısı ve TBMM Adalet Komisyonunca Kabul Edilen Tasarı Metnindeki Düzenlemelere Göre Karşılaştırılmalı Bir İnceleme)*, s. 170; Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 757-758; İtişgen, a.g.m., s. 56-57.

belgeden farklıdır. 6100 sayılı HMK'nın 204'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında aksi sabit oluncaya kadar geçerli belgenin kapsamı belirlenmiştir. Anılan hüküm "*İlgililerin beyanına dayanılarak noterlerin tasdik ettikleri senetlerle diğer yetkili memurların görevleri içinde usulüne uygun olarak düzenledikleri belgeler, aksi ispatlanıncaya kadar kesin delil sayılırlar.*" şeklindedir. Bu kapsamda kanunî düzenlemede resmi belgenin açıkça sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olduğu belirtilmediği müddetçe resmi belgelerin aksi sabit oluncaya kadar geçerli belge olduğunu söylemek mümkündür.⁴⁵⁵

Noterde onaylama şeklinde tanzim edilen senetler içerikleri dışarıda hazırlanıp noter onayına sunulduktan sonra noterce imza ve tarih kısmı onaylanan senetler olduğu için bu tipteki noter senetlerinin içerikleri aksi sabit oluncaya kadar, imza ve tarih kısmı ise sahteliği sabit oluncaya dek geçerli sayılmaktadır. Bu sebeple bu tip senetlerin içeriklerinde yapılan sahteciliklerde noter onayı içeriği kapsamadığı için özel belgede sahtecilik suçu buna karşın imza veya tarih kısmında sahtecilik yapıldığı durumlarda sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli resmi belgede sahtecilik suçu işlenmiş kabul edilecektir.⁴⁵⁶

Yargıtay kararlarına göre noter araç satış sözleşmesi, beraat ilâmı, boşanma ilâmı, noterde düzenlenen ibraname, noterden alınan imza beyannamesi, noterde düzenlenen imza sirküleri, keşif tutanakları, mahkeme ilâmları, orman suçlarına ilişkin zabıt varakası, noterde düzenlenen satış vaadi sözleşmesi, noterde düzenlenen hisse devir sözleşmesi, noterde düzenlenen temlikname, noterde düzenlenen vekâletname, Yargıtay ilâmı sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli resmi belgelerdir.⁴⁵⁷ Buna karşın çek ve bono, gümrük çıkış beyannamesi, haczin terkinini müzekkeresi, harç makbuzu, ihtiyati tedbir kararları, mernis ölüm tutanağı, muhtarlıkta yapılan evlenme akdi, nüfus cüzdanı, nüfus kütüğü, orman suç tutanağı, pasaport, sınıf geçme defterleri, sürücü belgesi, tapu senedi ve tapu kayıtları, tasdikname, temyiz dilekçesi, trafik ceza tutanağı, trafik kazası tespit tutanağı, tutuklama müzekkereleri, vasilik ilâmı, veraset ilâmı, yabancı ülke kimliği, resmi belgenin özeti niteliğindeki mezuniyet belgesi

⁴⁵⁵ Özenbaş, a.g.m., s. 400; Gökcan, a.g.m., s. 113.

⁴⁵⁶ Bakıcı/ Yalvaç, a.g.e., s. 756-757.

⁴⁵⁷ Gökcan, a.g.e., s. 231 vd.

sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli belgelerden sayılmamaktadır.⁴⁵⁸

3.2.1.2. Suçun Terör Amacıyla İşlenmesi

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun "*Terör amacı ile işlenen suçlar*" başlıklı 4'üncü maddesi 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen bazı suçlar ile diğer kanunlarda düzenlenen bazı suçların bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde bu suçları terör suçu olarak saymıştır. Anılan kanunî düzenlemede resmi belgede sahtecilik suçunun da terör suçu olabileceği belirtilmiştir.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun "*Cezaların artırılması*" başlıklı 5'inci maddesinin 1'inci fıkrasında ise aynı yasanın dördüncü maddede sayılan suçları belirtilen amaçlar içinde işleyenler hakkında verilecek cezaların yarı oranında artırılacağı hükmüne yer verilmiştir.⁴⁵⁹

Bu düzenlemeler kapsamında resmi belgede sahtecilik suçunun suç işlemek amacıyla kurulmuş bir terör örgütünün amaçları, faaliyetleri kapsamında işlenmesi halinde fail hakkında hükmolunacak ceza yarı oranında artırılacaktır.

3.2.2. Hafifletici Sebep

Belgede sahtecilik suçlarını kapsayacak şekilde 5237 sayılı TCK'nın 211'inci maddesinde cezayı hafifleten nitelikli bir hale yer verilmiştir. Anılan madde "*Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir.*" şeklindedir.

Kanunî düzenlemede "*indirilir*" şeklinde amir hüküm bulunduğu için hâkimin

⁴⁵⁸ Gökçen, a.g.e., s. 233 vd.

⁴⁵⁹ 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu m. 5/1: "*3 ve 4 üncü maddelerde yazılı suçları işleyenler hakkında ilgili kanunlara göre tayin edilecek hapis cezaları veya adli para cezaları yarı oranında artırılarak hükmolunur. Bu suretle tayin olunacak cezalarda, gerek o fiil için, gerek her nevi ceza için muayyen olan cezanın yukarı sınırı aşılabılır. Ancak, müebbet hapis cezası yerine, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.*"

takdir yetkisi bulunmamakla birlikte belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde failin cezasında cezayı hafifleten neden tatbik edilecektir.

Fail hakkında söz konusu nitelikli halin uygulanabilmesi için failin saikinin gerçek bir olayın veya durumun ispatlayıcı nedenlerini sağlamaya yönelik olması gerekir. İspatlanmak istenen olayın veya durumun gerçek olması şart değildir. Bu olayın mevcut olduğu yönünde failin inancının olması yeterlidir.⁴⁶⁰ Diğer bir deyişle failin saiki haksız ve başkasına bir zarar verme olmamalı, kendisinin uğradığı ya da uğrayacağına inandığı zarardan korumak için fiili işlemiş olmalıdır. Bu nedenle öngörülen cezayı hafifletici neden objektif değil, sübjektif bir özellik taşımaktadır.⁴⁶¹

⁴⁶⁰ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 262; Gökçen, a.g.m., s. 209; Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 412.

"Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın ispatı veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde daha az cezayı gerektiren hal olarak düzenlenen 5237 sayılı TCK'nun 211. maddesinin uygulanabilmesi için failin gerçek bir olayın kanıtlanmasını sağlamak amacıyla hareket etmiş olması gereklidir. Kanıtlanmak istenen olayın doğruluğu veya gerçekliği koşul olmayıp, failin iyi niyetle bu olayın doğruluğuna inanmasının yeterli olması nedeniyle..." 21.CD T: 10/2/2016 E: 2015/5895 K: 2016/1057 <http://www.kazanci.com> E.T.1.5.2018.

⁴⁶¹ Erman, *Sahtekârlık Cürümleri*, s. 412; Gökçen, a.g.m., s. 209; Çetin/ Malkoç, a.g.e., s. 378.

Sanık avukat Z... .. Gümüş'ün, diğer sanık G... .. Ünsal vekili olarak 2675 sayılı Yasanın 34 vd. maddeleri uyarınca Özvatan Asliye Hukuk Mahkemesine açtığı tenfiz davasında, davalı katılan yurt dışında bulunmasına rağmen, dava dilekçesinde adres olarak davalının babasının adresini gösterdiği, dava dilekçesini, davayı açtığı gün yanında getirdiği diğer sanık A... .. Avan'a kalemde usulsüz olarak tebliğ ettirerek, yasaya aykırı bir şekilde taraf teşkili sağlayıp tenfiz kararı alınmasını sağladığı, verildiği gün yine aynı şekilde A... .. Avan'a usulsüz bir şekilde kararın tebliğini sağlayarak kesinleştirdiği, bu hususların ancak katılan vekilince yargılamanın iadesi yoluna başvurulması ile ortaya çıktığı, sanık tebligatların bilgisi haricinde yapıldığını savunmuş ise de, gerek duruşma, gerekse kararın tebliğ tarihleri dikkate alındığında bu savunmaya itibar edilmesi olanağı bulunmadığı ayrıca beraat eden sanık T... .. Acur ve tanık S... .. Bakır'ın anlatımlarıyla da savunmanın aksinin kanıtlandığı, bu şekilde sanıkların eylem birliği içerisinde Tebligat Yasası hükümlerine aykırı şekilde tebligatlar yapılmasını sağlayıp geçersiz tebligatlara istinaden katılan H... ..'in gıyabında görülen dava sonucu sahte tenfiz ve tanıma ilamı sağladıkları, ancak sanıkların, katılanın yurtdışında ikamet etmesi ve tebligat işlemlerinin uzun zaman alacağı düşüncesi ile ileride verilecek olan tenfiz ve tanıma kararını, daha kısa bir sürede alma düşüncesiyle bu yola başvurdıkları, dolayısıyla sahte bir keyfiyetin esbabı subitiyesini tedarik amacı ile fiili gerçekleştirdikleri saptanmakla..." YCGK T: 14/3/2006 E: 2006/6-22 K: 2006/38 <http://www.kazanci.com> E.T.20.4.2018.

5237 Sayılı T.C.K.nun 211. maddesi ise; (1) Bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın veya gerçek bir durumun belgelenmesi amacıyla belgede sahtecilik suçunun işlenmesi halinde, verilecek ceza, yarısı oranında indirilir" hükümlerine amir olup, sahtecilik suçlarında (765 sayılı Türk Ceza Yasasının 339, 341, 342, 345. Maddeleri ile 5237 Sayılı Türk Ceza Yasasının 204 ve devamı maddeleri) failin gerçek bir durumun kanıtlanmasını sağlamak amacıyla hareket etmiş olması, gerek 765 Sayılı T.C.K.nun 347. maddesinde, gerekse fiil ve hükümden sonra yürürlüğe girmiş bulunan 5237 sayılı T.C.K.nun 211. maddesinde ortak indirim nedeni olarak kabul edilmiştir. Anılan maddelerin uygulanabilmesi için, failin durumun gerçekliğine ve doğruluğuna inanması, bu inancın makul ve meşru olması, failin haklı olduğu sübjektif inancı ile hareket etmesi gerekmektedir."YCGK T: 9/11/2010 E: 2010/11-143 K: 2010/220 <http://www.kazanci.com> E.T.1.5.2018.

Failin ispat etmek istediği olayı veya durumu gerçek olan başka bir vasıta ile ispatlama olanağının bulunup bulunmaması önemli değildir.⁴⁶²

Failin bilerek gerçek olandan fazla değer taşıyan şekilde bir belgede sahtecilik yapması halinde bu indirim sebebi uygulanmaz.⁴⁶³ Nitekim yukarıda failin amacının başkasına zarar vermek değil kendisinin uğradığı ya da uğrayacağını düşündüğü zarara engel olmak için sahtecilik yapmış olması gerektiği belirtilmiştir. Örneğin, failin on bin liraya yapılmış olan bir satış işlemini ispat etmek amacıyla elli bin liralık sahte senet tanzim etmesi durumunda ceza tayininde indirime gidilmeyecektir.⁴⁶⁴

Fail ile mağdur arasında herhangi bir hukukî iilişkiye dayanan alacak borç iilişkisi olmamasına rağmen failin salt alacağı olduğunu iddia ederek sahtecilik yapması halinde cezasında indirim uygulanmayacaktır.⁴⁶⁵

Kanunî düzenlemenin lafzından anlaşılacağı üzere sahteciliğin bir hukukî iilişkiye dayanan alacağın kanıtlanması amacıyla yapılması gereklidir. Örneğin, haksız fiilden kaynaklanan bir alacağın ispatlanması amacıyla sahtecilik yapılması durumunda failin cezasında indirim yapılmayacaktır.⁴⁶⁶

⁴⁶² Erman, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 473; Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 262-263.

⁴⁶³ Erman, *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları*, 1987, s. 473; Artuk/ Gökcen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5962.

⁴⁶⁴ Erem/ Toroslu, a.g.e., s. 263.

⁴⁶⁵ Artuk/ Gökcen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5962.

⁴⁶⁶ Güngör, a.g.e., s. 97.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YAPTIRIM, KOVUŞTURMA USULÜ, GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME, ZAMANAŞIMI

4.1. YAPTIRIM, KOVUŞTURMA USULÜ, GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME, ZAMANAŞIMI

4.1.1. Yaptırım

Resmi belgelere toplumda duyulan güvenin özel belgelere nazaran daha fazla olmasının hukukî sonucu olarak resmi belgede sahtecilik suçu, özel belgede sahtecilik suçuna göre daha ağır bir yaptırıma bağlanmıştır.

Resmi belgede sahtecilik suçu 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinde ikili bir ayrıma tabi tutularak düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında birey tarafından diğer bir anlatımla yetkili olmayan kamu görevlisi veya bireyin resmi belgede sahteciliği düzenlenmiştir. İkinci fıkrada ise yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu düzenlenmiştir.

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun cezası madde hükmü uyarınca iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasını gerektirmektedir.

Yetkili kamu görevlisi tarafında işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun cezası ise iki yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasını gerektirmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında cezayı ağırlaştırıcı nitelikli hal mevcuttur. Buna göre failin sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli bir resmi belgede sahtecilik yapması halinde tayin edilecek cezası yarı oranında artırılacaktır.

5237 sayılı TCK'nın 211'inci maddesinde cezayı hafifleten nitelikli hal mevcuttur. Bu hükme göre failin bir hukuki ilişkiye dayanan alacağını ispatı veya gerçek bir durumu belgelemek amacıyla sahtecilik suçunu işlemesi halinde cezası yarı oranında indirilecektir.

5237 sayılı TCK'nın 212'nci maddesinde resmi belgede sahtecilik suçunu da kapsayan özel bir içtima kuralı düzenlenmiştir. Anılan hüküm uyarınca resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması durumunda hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunacaktır.

Resmi belgede sahtecilik suçu kasten işlenebilen bir suç olduğunda, fail yargılama sonucunda hapis cezasına mahkûm olursa bunun kanunî sonucu olarak fail ayrıca 5237 sayılı TCK'nın "*Belli hakları kullanmaktan yoksun bırakılma*" başlıklı 53'üncü maddesinde yer alan haklarını kullanmaktan yoksun bırakılacaktır. Anılan madde uyarınca kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunu işlemesi ve hapis cezasına mahkûm olması halinde fail, mahkumiyetinin kanunî bir neticesi olarak kamu görevini yerine getirmekten mahkumiyetin kesinleşip hapis cezasının infazının tamamlandığı ana kadar yoksun bırakılacaktır. Belirtelim ki anılan yaptırımın uygulanması bakımından kamu görevlisinin eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin birinci fıkrasında veya ikinci fıkrasında düzenlenen suçu oluşturmasının bir önemi yoktur.

5237 Sayılı TCK'nın 53'üncü maddesinin 5'inci fıkrasında "*sayılan hak ve yetkilerden birinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen suçlar dolayısıyla hapis cezasına mahkûmiyet halinde, ayrıca cezanın infazından başlamak üzere hükmolunacak cezanın yarısından bir katına kadar bu hak ve yetkinin kullanılmasının yasaklanmasına karar verilir.*" amir hükmü uyarınca kamu görevlisi ayrıca kamusal faaliyetten de yasaklı kılınacaktır.⁴⁶⁷

Resmi belgede sahtecilik suçlarında suça konu belgenin akıbeti ile ilgili somut olayın özellikleri dikkate alınarak iki türden karar verilmektedir. Bu kararlardan birinci

⁴⁶⁷ Üstüner, a.g.t., s. 66.

sahte olduğu tespit olunan belgenin dosyada delil olarak saklanmasına ilişkin karardır. Buna karşın diğer karar ise soruşturma ya da kovuşturma sonucunda sahte olduğu iddia edilen belgenin gerçek olduğunun anlaşılması halinde belgenin ilgisine iadesine ilişkin karardır.⁴⁶⁸ Bu hususta uygulamada en çok yapılan hatalardan birisi sahte olduğu tespit edilen belgenin 5237 sayılı TCK'nın 54'üncü maddesi gereği müsaderesine karar verilmesidir.⁴⁶⁹

4.1.2. Kovuşturma Usulü

Resmi belgede sahtecilik suçunun takibi şikâyete bağlı değildir. Soruşturması şikâyet aranmaksızın re' sen yapılır.⁴⁷⁰ Bu kapsamda 5271 sayılı CMK'nın 160'ıncı maddesi uyarınca ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenen Cumhuriyet savcısı soruşturmayı yapacaktır.

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu genel hükümlere tabidir. Bireyin işlediği resmi belgede sahtecilik suçunda soruşturmayı yapacak Cumhuriyet savcısı tüm delillerini toplayacak ve dosyayı neticelendirecektir. Buna karşın yetkili kamu görevlisinin işlediği resmi belgede sahtecilik suçu 4483 sayılı Memurlar ve

⁴⁶⁸ Artuk/Gökçen/Yenidünya, a.g.e., s. 5976.

Adli emanette kayıtlı bedel kısmında tahrifat yapılarak sahtecilik yapılan suçta konu senedin 1500 TL üzerinden geçerli olduğu şerhi verilerek takip dosyasına iadesi yerine, yazılı şekilde karar verilmesi... "dosyada delil olarak saklanmasına" ibaresi çıkartılıp yerine "1500 TL üzerinden geçerli olduğu şerhi verilerek icra takip dosyasına iadesine" ibareleri yazılmak suretiyle eleştiri dışında sair yönleri usul ve yasaya uygun bulunan hükmün düzeltilerek onanmasına, 19.11.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi." 11.CD T: 19/11/2014 E: 2013/2284 K: 2014/19638 <http://www.kazanci.com> E.T.23.4.2018.

Kısa karar ve gerekçeli kararın hüküm fıkrasında suçta konu sahte belgenin dosyada delil olarak saklanmasına karar verildiği halde, gerekçede müsaderesine hükmedildiğinin belirtilmesi suretiyle gerekçede çelişki yaratılması...gerekçe kısmından emanete kayıtlı sürücü belgesinin müsaderesine" ibaresi çıkartılıp yerine dosyada delil olarak saklanmasına yazılmak suretiyle sair yönleri usul ve yasaya uygun bulunan sanık hakkındaki hükmün düzeltilerek onanmasına, 01.10.2015 gününde oybirliği ile karar verildi." 11.CD T: 1/10/2015 E: 2013/16379 K: 2015/29000 <http://www.kazanci.com> E.T.25.4.2018.

Adli emanet sırasında kayıtlı nüfus cüzdanının sanığın kendisine ait sahte olmayan nüfus cüzdanı olduğunun anlaşılması karşısında, bu nüfus cüzdanının sanığa iadesine veya sanık yeni bir nüfus cüzdanı çıkarmışsa imha edilmek üzere nüfus müdürlüğüne gönderilmesi yerine müsaderesine karar verilmesi yasaya aykırıdır." 11.CD T: 23/2/2017 E: 2015/1981 K: 2017/1324 <http://www.kazanci.com> E.T.26.4.2018.

⁴⁶⁹ *Suçta konu sahte sürücü belgesinin dosyada delil olarak saklanması yerine müsaderesine karar verilmesi isabetsizdir."* 11.CD T: 25/4/2016 E: 2014/9169 K: 2016/3635 <http://www.kazanci.com> E.T.2.5.2018.

⁴⁷⁰ Özbek/ Kanbur/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, s. 808; Gökçen, a.g.e., s. 307; Meran, a.g.e., s. 438; Arslan/ Azizağaoğlu, a.g.e., s. 844.

Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun⁴⁷¹ hükümlerine tabi olduğu için suçun faili olan kamu görevlisi hakkında soruşturma izni alınmalıdır.

Uygulamada yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçları bakımından anılan suçun 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamından kaldığı çoğu zaman unutulmakta ve Yargıtay tarafından bu husus sıkça bozma nedeni yapılmaktadır.⁴⁷²

4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 4. maddesinin 3. fıkrasında kamu görevlisinin ağır cezalı suçüstü halinin genel hükümlere tabi olacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda yetkili kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunu işlerken suçüstü yakalanması halinde soruşturma izni alınmadan genel hükümlere göre soruşturma yapılacaktır.

⁴⁷¹ Anılan kanunun "Kapsam" başlıklı 4. maddesi şu şekildedir:

(1) Bu Kanun, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında uygulanır.

(2) Görevleri ve sıfatları sebebiyle özel soruşturma ve kovuşturma usullerine tabi olanlara ilişkin kanun hükümleri ile suçun niteliği yönünden kanunlarda gösterilen soruşturma ve kovuşturma usullerine ilişkin hükümler saklıdır.

(3) Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali genel hükümlere tabidir.

(4) Disiplin hükümleri saklıdır.

⁴⁷² *Gümrük muayene memuru ve kolcu olan 'memur' sanıklar ... ve ...'ın görevleri sebebiyle 'sahte gümrük çıkış beyannamesi' düzenledikleri, bu suretle 5237 Sayılı TCK'nun 204/2. (765 Sayılı TCK'nun 339/1.) maddesinde tanımlanan 'zincirleme biçimde memurun resmi belgede sahteciliği' suçunu işledikleri, memur olmayan diğer sanıkların ise bu suça 'iştirak' ettikleri iddia olunarak dava açılmış olması karşısında; memur sanıklar açısından 4483 Sayılı Kanun hükümleri uyarınca dava şartı olarak 'soruşturma izni' alınması ve oluşacak duruma göre sanıkların hukuki durumlarının değerlendirilmesinin gerektiği gözetilmeden eksik soruşturma sonucu yazılı şekilde hüküm tesisi" isabetsizliğinden bozulmasına karar vermiştir." YCGK T: 29/11/2016 E: 2015/11-169 K: 2016/462 <http://www.kazanci.com> E.T.4.5.2018.*

İstanbul İli Zeytinburnu İlçesinde faaliyet gösteren ... Denizcilik ve Gemi Adamları Kursu yöneticisi olduğu iddia olunan sanığın kurstaki görev ve unvanı tespit edilerek, suç tarihinden önce 14.02.2007 tarih ve 26434 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5580 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 9/son maddesindeki Kurumlarda görev yapan yönetici, öğretmen, uzman öğretici ve usta öğreticiler; görevleri sırasında suç işlemeleri veya görevleri sebebiyle kendilerine karşı işlenen suçlardan dolayı 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun uygulanması ve ceza kovuşturması bakımından kamu görevlisi sayılır." amir hükmü uyarınca, anılan Kanun'un 9. maddesinin 5. fıkrasının (b) bendi gereğince 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre soruşturma izni alınması, izin koşulunun gerçekleşmesi halinde ise aynı Kanun'un 9/son maddesi de dikkate alınmak suretiyle sanığın eyleminin TCK'nın 204/2. maddesindeki kamu görevlisinin resmi belgede sahteciliği suçunu oluşturup oluşturmayacağına dair delilleri değerlendirme görevinin üst dereceli Ağır Ceza Mahkemesine ait bulunduğu gözetilerek görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargılamaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması..." 11.CD T: 15/1/2018 E: 2017/4132 K: 2018/243 <http://www.kazanci.com/> E.T.5.5.2018.

Resmi belgede sahtecilik suçlarının kovuşturulması bakımından 6100 sayılı HMK'nın "*Sahtelik hakkında hukuk ve ceza mahkemesi kararlarının etkisi*" başlıklı 214'üncü maddesinde önemli düzenlemeler mevcuttur. Anılan maddenin birinci fıkrası "*Belgenin sahte olmadığına dair hukuk mahkemesince verilen karar kesinleştikten sonra, söz konusu belge hakkında ceza mahkemesinde de sahtelik iddiası dinlenmez.*", ikinci fıkrası "*Ceza mahkemesince belgeyi düzenleyen hakkında ceza verilmesine yer olmadığı ya da beraat kararı verilmiş olması, hukuk mahkemesinin belgenin sahteliğini incelemesini engellemez.*" şeklindedir. Bu kapsamda hukuk mahkemelerinin belgenin sahte olmadığına dair kesinleşmiş kararları ceza mahkemelerini bağlayacaktır fakat ceza mahkemelerince belgeyi tanzim eden sanık hakkında verilen ceza verilmesine yer olmadığına ya da beraat kararı, hukuk mahkemelerinin belgenin sahteciliğini incelemesine engel olmayacaktır. Çünkü sanığın belgede sahtecilik suçundan beraat etmiş olması, her zaman o belgenin sahte olmadığı anlamına gelmemektedir.⁴⁷³ Sanık hakkında hukuka uygunluk sebeplerinin ya da sanığın kusurunu kaldıran bir durumun varlığı nedeniyle beraat kararı verilmiş olabilir. Bu durumlarda belgenin sahte olmadığına dair diğer mahkemeleri de bağlayacak herhangi bir tespit söz konusu olmayacaktır.⁴⁷⁴

Diğer yandan hukuk mahkemelerinde belgenin sahteliğinin sabit olduğuna dair kesinleşmiş kararların ceza mahkemelerine etkisi bakımında kanunî düzenlemelerde açık bir düzenleme yoktur. 6100 sayılı HMK'nın "*Sahte senedin iptali*" kenar başlıklı 212'nci maddesi "*Bir senedin sahte olduğuna dair karar kesinleştikten sonra, senedin altına sahte olduğu yazılarak senet iptal olunur. Resmi senetlerde, senedin ilgili dairedeki aslı da bu yolla iptal edilir.*" şeklindedir. Anılan düzenlemenin senedin sahte olmadığına dair kararın aksine ceza mahkemelerini doğrudan bağlayan bir tarafı bulunmamaktadır. Ancak doktrinde hukuk mahkemeleri tarafından belgenin sahteliğinin kesinleşmiş olduğu hallerde, Cumhuriyet savcısının iddianame düzenlemesi ve mahkemenin de belgenin sahteliğine ilişkin inceleme yapmadan doğrudan fail hakkında ceza tayin yoluna gidilmesi gerektiği savunulmuştur.⁴⁷⁵ Buna karşın biz bu görüşe katılmıyoruz. Bu tip durumlarda mahkeme, failin eylemini sabit

⁴⁷³ İtişgen, a.g.m., s. 60

⁴⁷⁴ İtişgen, a.g.m., s. 60.

⁴⁷⁵ İtişgen, a.g.m., s. 59-60.

görerek mahkûmiyet hükmü kurabileceği gibi senedin sahte olduğunu tespit etmekle birlikte sahtelik eyleminin sanık tarafından gerçekleştirilmediğini kesin olarak tespit ederek ya da eylemin kimin tarafından gerçekleştirildiğinin net olarak tespit edilememesi nedeniyle de beraat kararı verilebilir.⁴⁷⁶

Kamu davasına katılmayı düzenleyen 5271 sayılı CMK'nın 237'nci maddesinin 1'inci fıkrası "*Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.*" şeklindedir. Yargıtay, suçtan zarar gören kişi kavramını dar yorumlayarak dolaylı olarak suçtan zarar gören kişilerin davaya katılmayacaklarına hükmetmektedir.⁴⁷⁷

4.1.3. Görevli ve Yetkili Mahkeme

5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında düzenlenen birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuyla ilgili yargılama yapmakla görevli mahkeme 5235 sayılı Adli Yargı İlk derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkındaki Kanunu'nun 11'inci maddesi⁴⁷⁸ uyarınca Asliye Ceza Mahkemeleridir. Aynı yasanın 12'nci maddesi uyarınca 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında yazılı yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda görevli mahkeme ise ağır

⁴⁷⁶ Aras, Bahattin, Sahtecilik İddiası Bakımından Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S: 124, 2016, s. 392-393.

⁴⁷⁷ Gökçen, a.g.e., s. 381.

"Suça konu sağlık raporunun sanık E. tarafından trafik tescil şube müdürlüğüne ibraz edilerek kullanıldığı, şikâyetçi İl Sağlık Müdürlüğü'nün suçtan doğrudan zarar görmediği ve kamu davasına katılma hakkı bulunmadığı cihetle; usulsüz verilmesinden dolayı hukuken geçersiz olan katılma kararının hükmü temyiz etme yetkisi vermeyeceğinden..." 11.CD T: 28/5/2014 E: 2014/10495 K: 2014/10407 <http://www.kazanci.com/E.T.15.5.2018>.

Sahtecilik suçlarında mağdur, suçun maddi unsurunun hedef aldığı kişi olup, suç tarihinde noter kâtabi olan sanığın sahte araç sözleşmeleri düzenlemek şeklinde iddia ve kabul olunan eylemlerinde suçtan doğrudan doğruya zarar görmeyen şikâyetçi noterin kamu davasına katılma hakkı bulunmamaktadır." 11.CD T: 28/3/2012 E: 2010/7584 K: 2012/4338 (Gökçen, a.g.e., s. 383.)

Hastanenin Bilgi İşlem Servisinde hizmetli olan sanığın bir hasta adına gerçeğe aykırı tetkik-tedavi faturası düzenleyip hastanın kurumuna göndermesi olayında, şikâyetçi Sağlık Bakanlığı'nın yüklenen suçtan doğrudan doğruya zararının bulunmaması nedeniyle resmi belgede sahtecilik suçu yönünden usulsüz verilen müdahale kararı hukuken geçersizdir." 11.CD T: 5/12/2011 E: 2008/6397 K: 2011/22780 (Gökçen, a.g.e., s. 383.)

⁴⁷⁸ m. 11: *Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, sulh ceza hâkimliği ve ağır ceza mahkemelerinin görevleri dışında kalan dava ve işlere asliye ceza mahkemelerince bakılır."*

ceza mahkemesidir.⁴⁷⁹

Resmi belgede sahtecilik suçu mütemadi teşkil eden suç olarak ortaya çıkabileceğinden dolayı resmi belgenin düzenlendiği yer değil, resmi belgeyi kullanmanın, yakalama ile sonra erdiği yer mahkemesi davaya bakmakla yetkilidir.⁴⁸⁰

4.1.4. Zamanaşımı

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun temel halinin cezası "iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası" olarak gösterilmiştir. 5237 sayılı TCK'nın 66'ncı maddesinin 1'inci fıkrasının e bendindeki düzenleme⁴⁸¹ uyarınca anılan suçun dava zamanaşımı süresi sekiz yıldır. Öte yandan eylemin, bu suçun cezayı ağırlaştırıcı nitelikli hallerinden birisini oluşturması halinde dava zaman aşımı süresi 5237 sayılı

⁴⁷⁹ m. 12: *Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmî belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay'ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askeri mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır."*

"Suç tarihlerinde Konut Yapı Kooperatifinin yönetim kurulu başkanı olarak görev yapan sanığın, Kooperatif Yönetim Kurulunun aldığı Noterliğince onaylanan 21/05/2008 tarihli karar uyarınca, kooperatifin banka hesabından kooperatif başkanı ve yönetim kurulu üyelerinden birisi dahil olmak üzere iki yetkilinin imzası ile para çekilebileceğinin öngörülmesi sebebiyle kooperatif yönetim kurulu üyesi olan katılanın imzasını taklit ederek kooperatifin Finansbankşubesindeki banka hesabından para çekmek için bankaya farklı tarihlerde 15 defa kooperatif adına talimat yazısı yazıp para çekerek zincirleme olarak özel belgede sahtecilik suçunu işlediğinin iddia olunması şeklinde gerçekleşen eyleminin, 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 62/son maddesinde öngörülen, kooperatif yönetim kurulu üyeleri ile memurlarının kooperatifin para ve malları ile evrak ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlar sebebiyle kamu görevlisi gibi cezalandırılacağına dair hüküm karşısında; sanığın fiilinin 5237 Sayılı TCK'nın 204/2. maddesinde yazılı "memurun resmi belgede sahteciliği" suçunu oluşturup oluşturamayacağına dair delilleri takdir ve değerlendirme görevinin üst dereceli ağır ceza mahkemesine ait olduğu gözetilerek, görevsizlik kararı verilmesi gerekirken duruşmaya devamla yazılı şekilde hüküm kurulması..."11.CD T: 27/11/2017 E: 2017/4148 K: 2017/8245 <http://www.kazanci.com/E.T.11.5.2018>.

⁴⁸⁰ Artuk/ Gökçen/ Yenidünya, a.g.e., s. 5975.

⁴⁸¹ m. 66/1: "Kanunda başka türlü yazılmış olan haller dışında kamu davası;

- a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda otuz yıl,
- b) Müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmibeş yıl,
- c) Yirmi yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıl,
- d) Beş yıldan fazla ve yirmi yıldan az hapis cezasını gerektiren suçlarda onbeş yıl,
- e) Beş yıldan fazla olmamak üzere hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlarda sekiz yıl, Geçmesiyle düşer."

TCK'nın 66'ncı maddesinin 3'üncü fıkrası gereğince⁴⁸² on beş yıl olacaktır.

Yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunun cezasının üst sınırı sekiz yıl hapis cezası olduğundan 5237 sayılı TCK'nın 66'ncı maddesinin 1'inci maddesinin d bendindeki düzenleme nazarında dava zamanaşımı süresi on beş yıldır.

⁴⁸² m. 66/3: *Dava zamanaşımı süresinin belirlenmesinde dosyadaki mevcut deliller itibarıyla suçun daha ağır cezaı gerektiren nitelikli halleri de göz önünde bulundurulur."*

SONUÇ

Resmi belgeler gerek bireylerin kendi aralarında gerekse devlet ile birey arasındaki ilişkilerde hukukî, ekonomik ve daha birçok konuyu içinde barındıran yazılardır. Resmi belgelerin geçerliliğine ve doğruluğuna toplum tarafından duyulan güvenin korunması, bu tip belgeler üzerinde yapılan sahtecilikleri cezalandırmayı zorunlu kılmıştır.

Resmi belgede sahtecilik suçu, 5237 sayılı TCK'nın "*Kamu Güvenine Karşı Suçlar*" başlıklı bölümünde 204'üncü maddede düzenlenmiştir. Kanun koyucunun bu suçla korumak istediği temel hukukî menfaat kamu güveni, başka bir anlatımla toplumun hukukî ve sosyal ilişkilerde resmi belgelerin gerçekliğine duyduğu inançtır.

5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinde resmi belgede sahtecilik suçu iki ayrı fıkrada düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında birey tarafından işlenen, ikinci fıkrasında ise yetkili kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçu yer almaktadır.

Resmi belgede sahtecilik suçunun maddi konusunu resmi belgeler oluşturur. Hukukî anlamda bir belgeden bahsedebilmek için belgenin yazılı olması, düzenleyenin belirlenebilir olması ve hukukî bir değer içermesi gereklidir. Bu özelliklere ek olarak belgenin kamu görevlisi tarafından ve görevi gereği düzenlenmiş olması zorunludur.

Resmi belgenin yazılı olması şartı arandığı için bilişim sistemlerindeki elektronik veriler sahtecilik suçunun konusunu oluşturmaz. Elektronik veriler üzerinde gerçekleşen sahtecilik eylemleri "*Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme*" başlıklı 5237 sayılı TCK'nın 244'üncü maddesindeki suçlar bakımından değerlendirilecektir.

Esasen resmi belge niteliğine haiz olmamakla birlikte, ekonomik ve toplumsal hayattaki önemlerine binaen 5237 sayılı TCK'nın 210'uncu maddesinin 1'inci fıkrasında sayılan bazı özel belgeler resmi belge hükmünde belge olarak kabul edilmekte ve bu belgelerle ilgili yapılan sahtecilikler resmi belgede sahtecilik suçu gibi cezalandırılmaktadır.

5237 sayılı TCK'nın 210'uncu maddesinin 2'nci fıkrasındaki bir başka düzenleme sağlık mesleği mensuplarıyla ilgilidir. Anılan fıkrada sağlık mesleği mensuplarının düzenledikleri belgelerde sahtecilik yapımları halinde eylemin resmi belgede sahtecilik suçu hükümlerine göre cezalandırılacağı belirtilmiştir. Burada kastedilen kişiler kamu görevlisi olmayan kişilerdir. Bu kimselerin düzenledikleri belgelerin özellikle toplumsal hayattaki hukukî önemlerinin fazlalığını nazara alınarak kanun koyucu bu şekilde bir düzenleme yapmıştır.

Resmi belgede sahtecilik suçu seçimlik hareketli bir suçtur. Seçimlik hareketler; resmi belgeyi sahte olarak düzenlemek, değiştirmek, sahte resmi belgeyi kullanmak ve kamu görevlisi tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuna özgü gerçeğe aykırı belge düzenlemekten ibarettir. Bu suç için öngörülen seçimlik hareketlerden birisinin icrası, suçun tamamlanmış olması için yeterlidir.

Resmi belgede sahtecilik suçunda seçimlik hareketlerin birisinin gerçekleştirilmesiyle suç tamamlanmakla birlikte suçun oluşması için bir zararın oluşması zorunlu değildir. Seçimlik hareketin veya hareketlerin yapılması ile zarar doğma imkân ve olasılığının varlığı suçun oluşması için yeterlidir. Bununla birlikte zarar verme bilinç ve iradesi olmayan failin suç kastı taşımayacağı da uygulamada istikrarlı olarak kabul görmüştür.

Resmi belgede sahtecilik suçlarında tüm seçimlik hareketler için belgenin aldatma kabiliyetini barındırması suçun unsurlarının oluşması için önem arz etmektedir. Aldatma yeteneğinin varlığı objektif kriterler esas alınarak belirlenmektedir. Belgenin bu niteliğe sahip olup olmadığının tespiti öncelikle yargılamayı yapan hâkime veya mahkemeye ait olup ilgili merci aldatma kabiliyetinin

varlığının tespitinde gerektiğinde bilirkişiye başvuracaktır.

Resmi belgede sahtecilik suçunun manevî unsuru genel kasttır. Failin özel kastla hareket etmesine gerek yoktur. İstisnai olarak bu suçun olası kastla işlenmesi de mümkündür.

Resmi belgede sahtecilik suçunun temelde koruduğu hukukî menfaatin kamu güveni olması sebebiyle mağdurun rızası bu suçlarda hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmemektedir. Yargıtay mağdurun rızasının bulunduğu durumlarda failin zarar verme bilinç ve iradesinin varlığını tartışarak failin hukukî durumunu değerlendirmektedir.

Resmi belgede sahtecilik suçunun sahteliği sabit olana kadar geçerli olan bir belgede işlenmesi, 5237 sayılı TCK'nın 204'üncü maddesinin 3'üncü fıkrasında cezayı ağırlaştırıcı nitelikli hâl olarak düzenlenmiştir. Keza 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 4'üncü maddesi uyarınca suçun bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâli de cezayı ağırlaştırıcı nitelikli hallerden bir diğeridir. Bu suçun hukukî bir alacağın tahsili amacıyla işlenmesi ise 5237 sayılı TCK'nın 211'inci maddesinde cezayı hafifleten nitelikli hal olarak sayılmıştır.

Resmi belgede sahtecilik suçu neticesi harekete bitişik suçlardan olmakla birlikte icrai hareketin kısımlara bölüdüğü durumlarda bu suça teşebbüs mümkündür.

Failin aynı suç işleme kararı çerçevesinde farklı zamanlarda birden fazla kez sahtecilik yapması halinde zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir. Failin resmi belgede sahtecilik suçundaki seçimlik hareketlerin birden fazlasını aynı veya farklı zamanlarda gerçekleştirdiği durumlarda suçun tipte düzenlenişi gereği zincirleme suç hükümlerinin uygulanması olanaklı değildir.

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçuna iştirakin her şekli mümkün iken yetkili kamu görevlisinin sahteciliği suçu özgü suç niteliğinde olduğundan bu suça iştirak eden diğer kişiler bağıllık kuralı gereği ancak azmettiren

veya yardım eden olarak sorumlu tutulacaktır.

Resmi belgenin kullanılmasının başka bir suçta vücut verdiği durumlarda bileşik suç hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı, faile tek ceza verilip verilemeyeceği hususuyla ilgili 5237 sayılı TCK'nın 212'nci maddesi özel bir içtima kuralı getirmiştir. Anılan hüküm *"Sahte resmi veya özel belgenin bir başka suçun işlenmesi sırasında kullanılması hâlinde hem sahtecilik hem de ilgili suçtan dolayı ayrı ayrı cezaya hükmolunur."* şeklindedir. Bu düzenlemeyle 765 sayılı mülga TCK'daki tartışmaların ve uygulamadaki farklılıkların önüne geçilmiştir.

Birey tarafından işlenen resmi belgede sahtecilik suçunda görevli mahkeme asliye ceza mahkemeleri iken yetkili kamu görevlisinin resmi belgede sahtecilik suçunda ağır ceza mahkemeleridir.

KAYNAKÇA

Akbulut, İlhan. (2003). *İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 52, Sayı: 1, Sayfa: 167-181.

Akçıl, Mustafa. (2005). Resmi Belgede Sahtecilik Suçu. *Gümrük Dünyası Dergisi*, Sayı: 45. Sayfa: 24-30.

Alacakaptan, Uğur. (1975). *Suçun Unsurları*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 372.

Aras, Bahattin. (2016). Sahtecilik İddiası Bakımından Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 124, Sayfa: 357-406.

Arslan, Çetin ve Azizağaoğlu, Bahattin. (2004). *Yeni Türk Ceza Kanunu Şerhi*, 1.Baskı. Ankara: Asil Yayıncılık.

Artuk, Mehmet Emin, Gökçen, Ahmet, Yenidünya Ahmet Caner, (2014). *Türk Ceza Kanunu Şerhi (4. Cilt) 2. Baskı*. Ankara: Turhan Yayınevi.

Aslan, M. Yasin. (2015). Türk Ceza Kanunu'ndaki Düzenlemeler Kapsamında Geniş Anlamda Sahtecilik Suçları. *Ankara Barosu Dergisi Sayı: 2015/2*. Ankara. Sayfa: 147-172.

Atalan, Mustafa. (2015). *Dolandırıcılık Güveni Kötüye Kullanma ve Sahtecilik Suçları Şerhi (1. Baskı)*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Aydın, Devrim. (2006). Suça Teşebbüs, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 55, Sayı: 1. Sayfa: 85-113.

Aydın, Hüseyin. (2010). Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı. *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl: 68, Sayı: 2010/1. Ankara. Sayfa: 109-127.

Aydil, Ertan. (2006). Yetkili Kamu Görevlisinin Resmi Evrakta Sahtekarlık Suçu. Marmara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/SearchTez>).

Bakıcı, Sedat ve Yalvaç, Gürsel. (2008). *5237 Sayılı Yasa Kapsamında Ceza Hukuku Özel Hükümleri 2 (1. Baskı)*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Bayraktar, Köksal. (1977). *Türk Ceza Kanununda Kamu Düzeni, Kamunun İtimadı ve Kamunun Selameti Aleyhine İşlenen Cürümler, Değişen Toplum ve Ceza Hukuku Karşısında TCK'nın 50. Yılı ve Geleceği*, İstanbul.

Bozkurt, Tamer. (2012). *Ticaret Hukuku Cilt III Kıymetli Evrak Hukuku (Güncelleşmiş 6. Baskı)*. İstanbul: XII Levha Yayıncılık.

Cengiz, Sibel. (2007). *Evrakta Sahtekarlık Suçları (1. Baskı)*. Ankara: US-A Yayıncılık.

Centel, Nur, Zafer, Hamide, Çakmut, Özlem. (2017). *Türk Ceza Hukukuna Giriş (10. Baskı)*. İstanbul: Beta Yayınevi.

Çam, Nihat Bozkurt. (1989). Evrakta Sahtekârlık Suçları. *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı: 3. Ankara. Sayfa: 450-471.

Çetin, Erol ve Malkoç, İsmail. (1995). *Uygulamada Sahtekârlık Suçları Bilgisayar Suçları Tebligat Suçları ve İlgili Mevzuat*. Hukuk Yayınları Dizisi-7. Ankara: Adalet Yayınevi

Çiçek, Niyazi. (Aralık, 2007). Hukuksal Geçerlilik Bakımından Resmi Belgelerin Biçimsel Özellikleri. *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 40, Sayı: 4, Sayfa: 133-153.

Demirel, Hakkı. (1956). Türk Ceza Kanununun Evrakta Sahtekarlık Cürmü Hakkındaki Hükümlerinin Sistematik İzahı Üzerine Bir Deneme. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1-2, Sayfa: 31-52.

Develioğlu, Ferit. (2000). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat (17. Baskı)*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Doğan, Koray. (Aralık, 2010). Ceza Hukukunda Belge Kavramı. *Ceza Hukuku*

Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 14. Sayfa: 51-66.

Dönmezer, Sulhi ve Erman, Sahir. (1999). *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım Cilt: II (12. Baskı)*. İstanbul

Ekinci, Mustafa ve Esen, Sinan. (2005). *Hırsızlık, Yağma, Güveni Kötüye Kullanma, Dolandırıcılık, Hileli ve Taksirli İflas, Karşılıksız Yararlanma, Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Ekinci, Ahmet Tolga. (2016). *Resmî Belgede Sahtecilik Suçu*, Çankaya Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

Er, Olcay. (2008). *Türk Ceza Hukuku ve Adli İncelemeler Açısından Kambiyo Senetlerinde Sahtecilik*. Polis Akademisi/ Güvenlik Bilimleri Enstitüsü. Ankara <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

Erbaş, Rahime. (2013). Kamu Görevlisi Olmayan Sağlık Mensuplarının Gerçeğe Aykırı Belge Düzenlemesi Suçu (TCK Md. 210/2). *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 71, Sayı: 1, Sayfa: 331-351.*

Erdin, Selim. (2013). *Ceza Hukukunda İlliyet*, Marmara Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

Erem, Faruk, (1983). Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu. *Yargıtay Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 4, Sayfa: 496-509.*

Erem, Faruk. (1993). *Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler Cilt: II*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Erem, Faruk, (1968). Suçun Unsurları ve Hümanist Doktrin, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 25, Sayı: 1-2, Sayfa: 11-34.*

Erem, Faruk ve Toroslu, Nevzat. (1999). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (Gözden geçirilmiş yedinci baskı)*. Ankara: Savaş Yayınevi.

Eren, Hayrettin. (2010). *E-Dönüşüm Sürecinde İdari İşlemler (Elektronik İdari*

İşlemler) (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

Ergün, Mevci. (1983). Sahtekarlık. *Yargıtay Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 3*, Sayfa: 260-271.

Erman, Sahir ve Özek, Çetin. (1996). *Ceza Hukuku Özel Bölüm Kamu Güvenine Karşı İşlenen Suçlar (TCK 316-368)*. İstanbul: Globus Dünya Basımevi.

Erman, Sahir. (1970). *Sahtekârlık Cürümleri (Gözden geçirilmiş üçüncü bası)*. İstanbul: Sulhi Garan Matbaası.

Erman, Sahir. (1987). *Ticarî Ceza Hukuku Cilt: III Sahtekârlık Suçları (Yeniden gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 5. Bası)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Basım Atölyesi.

Erman, Sahir. (1949). Evrakta Sahtecilik Suçlarında "Varaka" Mefhumu. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 15, Sayı: 1*. Sayfa: 167-197.

Erman, Sahir. (1950). Evrakta Sahtekarlık Suçlarının Ana Hatları, Tarihçesi ve Müşterek Unsurları, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Cilt: 16, Sayı: 1-2*. Sayfa: 157-201.

Erturgut, Mine. (2004). *Medeni Usul Hukukunda Elektronik İmzalı Belgelerin Delil Olarak Değerlendirilmesi*. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Erturgut, Mine. (Mart, 2004). Elektronik İmza Kanunu Bakımından E-belge ve E-imza, *Bankacılar Dergisi, Sayı: 48, Yıl: 15*, Sayfa: 66-79.

Esen, Sinan. (2007). *Malvarlığına Karşı Suçlar; Belgelerde Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar (1. Baskı)*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Gökcan, Hasan Tahsin. (2009). Resmi Belgede Sahtecilik Suçu. *Ankara Barosu Dergisi, Yıl: 67, Sayı: 3*. Ankara. Sayfa: 93-126.

Gökcan, Ahmet. (2016). *Belgede Sahtecilik Suçları (Gözden geçirilmiş ve Yargıtay kararları ile zenginleştirilmiş dördüncü bası)*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Gökcan, Ahmet. (Ekim, 2005). Yeni Türk Ceza Kanununda Belgede Sahtecilik Suçları.

Hukuk ve Adalet Dergisi, Sayı: 6-7. Sayfa: 180-216.

Göktürk, Neslihan. (2014). Türk Hukuku'nda Suçların İçtimaı. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi Cilt: 2 Sayı: 1-2, Sayfa: 31-59.*

Gözel, Arif. (2015). Belgede Sahtecilik Suçlarının Konusu Olarak Belge ve Elektronik Belge. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt: 5 Sayı: 1, Sayfa: 143-201.*

Gözübüyük, A. Şeref ve Tan, Turgut. (2010). *İdare Hukuku Cilt 1 Genel Esaslar (Güncelleştirilmiş 7. Baskı)*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Gözübüyük, Abdullah Pulat. (1988). *Türk Ceza Kanunu Gözübüyük Şerhi (3. Cilt) (Genişletilmiş 5. Baskı)*. İstanbul: Kazancı Yayınları.

Gözübüyük, Abdullah Pulat. (Şubat, 1970). Belgelerde Sahtecilik Cürümleri. *Adalet Dergisi, Yıl:61, Sayı: 2.*

Gözübüyük, Abdullah Pulat. (1974). *Kamunun İtimadına Karşı Cürümler*. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları No: 351. Ankara: Sevinç Matbaası.

Gündel, Ahmet. (2009). *5237 Sayılı TCK'da Zimmet Sahtecilik Dolandırıcılık Yağma Hırsızlık Güveni Kötüye Kullanma Suçları (2.Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Gündüz, Remzi ve Gültaş Veysel. (2013). *Belgelerde ve Faturalarda Sahtecilik Suçları (Genişletilmiş 4. baskı)*. Ankara: Bilge Yayınevi.

Güngör, Devrim. (2010). *Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu*. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Hafizoğulları, Zeki ve Özen, Muharrem. (2016). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (Topluma Karşı Suçlar) (2.Baskı)*. Ankara. US-A Yayıncılık.

İtişgen, Rezzan. (Ağustos, 2013). Resmi Belgede Sahtecilik Suçu. *Terazi Aylık Hukuk Dergisi, Sayı: 84. Sayfa: 49-61.*

Işık, Mehmet. (2014). Gizli Soruşturmacı Görevlendirilmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 110, Sayfa: 287-298.*

Karakehya, Hakan ve Usluadam, Kamer Asena. (2015). Türk Ceza Hukuku Öğretisinde Suçun Manevi Unsuru Bağlamında Suç Genel Teorisine İlişkin Görüşler. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 2, Sayfa: 1-24.

Katoğlu, Tuğrul. (2012). Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 61, Sayı: 2, Sayfa: 657-693.

Kaylan, Keskin. *Kamu Güvenine Karşı Suçlar*. www.ceza-bb.adalet.gov.tr. Erişim Tarihi: 13.9.2016

Kaylan, Keskin. (2004). *Belgelerde Sahtecilik Suçları (765 Sayılı TCK ile Hükümet Tasarısı ve TBMM Adalet Komisyonunca Kabul Edilen Tasarı Metnindeki Düzenlemelere Göre Karşılaştırmalı Bir İnceleme)*. *Türk Ceza Kanunu Reformu, İkinci Kitap, Makaleler, Görüşler, Raporlar (1. Baskı)*. Sayfa: 163-185.

Koca, Mahmut ve Üzülmez, İlhan. (2017). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (4. Baskı)*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Koca, Mahmut ve Üzülmez, İlhan. (2016). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (3. Baskı)*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Koç, Cevat. (1993). Resmi Belgenin Özünde Sahtecilik Suçu. *İstanbul Barosu Dergisi*, Cilt: 67, Sayı: 4-5-6, Sayfa: 321-329.

Malkoç, İsmail. (2004). *2004 Değişiklikleri ve İçtihatlarıyla Türk Ceza Kanunu*. Ankara: Malkoç Kitabevi

Meran, Necati. (2008). *Yeni Türk Ceza Kanununda Sahtecilik Malvarlığı Bilişim Suçları İle Ekonomi ve Ticari Alanında Suçlar (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Orer, Gürsel. (2011). *Elektronik İmza ve Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısının Hukuki ve Cezai Sorumluluğu (1. Baskı)*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Önder, Ayhan. (1992). *Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt: II-III*, İstanbul: Beta Yayıncılık.

Önder, Ayhan. (1994). *Şahıslara ve Mala Karşı Cürümler ve Bilişim Alanında Suçlar*,

İstanbul: Filiz Kitabevi.

Özar, Süleyman. (2006). Türk Ceza Kanunu'nun Sistematiğine İlişkin Kritik Noktalar, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı: 3, Sayfa: 97-114.

Özbek, Mustafa Serdar. (2013). *Noter Senetlerinde Sahtelik (2. Baskı)*. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Özbek, Veli Özer, Kanbur, Mehmet Nihat, Doğan, Koray, Bacaksız, Pınar, Tepe, İlker. (2014). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (Genişletilmiş ve güncellenmiş 5. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Özbek, Veli Özer, Kanbur, Mehmet Nihat, Doğan, Koray, Bacaksız, Pınar, Tepe, İlker. (2014). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler (Genişletilmiş ve güncelleştirilmiş 7. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Özen, Mustafa. (2007). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İştirak Kurumuna Bakışı. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı: 70, Sayfa: 239-253.

Özen, Muharrem ve Tozman, Önder. (Aralık, 2009). Türk Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı. *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 42, Sayı: 4, Sayfa: 25-57.

Özenbaş, Nazmiye. (Kasım, 2015). Yetkili Kamu Görevlisince İşlenen Resmi Belgelerde Sahtecilik Suçu. *Elektronik Meslek Yüksekokulları Dergisi* Cilt: 5 Sayı: 3, 14. Bürokan Özel Sayısı. Sayfa: 387-406.

Özgenç, İzzet. (2017). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler (13. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Parlar, Ali ve Hatipoğlu, Muzaffer. (2010). *5237 Sayılı TCK'da Özel ve Genel Hükümler Açısından Ağır Ceza Davaları (Genişletilmiş ve güncellenmiş ikinci Baskı)*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Poroy, Reha ve Tekinalp, Ünal. (1999). *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları (14. Baskı)*, İstanbul: Beta Yayınevi.

Selçuk, Sami. (1986). *Dolandırıcılık Cürmünün Kimi Suçlardan Ayrımı ve Çeklerle İlgili Suçlar*, Ankara.

Selçuk, Sami. (2001). *Karşıoylarım*, Ankara: Turhan Kitabevi.

Soyaslan Doğan. (2016). *Ceza Hukuku Genel Hükümler (Güncelleştirilmiş 7. Baskı)*. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Soyaslan, Doğan. (2016). *Ceza Hukuku Özel Hükümler (Güncelleştirilmiş 11. bası)*. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Soyaslan, Doğan. (1999). *Ceza Hukuku Özel Hükümler (Genişletilmiş 3. Baskı)*. Ankara: Savaş Yayınevi.

Soyaslan, Doğan. (1996). Ceza Hukukunda Memur Kavramı (Kamu Menfaati İçin Görevlendirilmiş Şahıslar), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 45, Sayı: 1-4, Sayfa: 41-53.*

Şan, Sedat. (2015). *Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*, Erzincan Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Erzincan <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

Taşdemir, Kubilay ve Özkepir Ramazan. (2009). *5237 Sayılı TCK'da Açıklamalı-İçtihatlı Sahtekarlık Suçları*. Ankara: Turhan Yayınevi.

Taşdemir, Kubilay. (2013). *Açıklamalı-İçtihatlı Belgelerde Sahtecilik Suçları*. Ankara: Ütopya Grafik Yayınevi.

Tekin, Nurullah. (Ekim, 2014). Resmi Belgede Sahtecilik Suçunda Bazı Özel Durumlar. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Yıl: 5, Sayı: 19*. Ankara. Sayfa: 903-937.

Tezcan, Durmuş, Erdem Mustafa Ruhan, Önok, Rıfat Murat. (2015). *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku (Güncellenmiş on ikinci baskı)*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Toroslu, Nevzat ve Toroslu, Haluk. (2018). *Ceza Hukuku Genel Kısım (24. Baskı)*. Ankara: Savaş Yayınevi.

Toroslu, Nevzat. (1970), *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Toroslu, Nevzat. (2018). *Ceza Hukuku Özel Kısım (9.Baskı)*. Ankara: Savaş Yayınevi.

Tuna, Mehmet. (2003). *Memur Tarafından İşlenen Resmi Evrakın Aslında Sahtekarlık Suçu (TCK m. 339)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Turabi, Selami. (2012). Kusurluluk ve Kusurluluğu Etkileyen Haller Soruşturmacı Görevlendirilmesi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı: 101*, Sayfa: 267-292.

Uğur, Hüsamettin. (Ekim, 2013). Gerçek Bir Resmi Belgeyi Değiştirme ve Bozma Eylemlerinin TCK 204/1 ve 205. Maddeleri Açısından Değerlendirilmesi. *Terazi Aylık Hukuk Dergisi, Cilt: 8, Sayı: 86*, Sayfa: 40-48.

Üstüner, Ali. (2013). *Resmi Belgede Sahtecilik Suçu*. Dicle Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır. (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/SearchTez>).

Yaşar, Osman., Gökcan, Hasan Tahsin, Artuç, Mustafa. (2014). *Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu 5. Cilt (Tamamen gözden geçirilmiş 2. Baskı)*. Ankara: Adalet Yayınevi

Yılmaz, Zekeriya. (2004) *Gereğe ve Tutanaklarla Türk Ceza Kanunu (1. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yurtcan, Erdener. (2015). *Yargıtay Kararları Işığında Sahtecilik Suçları (Güncelleştirilmiş ikinci bası)*. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.

www.tdk.gov.tr

<http://www.kararara.com>

<http://emsal.yargitay.gov.tr>

<http://www.aghukukburosusu.com>

<http://www.turkhukuksitesi.com>

<http://www.kazanci.com>

<https://tez.yok.gov.tr>

UYAP İçtihat Programı

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyisim, İsim : GÜLER, Gökhan
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 10.10.1991 – Çay/ Afyonkarahisar
E-posta : gokhanguler03@gmail.com

EĞİTİM

DERECE	KURUM	MEZUNİYET YILI
LİSE	Çay İMKB Anadolu Lisesi	2009
LİSANS	Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2013

İŞ DENEYİMİ

YIL	YER	POZİSYON
2014- 2016	Akşehir Adliyesi	Hâkim/ Cumhuriyet Savcısı Adayı
2016- Hâlen	Turgutlu Adliyesi	Cumhuriyet Savcısı